

Sámedikki dievasčoahkkin

Čoahkkingirji 002/11

Ávjuvárgaaidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Áigi: 07.06.-10.06.11

Báiki: Kárašjogas

Áššelistu

Saksnr.	Sakstittel
017/11	Vuodđudeapmi
018/11	Sámediggeráđđi doaibmadiedahus
019/11	Gažaldagat Sámediggeráđđái
020/11	Ođđa áššiid dieđiheapmi
021/11	Sámediggeráđi čilgehus Sámedikki oahpahusdieđáhusa birra
022/11	Sámedikki 2011 reviderejuvvon bušeahtta
023/11	Mohtorfievrruiguin vuodjin meahcis bievlan
024/11	Almmolaš boazodoallohálldašeami ođđa organiseren
025/11	Ohcan luvvejuvvot ámmáhis sámediggeáirrasin - Skjalg Jensen
026/11	Ohcan luvvejuvvot várrelahttuámmáhis - Irina Henriksen Tjelle
027/11	Guolástanriekti mearrasámi guovlluin
028/11	Sámedikki 2012 čoahkkinflána
029/11	Lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid ođđa organiseren

Čoahkkináiggit

Áigi		Ášši	Siidu
07.06.11	dii. 09.00 - 09.15	017/11	4
	dii. 09.25 - 12.00	018/11	7
	dii. 13.35 - 14.50	019/11	46
	dii. 14.50 - 16.50	020/11	57
	dii. 16.50 - 17.10	021/11	65
08.06.11	dii. 13.35 - 14.40	024/11	105
	dii. 14.40 - 16.20	023/11	99
09.06.11	dii. 09.05 - 11.40	022/11	73
	dii. 11.40 - 11.45	025/11	109
	dii. 11.45 - 11.50	026/11	111
	dii. 13.30 - 13.40	022/11 Jienasteapmi	73
	dii. 13.40 - 18.15	027/11	113
	dii. 18.15 - 19.40	021/11 Digaštallan	65
10.06.11	dii. 09.05 - 09.10	028/11	141
	dii. 09.10 - 11.30	029/11	143

—

Ášši/Sak	DC	017/11
----------	----	--------

Čoahkkima vuodđudeapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 07.06.2011 dii. 09.00

Áirasat

Čuovvovaš áirasat ledje vuodđudeamis:

1.	Mariann Wollmann Magga	21.	Odd Iver Sara
2.	Gunn-Britt Retter	22.	Geir Tommy Pedersen
3.	Knut Inge Store	23.	Willy Ørnebakk
4.	<i>Ii várrelabttu Trond Are Anti ovdas</i>	24.	Randi A. Skum
5.	Ragnhild M. Aslaksen	25.	Margit Eli Anti Oskal
6.	Hans J. Eriksen	26.	Aud Marthinsen
7.	Alf Isaksen	27.	Rolf Johansen
8.	Aili Keskitalo	28.	Ann-Mari Thomassen
9.	Ronny Wilhelmsen	29.	Inga-Lill Sundset
10.	Per Andersen Bæhr	30.	Kjell Erland Pedersen (<i>Miriam Paulsen ovdas</i>)
11.	Olaf Eliassen	31.	Åge Nordkild
12.	Mathis Nilsen Eira	32.	Geir Johnsen
13.	Anne Helene Saari	33.	Jarle Jonassen
14.	Anders Somby jr	34.	Sten Erling Jønsson
15.	Knut Roger Hanssen	35.	Ida Marie Bransfjell
16.	Hilde Anita Nyvoll	36.	Jørn Are Gaski
17.	Arthur Johan Tørfoss	37.	Kirsti Guvsám
18.	Rolf Wilhelmsen (<i>Toril Bakken Kåven ovdas</i>)	38.	Marie Therese N. Aslaksen
19.	Silje Karine Muotka	39.	Heidi P. Greiner Haaker
20.	Cecilie Helene Eliassen Johansen (<i>Skjalg Asbjørn Jensen ovdas</i>)		

Juolluduvvon permišuvnnat

Permišuvnnat olles dievasčoahkkimis

Áirras nr. 4 Trond Are Anti
Áirras nr 18 Toril Bakken Kåven
Áirras nr. 20 Skjalg Asbjørn Jensen
Áirras nr. 30 Miriam Paulsen

Permišuvnnat osiid dievasčoahkkimis

Áirras nr. 1 Mariann Wollmann Magga maŋŋel borranbottu 08.06.11 rájes
Áirras nr. 25 Margit Eli Oskal Anti maŋŋel borranbottu 09.06.11 rájes
Áirras nr. 24 Randi A. Skum 09.-10.06.11
Áirras nr. 9 Ronny Wilhelmsen 09.-10.06.11
Áirras nr. 13 Anne Helene Saari 10.06.11

Várrelahtut

Várrelahttu Rolf Wilhelmsen lei čoahkkimis áirasa nr. 18 Toril Bakken Kåven
Várrelahttu Cecilie Helen Eliassen Johansen lei čoahkkimis áirasa nr. 20 Skjalg Asbjørn Jensen
Várrelahttu Kjell Erland Pedersen lei čoahkkimis áirasa nr. 30 Miriam Paulsen
Várrelahttu Johan Vasara lei čoahkkimis áirasa nr. 9 Ronny Wilhelmsen

Ii lean várrelahttu áirasa nr. 4 Trond Are Anti
Ii lean várrelahttu áirasa nr 1 Mariann Wollmann Magga
Ii lean várrelahttu áirasa nr. 25 Margit Eli Oskal Anti
Ii lean várrelahttu áirasa nr. 24 Randi A. Skum
Ii lean várrelahttu áirasa nr. 13 Anne Helene Saari

Jávkan permišuvnna haga

Áirras nr. 38 Marie Therese N. Aslaksen dii 10.00 rájes 09.06. – 10.06.11

I Áššebáhpirat

12.05.11 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu.

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus Sámediggái

12.05.11 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu dohkkehuvvo.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Jarle Jonassen, čoahkkinjodiheddji	
2	Aud Marthinsen	
3	Geir Tommy Pedersen	
4	Willy Ørnebakk	

VI Sámedikki mearrádus

- 12.05.11 beaiváduvvon gohččun oktan áššelisttuin dohkkehuvvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 07.06.11 dii. 09.15.

Ášši/Sak	DC	018/11
----------	----	--------

Sámediggeráđi doaibmadiedáhus

Arkiiva

Arkiiváššennr.

SF-

11/2087

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 07.06.11 dii.09.25

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái

Sámediggi váldá Sámediggeráđi doaibmadiedáhusa áigodagas 19.2.2011 – 20.5.2011 diehtun.

1 Álggahus

Dát diedáhus válldaha 19.2 – 20.5.2011 áigodaga ja čatnasa Sámedikki 2011 bušehtti.

Sámediggeráđdi lea dán áigodagas doallan 12 čoahkkima ja lea meannudan 24 ášši. Lassin leat meannudan 165 doarjjaášši.

Nugo oidno geahčastagas www.samediggi.no de lea ráđđi searvan ollu čoahkkimiidda ja ovddastemiide.

Bušehtadárbu 2012

Sámediggerádis lei 23.2.2011 čoahkkin finánsaministtar Sigbjørn Johnseniin ja odasmahttin-, hálddahus- ja girkoministtar Rigmor Aasrudain. Čoahkkima fáddá lei 2012 bušehtadárbu. Čoahkkimis ovddidii sámediggeráđdi sámegeielaid dili. Earret eará lea dárbu stuoridit suohkaniid guovttegeielalašvuodadoarjaga ja doarjaga sámi giellaguovddážiidda. Sámi ásahusovdáneami birra maid digaštalle čoahkkimis. Sámediggeráđdi oaivvilda ahte dálá juolludusat gokčet dušše ásahusaid bajásdoallama. Ii leat vejolašvuhta ovddidit maide dálá resurssaiguin. Nubbi fáddá mii digaštallui lei Sámedikki bargu gozihit sámi beroštusaid areálaáššiin. Sámediggi ferte danne oažžut resurssaid areála-, dálkkádat- ja energiijaáššiid hálddašeapmái.

Nissonbeaivvi ávvudeapmi

Sámediggeráđdi ávvudii riikkaidgaskasaš nissonbeaivvi njukčamánu 8. b. Sámedikki dievasčoahkkima oktavuodas. Vuohččan dollui appealla nissonbeaivvi birra Sámedikki sárđnestuolus. Sámediggeráđi appeallas daddjui earret eará ahte Sámedikki dásseárvobargu lea bures vuoruhuvvon, ja ahte dásseárvu ja ovttáarvosašvuhta leat vuodđun Sámedikki bargui. Sámediggeráđdi čuvge dihtomielaččat nissoniid dili iešguđet čielggademiin ja diedáhusain mat ovddiduvvojit dievasčoahkkimii.

Ráđđehusa doaibmaplána dásseárvvu hárrái

Sámediggeráđđi lea konsultašuvnnain Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindeparteameanttain Ráđđehusa dásseárvodoaibmaplána birra. Lea leamaš okta hálddahusdási čoahkkin. Sámedikki vuolggasadji konsultašuvnnain lea min iežamet dásseárvodoaibmaplána.

Sámediggeválgga lánkaásahusat leat rievdaduvvon

Sámediggeválgga lánkaásahusaid rievdadusat leat mearriduvvon gonagaslaš resolušuvnnas miessemánu 5. b. 2011. Dat lea čuovvoleapmi dievasčoahkkinmearrádusas 40/07 mii giedahallá sámediggeválgga váлгаortnega. Rievdadusat ledje gulaskuddamis mas áigemearri lei 28.2.2011. Rievdadusat mielddisbuktet ahte jienastuslohku rahppo dán jagi kvalitehtasihkkarastima várás, nu ahte Sámedikki jienastuslogu ođđa lohku lea gárvvis mañnel suohkan- ja fylkadiggeválggaid 2011. Ođđa jienastuslohku váikkuha dan ahte makkár suohkanat galget doallat válgadikki boahhte válggain, makkár suohkaniin lea dušše ovdagihtiijenasteapmi ja válgabiriid mandáhttujuogadeami.

Riektelágádusa sámi dimenšuvdna

Sámediggeráđđi lea ožžon Duopmostuollohálddahus raportta sámi dimenšuvnna birra riektelágádusas. Sámediggeráđđi lea ovdal buktán cealkámušaid bargojoavkku mandáhttii ja čoahkádussii. Raporta kárte rievttálaš geatnegasvuodaid sámiid ektui, ja čielggada mot duopmostuolul ja Duopmostuollohálddahus sáhttet gozihit daid nu bures go vejolaš. Sámediggeráđđi lea deattuhan ahte raportta sisdoalus lea njuolggováikkuhus sámiide go sii deaivvadit riektevuogádagain.

Muhtun evttohuvvon doaibmabijut gusket maiddái njuolga Sámediggái. Sámediggeráđđi lea mielas evttohuvvon doaibmabijuide riektemáksolága rievdadusaid ektui, mii mielddisbuktá ahte stáhta áigu váldit eanet ekonomalaš ovddasvástádusa oažžun dihte boaresvieruid rievttálaččat čielggaduvvot, ahte Sámedikki beroštusnotáhtat konsultašuvnnain publiserejuvvojit lovdatali oassin lánkaráhkkananbargguin ja ahte Sámediggi beassá searvat riektelágádusa sámi dimenšuvnna forumas čuovvolan dihte raportta mihttomeriid ja doaibmabijuid.

Sámediggeráđđi lea iežas gulaskuddanvástádusas raportii earenoamážit deattuhan gelbbolašvuoda bajidandárbbu Eanajuohkindikkis sámegiela ja sámi kultuvrra ektui, ja boazodoalu váilevaš vejolašvuodaid oažžut eanajuohkindoarjagiid. Das deattuhii sámediggeráđđi ahte boazodoallu lea dál hehttejuvvon ávkástallat eanajuohkindoarjagiin ja danne sis váilo riektesihkkarvuolta. Sámediggi govvidii dan čovdosa ahte nammadivččii sierra boazodoallokommišuvdna dahje ahte Finnmarkkukommišuvdna viiddiduvvošii nu ahte guoská maiddái nátionála dási boazodoalloáššiiide. Lagamus áiggis livččii čoavddus ahte Eanajuohkindiggi váldá dán rolla. Sámediggeráđđi lea dieđihan ahte galgá konsulterejuvvo evttohuvvon doaibmabijuid birra Duopmostuollohálddahusain ja guoskevaš departeameanttaiguin.

2 Oahpahus

Sámi servodagaid ovddideami ja nannema vuodđun lea máhtolašvuolta ja gelbbolašvuolta.

Váldomihttomearri

Sámi álbmogis galgá leat máhtolašvuolta, gelbbolašvuolta ja gálggat mat dárbbasuvvojit sámi servodaga ovddideamis.

Oassemihttomearri

- Sámi mánáin ja nuorain lea nana sámi identitehta ja oktavuolta sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii
- Sámi álbmogis galgá leat duohta vuoigatvuolta kvalitatiivalaččat buori oahpahussii sámegielas ja sámegillii
- Alit oahpus ja dutkamis fuolahuvvo álohii sámi perspektiiva

Strategiijat

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš aktevrraiguin sihkkarastit buriid rámmaeavttuid sámi mánáidgárddiid, vuodđoahpahusa, alit oahpu ja dutkama vástte.

Ovttasbargočoahkkimat

Mánáidgárddiid váhnenlávdegotti (FUB) ovddasteddjiin lea dollon čoahkkin. Sihke Sámediggi ja sámi ovddasteaddji FUB:s leat oaidnán dárbbu guovttebealat gulahallamii ja diehtajuohkimii. Dán vuodul ášahuvvui ovttasbargu gaskal Sámedikki ja FUB dán čoahkkimis.

Sámediggi oassálasttii stáhtaráđi Tora Aasland čoahkkimis dábálaš olbmuide gelbbolašvuoda birra Álttás. Dán čoahkkimis ledje Álttá suohkana bajásšaddanhoavda ja mánáidgárdekonsuleanta, Álttá mánáidgárdebargit, váhnenovddasteaddjit, Finnmarkku allaskuvla, Finnmarkku fylkkamánni ja Sámediggi. Sámi allaskuvla lei maiddá i bovdejuvnon, muhto ii bohtán. Dát lei čoahkkin dábálaš olbmuiiguin rekruterema ja gelbbolašvuodaloktema birra. Mánáidgárddit besse mitalit iežaset hástalusaid birra mánáidgárddiid unnimus mánáid ektui ja mánggakultuvrralaš mánáid ektui. Sámediggi dieđihii ahte mii bargat dainna ulbmiliin ahte sámi mánáidgárddiin galget leat sámegeielat bargit.

Sámediggeráđdi lea ovttasbargočoahkkimis Máhttodepartemeanttain mitalan Sámedikki mánáidgárdedoarjaga evaluerema birra ja maid evaluerenraporta čájehii. Mitaluvvui maiddá viidasit barggu birra ráhkadit ođđa eavttuid doarjjaortnegii.

Báttarbađa mánáidgárdi, Návuonas, finai Sámedikkis ja serve diehtajuohkinčoahkkimis Sámedikki ja sámi mánáid vuoigatvuodaid birra go guoská sámi mánáidgárdefálaldahkii. Dan oktavuodas besse maiddá fitnat Sámedikki oahpponeavvoguovddážiis. Dát mánáidgárdi lei guossis danne go sis leat sámi mánát mánáidgárddis, ja leat dan geažil geahčadan boazosámi kultuvrra ja giela. Mánáidgárdi lei válljen geavahit verddevuoda vuodđun sámi kultuvrra oahpahussii. Boazodoallu ja kultuvra leat hui oidnosis lagasberrasis, ja lea oassi mánáid lagasberrasis, ja seamma lea mearrasámi kultuvra (guolásteaddji) ja kvenakultuvra.

Sámediggerádis lei guovvamánus 2011 ovttasbargočoahkkin Sámi allaskuvllain sámegeiela lohka nationála geahčalusaid rámmabuktosa heiveheami birra. Oahpahusdirektoráhtta lea ráhkadeame ođđa rámmabuktosa. Bargu lea álggahuvvon.

Sámediggeráđdi oassálasttii čoahkkimis golmma davimus fylkkaid fylkkamánniiguin, Sámi allaskuvllain ja Oahpahusdirektoráhtain. Čoahkkin lei Guovdageainnus 5.3.2011. Sámediggeráđdi ovddidii fága- ja diibmojuogu raportta ja oahpponeavvoportalaproševtta Ovttas/Aktan/Aktesne.

Vuosttaš njealji fásta čoahkkimis Máhttodepartemeanttain dollui 15.-16.3.2011 Guovdageainnus. Čoahkkimis mitalledje earret eará nuoraidceahki dieđáhusa birra, Nordlándda dutkanraportta birra - vuoigatvuodta sámegeiela oahpahussii, ja ovdáneami birra sámegeiela lohka nationála geahčalemiin.

Sámediggeráđdi ovddidii čoahkkimis Oahpahusdirektoráhtain oahppoplánaid rievdadusaid dárogielas ohppiide geain lea sámegeiella vuosttašgiellan ja sámegeielas vuosttašgiellan ja sámegeielas nubbingiellan.

Sámediggeráđdi oassálasttii 22.3.2011 ovttasbargočoahkkimis gaskal Norgga ja Ruota gos ledje ovddasteaddjit Norgga Máhttodepartemeanttas, Ruota Oahpahusdepartemeanttas, Oahpahusdirektoráhtas, Skuvladoaimmahagas, Sámeskuvlastivrras ja Norgga Sámedikkis. Ovttasbargojoavku galgá ráhkadit šiehtadusevttohusa sámegeiela oahpahusa birra gaskal Norgga ja Ruota.

16.-20.5.2011 oassálasttii sámediggeráđdi 31. jahkásaš semináras International Society for Teacher Education nammasaš organisašuvnnas Agder Universitehtas, Kristiansandas. Sámediggerádis lei

sáhkavuorru "Sámi mánáid vuoigatvuodat skuvllain ja mánáidgárddiin Norggas - hástalusat gehččon Sámedikki čalmmiin".

Njukčamánu 18. b. doalai Sámediggi diehtjuohkinčoahkkima Sámedikki birra Diehtosiiddas, ohppiide Kjækan skuvllas, Návuona suohkanis.

Čoahkkin sámi joatkkaskuvllaiguin

Sámediggerádis lei 11.5.2011 čoahkkin sámi joatkkaskuvllaid stivrajođiheddjiin. Čoahkkimis gávnade ahte háliidit formaliseret ovttasbarggu gaskal Sámedikki ja stáhta sámi joatkkaskuvllaid stivrra, ja šiehtte doallat fásta ovttasbargočoahkkimiid. Ovttasbargočoahkkimiin berrejit leat stivrajođiheaddji, nubbinjođiheaddji ja skuvllaid rektorguovttos. Sámediggi bovde ovttasbargočoahkkimii borgemánu dahje čakčamánu 2011. Čoahkkimis galget árvvoštallat galget go eambo ovttasbargobealit bovdejuvvot čoahkkimiida, ja vejolaččat geat. Sámediggeráđi háliida maiddái fargga čoahkkima gaskal Sámedikki ja sámi joatkkaskuvllaid rektoriid sámediggeráđi oahpahusdieđáhusa birra. Sámediggi dárbbasa čilgehusa dan guovtti skuvlla stáhtusa, hástalusaid ja boahttevaš vejolašvuodaid birra. Bealit leat ovttaoaivilis čalmmustahttit sámi joatkkaskuvllaid earenoamášvuodaid, mii earret eará lea oahpahus sámegiela ja sámegilli ja oahpahus Máhttoloktema mielde. Lea sávahahti ahte Sámediggi beassá searvat etáhtastivračoahkkimiin dárkojeaddjin.

Čoahkkin Finnmárkku fylkkagielddain oahpahusa birra

Sámediggerádis lei čoahkkin Finnmárkku fylkkagielddain 24.2.2011 ovttasbargošiehtadusa oahpahusartihkkala čuovvoleami birra. Šiehttojuvvui ahte Finnmárkku fylkkagiela ja Sámediggi sáddejit oktasašreivve Máhttodepartementii ja Oahpahusdirektoráhtii gos bivdet ahte sámi oahpahusa refušuvnna meroštallanmodealla heivehuvvo dassázii go KS-joavku buktá vejolaš rievdadusevttohusa.

Viidasit soabadedje ahte Sámediggi ja Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra hábmejit proševtta davviriiikkalaš-sámi ovttasbarggu birra boazodoalu ja duoji fága- ja fidnooahpahusa suorggis, ja ráhkadit ohcanevttohusa Leonardo mobilitehtii oazžun dihte ekonomalaš doarjaga orrumii ja fágalaš ovttasbargui Eurohpá riikkain. Čoahkkimis digaštalle maiddái fágaoahpahusa gelbbolašvuodalohtema, ja gávnahedje ahte háliidit oktasaš gelbbolašvuodalohtema Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoalloskuvlla oahpaheddjiide, ja sierra sámi fágaid instruktivraide ja fágalaš jođiheddjiide.

Ođđa 8-13 oahpaheaddjioahpu rámmaplánalávdegotti miellahtuid nammadeapmi

Máhttodepartemeantta jearaldaga vuodul lea sámediggeráđi nammadan sámi ovddasteaddji ođđa 8-13 oahpaheaddjioahpu rámmaplánalávdegoddái (RPU). RPU 1:i, ovttastuvvon lektor/adjunktoahppu ja PPU:i nammaduvvui ráđdeaddi Kevin Johansen. RPU 2:i, praktihkalaš ja estehtalaš fágaid golmmajagi fágaoahpaheaddjiohppui nammaduvvui professor Frode Fjellheim, ja RPU3:i, fidnofágaoahpaheaddjiohppui ja PPU-Y nammaduvvui rektor Ellen Inga O. Hætta. Sámediggeráđi mielas lea dehálaš ahte buot nátionála oahpuin galgá leat álgoálbmotperspektiiva ja ahte buot fágain galgá leat sámi sisdoallu seamma eavttuid mielde go dat mii lea váldon mielde ođđa nátionála vuoddoskuvlaoahpaheaddjioahpuide.

Dutkanráđi divišunstivrraid kandidáhttaevttohusat

Norgga Dutkanráđi lea bovden Sámedikki evttohit kandidáhtaid divišunstivrraide áigodahkii 2011-2015. Dutkanrádis leat njealje divišunstivrra: Diehtaga divišuvdna, ođđahutkama divišuvdna, energiija, resurssaid ja birrasa divišuvdna ja servodaga ja dearvvašvuoda divišuvdna.

Dat mii váldo vuhtii divišuvdnamiellahtuid nammadeamis lea earret eará dutkanmáhttu divišuvnna fágasuorggis ja beroštupmi dutkanstrategalaš bargui, beroštupmi mángga divišuvnna fágasuorgái, vásáhusduogáš ja persovnnalaš návccat. Muđui deattuhuvvo čoahkádusas dássedeaddu sohkašielid ja agi ektui ja geográfalaš háddjen.

Sámediggeráđi lea evttohan heivvolaš kandidáhtaid dan golmma divišuvdnastivrii.

Máhttodepartemeanta lea nammadan professor Nils Oskala (Sámi allaskuvla) dutkanráđi

Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

10 siidu 149 siiddus

divišuvdnastivrii áigodahkii 1.7.2011 - 31.5.2015. Son čohkká energiija, resursa ja dálkkádaga divišuvdnastivrras.

Sámi dutkama ja alit oahpu lávdegoddi, Butenschøn lávdegoddi
Sámediggeráđis lei čohkkin Butenschøn lávdegottiin Kárášjogas 14.3.2011. Máhtodepartemeanta lea ovdalaččas nammaduvvon lávdegotti Sámedikki konsultašuvnnaid maŋgel. Lávdegotti mandáhtta lea čielggadit sámi dutkama ja alit oahpu. Sii galget čielggadit mot dutkan ja alit oahppu galget leat eaktobiddjin ja váikkuhit sámi servodatovdáneapmái.

Dat lei buorre čohkkin gos sámediggeráđdi ovddidii sámi servodaga hástalusaid viiddis perspektiivvas ja digaštalaš mot sin mielas sáhtta buoremusat heivehit buori fáldadaga alit oahpus sámi álbmoga várás. Sámegeala mávssolašvuohta sihke oahpuin ja sámi dutkamis deattuhuvvui maiddái. Sámediggeráđdi lea duhtavaš go lávdegoddebargu lea álggahuvvon ja illuda oaidnit bohtosa, lávdegotti čielggadus mii galgá leat gárvvis 31.12.2011.

- Ođasmahttit Sámedikki dohkkehan oahppoplánaid.

Sámediggeráđdi lea dohkkehan oahppoplánarievdadus ávžžuhusa servodatfágas - sámegeala ja luonddufága - sámegeala joatkkaoahpahussii. Viidásit lea Sámediggeráđdi mearridan dohkkehit namahusa fágareive duodjefágaid loahppagelbbolašvuohtan.

- Váikkuhit dan ahte oahpahusláhka, rávesolbmuidoahpahusláhka, priváhtaskuvlalahka ja eará gullevaš láhkaásahusat mat gusket sámi oahpahussii, dárkkistuvvojit

Ođđa gelbbolašvuođagáibádusat sámegealoahpahusas.

Máhtodepartemeanta lea dieđihan leat vuhtii váldán sámediggeráđi evttohusa gelbbolašvuođagáibádusa ektui sámegealoahpahusas oahpahuslágas ja priváhtaskuvlalahgas. Dat mearkkaša ahte biddjo seamma gelbbolašvuođagáibádus galgá go oahpahit sámegeala vuosttašgeala dahje sámegeala nubbingeala. Sámediggeráđdi árvvoštallá ahte ohppiin geain lea sámegeala nubbingiellan lea seamma gáibádus oažžut kvalitehtalaš buori oahpahusa, ja lea duhtavaš go dát váldo vuhtii láhkabarggus.

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte nannet máhtolašvuođa ja gelbbolašvuođa sámi servodagas

Sámediggi lea juohkán dieđuid ja bagadallan ohcciid sámi mánáidgárddiid doarjagiid birra.

Sámediggeráđdi lea álgán čuovvolarbargguin sámi mánáidgárdedoarjaga evalueremis. Ođđa eavttut leat ráhkaduvvome. Áigumuš lea sáddet ođđa eavttuid gulaskuddamii guoskevaš beliide.

Gelbbolašvuođalokten

Sámediggeráđdi lea sádden reivve sámegeala hálldašanguovllu suohkaniidda, sámi vuodđoskuvllaide olggobealde sámegeala hálldašanguovllu, sámi joatkkaskuvllaide j.e. ja jearran makkár dárbu sin oahpaheddjiin lea gelbbolašvuođaloktemii.

5-jagi giellaprošeahta ovttas Sámi allaskuvllain

Sámediggeráđis lea leamaš čohkkin Sámi allaskuvllain 29.4.2011 5-jagi giellaprošeahtta birra rávisolbmuid sámegealoahpahusa hárrái. Ovttasbargočohkkimis digaštalaimet earret eará nagodit go mii ollašuttit mihttomeari, mii lea ahte nu olu rávisolbmot go vejolaš galget beassat čađahit sámegealoahpahusa.

Prošeahta lea beallemuttus ja dán rádjái leat leamaš buorit bohtosat. 112 rávisolbmo álge sámegealoahpahussii 2010:s ja dán jagi, ja 51 olbmo leat juo čađahan ja nagodan eksámena. Prošeahta

Čohkkingiriji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

11 siidu 149 siiddus

lea maiddái olahan alla dási oahpahanmetodaidda ektui. Allaskuvla lea dál geahččaleame gávdnat ovttasbargiid sihke lulli- ja bihtánsámi guovlluin. Julevsámi guovllus lea ÁRRAN- julevsáme guovdásj fállan rávisolbmuid oahpahas, muhto giellaprošeahta sáhtta maiddái heivehuvvot sin dárbbuide.

- Bargat dan ala ahte boarráset sámiid máhtolašvuohta dohkkehuvvo ja oainnusin boahtá og bálkáhuvvojit máhttogaskkusteaddjit mánáidgárddiin ja vuodđooahpahas.
- Váikkuhit sámi oahpponeavvuid ja pedagogaš ávdnasiid beaktilis ovdáneami.

Sámediggeráđdi lea álgán kártet sámi stoahkanhearevvaidda mánáidgárddiin gos leat sámi mánát. Ulbmil lea ráhkadit eanet sámi stoahkanhearevvaidda geavahussii mánáidgárddiin. Dán áigodagas leat fitnan 7 mánáidgárddis. Dat ledje Álttás, Snoasas, Romssas ja Ájluovttas. Daid galledemiid ulbmil lei kártet makkár sámi stoahkanhearevvaidda ja pedagogaš ávdnasat sámi mánáidgárddiin leat. Kárten galgá dahkat vuoddu viidásit bargui.

Sámediggeráđdi lea juolludan doarjaga 6 oahpponeavvoprošektii, 2 dain proševttain galget leat parallealla julevsámi ja lullisámi almmuheamit. Eará proševttat leat davvisámegilli.

Sámediggerádis leat leamaš ovttasbargočoahkkimat Ájluovtta skuvllain resursaskuvlaproševtta birra, ja lágádusaiguin Báhko, Iđut ja Davvi Girji oahpponeavvuid birra. Ovdal čoahkkimiid sáddeje oahpponeavvobuvttadeaddjit oahpponeavvoproševttaidda stáhtusraportta. Čoahkkimis digaštalle earret eará hástalusaid proševttain.

- Bargat dan ala ahte mánáidgárddi, vuodđooahpahas, alit oahpu ja dutkama nátionála politihkas fuolahuvvo sámi perspektiiva.

Ovdaskuvlaoahpaheaddjioahpu ođđa dárkkistuvvon rámmaplánabargu

Rámmaplánalávdegoddi joatká bargguinis ráhkadit ođđa rámmaplána ovdaskuvlaoahpaheaddjiohppui ja leat doallan guokte čoahkkima dán áigodagas, okta čoahkkim Hamaris 1.-2.3.2011 ja okta Oslos 12.4.2011. Rámmaplánalávdegoddi háliida rabas digaštallamis oazžut evttohusaid ja mearkkašumiid birra, joavkkuin ja earjilolbmuin. Fágalaš organiserema ja struktuvrra debáhtas leat bohtán buorit mearkkašumiid iešguđet birra. Lávdegoddi lea dál ráhkadeame vurdojuvnon oahppansálaščilgejumi oahppodásiid várás mat galget čatnasit nátionála gelbbolašvuodarámmabuktosii.

Stuoradiggedieđáhus nuoraidceahki birra

Ráđdehus ovddiid 29.4.2011 ođđa dieđáhusa Stuoradiggái nuoraidceahki birra ”Motivasjon – Mestring – Muligheter” (Movttiidahttin - Nácken - Vejolašvuodát). Sámediggeráđdi lea buktán cealkámušaid dán proseassas, ja Máhtodepartemeanttas ja Sámedikkis leat leamas hálddahušlaš konsultašuvnnat 31.03.2011. Konsultašuvnna ulbmil lei ahte sámi oahppi galggai váldot vuhtii ođđa stuoradiggedieđáhusas.

Sámediggeráđdi lea earenoamáš duhtavaš go kapihttalas geavataččabut ja relevanttabut nuoraidceahkki, lea okta čuokkis mas čuožžu ahte skuvlaeaggát sáhtta heivehit nu ahte oahppit besset searvat vuodđoealáhusain, mii mañiidáigái sáhtta mielddisbuktit ohppiid searvama servodat- ja bargoeallimis.

- Oččodit eanet ohppiid čađahit joatkkaoahpahas.
- Váikkuhit dan ahte mánáidgárddiin gos leat sámi mánát, lea kvalitatiivvalaš sámi sisdoallu.
- Addit dárbbalaš dieđuid ja bagadusa sámi oahpahas birra mánáidgárddiin ja vuodđooahpahas.

“Mánáidgárdebeaivi” ávvuduvvo jahkásaččat. Ulbmil dáinna beivviin lea čájehit mánáidgárddi. Dán jagi čurvestat lei Mii máhttit! Sámediggi searvai ávvudeapmái Kárásjoga mánáidgárddiin.

Sámediggeráđđi oassálasttii mánáidgárdesuorggi Davvi-Norggakonferánsas 5.-6.5.2011 Romssas. Fáddá lei "Mu jodiheami vuolde". SEBU lágidii konferánssa.

Sámediggeráđđi oassálasttii Lullisámi konferánsas mii lágiduvvui 9.-10.2.2011. Fáddá lei giella. Vuosttaš beaivvi lei miniseminára giellaoahppama birra geavatláš barggu bokte. Nuppi beaivvi ledje logaldallamat giellametodaid birra.

- Váikkuhit dan ahte áсахuvvošii bistevaž sámi dulkaohppofálaldat.

Váikkuhangaskaoamit - ohcanvuđot

Oahpponeavvut

Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii
Bušeahtta 9 775 000 ru.

62 ohcama leat bohtán sisa, ohcansupmi 27 161 587 ru. Dain lea 31 ohcamii juolluduvvon doarjja, oktiibuot 12 400 000 ru. Dat lea 2 625 000 ru eambo go bušeterejuvvon supmi 2011:s. Áššit leat meannuduvvon ráđđečoahkkimis 26.-28.04.11.

Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut
Bušeahtta 1 900 000 ru.

Dán ortnegii bohte 17 ohcama, oktiibuot 3 609 238 ru ovddas. Dain lea 6 ohcamii juolluduvvon doarjja, oktiibuot 1 718 688 ru. Dás bázi 181 312 ru badjebáza 2011 bušeterejuvvon supmi ektui. Áššit leat meannuduvvon ráđđečoahkkimis 26.-28.04.11.

Oahpponeavvut mánáidgárddiide
Bušeahtta 1 500 000 ru.

10 mánáidgárdeoahpponeavvoohcama bohte sisa, oktiibuot 5 458 485 ru ovddas. Dain lea 5 ohcamii juolluduvvon doarjja, oktiibuot 1 732 000 ru ovddas. Das lei 232 000 ru vuollebáza. Áššit leat meannuduvvon ráđis.

Gelbbolašvuodabajideapmi

Stipeanda ohppiide geain lea sámeigiella joatkkaskuvlla fágasuorggis
Bušeahtta 2 400 000 ru. Geavahan 2 421 745 ru. Ohcanáigemearri guovvamánu 1.b.

522 ohcci ožžo stipeandda, mii juhkkuojuvvui čuovvovaččat:

Juogadeapmi	Galle ohcama	Galle juolluduvvon	Ruvnno
Galle ohcci:			
			Vást. olles:
Vuosttašgiellan	226	ohcci	226
Nubbingiellan	171	ohcci	128,25
Amasgiellan	125	ohcci	62,5
Oktiibuot:	522	ohcci	416,75

	Máksojuvvon ru. juohke oahppái	Oktiibuot ru	%
Máksojuvvon sámegiella vuosttašgiellan:	5 810	1 313 060	54,2 %
Máksojuvvon sámegiella nubbingiellan:	4 360	745 560	30,8 %
Máksojuvvon sámegiella amasgiellan:	2 905	363 125	15,0 %
Oktiibuot		2 421 745	100,0 %

Stipeanddat alit ohppui

Bušeahhta 2 350 000 ru. Geavahan 1 176 000 ru bušeahhta mielde. Ohcanáigemearri guovvamánu 1.b. ja golggotmánu 1.b. Bohte 75 ohcama, ja 58 ohcamii juolluduvvui doarjja čuovvovaš vugiin:

Juogadeapmi	Galle ohcama	Galle juolluduvvon	Ruvnno
Oahpaheaddjioahppu ja ovdaskuvlaoahpaheaddjioahppu mas sámegiella lea fágasuorggis	0	0	0
Alit oahppu mátta-, julev- ja davvisámegielas	60	54	1 075 200
Alit oahppu oahpponeavvopedagogihkas	0	0	0
Dulkaohppu sámi dulkkaid ja jorgaleddjiid várás	4	4	100 800
Lassioahppu sámi mánáidgárdesuorggis	0	0	0
Veajuiduhttinstipeanda	0	0	0
Vuoruhemiid olggobealde	11	0	0
SUBMI	75	58	1 176 000

Mánáidgárddit

Bušeahhta 9 405 000 ru. Mánáidgárdedoarjagis leat 2 doarjjaortnega; sámi mánáidgárddiid vuodđodoarjja, ja sámi giellaoahpahus sámi mánáide mánáidgárddiin.

Sámi mánáidgárddiid vuodđodoarjja.

Geavahan 4 200 000 ru.

Ohcanáigemearri lei guovvamánu 1.b. 33 mánáidgárddi ohce vuodđodoarjaga juhkkjuvvon 58 ossodahkii.

Dassáži leat 18 mánáidgárddi, juhkkjuvvon 28 ossodahkii, ožžon doarjaga. Lassin addo doarjja gitta 30 000 ru juohke sámegielat mánáidgárdebargi nammii olles virggis, gáržžiduvvon guovtti sámegielat bargái juohke ossodagas. Jus lea oasseáiggevirgi de juhkkjuvvon doarjja virggi sturrodaga mielde. Oktiibuot lea juolluduvvon doarjja 58 bargi nammii sámi mánáidgárddiin.

Sámi giellaoahpahus sámi mánáide mánáidgárddiin

Geavahan 269 000 ru.

Sámi giellaoahpahus sámi mánáide mánáidgárddiin. Rabas ohcanáigemearri golggotmánu 15. b. 2011 rádjái. Dassáži leat 6 mánáidgárddi ožžon doarjaga, gaskamearalačcat 65 000 ru.

Doaibmabijut oahpponeavvoráhkadeami nannemii

Oahpponeavvuid jorgaleapmi ja heiveheapmi

Bušeahhta 4 000 000 ru.

Ovddasmanniprošeakta - resursaskuvla julevsámeguovllus

Ruđat mat eai leat geavahuvvon jagis 2010 leat sirdujuvvon jahkái 2011.

Sámi oahpponeavvoportála
Bušeahhta 3 500 000 ru.

3 Giella

Sámi álbmogis galgá leat vejolašvuohta ja vuoigatvuohta geavahit gielas. Sáme giela suodjaleapmi ja ovddideapmi lea deatalaš sámi kultuvrra boahtteáigái.

Váldomihttomearri

- Sáme giella galgá geavahuvvot árijjalaččat ja galgá leat oidnosis almmolašvuođas

Oassemihttomearri

- Birgenvejolaš ja árijjalaš arenat sáme giela váste.
- Sáme giella galgá geavahuvvot guovlluin gos giella lea rašis dilis
- Guovlluin gos sáme giella lea beaivválaš giella lea nana dihtomielašvuohta geavahit sáme giela

Strategiijat

- Gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja eará aktevrraiguin háhkát buriid rámmaeavttuid sáme giela várás.

Sámi giella iskkadeapmi 2011

Sámediggeráđđi lea oaidnán ahte dárbbasuvvo eanet systematiserejuvvo diehtu sáme gielaid geavaheami birra ja dan geažil lea vuolgahan riikaviidosaš giella iskkadeami proseassa.

Iskkadeami ulbmil lea čielggadit galls máhttet daid iešguđetge sáme gielaid njálmmálaččat ja čálalaččat, makkár oktavuodain sii geavahit giela ja guđe muddui sáme giella geavahuvvo gulahallangiellan mánáidgárddis, skuvllas, barggus, oahpus, astoáiggis, báikkálaš servodagas ja eaktodáhtolaš dahje politiikálaš barggus. Iskkadeapmi čađahuvvo ovttas Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeanttain, ja galgá maiddái gokčat báikkiid/gávpoigiid olggobealde sáme giela hálddašanguovllu.

Giella iskkadeapmi biddjui DOFFINii ja almmuhuvvui 28.3.2011. Fálaldatáigemeari maŋnel, 9.5.2011. ledje boahtán 2 berošteaddji. Go ášši lea meannuduvvon ja buoremus fálaldat válljejuvvon, de biddjo iskkadeapmi johtui borgemánus. Raporta galgá leat gárvvís njukčamánu/cuoŋománu 2012.

Ođđa juolludaneavttut guovttegielalašvuođadoarjagaiidda

Sámediggeráđđi lea álgán čuovvolit guovttegielalašvuođadoarjagiid ođđa juolludaneavttuid. Ođđa juolludaneavttuin lea ovttasbargu gaskal Sámedikki ja suohkaniid/fylkkasuohkaniid guovddázis. Sámediggeráđđi deaivvada juohke suohkaniin dainna ulbmiliin ahte vuolggahit proseassa ovttaskas ovttasbargošiehtadusaid hábmemiin suohkaniiguin ja fylkkasuohkaniiguin, mat galget gustot 2012 rájes.

Ovttasbargošiehtadusain galget earret eará leat guovttegielalašvuođaruđaid geavaheami mihttomearit ja strategiijat, guovttegielalašvuođadoarjaga juolludaneavttuid vuodul. Sámediggeráđđi lea dássáži čeahkinastán Guovdageainnu suohkaniin, Loabága suohkaniin, Unjárgga gielddain ja Porsáŋgu gielddain. Eará suohkaniiguin ja fylkkasuohkaniiguin šaddet čeahkkimat miessemánus ja geassemánus.

Sáme giela hálddašanguovllu viiddideapmi

Romssa suohkan álggi čakčat 2010 barggu čielggadit maid mearkkašivččii Romssa suohkanii jus sii searvvaše sáme giela hálddašanguovlui. Romssa suohkanstivra mearridii ráhkadit sáme giela doaimaplána, mii galgá leat vuodđun vejolaš ohcamii sáme giela hálddašanguovllu searvamii. Romssa suohkanstivra galgá meannudit doaimaplána geassemánu 2011.

Sámediggeráđđi lea sádden gulaskuddancealkámuša Romssa suohkanii doaimaplána birra, nu mot Romssa suohkan lei bivdán. Gulaskuddancealkámušas Sámediggi rámiida Romssa suohkana dárkilis

Čeahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

15 siidu 149 siidus

ovdabarggu geažil maid leat dahkan dan oktavuodas go leat bargame sámegeiela hálddašanguovllu searvamiin, earret eará Sámegeiela doaibmaplána 2013-2016 ráhkadeapmi. Sámediggi lea mielas Romssa suohkana plánaide sáddet ohcama Ođasmahttin-, hálddahus- ja girkodepartementii beassat searvat sámegeiela hálddašanguovlui. Jus searvvaše, de dat livččii veahkkin čalmmustahttime dehálaš barggu sámegeiela bisuhemiin, nannemiin ja ovddidemiin Romssa suohkanis.

- Nannet ja ovddidit sámegeiela sámi tearbmabarggu bokte.

Sámediggi rávve ja veahkeha sihke davvi- ja julevsámegeiela jorgalemiid oktavuodas, siskkáldasat ja olggobealde ásaheami, muhto lullisámegeiela gelbbolašvuohta lea váilon. Borgemánu dán jagi álgá lullisámegeiela konsuleanta bargui.

Sámediggi lea árvvoštallan šaddonamaid ja eará botanikhkalaš tearpmaid, mat galget geavahuvvot mánáidgirjjiis šattuid birra.

Sámediggeráđđi deaivvadii Norgga giellaráđiin 3.5.2011, gullan dihte mot dárogeiela tearbmabarggu lea organiserejuvvon. Norgga tearbmabarggu lea organiserejuvvon fágaráđiide, fágálávdegottiide ja tearbmajoavkkuide. Giellaráđđi sádde ráhkaduvvon tearpmaid gulaskuddami, ja dasto rávve tearpmaid birra. Sámediggeráđđi beasai gullat makkár barggu Giellaráđis leat. Dárogeiela tearbmabarggus ii leat oktasaš (davviriikkalaš) tearbmajoavku mii dohkkeha ođđa tearpmaid, muhto tearpmat dohkkehuvvojit áiggi ja geavaheami mielde. Jurdda dainna čoahkkimiin lei lonohallat jurdagiid ja fuomášumiid nubbi nuppi bargguin.

- Nannet, suodjalit ja buktit oidnosii sámegeiela báikenammabarggu bokte

Sámediggi lea ovttasbargguin sámi báikenammakonsuleanttaiguin rávven báikenammaáššiid oktavuodas, earret eará ođđa álbmotmehciid ja luonddumehciid namaid Romssa ja Finnmárkku fylkkain, ja evttohan sámi nama mánggadoaimmathállii Bådådđjos. Sámediggeráđđi lea ovttasbargguin sámi báikenammakonsuleanttaiguin maiddá rávven muhtun báikenamaid čállinvuogi Guovdageainnu suohkanis, ja muhtun báikenamaid ja rádjemuvrraid namaid lullisámi guovllus, Lierne ja Namsskogan suohkaniin.

Sámediggeráđđi lea maiddá ožžon dieđu ahte Narviika suohkan áigu ohcat sámi nama oažžut gávpogii. Dat doaivumis ovddiduvvo gávpotstivračoahkkimis geassemánu dán jagi. Sámediggeráđđi áigu, ovttas sámi báikenammakonsuleantain, rávvet dán nama čállinvuogi ektui.

- Álggahit barggu ođđa sátnebánkkuin sámegeiela várás

Sámediggeráđđi joatká bargguin ásaheami ođđa ja buoret digitála sátn- ja tearbmabánkku internehtii. Mii árvvoštallat ovttasbargat Romssa Universitehta Giellateknoin dainna áššiin.

Sámediggeráđđi mearridii cuoŋománus várret 160 000 ru geardehonorára Sámedikki dárkkistuvvon bušeahtas julevsámi sátnegirjji digitála veršuvnna čállái. Sátnegirječáli ja Sámedikki gaskkas ráhkaduvvo sierra šiehtadus.

- Gulahallama bokte relevánta aktevrraiguin oainnusmahttit sámegeielaid áitojuvvon dili

Nannet ja ovddidit lullisámegeiela

15.3.2011 lei sámediggeráđis čoahkkin Sámi allaskuvllain Elgá prošeavtta birra. Elgá prošeakta lea loahpahuvvon, muhto lea dehálaš ahte vásihusat prošeavttas geavahuvvojit viidasit barggus giellaoahpahemiin lullisámi guovllus. Lullisámegeielas leat ain stuora hástalusat, seammás go geiela ja giellageavaheami birra lea nannoseabbo dihtomiellalašvuohta. Danne lea dehálaš ahte doaimmat main leat leamaš bohtosat, joatkašuvvet. Lullisámi guovllus lea dehálaš oaidnit giellaoahpaha ollislaš

Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

16 siidu 149 siidus

perspektiivvas, gos oahpahus ii dáhpáhuva dušše skuvllas. Sámediggeráđđi háliida danne ahte buorit doaimmat ja vásihusat válđojit mielde lullisámegiela nannemis ja ovddideamis.

Sámi giellakonferánssa 2011

Sámediggeráđđi lágidi giellakonferánssa 11.-12.5.2011 Romssas. Konferánssa fáddá lei sámegielaide čalmmustahttin ja geavaheapmi.

Konferánssa lei rabas buohkaide, ja doppe ledje 160 oassálasti. Konferánssas ledje logaldallit davvi-, julev- ja lullisámi guovlluin ja konferánssa lágiduvvui nu ahte dulkojuvvui buot golmma gillii ja gielas, lassin dárogillii.

Vuosttaš beaivvi lei fáddá sámegielaide geavaheapmi ja logaldallit muitalledje sámegielaide hástalusaid birra sihke dearvvašvuodasuooggis, politiijabálvalusas, boazodoalus, oahpahusas, ja hástalusat beaivválaš eallimis. Doppe lei diehtujuohkin giellateknologiija ja ortografiija birra. Loahpas beaivvi lei paneladigaštallan ja oasseváldit besse jearrat gažaldagaid panelas. Panelas ledje sii geat ledje doallan sáhkavuoruid dan beaivvi, ja ráđđelahttu Ellinor Marita Jáma ja sámediggeáirras Aili Keskitalo.

Nuppi beaivvi lei fáddá sámegielaide čalmmustahttin. De ledje logaldallamat sámegielaidegeavaheami birra sosiála mediain, festiválaid, giellalávguimiid ja giellaleairraid birra, terminologiija birra, ja nannet sámegielaide ođđa arenain.

Sámediggeráđđi lágidi dán giellakonferánssa earret eará vai oažžu rávvagiid ja oaiviliid ođđa diedáhusbargui sámegielaide birra. Konferánssas ilbme olu iešguđetlágan hástalusat, sihke go guoská gielaide geavaheapmái, guottuide daid ektui ja gielaide árvvusatnimii. Sámediggeráđđi oacčui maiddái čálalaš mearkašumiid oasseváldiin. Daid mearkašumit galget geavahuvvot diedáhusbarggus.

Sámediggeráđđi oaidná dárbbu lágidi giellakonferánssaid dássidit, ja áigu danne geahččalit dávjijbut lágidi giellakonferánssa.

- Ovttasráđiid Ráđđehusain čadahit sámegielaide doaibmajuid mat leat Ráđdehusa doaibmaplána sámegielaide várás.
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte ovdánahttit sámegielaide geavaheami, ja carenoamážit deattuhit lullisámegielaide.
- Bargat dan ala vai ásahevvošii nationála sámi giellaorgána sámi giellabarggu nannema várás.

Ovdaprošeakta - Sámi dutkan- ja fága/resursaguovddáš, SPR

Sámedikki mihttomearri lea viiddis ovttasbargu sápmelaččaid gaskkas rastá riikaráji. Dan oktavuodas lea Sámediggi oktan Suoma ja Ruota sámedikkiiguin ollašutttime SPR čielggadanbarggu ođđa boahhtevaš sámi duktan- ja fága/resursaguovddáša birra. Suoma Sámedikkis lea válđoovddasvástádus čuovvot doaimma, mi lea ožžon Interreg-ruhtadeami. Sámedikki hálddahuš lea prošeavtta stivrenjoavkkus mielde. Prošeakta lea dál ožžon prošeaktabargi gi lea álggahan čielggadanbarggu. Prošeaktabargi galgá gárven čielggadeami ja ráhkadan ođđa interreg-ohcama dakkár guovddáša ásahepmái čakčamánnui 2011.

- Bisuhit ja viidáseappot ovddidit dálá arenaid, ja ásahepmái ođđa arenaid sámegielaide várás

Sámi giellaguovddášdeavvadeapmi

Sámi giellaguovddášat leat dehálaččat sihke giellaoahpahusbarggus ja giellaarenan. Sámi giellaguovddášat lágidi juohke jagi giellaguovddášdeavvadeami. Dán jagi lágiduvvui deavvadeapmi Evenášis 3.-4.5.2011. Sámediggeráđđi oassálastti deavvadeamis.

Omasvuona giellaguovddáš

Sámediggeráđđi juolludii 415 000 ru doaibmadoarjaga Omasvuona giellaguovddášii 2011 doaibmajahká. Omasvuona giellaguovddáš rahppui almmolaččat 2010:s ja lea ruhtaduvvon ja

Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

17 siidu 149 siidus

hálddašuvvon prošeaktan. 2009-2010 prošeaktaáigodagas lea doaimma ruhtaduvvon prošeaktaruđaiguin Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanttas, Romssa fylkasuohkanis, Sámedikkis ja Omasvuona suohkanis. Sii leat ohcan prošeaktaruđa maiddái 2011 ovddas. Sámegeala ovddideami ja seailuheami dihte lea Sámediggeráđi mielas dehálaš sihkkarastit prošeaktaruđaid Omasvuona giellaguovddáži prošeaktaáigodahkii dassáži go sii oazžugohtet njuolggodoarjaga Sámedikkis.

- Váikkuhit sámi sisdoalu ovddideami skuvlaastoáigeortnegiin ja kulturskuvllain

Váikkuhangaskaoamit – njuolga doarjagat

Guovttegielatdoarjja gielddaide

Bušeatta 40 829 000 ru.

Guovttegielatdoarjja fylkkagielddaide

Bušeatta 5 100 000 ru.

Sámi giellaguovddážit

Bušeatta 5 670 000.

Váikkuhangaskaoamit – ohcanvuđot

Giellaprošeavttat sámegeala hálddašanguovllu siskkobealde

Bušeatta 3 450 000 ru.

Giellaprošeavttat sámegeala hálddašanguovllu olggobealde

Bušeatta 4 160 000 ru.

104 giellaprošeaktaohcama leat bohtán sisa, 50 iešguđet ohccis, ollislaš ohcansubmi 17 510 750 ru. Ohcamat leat meannuduvvome, ja gárvvistuvvojit geassemánu ráđđečoahkkimis.

4 Kultuvra

Máŋggabealat kultureallin nanne sámi gullevašvuoda ja identitehta, ja váikkuha ealli báikegottiid gos olbmot háliidit ássat.

Váldomihttomearri

- Ealli ja máŋggabealat sámi dáidda- ja kultureallin

Oassemihhttomearri

- Nanu ja aktiivvalaš sámi deaivvadanbáikkid, kulturásahusat ja museat
- Sámi dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktimiid girjáivuohta mat gaskkustuvvojit servodagas
- Máŋggabealat valástallandoaimmat sámi álbmogii
- Viiddes kulturdoaimmafálaldat sámi mánáide ja nuoraide
- Buorre girjerádjofálaldat sámi geavaheddjiide

4. – 8.4.2011 lágidii Sámediggi International Indigenous Librarians Forum. Oasseváldit bohte iešguđetge girjerádjosiin, Ođđa Zealandas, Australias, Canadas ja USA:s, ja de vel Sámis. Vuosttaš oassi prográmmas lágiduvvui Kárášjogas, Sámedikkis. Loahppaoassi lágiduvvui Guovdageainnus. Bohtte forum lea mearriduvvon lágiduvvot New Mexicos, USA, 2013:s.

Lea nuppes ahte Sámediggi ovttas Norsk bibliotekforeninga davviossodagain lágidii DavviNorgga girjerájuskonferánsa. Konferánsa lei Álttás 24.-26.5.2011. Doppe ledje 110 oassálasti, lassin čájáhusdollahiide.

Strategiijat

- Gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja earáiguin nannet sámi kulturovvdideami rámmaeavttuid

Sámediggerádis lei rahpansárdni Nuoraid kulturdeaivvadeamis Finnmárkkus 2011. Doalut ledje Kárásjogas 11.3.2011, ja dat lea stuorámus arena gos nuorat besset čájehit iežaset kulturdoaimmaid; leažžá dal musihkka, filbma dahje eará dáidagat.

Sámediggi válddii 23.3.2011:s oktavuoda Kulturdepartemeanttaid boahhtevaš barggu birra kulturpolitihka ektui maŋjel 2014. Dan barggu oktavuodas nammaduvvui lávdegoddi stáhtarádis 18.3.2011. Sámediggi ii lean ožžon dieđu lávdegotti nammadeami ja dan mandáhta birra. Sámediggi oaivvilda ahte dakkáraš lávdegottis ferte leat nanu sámi ovddasteapmi, ja ahte mandáhta ferte hábmejuvvot nu ahte dat maiddái vuhtiiváldá sámi kultuvrra, ja ahte berreše gulahallat Sámedikkiin ovdal go nammadit dakkáraš lávdegottiid. Sámediggi ii leat vel ožžon vástádusa dasa departemeanttas.

Sámediggeráddi oassálasttii Davviálbmoga guovddáža – DÁG Válđočoahkkimis 12.4.2011. Sámediggeráddi lea nammadan Hilde Anita Nyvoll stivralahttun guovtti jahká, ja su várrelahttu lea Nils Olaf Larsen.

Kulturdepartemeanta lea álggahan barggu stuoradiggedieđáhusain visuála dáidaga birra. Sámediggi čálii reivves 3.5.2011 ávžžuhusaid dan bargui, ja das deattuhii ahte lea dehálaš ahte sámi perspektiiva gozihuvvo ja čalmustahttojuvvo stuoradiggedieđáhusa barggus, ja ahte sámi dimenšuvdna visuála dáiddasuorggis njadđojuvvo dieđáhussii.

Sámediggi lea maiddái buktán ávžžuhusaid Nordlándda fylkasuohkana strategiijaevttuhussii Davvi-Norgga visuála dáidaga várás, gos deattuheimmet ahte sámi perspektiiva fertešii gozihuvvot. Cealkamušas deattuheimmet maiddái ahte Sámi dáiddaguovddáš galggašii váldot mielde Davvinorgga kulturšiehtadussii.

Sámediggeráddi doalai 11.5.2011 čoahkkima Árran-julevsámi guovddáža stivrrain. Čoahkkima ulbmil lei digaštallat ja geahčadit Sámedikki ja Árrana oktasaš hástalusaid julevsámi guovllus.

Sámediggeráddi oassálasttii Sámi dáiddarsearvvi (SDS) ja Sámi dáiddárguovddáža (SDG) jahkečoahkkimis mii lágiduvvui Stockholmas 25.-27.3.2011. Rahpamis ledje sámediggerádis dearvvuodát jahkečoahkkimii gos deattuhuvvui ahte Sámedikki mielas lea dehálaš ahte sámi dáiddarat ožžot dohkálaš rámmaeavttuid, ja ahte sii, lassin bargat dáidagiiguin, maiddái bovdejuvvojit searvat dáidda- ja kulturpolitihka hábmemii lagas ovttasbargguin Sámedikkiin.

Sámediggeráddi mitalii čoahkkimis Suoma Sámedikki kulturlávdegottiin 18.5.2011 mot Sámediggi bargá kulturáššiguin.

Sámediggeráddi oassálasttii dan jagi Girkočoahkkima rahpamis 5.4.2011 Tønsbergas. Sámediggepresideanta Egil Ollis ledje rahpandearvvuodát. Girkočoahkkin dohkkehii Sámi girkoallima strategiijaplána 10.4.2011.

Sámediggeráddi lei mielde rahpame Sámemeašttirgilvvuid čuoigamis mii lágiduvvui Skániin 25.-27.3-2011. Rahpansártnis deattuhii sámediggeráddi ahte Sámedikki mielas lea dehálaš doarjut ahte sámi valáštallitaleanttat ja valáštallit ožžot buriid rámmaeavttuid, ja rámidii dan eaktodáhtolaš barggu mii dahkko sámi valáštallamis.

Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

19 siidu 149 siidus

- Váikkuhit dan sámi mediafálaldaga nannema, mii buori vuogi mielde fuolahit mátta-, julev- ja davvisámegielaide giellaguovlluid
- Váikkuhit sámi teáhterdoaimma viidodaga nannema

Sámediggerádis lei čeahkkin Beaivváš Sámi Našunálateáhtera stivrrain 25.2.2011. Fáddá lei earret eará odđa teáhtervisti ja doaibma.

- Bargat sámi valáštallama viidodaga sihkkarastimiin
- Árijalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte váikkuhit sámi dáidda- ja kultureallima bisuheami ja viidáset ovddideami
- Sámedikki ja fylkkagielladaid gaskasaš ovttasbargošiehtadusaid bokte vel eanet geatnegahttit ovttas ovddidit sámi dáidda- ja kultureallima
- Dáiddáršiehtadusa bokte láchit dili sámi dáidaga dahkamii ja gaskkusteapmái
- Bargat vuoruhuvvon sámi kulturviesuid huksehemiin sámi ásašusdieđáhusa mielde
- Čuovvolit sámi ásašusdieđáhusa vuoruhuvvon doaibmabijuid

Sámediggerádis lei 29.4.2011 čeahkkin Sijti Jarnein guovddáža organisašuvdnarievddanbarggu birra. Sámediggerádis lei sullásaš čeahkkin 13.5.2011 Várdobáikki Sámi guovddážiin.

- Váikkuhit ahte sámi museat ožžot buriid rámmaeavttuid doaibmamii ja fágalaš ovddideapmái

2010:s ráhkadii Sámediggi ovttas Finnmárkku fylkasuohekaniin Mihtto- ja dárboanalysa Finnmárkku museaid várás. Finnmárkku fylkasuohekan jotkkii dainna bargguin ja ráhkadii dokumeantta Finnmárkku Museastrategiija 2010-2015, masa Sámediggi sáddii gulaskuddancealkámuša. Sámediggi čálii dasa ahte ii hálit čuoggut dokumeantta konkrehta doaibmabijuid danne go áigot vuordit dassáži sierra museapolitihka buot sámi museaid várás gárvvistuvvo. Sámediggi ii hálit searvat odđa organisašuvnna Finnmárkku Museabálvalusa ásaheapmái.

Vuosttaš dárboanalysa čuovvoleapmin lea Sámediggi dál álggahan barggu hábmet dárboanalysa sámi museaid várás olggobealde Finnmárkku. Áigumuš lea gárvet dan borgemánnui. Dárboanalysa galgá geavahuvvot vuodđun boahhtevaš sámi museapolitihka hábmemis.

Sámediggi lea álgán barggu hábmet raportta sámi dinggaid ruovttoluottaviežžama birra Norgga álbmotmuseas. Dan oktavuodas geahčadit sámi museaid magariidnaoktavuodaid, resurssaid ja gelbbolašvuoda. Dat raporta galggašii gárvánit odđajagis 2012.

Sámediggi pláne lágidit museaseminára geassemánuš gos dárboanalysat ja ruovttoluottaviežžamat norgga álbmotmuseas leat fáddán.

- Viidáseappot bargat sámi čeahkkananbáikkiid ja kulturásahusaid realiseremiin

Váikkuhangaskaommit kultuvrii – njuolga doarjagat

Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat

Bušeahhta 9 588 000 ru.

Sámi festiválat

Bušeahhta 3 034 000 ru.

Sámi valáštallan

Bušeahhta 1 847 000 ru.

Čeahkkingirjii čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

20 siidu 149 siiddus

Sámi teáhterat

Bušeahhta 17 740 000 ru.

Sámi publikašuvnnat

Bušeahhta 3 106 000 ru.

Girjebusset

Bušeahhta 6 975 000 ru.

Musear

Bušeahhta 23 167 000 ru.

Váikkuhangaskaoamit kultuvrii – ohcanvuđot doarjagat

Girjjálašvuonta

Bušeahhta 2 586 000 ru.

Budsjett kr 2 586 000. Lassin lea bušeterejuvvon 2 000 000 ru girjjálašvuodaproševttaide Sámiálbmotfoanddas. Ollislaš bušeahhta poasttain lea 4 586 000 ru.

Oktiibuot 65 ohcama leat bohtán sisa, oktiibuot 13 358 000 ru ovddas. Ohcamat leat meannuduvvome. Loahpalaš meannudeapmi geassemánu ráđđechoahkkimis.

Musihkkaovddideapmi

Bušeahhta 1 900 000 ru. 28 ohcama leat bohtán sisa, oktiibuot 5 100 000 ru ovddas. Ohcamat leat fágalaš árvoštallamiin, ja loahppameannudeapmi šaddá loahpas geassemánu.

Kulturdoaimabijut mánáid ja nuoraid várás

Bušeahhta 1 900 000 ru. 40 ohcama bohtán áigodagas miessemánu 19.b. - 20.b. 2011. 16 ohcama leat dássáži meannuduvvon. 7 ohcamii lea juolluduvvon doarjja, oktiibuot 602 000 ru ovddas.

Eará kulturdoaimabijut

Bušeahhta 2 678 000 ru.

65 ohcama bohtán sisa áigodagas miessemánu 19.-20. b. 2011. 34 ohcama leat dássáži meannuduvvon. 22 ohcamii lea juolluduvvon doarjja, oktiibuot 1 091 500 ru ovddas.

Sámeielat govvasárggusráiddut

Bušeahhta 460 000 ru. 2 ohcama bohtán sisa dán ortnegii oktiibuot 1 035 000 ru ovddas. Loahpalaš meannudeapmi geassemánu ráđđechoahkkimis.

Sámi lágádusat

Bušeahhta 2 750 000 ru. 6 ohcama bohtán sisa. Ohcamat leat meannuduvvome. Loahpalaš meannudeapmi geassemánu ráđđechoahkkimis.

Investerendoarjja sámi girjebussiide

Bušeahhta 2 500 000 ru. Dán postii eai leat bohtán ohcamat dán áigodagas.

Sámi deaivvadansajit

Bušeahhta 1 175 000 ru. 13 ohcama bohtán sisa oktiibuot 2 353 000 ru ovddas. Ráđđi meannuda daid loahpalaččat geassemánu 2011.

Sámi dáiddáršiehtadus

Bušeahhta 5 915 000 ru.

5 Ealáhusat

Nana ja ealli servodagat juohkelágan ealáhusaiguin lea deatalaš eaktun bisuhit ássama sámi guovlluin. Dárbbášuvvojit eanet nissonolbmot mat vuodđudit ealáhusaid. Dat nannešii ealáhuseallima, ja bijašii vuodu mánggabealat ealáhuseallimii.

Váldomihttomearri:

- Nana ja mánggabealat ealáhuseallin mii fuolaha sámi kultuvrra, luonddu ja birrasa sámi guovlluin

Oassemihhtomearri:

- Mánggabealat ealáhuseallima bargodilálašvuohta bisuhuvvo ja ovddiduvvo
- Eanedit nissonolbmuid logu fitnodateaiggádiid ja fitnodatbargiid gaskkas

Strategiijat:

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin, ja earáiguin nannet buriid rámmaeavttuid sámi ealáhusovddideapmái

Sámediggeráđđi lea čuovvolan Sámedikki árvalusa stuorradiggedieđáhussii ođđa eanadoallo- ja biebmopolitihka birra. Sámedikkis lea dán áigodagas leamaš konsultašuvdnačoahkkin Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain 11.4.2011 Romssas. Sámedikki mielas konsultašuvnnat leat gáibideaddji.

Sámediggi lea oassálastán prosessii ráhkadit ođđa strategiijaid mátkealáhusovddideapmái Davvi-Norggas. Golbma čoagganeami leat dollojuvvon. Strategiija galgá leat ávkin váikkuhangaskaoapmeapparáhta vuoruhemiide mátkeallima ángirusšamis davvin.

Čuovvolanbargu máttasámi guovlluin fertii maŋiduvvot golbma mánu vai heive buohkaide. Vuosttaš čoagganeapmi dollojuvvui 18. ja 19.5.2011. Leat VINN ja Norges Vel main lea leamaš tehnikkalaš ovddasvástádus čadahit čuovvolanbarggu.

Sámediggeráđđi lea válljen PricewaterhouseCoopers AS, Romssas, čadahit čuovvolanbarggu Máttá- ja Gasko-Romssas. Ii leat vel dollojuvvon čoagganeapmi. Dát doaibmabidju ja bajábealde namuhuvvon doaibmabidju leat oassin lotnolasealáhusaid ja sámi mátkeallima árvoháhkánprográmmas.

Indre Finnmark Utviklingsselskap AS(IFU) ja Gaisa Næringshage, Deanu gielddas, bovdejedje Sámedikki diehtujuohkinčoahkkimii 11.5.2011 Vuonnabahtii. Čoahkkima fáddán lei fitnodagaide vejolaš ovttahttin ráhkadit nannoset ovddidanbirrasa ealáhusovddideapmái sis Finnmárkkus. Vejolaš ovttahttimiin oččošii gáiddus ealáhusaid mat govččašedje Porsáŋggu, Kárášjoga, Deanu ja Unjárgga gielddaid. Jurdda lea bovdet Guovdageainnu searvá. Fitnodagat čadahit siskkáldas čielggademiid ovdalgo ášši vejolaččat ovddiduvvo formálalaččat Sámediggái. Sámedikki vejolaš rolla livččii leat regiivna ovddidanprošeavttaid ruhtadeaddji.

Sámediggi lei bovdejuvvon doallat sáhkavuoru Finnmárkku fylkkagieldda ovddidanossodaga siskkáldas semináras. Seminára dollojuvvui 11.5.2011 Vuonnabađas ja namahussan lei Ovddidanbargu Finnmárkkus – gehččojuvvon Sámedikki bealis. Sáhkavuorru adnojuvvo doaibmabidjun bisuhit ja nannet Sámedikki ja Finnmárkku fylkkagieldda oktasašbarggu.

Bohccobierggu márkandilli

Bohccobierggu márkandilli lea maŋemus jagiid leamaš hui heittot. Dat lea dagahan ahte boazodoallit eai leat beassan njuovvat njuovahagain, njuovahagat eai jođit vuovdit bierggu. Sámediggeráđđái lea deatalaš ahte márkandilli čoavdašuvvá čakčii ja ahte fidne bistevas čovdosiid. Dát hástalusat Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

digaštallojuvvojit boazodoallošiehtadusa oktavuodas ja stuorradiggedieđáhusa oktavuodas biepmu ja eanadoalu birra. Sámediggeráđđi lea maid oassálastán čoahkkimii maid bohccobierggu márkanlávdegoddi doalai cuoŋománu 5. b. dán jagi, masa buot guovdilis márkanoassálastit ja buvttadeaddjit oassálaste ja bukte árvalusaid dán bargui.

Boraspiredilli Máttá Sør-Sápmi

Konsultašuvnnat Birasgáhttendepartemeanttain bargojoavkku rapportta birra mo uhcidit riidodási gaskal boraspiriid ja boazodoalu Davvi-Trøndelaga čakčamánu 7. b. 2009 leat loahpahuvvomin. Dássázii leat dollojuvvon 3 čoahkkima politihkalaš dásis, ja okta čoahkkin hálldahuslaš dásis. Ii leat vel mearriduvvon goas loahpalaš konsultašuvdnačoahkkin galgá dollojuvot.

Buhtadusortnet boazovaháigiid ovddas maid ráfáiduhthtojuvvon boraspiret dagahit

Luondduhálldašandirektoráhta lea ožžon bargamuššan Birasgáhttendepartemeanttas čielggadit buhtadusortnega boazovaháigiid ovddas maid boraspiret dagahit. Prošeaktajoavku lea nammaduvvon mas leat mielde Luondduhálldašandirektoráhta, guokte fylkkamánni, Stáhta luonddubearráigeahčču, boazodoallohálldahus ja Norgga Sámiid Riikkasearvi. Bargojoavku galgá erenoamážit árvoštallat vejolaš rievdadusaid buhtadusortnegis modealla vuodul mii lea vuodđuduvvon riskavuđot buhtadusortnegii. Sámedikkis lea leamaš čoahkkin prošeaktajoavkkuin guovvamánus dán jagi. Dán čoahkkimis dovddaha Sámediggi muhtun duodalaš oainnuid ja mii vejolaččat sáhtta geavvat boastut go geavaha riskavuđot buhtadusortnega, muhto mii eat leat čatnan iežamet oainnuid.

Prošeaktajoavku gárvvistii barggus cuoŋománus dán jagi. Joavku evttoha ahte dálá buhtadusortnet rievdaduvvo ja dan sadjái boahá máhttovuđot buhtadusmodealla. Odđa buhtadusortnet gáibida ahte boraspiret gozuhuvvojit buorebut, ja ahte boazodoallu searvvahuvvo buorebut gozohemiide. Prošeaktajoavku lea gávnahan ahte ain váilu máhttu sihke boazodáhtaid ja boraspiredáhtaid ektui. Earret eará ferte háhkat dieđuid dan birra man ollu bohccuid iešguđet boraspireslájat goddet ja eanet guovlluin go dál. Boazodolliid geatnegasvuohta duodaštit vaháigiid heaittihuvvo eaktun dasa ahte galgá oažžut buhtadusa. Báhce liikká dáhpáhusat mat gáibidit ahte galgá duodaštit ráppiid.

Sámediggi lea bivdán konsultašuvnnaid prošeaktajoavkku rapportta birra mii guoská odđa buhtadusortnegii daid boazovaháigiid oktavuodas maid boraspiret dagahit.

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte bisuhit ja ovdánahttit mánggabealat ealáhuseallima doarjjaruđaid buriin juogademiin sohkabeliid gaskka
- Searvválaš doaimmaid bokte oččodit mánggalágan ealáhusaid
- Movttiidahttit nissonolbmuid álggahit ja viidáseappot ovddidit iežaset doaimma
- Movttiidahttit nuorra álggaheddjiid álggahit iežaset doaimma
- Searvat sámi kulturealáhusaid ovddideapmái
- Veahkehit bisuhit ja ovddidit mariidnealáhusaid, boazodoalu ja eanadoalu deatalaš kulturguodddin sámi guovlluin.

Eanadoallošiehtadallamat

Sámediggeráđđi bijai ovdan árvalusaid Eanandoallo- ja biebmodepartementii eanadoallošiehtadallamiid oktavuodas 6.4.2011. Ráđđi deattuhii erenoamážit buoret gánnáheami eanadoalus ja ahte sisaboadut eanadoalus fertejit loktejuvot. Ráđđi válldii maid ovdan dan alla iežasoasi suoidnevaháigiid ja badjeldálvvevaháigiid ovddas ja bivddii oažžut iežasoasi vuoliduvvot beliin. Mii leat behtohallan eanadoallošiehtadallamiid bohtosa geažil. Dat ii govčča doarvái bures dan gollogoargnuma mii lea leamaš eanadoalus maŋimus jagiid. Ain lea stuorra erohus diasgoargnumis eanadoalus ja servodagas muđui. Boadusin šatta 25 000 ruvdnosaš diasgoargnum. Bušehttalávdegoddi lei rehkenastán ahte dát goargnum lei berret leat 30 000 ru vai livččii dássálagaid golloovdánemiin.

- Veahkehit ovddidit ealáhuslaš duoji mas lea gánnáhahttivuohta ja mii vuovdá iešráhkaduvvon gálvvuid
- Veahkehit bisuhit ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat ceavzilis boazodoalu ja meahcásteami

Konsultašuvnnat boazodoallolága lánkaásahusaid mearrideami birra
 Sámediggi lea konsultašuvnnain Eanandoallo- ja biebmodepartemeanttain boazodoallolága lánkaásahusaid oktavuodas divadiid birra go geavahannjuolggadusat ja bággosáhkkoalánkaásahus rihkkojuvvojit. Konsultašuvdnačoahkkin dollojuvvui 5.5.2011.

Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta lea evttohan mearridit sankšuvdnalánkaásahusa boazodoallolága paragrafaide § 75, § 76 ja § 77 go geavahannjuolggadusat rihkkojuvvojit, geahča boazodoallolága mearrádusaid §§ 57 – 60.

Boazodoallohálddahuslávdegoddi

Sámediggi lea dán áigodagas gárvvistan ovttasbarggu Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaservviin dan lávdegotti mandáhta ja čoahkádusa oktavuodas, mii galgá árvvoštallat ođđa boahttevaš hálddahusmodealla sámi boazodollui. Geahča sierra dievasčoahkkinášši, ášši 24/11.

- Váikkuhit dan ahte ásahuvvojit buorit buolvamolsunortnegat vuodđoaláhusain

Váikkuhangaskaoamit ealáhusaide - njuolga doarjagat

Duodjeásahusat

Bušeahhta 3 102 000 ru.

Váikkuhangaskaoamit ealáhusaide - ohcanvuđot doarjagat

Mánngabealat ealáhuseallin

Bušeahhta 7 947 000 ru.

Geavahuvvon 2 261 000 ru.

Mariidnaealáhusat

Bušeahhta 4 165 000 ru.

Geavahuvvon 1 433 000 ru.

Váikkuhangaskaomiid váldooassi lea geavahuvvon ruhtadit bivdofanasoastimiid. Ohcanhivvodat lea viehka stuoris ja vurdojuvvo ahte olles bušeahhtarámma geavahuvvo.

Eanadoallu

Bušeahhta 4 799 000 ru.

Geavahuvvon 1 347 000 ru.

Lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmma ja sámi mátkeealáhusat

Lotnolasealáhusat

Bušeahhta 3 150 000 ru.

Geavahuvvon 1 038 000 ru.

Duodji

Bušeahhta 1 500 000 ru.

Bušeahhtarámma gullá Duoji fidnoahppiortnega Árvoháhkkanprográmmii. Vurdojuvvo ahte olles rámma geavahuvvo 2011:s.

Čielggadanprošeavttat ja eará doaibmabijut

Bušeahhta 850 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru.

Fága- ja ovddidanforum

Bušeahhta 150 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru.

Duoji ealáhusšiehtadus

Doaibmadoarjja

Bušeahhta 4 000 000 ru.

Ortnega dábálaš ohcanáigemearri lea 25.10.11. Rámma vurdojuvvo geavahuvvot.

Investeren- ja ovddidandoarjja

Bušeahhta 3 140 000 ru. Rámmas várrejuvvo 600 000 ru álggahanstipendii.

Geavahuvvon 1 835 782 ru. 559 000 ru lea juolluduvvon álggahanstipeandan.

Čálgoortnegat

Bušeahhta 50 000 ru.

Geavahuvvon 22 648 ru.

Fága- ja ekonomalaš lávdegoddi

Bušeahhta 100 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru.

Duodjegávppit – ohcanvuđot doarjja

Bušeahhta 550 000 ru.

Geavahuvvon 400 000 ru.

Sámi duodjeorganisašuvnnat – njuolga doarjja

Bušeahhta 1 560 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru. Vurdojuvvo ahte bušeahhtarámma geavahuvvo 2011:s.

6 Areálat, birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi

Areálat ja resurssat leat vuodđun ássamii ja ealáhusbargui, ja leat eaktun sámi kultuvrra, ealáhusaid ja servodateallima ovddideapmái. Sámi luonddu- ja kulturárbbi, mas mielde maiddá earret eará árbevierut, kulturmuittut, báikenamat ja máhtolašvuohta ceavzilis geavaheami birra, lea deatalaš suodjalit boahttevaš buolvvaide. Kulturmuittut čájehit makkár mearkkašupmi areálain ja luonddus áiggi mielde lea leamaš ekonomalaš, sosiála ja oskkodat diliide. Danne lea sámi kultureanadaga suodjaleapmi deatalaš maiddá sámi oktavuodaid bajásdoallamii máttuid eanadahki. Sámit ja eará álgoálbmogat leat lágga sorjavaččat luonddus ja lea dasa oktavuoha, ja danne sii leat rašibut dálkkádatrievdamiidda ja dat čuhcet sidjiide garraseappot go earáide.

Váldomihttomearri

- Areálaiguin ja resurssaiguin ceavzilis ávkkástallan sámi guovlluin sámi historjjá ja sámi árvvuid vuodul.

Oassemihhtomearit

- Sámi kulturmuittut geavahuvvojit sámi ássama duodašteapmái

- Sámi guovlluin deattuhuvvo ceavzilis ja guhkes áiggi perspektiiva buot areála- ja resursaávkástallamiin
- Sámiid vuoigatvuodát gozihuvvojit areálaid suodjaleamis ja geavaheamis sámi guovlluin

Strategiijat

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi areála-, biras- ja kultursuodjaleapmái gulahallama jaovttasbarggu bokte guovddáš, guovlulaš ja báikkálaš eiseválddiiguin, ja eará relevánta aktevvraiguin

Ovttasbargočoahkkin

Sámediggi lea oassálastán ovttasbargočoahkkimii NTNU:in dieđamuseas ja kulturmuitosuodjalushálddahusain dain fylkkain mat leat čadnojuvvo daidda. Nubbi dien guovtti beaivvis válddi erenoamážit ovdan kulturmuitosuodjaleami. Sámediggi, Saemien Sijte – máttasámi musea ja duodaštusprošeakta Saemieh Saepmesne Snoasas bukte oktasaš cealkámuša ovddidan dihtii dan viiddes sámi kulturmuitosuodjalanbarggu mii čađahuvvo Snoasas. Sámedikkis ledje guokte logaldalli. Cealkámušaid ulbmil lei oččodit buori ovttasbarggu Sámedikki ja daid eará kulturmuitosuodjalusásahusaid gaskkas, mat doibmet máttasámi guovllus.

Geahččalanprošeakta mii guoská gaskaboddasaš válddi fápmudeapmái kulturmuitolága vuodul Birasgáhttentdepartemeanta (BD) lea bovden Sámedikki ja buot fylkkasuohkaniid searvat geahččalanprošeaktii mas váldi mearridit sierralohpeáššiin kulturmuitolága § 8 vuosttaš, nuppi ja njealját ladđasii vuodul, gaskaboddasaččat fápmuduvvo regionála kulturmuitohálddahussii. Dát guoská ohcamiidda jávkadit muhtun kulturmuitošlájaid dihto eavttuid vuodul. Nappo lea ge gaskaboddasaš váldi ráddjejuvvon.

Iešalddis lea buorre go regionála kulturmuitohálddahus oažžu viiddiduvvon válddi kulturmuitolága vuodul. Muhto seammás lea eahpečielggas makkár lassebargguid dat dagaha Sámediggái ja lea maid eahpečielggas guđe buhtadusa Sámediggi sáhttá vuordit dán lassebarggu ovddas. Sámedikki dievasčoahkkin lea maiddái áššis 37/07 mearridan ahte Sámediggi ferte oažžut válddi njuolgga kulturmuitolága vuodul sámi kulturmuituid hálddašepmái. Dat gaskaboddasaš ortnet mii mis lea dál, fápmuduvvon válddi doaimmaheaddjin, lea ráddjejuvvon Sámediggái álbmotválljen parlameantan, ii ge dat čuovo álbmotrievtti min oainnu mielde.

Dan vuodul lea Sámediggi dieđihan BD:ii ahte berre álggahuvvot konsultašuvdnaproseassa gaskal Sámedikki ja stáhta, man ulbmil lea soahpat bastevaš hálddašanortnega sámi kulturmuituid hálddašeami oktavuodas.

Šiehtadusat minerálaohcamiid ja minerálaiguin ávkástallama birra Sámedikki minerálaplánaveahki čuovvleapmin lea Sámedikkis leamaš čoahkkin 14.4.2011 orohagain 16, Rivvkarokkii siiddain ja Nuorajot siiddain ja Store Norske Gull AS:in. Ulbmil lea oččodit šiehtadusa minerálaresursaohcamiid ja daiguin ávkástallama oktavuodas máttabealde Kárášjoga.

Finnmárkku minerálaforum – golmmajagáš prošeakta Finnmarkkus Finnmarkku fylkkagiela lea jearran Sámedikki ruhtadit golmmajagáš minerálaprošeavtta Finnmarkkus. Prošeakta háliida álggahit ovttasbarggu lassi ealahusovddideami birra Finnmarkku minerálaressursaid vuodul.

Sámediggeráđdi lea árvvoštallan jearaldaga ja mearridan doarjut prošeavtta ásaheami ja čađaheami politihkalaččat, muhto ii oainne vejolažžan searvat dán prošeavtta ruhtadeapmái. Sámediggi lea ovddastuvvon Finnmarkku minerálaforumis, ja áigu earret eará dáikko bokte fuolahit min beroštusaid Finnmarkku minerálaovddideami ektui.

Čoahkkinat minerálaovddideami birra sámi guovlluin

Sámediggeráđđái lea deatlaš ahte minerálafitnodagat ja eiseválddeorgánat dovdet min oainnu dain áššiin mat gusket minerálaohcamiidda ja daiguin ávkástallami sámi guovlluin. Ráđđái lea maid Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

deatlaš diehtit makkár áigumušat guoskevaš mineráldoaimmaheddjiin lea minerálaávkkestallamiid oktavuodas sámi guovlluin. Dán vuodul lea sámediggeráđis leamaš sáhkavuorru čoahkkimis Finnmárkku NHO-stivrrain, Finnmárkku fylkkagiella fáddábeaivvis minerálaávkkestallama birra ja čoahkkimis 6.4.2011 mineráldoaimmaid birra davviguovlluin stáhtačállin Erik Lahnstein madi Norsk Bergindustri lágidi.

Mineráldoaimmat ja davveguovlluid ovddideapmi

Presideanta Egil Olli lea doallan sáhkavuoru semináras davveguovlluid ángiruššama ja mineráldoaimmaid birra Oslos cuoŋománu 6. b. Seminára lei Olgoriikadepartemeantta ja Sámedikki oktasaš doaibma ja čadahuvvui Norgga bákteindustriija jahkečoahkkima oktavuodas. Doppe bođii ovdan ahte ráđdehus áigu ráhkadit strategiija minerálaid hálldašeami birra. Sámediggi áigu čuoovvot dán barggu ja bivdit konsultašuvnnaid jus ráhkaduvvojit doaibmabijut minerálastrategiijas mat sáhttet váikkuhit sámi beroštusaid njuolggá.

Stuorradiggedieđáhus petroleadoaimmaid birra

Sámedikkis leat leamaš konsultašuvdnačoahkkimat 19.05.2011 Romssas Oljo- ja energiijadepartemeanttain Stuorradiggedieđáhusa oktavuodas petroleadoaimmaid birra. Departemeanta čilgii dieđáhusbarggu stáhtusa birra, dieđáhusa váldosisdoalu ja struktuvrra birra ja viidáset plánabarggu birra dieđáhusain mii galggašii ovddiduvvot Stuorradiggái ovdal 2011 geasi. Davviguovlluid petroleadoaimmaid dieđáhusevttohusa čilgehus identifiserejuvvui eanemus guoskevaš fáddán Sámediggái ja sámi beroštusaide. Sámediggi dovddahit ahte háliida teavstta mii válddaha álgoálbmotperspektiivva petroleadoaimmaide, dás maiddá árvvoštallamiid gáiddáfiievrrideami ja elektrifiserema, resurssaid eaiggáduššama ja sámi beroštusaid birra ja Sámedikki rolla birra hálldašeamis (konsultašuvdnaproseassat jna.) ja oppalaččat Sámedikki oainnu birra petroleadoaimmaid ektui. Maŋŋá lea Sámediggi sádden notáhta mii čilge Sámedikki vuodđooainnu ja árvvoštallamiid petroleadoaimmaid ja sámi beroštusaid fuolaheami ektui. Oljo- ja energiijadepartemeanta áigu váldit mielde guoskevaš fáttáid dakko gokko dat heivejit dieđáhusastekstii. Petroleadoaimmaid doaibmabijut leat hábmejuvvon nu ahte dat leat hui uhccán konkrehta, dat leat baicce hábmejuvvon nu ahte dat loktejit perspektiivvaid ja heivehit ráđdehusa oainnu ođasmahttojuvvon hálldašanplánii Barentsábi ja Lofuohta várás. Sámedikki árvvoštallama mielde eai váikkut doaibmabijut sámi beroštusaide njuolggá, ja danne eai leat konsultašuvdnageatnegahttojuvvon. Konsultašuvnnat sámi beroštusaid ektui čadahuvvojit eaŋkil huksenprošeavttaid oktavuodas jus dat duohtandahkkojuvvot boahteáiggis.

Sámi vuoigatvuodálávdegoddi II

Čuoovleapmin álggahančoahkkimii Rorosas guovvamánu álggus 2011 gaskal presideantta Egil Olli ja stáhtaráđi Rigmor Aasrud vuoigatvuodaid birra eatnamiidda ja čáziide Hedemárkku Romsii leat guoskevaš departemeanttat ja Sámediggi lágidan oktasaščoahkkima Snoasa miessemánu 10.-11. b. Digaštallamiid fáddán lei ášši 08/09 mearrádusa guorahallan Sámedikki vuodu ja eavttuid birra Sámi vuoigatvuodálávdegoddi II, gulaskuddama váldooainnuid ovddideami, álgoálbmotvuoigatvuodaid ja álbmotrievttálaš ovdáneami ektui ja dan ektui mo konsultašuvnnat galget čadahuvvot. Deattuhuvvui man deatlaš okitilsvuohta konsultašuvdnaproseassain lea ja lea ovttamielalašvuohta das ahte álggahit substansiála konsultašuvnnaid lánkaevttohusa sisdoalu birra 2011 čavčča. Áigumuš lea ahte bealit vuos álget oktanaga kártenlánkaevttohusaiguin ja konsultašuvdnalánkaevttohusaiguin. Dasto váldojuvvot ovdan rievvdadusat eará lágain, ja ođđa hálldašanortnet váldojuvvo loahpas. Sámedikkis lea erenoamáš ovddasvástádus fuolahit sámi servodaga sierranas beroštusaid konsultašuvnnain departemeanttaiguin dán áššis. Dalle go lánkabargu guoská njuolggá čielga sámi beroštusaide, de galgá stáhta maiddá konsulteret daid birra soahpamuša vuodul Sámedikkiin. Dat guoská earret eará boazodoalloberoštusaide rievvdadusaid oktavuodas boazodoallolágas.

Gidđalodden

Leat dollojuvvon guokte ságaškuššančoahkkima gidđaloddema birra ráđđelahtu Vibeke Larsen, stáhtačállin Heidi Sørensen Birasgáhtendepartemeanttas ja Sámi Bivdo- Ja Meahcástansearvvi jodiheaddji Anton Dahl gaskkas. Čoahkkinn dollojuvvui Oslos 13.4.2011. Geahččalanprošeakta lánkaásahusa bokte gidđaloddema birra Guovdageainnus guhkiduvvo bivdoáigodahkii 2011 ja 2012. Čoahkkingiriji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

Bivdináigi sirdojuvvo veahás ovddasguvlui báikkálaš dáhtu vuodul go giđđa dábálaččat bohtá árat dál go ovdal. Lea sohppojuvvon ahte álggahuvvo konsultašuvdnaproseassa dainna áigumušain ahte gávdnat loahpalaš mearrádusa boahhteáiggi giđđaloddema birra ovdal jahkemolsuma 2012/2013. Lea mearriduvvon ahte Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvvi ja Guovdageainnu suohkana vehkiin sáddejuvvo árvalus Birasgáhttentdepartementii mii galgá leat konsultašuvdnavuodđun. Sámedikki lea 26.4.2011 leamaš čeahkkin Guovdageainnu suohkaniin ja Sámi Bivdo- ja Meahcástanservviin dán čuovvoleapmái, ja áigumuš lea ovttaštittit árvalusa mii sáddejuvvo Birasgáhttentdepartementii 2011 geasi.

Suodjalanguovllut

Presideanta Egil Olli ja ráddelahttu Vibeke Larsen doalaiga sáhkavuoru Birasgáhttentdepartementta álbmotmeahccekonferánssas 1. - 3.3.2011 Rørosas. Konferánssa doaimmai gulahallanforumin gaskal birasgáhtteneiseválddiid ja suodjalanguovlluid ođđa báikkálaš hálddašanortnega álbmotmeahccestivrraid áirasiid. Sámediggeráđdi nammada áirasiid álbmotmeahccestivrraide sámi guovlluin, ja oaidná dárbbaslažžan lágideat sierra seminára dáid áirasiid várás go buot álbmotmeahccestivrrat leat bohtán sadjái 2011 čavčča mielde. Sámediggeráđdi lea soahpan Birasgáhttentdepartementtain Ittugáissáid suodjemeahci suodjalanplánastivrra čeahkádusa, masa Sámediggeráđdi lea nammadan 2 dain 7 lahtus, ja Báhcavuona, Ivgu, Omasvuona ja Romssa suohkanat ja Romssa fylkkasuohkan leat nammadan ovttá guhtege. Sámediggeráđdi lea soahpan Birasgáhttentdepartementtain Rohkunborri álbmotmeahci álbmotmeahccestivrra čeahkádusa. Sámediggeráđdi galgá nammadit 1 dain 5 lahtus, ja Bearddu suohkan fas nammada 2 ja Romssa fylkkasuohkan ja Tjealmmá čearru nammadit ovttá guhtege. Tjealmmá čearru sáhtá jus dat háliida, searvat čeahkimiidda sihke nammaduvvon stivralahtuin ja várrelahtuin. Goappašagain lea dalle čeahkkin- ja sárduvuogitvuohka, muhto dušše Tjealmmá stivralahtu sáhtá jienastit. 25.2.2011 gonagaslaš resolušuvvna suodjalanmearrádusa bokte lea biddjojuvvon vuodđun ahte Tjealmmá čearru sáhtá bivdit ahte áššit maid hálddašantivrra suodjalanláhkaásahusa vuodul oažžu meannudeapmái, ovddiduvvojit Birasgáhttentdepartementii mearrideapmái. Dát guoská daidda áššide mat Tjealmmá čearu miela mielde leat hehttehussan/vahágin Tjealmmá čearu boazodollui ja vuogitvuodaid čađaheami oktavuodas álbmotmeahcis. Dát ii gusto dattetge dakkár diliide maid suodjalanláhkaásahus ii mudde, ovdamearkka dihtii bivdimii ja guolásteapmái. Sámediggi lea mielde plánemin Rohkunborri álbmotmeahci virggálaš rahpama 20.8.2011.

- Árrjalaš váikkuhangaskaopmegeavaheami bokte nannet máhtolašvuoda sámi árbedieđuin ja historjjás, ja dasto sámi kulturmuittuid suodjalan- ja gáhttenvuodđosa
- Hálddašit sámi kulturmuittuid iežas historjjá ja árvvuid vuodul
- Duodašit ja gaskkustit máhtolašvuoda sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasa birra
- Gozihit sohkaalperspektiivva sámi kulturmuittuid duodašteami ja registrerema oktavuodas
- Čuovvolit barggu árbedieđuid kártemiin ja hálddašemiin, maiddái duodašit ja oainnusmahttit sámi árbedieđuid registreren- ja ođastusproševttaid oktavuodas

Sámedikki seminára árbedieđuid birra lágideuvvui ovttas etihkka ja gealbudanseminárain ja UArctic EALÁT Instituhta rahpamiin Guovdageainnus áigodagas 22. - 24.3.2011. Presideanta Egil Olli rabai sihke seminára ja ođđa instituhta, ja doalai sáhkavuoru sámi árbedieđuid birra. Ruota ja Suoma Sámedikkiid presideanttain, ja Kola Sámi Sobbara jodiheaddjis ledje maid sáhkavuorut semináras. Maiddái davviriikkaid eiseváldiin, sámi ášahusain ja fágasuorggi riikkaidgaskasaš áššedovdiin lei ovddastus prográmmas. Sámediggi oažžu ovddasmanniproševtta Árbediehtu bohtosiid Sámi allaskuvllas 2011 giđa. Dát árvalusat galget leat vuodđun Sámi Parlamentáralaš Ráđi (SPR) áššái strategiijaid birra sámi árbedieđuid várás maid leat ráhkkaneamen parlamentáralaškonferánsii mii galgá lágideuvvot 9. - 11.2011 Girkonjárggas.

- Ovddidit positiivvalaš dálkkádatdoaimbajuid ja heivehanstrategiijaid maidda sámiid árbedieđut searvvahuvvojit, dain mearrádusain mat čatnasit dálkkádatpolitiikkii

Várnjárgga álbmotmeahci hálddahuosguovddáš ja Álbmotmeahceguovddáš
Sámedikkis lea 5.5.2011 leamaš čoahkkin Unjárgga gielddain Várnjárgga álbmotmeahci
hálddahuosguovddáš ja Álbmotmeahceguovddáš birra. Dán čoahkkimis mii lei čuovvoleapmin dan
čoahkkimii mii dollojuvvui gielddain 17.2.2011, mitalii giella iežaset ángiruššama birra oččodit
álbmotmeahceguovddáš ja hálddahuosguovddáš Unjárgii.

Giella mitalii iežaset plánaid birra, ja fágalaš ákkaid birra ásahit dakkár álbmotmeahceguovddáš ja
hálddašanguovddáš Unjárgii. Giella deatalemos ágga lei dat ávki mii vuolga
álbmotmeahceguovddáš ja hálddašanguovddáš, ja Ceavccageađggi kulturbirrasa
gaskkustanguovddáš, ásaheamis seamma báikái. Proseassa lea álggahuvvo oččodit Ceavccageađggi
UNESCO máilmmeárbelistui. Sámediggi lea mielde dán barggus.

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii 2005 (Áššis 14/05: Evttohus ásahit Várnjárgga álbmotmeahci
Finnmárkku gildii, ahte vejolaš álbmotmeahceguovddáš ferte ásahuvvot guovllu sámi kulturásahusa
oktavuhtii. Plána ásahit álbmotmeahceguovddáš Unjárgii lea dán muttus lea áidna evttohus mii
ollašuhttá dievasčoahkkinmearrádusa eavttuid, ja sámediggeráđđi čuovvola plánaid ja barggu.

Dálkkádatpolitihkka

Olgoriikadepartemeanta lea 8.4.2011 sádden rávva Stuorradiggái St.diedáhusas 14 (2010-2011) Mot
en grønnere utvikling – om sammenhengen i miljø- og utviklingspolitikken (oččodit ruoná ovdáneami
– oktavuoda birra biras- ja ovddidanpolitihkas). Diedáhus lea addojuvvon Olgoriika- ja
suodjaluslávdegoddaí áigemeriin 9.11.2011 čakčasesuvnnas ovddidit evttohusa. Geafivuohta,
ekonomalaš ovdáneapmi, geopolitihkka, dálkkádat, ceavzilvuohta, šláddjivuohta/ekovuogádagat ja
strategiijat ruoná ovdáneami várás leat muhtun čoavddasánit diedáhusas. Sámediggeráđi áigumuš lea
doallat viiddiduvvon gulaskuddančoahkkima Stuorradiggelávdegottiin ovddidan dihtii Sámedikki
oainnu ahte álgoálbmotperspektiiva ferte nannejuvvot diedáhusas. Opposišuvdna bovdejuvvo searvat
dán čoahkkimii, ja veahkehit hábmet čálalaš evttohusa Olgoriika- ja suodjaluslávdegoddaí.

Sámedikkis leat ain hástalusat hálddahuoslaš gulahallama oktavuodas Birasgáhtendepartemeanttain
dálkkádatkonvenšuvnna barggu čuovvoleamis. Sámediggi ii leat diedihuvvon Norgga oainnuid birra
gaskašiehtadallamiin ovdal beliid čoahkkima juovlamánus 2011. Dát lea váldojuvvon ovdan
politihkalaš dásis stáhtačállin Heidi Sørensen, ja sii leat lohpidan buorádusa. Ođđa
šiehtadallanjođiheaddji dálkkádatšiehtadallamiid várás Birasgáhtendepartemeanttas, Henrik Harboe,
álgá 23.5.2011.

- Ovttaštahtit sohkaalperspektiivva Sámedikki biras- ja areálapolitihkkii

Sámediggeráđđi lea čoahkkimis Finnmarkkommissuvnnain 2010:s bivdán kommissuvnna váldit vuhtii
sohkaalperspektiivva go kárte dálá vuogiatvuodaid eatnamiidda ja luondduriggodagaide
Finnmarkkus. Dát lea okta doaimbajuiin Sámedikki doaimbaplánas dásseárvvu várás 2009-2013.
Sámediggeráđđi lea danne ilus go nissoniid ja albmái meahceávkástallan lei okta dain fáttáin mat
váldojuvvojedje ovdan gulaskuddančoahkkimis meahceávkástallama birra Unjárgga gielddas.

Váikkuhangaskaoamit – birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi – ohcanvuđot doarjagat

Sámi kulturmuosusuodjaleapmi

Bušeahtha 2 000 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru. Áššit eai leat meannuduvvon gárvásit. Leat bohtán ohcamat lagabui 3 000 000 ru
ovddas.

Áigodagas lea bohtán loahpparaporttat 6 proševttas. Illumiitalussan dás lea Inga Malene Bruun
prošeakta mii lea ožžon doarjaga Sámedikkis 2010 registreret vearaid davvinorgga mearragáttiin.
Raporttaš leat 255 kulturmuosuregistreremat 108 báikkis Finnmarkku mearragáttiin. Sámediggi doarjjui

maidđái su registreremiid 2009:s go registrerejuvvojedje 150 kulturmuittu 76 báikkis, dalle Romssas ja Finnmárkkus. Guovtti jagis leat de registrerejuvvon buohkanassii 405 kulturmuittu 184 báikkis dušše dán prošeavttas.

7 Dearvvašvuohta, sosiála ja fuolahus

Sámedikki dearvvašvuođa- ja sosiálapolitihkka vuodđuduvvo dásseárvosaš dearvvašvuođa ja sosiálabálvalusaide sámi álbmoga várás seamma dásis go muđui álbmogis leat. Vuodđun dásseárvosaš mihttomeari sihkkarastimii lea máhtolašvuohta mánggakultuvrralaš áddejumi birra ja sámi gielas ja kultuvrras buot dásiin ja gelbbolašvuohta dain.

Váldomihttomearri

- Dásseárvosaš dearvvašvuođa-, sosiála- ja fuolahusbálvalusat sámi álbmogii mat váldet vuolggasaji sámi gielas ja kultuvrras

Oassemihttomearri

- Nannejuvvon dearvvašvuođa-, sosiála- ja fuolahusbálvalus mii lea heivehuvvon sámi álbmoga dárbbuide
- Dearvvašvuođa-, sosiála ja fuolahusbargiide miehtá riikka addojuvvo oahpahus sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođas

Strategiijat

- Gulahallamiin ja ovttasbargguin eiseválddiiguin ja gullelaš oassálastiiguin sihkkarastit Sámediggái váikkuhanfámu sámi álbmoga dearvvašvuođa- ja sosiálafálaldaga hábmemis ja čađaheamis

Ovttasdoaimmanodastus

Sámediggeráđdi lea, ovttas Norgga Sámiid Riikkaservviin, konsulteren Ráđđehusain sámi buhcciid vuhtii váldima birra Ovttasdoaimmanodastusas. Ráđđehus lea evttohan gielddalaš dearvvašvuođa- ja fuolahuslága, dearvvašvuođalága ja nationála dearvvašvuođa- ja fuolahuslága. Sámediggi lea evttohan láhkateavstta mii galgá fuolahit sámi buhcciid vuoigatvuođaid deaivvaduvvot sámi gielain ja kulturáddejumiin dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusas. Maidđái ovddidii Sámediggi evttohusa ahte lága bokte galgá mearriduvvot ahte sámi beroštusat galget vuhtiváldojuvvot gielddaid álbmotdearvvašvuođaplánabarggus. Sámedikki oaidnu lei ahte dat galgai bohtit čielgasit ovdan álbmotdearvvašvuođalága láhkateavsttas. Ráđđehus biehttalii oažžumis ovdan sámi beroštusaid álbmotdearvvašvuođalága evttohusas.

Gielddalaš dearvvašvuođa- ja fuolahuslága evttohusas áigu Ráđđehus váldit mielde láhkatekstii ahte sámi buhcciin leat vuoigatvuohta oažžut lámččojuvvot dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusaid, muhto dušše sáme giela hálddašanguovllu siskkobeaide. Sámediggi dovddahii čielgasit konsultašuvnnain ahte dat ii lean dohkálaš čoavddus. Gielddaid geatnegasvuohta lámčit diliid sámi buhcciide ferte gustot buot gielddain Norggas. Ráđđehusa evttohus rihkku Ovttasdoaimmanodastus áigumuša dásseárvvu birra, ja lea mielde earuheamen sámi buhcciid.

Maŋŋá loahppakonsultašuvnnain Ráđđehusain bivddii Sámediggi beassat searvat rabas gulaskuddamii Stuorradikki dearvvašvuođa- ja fuolahuslávdegottis. Gulaskuddan dollojuvvui 10.5.2011, ja ráđđelahttu Ellinor Jáma ja sámediggeáirras Silje Muotka oassálasttiiga. Gulaskuddamis čalmmustahtii Sámediggi dárbbu oažžut lágas mearriduvvot ahte sámi buhcciin lea vuoigatvuohta ja dárbu oažžut lámččojuvvot dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusaid gielddain, ja dárbu oažžut čielgasit daddjojuvvot láhkateavsttas ahte sámi beroštusat galget deattuhuvvot álbmotdearvvašvuođalágas. Dán áššis lea Sámediggi ožžon doarjaga KS Finnmárkku ja Romssa gulaskuddanvástádusas, ja rabas reivviin Divttasvuona ja Snoasa suohkaniid sátnedođiheddjiin.

Sámediggeráđdi áigu joatkit barggu dainna áššiin dassážiigo dat meannuduvvo Stuorradikkis

14.6.2011.

Ráđđehusa nationála bioteknologiijastrategiija

Sámediggeráđđi lea addán gulaskuddancealkámuša Ráđđehusa nationála bioteknologiijastrategiijii. Mii leat iežamet gulaskuddancealkámušas čujuhan ahte doppe leat čoavdekeahkes gažaldagat álgoálbmotgenaresurssaid eaiggáduššamis, ja ahte mii gáibidit beassat searvat viidáset bargui dán suorggis.

Álgoveahkkekurssa iešsoardinvára oktavuodas

6. ja 7.4.2011 lágiduvvui álgoveahkkekurssa iešsoardinvára oktavuodas Sámedikki politihkkáriidda ja hálddahussii Romssas. Kurssa lágidi Vivat mii lea riikaviidosaš oahpahušprográmma maid Davvi-Norgga universitehtabuohceviessu lea ásahan jagis 2000. Ulbmil lea bajidit gelbbolašvuoda álgoveahki birra iešsoardinvára oktavuodas.

Sámediggeráđđi oassálasttii 12. ja 13.5.2011 seminárii Kárásjogas maid Blåe Bånd, Suopma ja Blå Kors, Norggas lágidedje. Seminára ulbmil lei oazžut gulahallama daid Suoma/Norgga rádjeguovlluid olbmui, geat áŋgiruššet ja beroštit dán guovllu gárrengáždagaiguin.

Sámediggeráđđi oassálasttii Sámi doavttersearvvi fágaseminárii 25.3.2011. Seminára fáddá lei sápmelaččaid bastevaš gillámušat. Sámediggepresideanta mitalii Sámedikki barggu birra dearvvašvuodasuorggis erenoamážit ovttasdoaimmanodastusa ektui.

Sámediggeráđđi oassálasttii Árktaš dearvvašvuodačoahkkimii Nuukas 16.2. 2011. Seminára čálmustahtii Circumpolára guovllu dearvvašvuodahástalusaid. Dearvvašvuodačoahkkin loahpahušvui ”The Arctic Health Declaration” julggaštusa vuolláičállimiin.

- Bargat dan ala vai sámi mánáid vuoigatvuodát mánáidsuodjalusa ektui gozihuvvojit

Sámediggeráđđi pláne seminára sámi mánáid deaivvadeami birra mánáidsuodjalusbálvalusain 42. vahkus. Seminára dollojuvvo Álttás, ja lágiduvvo eará oassálastiiguin ovttas.

- Bargat dan ala vai kriminálafuolahus heivehuvvo sámi fáŋggaid dárbbuide
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte veahkkin ovddidit ja heivehit dakkár dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusa mii lea vuodđuduvvon sámi giella- ja kulturáddejupmái buot dásiin

Váikkuhangaskaoamit, dearvvašvuodta, sosiála ja fuolahus – ohcanvuodot doarjagat

Dearvvašvuoda-, sosiála- ja fuolahusprošeavttat

Bušeahhta 2 850 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru. Áššit eai leat meannuduvvon gárvásit. Leat bohtán ohcamat lagabui 7,7 milj. ru ovddas.

Fálaldagat boarráset sámiid geavahussii

Bušeahhta 500 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru.

8 Regionálaovddideapmi

Geatnegahtti ovttasbargu Sámedikki ja stáhta ja regionála eiseválddiid gaska váikkuha sámi giella, kultuvrra ja servodateallima nannema ja oainnusin dahkama.

Váldoulbmil

- Ealli sámi kultuvra, giella ja servodateallin dain guovlluin maidda ovttasbargošiehtadusat gusket

Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

31 siidu 149 siiddus

Strategiijat

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii gulahallama ja ovttasbarggu bokte regionála eiseválddiiguin ja eará relevánta aktevrraiguin
- Aktiivvalaččat váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte nannet sámi giela, kultuvrra ja servodateallima

Sámediggi ja Finnmárkku fylkkagiela leat čađahan jahkásaš politihkalaš čoahkkimiid ja dohkkehan raportta ovttasbargošiehtadusa birra 2010 várás. Gaskkamuttus 2011 áigot hálddahusat čađahit stáhtusraporterema geahččan dihtii mo bargojuvvo ollašuttit daid ulbmiliid mat leat biddjojuvvon 2011 várás.

Váikkuhangaskaoamit, regionálaovddideapmi

Bušeatta 4 987 000 ru.

Geavahuvvon 2 122 000 ru. Vurdojuvvo ahte bušehttarámma juogaduvvo 2011:s.

9 Riikkaidgaskasaš ja sámi ovttasbargu

Sámediggi hálddaša prinsihpalaš beliid ja beroštusaid mat ovddiduvvojit ja bealuštuvvojit riikkaidgaskasaš arenain. Deatalaš lea ahte álgoálbmotdimenšuvdna nationála ja riikkaidgaskasaš forain gozihuvvo, ja ahte áššit main lea mearkkašupmi álgoálbmogiidda ovddiduvvojit sihke nationálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Rájáid rastá bargu dahkkojuvvo earret eará nationála ja riikkaidgaskasaš foraid ja arenaid ektui mat gusket ON:ii, Davveguovlopolitihkkii, Sámi parlamentáralaš ráđđái, Barentsovttasbargui, Davviriikkalaš ovttasbargui, Árktalaš ovttasbargui, Interreg:ii ja EO:ii.

Váldomihttomearri

- Álgoálbmogat mearridit iežaset ahtanuššama ja sis lea vejolašvuohta gozihit iežaset beroštusaid Riikkaidgaskasaččat

Oassemihttomearri

- Viiddis ovttasbargu sámiid gaska rastá riikarájaid
- Sámediggi lea iešheanalís aktevra ovttasráđiid eará riikkaidgaskasaš bargguin
- Riikkaidgaskasaš álgoálbmotriekteovdáneapmi lea buorránan

Strategiijat

- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš aktevrraiguin nannet rámmaeavttuid riikkaidgaskasaš barggu ja ovttasbarggu várás

Sámediggi sáddii njukčamánuš Olgoriikadepartementii álgoárvalusa boahhtevaš stuorradiggedieđáhussii davviguovlluide. Sámediggi doarju dakkár davviguovlluid politihka, mii lea mielde oainnusin dahkamin, sihkkarastimin ja ovddideamen álgoálbmogiid eallinvuođu, ealáhusaid, historjja ja kultuvrra davviguovlluin. Árvalusas čujuhuvvo earret eará dasa ahte álgoálbmotvuoigatvuođat galget ovddiduvvot ja adnojuvvoat árvvus, ahte álgoálbmogiidda galgá sihkkarastojuvvot mielmearrideapmi ja váikkuhanvejolašvuohta davviguovlluid ovddideapmái, ja sihkkarastojuvvot ekonomaláš resurssat sáhttit searvat friija ja sorjjaskehtes oassálastin riikkaidgaskasaš mearrádusproseassaide ja ovttasbargoorgánaide davviguovlluid oktavuodas. Dálkkádat/biras ja ceavzilis ovdáneapmi, ealáhusovddideapmi, etihkalaš njuolggadusat ekonomaláš doaimmaid várás davvin, kapasitehta- ja gelbbolašvuođaovddideapmi, kultuvra ja álbmogiid gaskasaš ovttasbargu, giella, dearvvašvuohta ja sosiála ja dásseárvu leat muhtun fáttát mat namuhuvvojit.

Sámediggi ovddidii árvalusa odđa stuorradiggedieđáhussii stáhtalaš eaiggáduššama birra (eaiggáduššandieđáhus). Árvalus čalmmustuhtii man deatalaš etihkalaš njuolggadusat ja ealáhuseallima

servodatovddasvástáduš leat álgoálbmotguovlluin. Sámediggi aiddostahtii earret eará dan ahte norgga fitnodagat, ja erenoamážit stáhta fitnodagat, fertejit doaimmat seamma vuoigatvuođastándárddaid vuođul riikkaidgaskasaččat jo riikka siste, vuođđuduvvon riikkaidgaskasaččat dohkkehuvvon norpmaide álgoálbmotvuoigatvuođaid birra ja vuoigatvuhtii beassat váikkuhit ovdáneapmái.

Nuppi davvidimenšuvnna parlamentáralaš foruma rahpan

Sámediggepresideanta doalai rahpansártni davvidimenšuvnna parlamentarihkkárkonferánsii Romssas 22.2.2011. Davvidimenšuvdna lea searvevuohta masa gullet EU, Ruošša, Islánda ja Norga, ja dan bargosuorgi lea dálkkádat, kultuvra, dearvvašvuohta ja fievrredeapmi davviguovlluin. Sártnistis deattuhii presideanta man deatalaš dat lea ahte álgoálbmogat davvin válđojuvvojit vuhtii ja gulđaluvvojit go dahkkojuvvojit dakkár mearrádušat mat gusket sidjiide. Viidáseappot dovddahii Olli doarjaga “Raipon” álgoálbmotorganisašuvnna evttohussii ásaht sierra bargajoavkku Davvidimenšuvnna rámmaid siskkobealde. Foruma loahppajulggastusas lea álgoálbmogiid vuhtiváldin mielde. Parlamentarihkkárforum bivdá maidđái Davvidimenšuvnna searveriikkaid ráđđehusaide, ovttaš álgoálbmogiiguin, ráhkadit modealla mo nannet álgoálbmogiid searvama Davvidimenšuvnna politihkkii ja dainna lágiin buoridit sin buorredili.

Davviriikkalaš sámekonvenšuvdna

Šiehtadallansáttagottit leat nammaduvvon ja vuosttaš šiehtadallančoahkkinn dollojuvvui Stockholmas 15.3.2011. Fáddán dán rádjai lea leamaš makkár vuoru mielde fáttát galget šiehtaduvvot ja bargovuohki. Substansiála šiehtadallamat eai leat vel álggahuvvon. Norggas čađahuvvojit sierra konsultašuvnnat daid oainnuid birra mat Norggas galget leat iešguđet guovlluide maidda konvenšuvdnaevttohus guoská ovdalgo dat šiehtadallojuvvo riikkaidgaskasaččat. Boahhte čoahkkinn lea vuos mearriduvvon dollojuvvo čakčamánuš. Norgga sáttagotti nammadeami oktavuodas lea ráđđehus eaktudan ahte bargu ii galgga ádjánit guhkit go vihtta jagi.

Árktalaš ráđđi

12.5.2011 oassálasttii presideanta Egil Olli Árktalaš ráđđi ministtarčoahkkimii Nuukas, Ruonáeatnamis gos son maid sártnui. Sártnis son deattuhii ovttaš barggu mearkašumi Árktalaš ráđdis davviguovlluid álgoálbmogiid várás, ja čujuhii dasa ahte dat diehtovuodđu maid Árktalaš ráđđi háhká, lea deatalaš Sámedikki mearrádušaide. Vuosttaš juridihkalaččat čadni šiehtadus maid Árktalaš ráđđi dahká, ohcama ja gádjuma birra Árkttis, mearriduvvui ministtarčoahkkimis. Doppe lei ovttašvárásvuohka das ahte bargat viidáseappot ođđa bastevaš šiehtadusaiguin ovddasguvlu. Viidáseappot mearriduvvui ahte galgá ásahtuvvo bastevaš čállingoddi ráđđái Romsii.

ON Álgoálbmotáššiid Bastevaš forum

Sámediggi oassálasttii ON Álgoálbmotáššiid bastevaš forumii dán jagi. Sámediggi bovdu álgoálbmogiid ráhkkaneddji álgoálbmotkonferánsii Áltái 2013, ovdal ON Máilmmi álgoálbmotkonferánsa 2014. Dollojuvvui liigelágideapmi dán fáttá birra mas digaštalle evttohusa lagabui ja mii oavvilduvvo dainna ahte háliidit čohkket álgoálbmogiid ovdal ON Máilmmi álgoálbmotkonferánsa 2014.

Dákkár jagi 2013 ráhkkaneddji konferánsa sisdoallu ii digaštallojuvvon. Fokus lei dušše dan prosessii mii čatnasa dákkár ráhkkaneddji konferánsii gos dál jo háliidit oazžut álgoálbmogiid fargga álggahit ráhkkananproseassa ON Máilmmi álgoálbmotkonferánsii 2014. Áigumuš ráhkkaneddji konferánsain 2013 lea addit álgoálbmogiidda vejolašvuođa juogadit perspektiivaid, dárbbuid ja ásaht oktasaš strategiijaid dasa mo duohtan dahká iežamet vuoigatvuođaid, ja geahččalit ollašuttit álgoálbmotjulggaštusa ulbmiliid, ja ahte min ulbmilat ja gudneángeruvuođat bohtet ovdan Máilmmi álgoálbmotkonferánsa 2014 loahppadokumeanttain.

Lea evttohuuvon ahte álgoálbmogiin leat regionála proseassat, maid čuvvot oktasaš proseassat masa regiuvnnaid álgoálbmogat servet. Lea evttohuuvon ahte nammaduvvo álgoálbmotkoordinerenlávdegoddi 2013 ja 2014 várás mii berre ovddastit buot 7 álgoálbmotregiuvnna, ja mas galgá leat válđoovddasvástáduš das ahte hábmet oktasaš strategiijaid ja oainnuid.

- Aktiivvalaččat váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte váikkuhit dan ahte Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris bisuhuvvošii ja ovddiduvvošii viidáseappot
- Aktiivvalaččat váikkuhangaskaomiid bokte váikkuhit dan ahte sámi kultuvra ja servodateallin bisuhuvvošii ja ovddiduvvošii viidáseappot
- Bargat dan ala vai máhtolašvuohta riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid birra mat gusket álgoálbmogiidda, dás mielde maiddái ON álgoálbmotjulggaštus, buoriduvvošii

Váikkuhangaskaoamit, riikkaidgaskasaš ja sámi ovttasbargu – njuolga doarjagat

Barents álgoálbmotkantuvra Lujávrris

Bušeahhta 250 000 ru.

Geavahuvvon 250 000 ru.

Eará váikkuhangaskaoamit, riikkaidgaskasaš ja sámi ovttasbargu

Bušeahhta 100 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru. Vurdojuvvo ahte bušeahhtarámma juogaduvvo 2011:s.

Interreg- regionáloassi

Bušeahhta 1 000 000 ru, mas 600 000 ru várrejuvvo álggahuvvon mánggajagáš proševttaide.

Geavahuvvon 0 ru. Vurdojuvvo ahte bušeahhtarámma juogaduvvo 2011:s.

10 Sámi organisašuvnnat

Demokrátalaš servodat lea sorjavaš aktiivvalaš ja girjás organisašuvdnaeallimis. Sámi organisašuvnnat leat deatalaš oasálaččat sámi servodaga ovddideamis.

Váldomihttomearri

- Girjás sámi organisašuvdnaeallima bisuheapmi

Strategiija

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte lámhit diliid girjás organisašuvdnaeallimii

Gulahallančoahkkinn sámi dásseárvoorganisašuvnnaiguin

Nu mo boahtá ovdan Sámedikki dásseárvodoaibmaplána 2009-2013, dollojuvvojedje gulahallančoahkkimat Norgga Sáráhkáin ja Sámi NissonForumiin 8.3.2011. Dásseárvoorganisašuvnnat muitaledje bargguset birra iešguđet surggiin, muhto dakkár fáttát go rasisma, dárbu guottuid huksemii, mo boahtit lagabui álbmoga, sámi giellaguovddázat, ja SNF bargu sámi resursaguovddážiiguin nissoniid várás digaštallojuvvojedje maid. Lea maid sávahahti ahte Sámediggi ja dásseárvoorganisašuvnnat gulahallet jahkásaš nissonbeavvi čalmmustahttima fáttáid birra.

Doarjagiid rievdadeapmi sámi organisašuvnnaide

Sámediggeráđdi lea rievdadeamen doarjagiid sámi organisašuvnnaide. Rievdadeapmi dáhpáhuvá oktanaga sámediggeráđi bušeahhtaevttohusain jagi 2012 várás. Gulaskuddannotáhta sáddejuvvo 24. vahkus áigemeeriin 1.9.2011. Áigumuš lea ahte vejolaš rievdadusat dahkkojuvvojit 2012 bušeahhtajagi rájes.

Váikkuhangaskaoamit, sámi organisašuvnnat – ohcanvuđot doarjagat

Bušeahhta 4 201 000 ru.

Geavahuvvon 3 600 736 ru.

Sámi kultur- ja nuoraidorganisašuvnnat

Bušeahhta 400 000 ru. Leaht boahtán buohkanassii 5 ohcama vuosttažettiin kulturorganisašuvnnaid. Meannuduvvojit loahpalaččat geassemánu ráđđečoahkkimis.

Sámi organisašuvnnat mat barget gažaldagaiguin mat čatnasit oahpu massimii nuppi máilmmisoađi geažil Bušeahtta kr 200 000. Lea boah tán 200 000 ruvdnošaš ohcan. Meannuduvvo loahpalaččat geassemánu ráđđečoahkkimis.

11 Eará váikkuhangaskaoamit

Váikkuhangaskaoamit Sámediggeráđi geavahussii

Friija váikkuhangaskaoamit

Bušeahtta 300 000 ru.

Geavahuvvon 105 000 ru.

Dásseárvodoaibmabijut

Bušeahtta 300 000 ru.

Geavahuvvon 300 000 ru.

Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi

Bušeahtta 350 000 ru.

Geavahuvvon 25 000 ru.

Sámi lohanguovddáš

Bušeahtta 500 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru.

Verdde-prošeakta

Bušeahtta 250 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru.

Čállin- ja lohkanveahkki boarráset sápmelaččaide

Bušeahtta 250 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru.

Proševttat mánáidgárddiid sámi duhkorasaide ja pedagogalaš ávdnasiid ektui

Bušeahtta 500 000 ru.

Geavahuvvon 0 ru.

Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkinjođiheaddji geavahussii

Sámedikki politihkalaš joavkkut

Bušeahtta 3 219 000 ru.

Opposišuvvna bargoeavttut

Bušeahtta 1 013 000 ru.

12 Sámeálbmotfoanda

Ohcanvuđot doarjagat - sámeálbmotfoanda

Giellaovddideapmi

Bušeahtta 1 200 000 ru.

Árbediehtu – duodašteapmi ja gaskkusteapmi

Bušeahtta 1 300 000 ru.

Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

35 siidu 149 siiddus

Geavahuvvon 1 300 000 ru.

Girjjálašvuohta - sámeálbmotfoanda

Bušehtas 2 000 000 ru.

Ovddidan-, čielggadan- ja duođaštanruđat

Giellaprográmma

Bušehtta 800 000 ru.

Árbedieđuid duođašteapmi ja gaskkusteapmi

Árbedieđuid vuogádatlaš kárten

Bušehtta 200 000 ru.

13 Eará doaibmabijut mat eai leat váikkuhangaskaoamit

Konferánssat maid Sámediggi lágida

Bušehtta 1 350 000 ru.

Sámi guoski statistihkka Norggas

Bušehtta 375 000 ru.

Bálkkašumiid ja stipeanddaid juohkin

Kultur- ja valáštallanstipeanda nuoraide

Bušehtta 100 000 ru.

Stipeandaortnet almmuhuvvo maŋŋágo ođđa skuvla-/oahppojahki álgá čakčii, ja Sámediggeráđdi áigu dahkat juolludemiiid golggotmánus.

Ruđat dutkamii ja ovddideapmái, čielggadusaide ja duođaštanprošeavttaide

Bušehtta 1 300 000 ru.

Evalueremat

Bušehtta 900 000 ru.

14 Politihkalaš dási doaibmagolut

Bušehtta 21 774 000 ru.

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL) lea áigodagas doallan ovtta fysihkalaš čoahkkima, guokte telefodnačoahkkima ja ovtta bargočoahkkima. SNPL doalai 20.3.11 iežas jahkásaš čoahkkima Mánáidáittardeddiin. SNPL lea galledan máŋga joatkkaskuvlla Sámis gos sii leat muitalan Sámedikki, SNPL, jienastuslogu jna. birra. Sis lea leamaš sáhkavuorru Sámedikki giellakonferánssas gos sii maid oassálaste lávdedigaštallamii, sii leat álggahan blogga, ja SNPL jodiheaddji searvá Sámedikki sáttagoddái dán jagi sešuvdnii Álgoálbmogiid bistevaš forumii.

15 Hálddahusdási doaibmagolut

Hálddahusa doaibmagolut

Bušehtas 89 300 000 ru.

Erenoamáš prošeavttat

Buoret bálvalus geavaheddjiide

Prošeakta lea veaháš maŋŋonan dan ektui go lei plánejuvvon. Ruđat mat báhcet 2010:s sirdojuvvojit jahkái 2011.

Nuortasámi kulturbiras nuortalaš gillis

Bušeahhta 600 000 ru.

Dási buorideapmi sámi mánáidgárddiin

Bušeahhta 300 000 ru.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter teáhtervistti ovdaprošeakta

Bušeahhta 500 000 ru.

16 Ođđa áššiid dieđiheapmi – čuovvoleapmi

Sámediggeráđi ođđa áššiid čuovvoleapmi dievasčoahkkimis ášši 004/11 oktavuodas.

Evttohus 1: Dárbu rievdadit oahpahuslága lánkaásahusa

Sámediggeráđi árvalii gulaskuddancealkámušastis čuovvovaš sánegeavaheami lánkaásahusa čilgejumis: ”Oahppi vuoigatvuohta oahpponeavvuide iežas gielas ja sámegielas” go Oahpahusdirektoráhta skábmamánu 2008:s sáddii gulaskuddamii evttohusa Oahpahuslága lánkaásahusa 17. kapihtala rievdadeamis – ”Gáibádus gielalaš bálddalasvuhtii”.

Sámedikki ja Máhttodepartemeantta konsultašuvdnačoahkkimis maŋŋelis giđđat 2009:s Sámediggi oaččui vástádusa ahte dálá oahpahuslága mielde lea vejolaš addit lánkaásahusaid dušše dálá guovtti mihttohámis dárogielas ja ođdadárogielas go sámegiella ii namuhuvvo lánkateavsttas. Jus gielalaš bálddalasvuohta galggaš ollašuvvat sámegiela ektui, de ferte oahpahusláhka vuos rievdaduvvot.

Sámediggeráđi oaivvilda almmatge ahte lea unohas automáhtalaččat jorgalit buot dárogillii čállon oahpponeavvuid sámegillii. Dát oahpponeavvut eai ollašuite sámegiela oahpahusa ulbmiliid prinsihpaid, go oahpahusa vuodđun galggašii leat sámegiella, kultuvra ja servodateallin ja buot Máhttoloktema gelbbolašvuodamihttomeriin - sámegiella ii goitge leat mielde dárogillii čállon oahpponeavvuin.

Sámediggeráđi oaivvilda ahte skuvlaeaggáda ovddasvástádus sihkkarastit oahpahussii sámegillii čállon oahpponeavvuid lea juo nannejuvvon lágas Oahpahuslága § 9-3 Reaidut; ”Skuvllain galget leat dárbbalaš reaidut, luvvadagat ja oahpponeavvut.” Jus sámegillii čállon oahpponeavvuide lea dárbu, de skuvlaeaggádis lea ovddasvástádus ordnet skuvllaide daid.

Vaikko dilli sámegillii čállon oahpponeavvuid ektui lea guhkkín eret dohkálaččas, sámediggeráđi bargá vai dat juvssašii ”Sámedikki oahpponeavvoráhkadeami strategalaš plána 2009-2012” višuvnna ovddidit dan ahte” buot fágasurggiin ja buot fágain gávdnojit oahpponeavvut, mátta-, julev- ja davvisámegillii, gaskaoapmin Mánáidgárddiid rámma-plána ja oahppoplána Máhttolokten - Sámi juksamis.

Evttohus 2: Fievrridandoarjja mariidna bivdui

Guolástus- ja riddodepartemeantta bušeahhtas biddjo jahkásaččat ruhta guliid fievrrideapmái vuostáváldinguovddážiin. Dát guoská maddái guliid fievrrideapmái vuostáváldinguovddážiin mearrasámi guovlluin. Ortnegis ii leat registrerejuvvon ii oktage hilgojuvvon doarjjaohcamuš guliid fievrrideamis daid vuostáváldinguovddážiin mat devdet daid gáibádusaid, mat gusket guollefievrridandoarjaga juohkima doaibmi njuolggadusaide.

Evttohus 3: Stipeandaortnet studeanttaide geat váldet oahpu duojis.

Sámedikki ja duodjeealáhusa oktasaš mihttun lea ovddidit ealáhusvuđot duoji ja lasihit iešbuvttaduvvon buktagiid gálvojođu. Duoji várás lea ášahuvvon ealáhusšiehtadus ja Sámediggi vuoruha sakka duodjeealáhusa doaibmabijuid. Sámedikkis lea earret eará doarjjaortnet daid ohppiide, geat váldet duoji joatkkaskuvla dásis. Sámediggi lea maid ásahan oahpahalliortnega man mihttun lea bestet eanet olbmuid duodjeealáhussii. Dasa lassin sáhttet sii, geat dáhttot guorahallat gánnehago ášahit ođđa duodjedoaaimmaid, ohcat álggaheaddjistipeandda. Lea maiddá vejolaš ohcat ruđa ođđa doaimmaid investeremiid várás. Buot dát ortnegat buoridit ásaheami ja rekruterejit eanet olbmuid duddjogoahit fidnun. Sámediggi geavaha jahkásaččat 14 miljovna iešguđetlágan duodjedoaaimmaide. Sámediggeráđđi lea árvvoštallan evttohusa addit stipeandda studeanttaide geat váldet bacheloroahpu duojis. Ráđđi áigu baicce geavahit juhkkuojuvvon ruđaid nu ahte ovttaskas duojárát ávkašuvvet dain njuolga. Sámediggeráđi mielas ii leat Sámedikki ovddasvástádus ruhtadit bacheloroahpuid duojis.

Evttohus 4: Sámi geavahaniskadeapmi

Ođđa áššiid dieđiheami oktavuodas 04/11, ohcaluvvui sámi geavahaniskadeapmi sihke daid bálvalusaid ektui, maid giełddat ja fylkkagiełddat addet, ja stáhtalaš bálvalusaid ektui. Sámediggeráđđi lea oaidnán, ahte dárbbášuvvo vehá vuđolit systematiserejuvvon máhttu sámegeielaid geavaheamis ja lea danin bidjan johtui proseassa olles riikka gokči giellaguorahallamis.

Guorahallama ulbmilin lea oazžut oppalašgeahčastaga das, gallis máhttet iešguhtege sámegeiela njálmmálaččat ja čálalaččat, makkár oktavuodain olbmot geavahit sámegeiela ja man viidát sámegeiella geavahuvvo gulahallangiellan mánáidgárddiin, skuvllain, barggus, oahpuin, astoáiggis, báikkálaš servodagas ja eaktodáhtolaš dahje politihkalaš bargguin. Guorahallan čađahuvvo ovttasbargun Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanttain ja Máhttodepartemeanttain, ja dat galgá gokčat maiddá daid guovlluid ja báikkiid/gávpojiid, mat leat sámegeiela hálldášanguovllu olgobealde.

Giellaguorahallan biddjui ja almmuhuvvui DOFFIN –neahttabálvalusas 28.3.2011. Fálaldagaid máhcaheami áigemearrái 9.5.2011 bohte guokte fálaldaga. Guorahallan álggahuvvo fálaldagaid gieđahallama ja buoremus fálaldaga válljema maŋŋá borgemánus. Raporta almmustuvvá njukča-/cuoŋománus 2012:s.

Evttohus 5: Sámedikki ohcanvuđot doarjjaortnega rievdadeapmi

Sámediggi lea bidjan johtui barggu, man ulbmilin lea čielggadit, vástiditgo min váikkuhangaskaoamit EEO-guovllu almmolaš doarjagiidda guoski mearrádusaide. Advokáhttafitnodat Selmer lea mielde čađaheamen lohppii dán barggu, mii čielggada earret eará, leago dárbu váidit muhtun min váikkuhangaskaomiin EFTA bearráigeahččanorgánii (ESA). Sámediggeráđđi árvvoštallá dán barggu leat čađahuvvon dán jagi lohppii. Dát vuolga goitge das, man guhká ESA ádjána meannudit ášši ja lea danin veháš eahpečielggas.

Go dát bargu lea čađahuvvon, de Sámedikkis šaddá buoret diehttu das, guđe láhkai váikkuhangaskaomiid geavaheami sáhtta ovddidit daid njuolggadusaid siskkobealde, mat heivejit oktii EEO-šiehtadusain. Dát bargu addá Sámediggái vuodtu árvvoštallat doarjjasupmiide rievdadusaid. Maiddá dát lea heivehuvvon EEO-šiehtadusa almmolaš doarjagiidda guoski njuolggadusaide. Dát addá maiddá buoret vuodtu ságastallat oktasaš ruhtadanvejolašvuodain Innovašuvdna Norggain ja earáiguin geat juolludit almmolaš doarjaga. Dassáži go EEO-bargu lea čađahuvvon, lea maiddá dievasčoahkkin gieđahallan gárvvisin Sámediggeráđi dieđáhusa ealáhusovdáneami birra. Dát addá Sámediggái liibba geahčadit ealáhusdieđáhusa mihtuid ja strategiijaid bálldalagaid doarjjageavahemiin, mii heive oktii EEO-šiehtadusain.

Sámediggeráđđi ii árvvoštallagoađe rievdadit doarjjasupmiid ovdalgo EEO-bargu ja ealáhusdieđáhus lea gárvvistuvvon.

Evttohus 6: Sámi kulturhistorjá – vuđolet hámis – oassin vuodđoskuvlla oahppomearreplánii

Sámediggeráđđi dáhttu loktet sámiid historjái ja servodat dillái guoski gelbbolašvuoda buot oahppiin norgalaš skuvllain.

Vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahput

Sámediggeráđđi ja Máhttodepartemeanta leat konsultašuvnnain beassan ovttaoavilii sámi sisdoalu birra odđa vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpuin mat álggahuvvojedje borgemánus 2010:s. Dát lea vuosttas lávki dán barggus. Sámedikkis ja Máhttodepartemeantas leat leamaš konsultašuvnnat sihke rámmaplánaide guoski lánkaásahusa nannemis ja našuvnnalaš prográmma- ja fágaplánaide guoski njuolggadusain.

Buot oahppit, geat leat gazzagoahtán odđa našuvnnalaš vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu 2010:s ožžot oahpu sámiid birra eamiálbmogin. Našuvnnalaš fágaid guoski njuolggadusain leat dál čielga sámi profiila. Boahhteáiggi oahpaheaddjit galget oahpahit earret eará čuovvovačča:

”Oahppu sámi álbmoga birra, mii lea dohkkehuvvon álgoálbmogin ja sápmelaš oahppiid oahppu lea sierra dilis norgalaš vuodđoskuvllain. Sápmelaš kultuvra ja servodateallin leat dehálaš oassin oktasaš kulturárbbis mas buot ohppiin galgá leat máhttu.”

Maiddá pedagogihka- ja ohppiidmáhttofágas lea spesifiserejuvvo čuovvovaš: "Dihomielalašvuolta kultuvrralaš erohusaid birra lea guovddázis sápmelaš ja eará unnitlogugielat ohppiid bajásgeassimis, mas váldo vuhtii sihke oahppi sierra dilli ja dat mii lea oktasaš buot Norgga ohppiide.” Dasa lassin juohke fágii leat biddjon oasis, mat galget nannet boahtevaš oahpaheddjiid máhtuid nu, ahte sii šaddet čeahpibun doalvut viidáseappot dán máhtu iežaset oahpaheaddjibarggus.

Sámediggeráđđi lea dáhtton konsultašuvnnain oažžut ovddasteaddji juohke odđa rámmaplánalávdegoddái našuvnnalaš dásis, vai sihkkarasttášii eanemus boahtevaš oahpaheddjiide dán máhtu.

Áigumuš lea, ahte sápmelaš kulturamáhttu integrerejuvvo buot odđa oahpuide. Sámediggeráđđi lea namuhan ovddasteaddji integrerejuvvo lektor /adjunktaoahpuid rámmaplánalávdegoddái ja PPU:ii (lávdegoddái), golmma jahkásaš praktihkalaš ja estehtalaš fága fágaoahpaheaddjioahpuid rámmaplánalávdegoddái ja ámmátfágaoahpaheaddjioahpuid rámmaplánalávdegoddái ja PPU-Y:ii.

Vuodđoskuvlla lohkanmearri ja fágaplánat

Sámi kulturamáhttu váldui mielde buot fágaid vuodđoskuvllas Máhttoloktema 06 ja Sámi Máhttoloktema oktavuodas.

Dasa lassin lea Oahpahusdirektoráhta almmuhan Gávnos-resursapáhka sápmelaš sisdoalu birra našuvnnalaš oahppoplánas. Dán páhkas lea maiddá jurddagirjjáš, mii lea ráhkaduvvon gielddaide ja daid allaskuvllaide, mat háliidit fállat joatkkaoahpuid oahpaheddjiide. Mihttun lea earret eará, ahte Máhttoloktema máhttomihuttut, main lea sámi sisdoallu ožžot lunddolaš ja čielga saji oahpahusas ja dán lánka addá buot ohppiide máhtu ja áddejumi dan sajis mii sápmelaš historjjálaš ja kultuvrras lea. Jurddagirjjáza lea ráhkadan Sámi allaskuvla ovttas Oahpahusdirektoráhtain. Dasa lassin oahpaheddjiide lea ráhkaduvvon resursagirjjáš ja iežas neahttabáiki. Girjjáš sisttisdoallá čállošiid sápmelaš kultuvrra birra, giela ja daid servodatdiliid birra mat laktásit dárogillii, KRL, servodatohppui, historjái, geografijai, oskui ja etihkkii. Muhto maiddá eará vuodđooahpahusa fágaid oahpaheaddjit sáhttet viežžat jurdagiid ja áddejumi Gávdnosis. Girjjáš sisttisdoallá maiddá jurdagiid ohppiidoaimmaid várás ja čujuha gálduide ja dakkár girjjálašvuhtii, maid sáhtta geavahit oahpahusas. Sámediggeráđđi lea duhtavaš našuvnnalaš oahppoplánaid sisdollui, muhto oaidná seammás, ahte sámi oahponeavvut berrešedje ráhkaduvvot dárogillii. Dát váilot ja dat livčče ávkálaččat daid sápmelaš ohppiide, geat eai oáččo oahpu Sámi Máhttoloktema mielde. Sámediggeráđis lea dakkár áddejumi,

ahte sápmelaš kulturhistorjá berre ja ferte leat integrerejuvvon oassin dábálaš fágaplánaide sihke vuodđoskuvllas, joatkkaskuvllain ja oahpaheaddjioahpuin. Dat lea riggodahkan norgalaš servodahkii Sámediggeráđi oaivila mielde.

Sámediggeráđi lea bidjan johtui sámegielat oahpponeavvoportála ásaheami, mii gárvána čakčii. Dohko čohkkejuvvojit buot sámegillii ja sámiid dilálašvuodaid birra almmuhuvvon oahpponeavvut ovttá sadjái. Sámediggeráđi bargá Sámedikki oahpahusdieđáhusain, mas árvvoštallat dáid gažaldagaid lagabut.

Evttohus 7: Sámegiella – sámi mánáid ja nuoraid oahpaheapmi

Sámediggeráđi lea fuolastuvvan sámegielat ohppiid meari unnumis vuodđo- ja joatkkaskuvllain. Sámediggeráđi čujuha doarjjaortnega kapihttali 225 postii 63 Doarjja sámegielat ja suomagielat vuodđoahpahussii lea árvvoštallon. Sámediggeráđi čujuha ahte lea dárbbaslaš oažžut viiddiduvvon doarjjasupmiid nu, ahte dat gokčēt ollásit liigegoluid. Doarjjaortnet ferte váldit vuhtii ahte oahpaheddjiid bálkágolūt leat birrasii seamma sturrosaččat beroškeahtá joavkosturrodagas. Dasa lassin doarjjaortnet ferte váldit vuhtii gáiddusoahpahusa liigegoluid. Sámediggi lea váldán dáid áššiid ovdan Máhttodepartemeanttain.

Sámediggeráđi čujuha maiddái dasa, ahte geažosáigge bargojuvvo doaibmabijuiguin, mat galget nannet ja ovddidit sámegiella skuvllain ja mánáidgárddiin. Sámediggeráđi áigu čakčat 2011:s almmuhit dieđáhusa Sámedikki oahpahuspolitihkka birra, mas earret eará dat váttisvuodát gieđahallojit.

Čujuhuvvo maiddái oahpahussii guoski čielggadussii mii ovddiduvvon dán dievasčoahkkimii.

Evttohus 8: BoraspiRET

Boazodoallu ja eanandoallu sámevuovlluin masset olu jahkásaččat bohccuid ja sávzzaid boraspiriide. Muhtun guovlluin dilli lea hui duodalaš. Sámediggeráđi Bb:a áirasa Mariann W. Magga laskan boraspirenáli ektui min guovlluin. Ráđđi diehtá maiddái ahte ođđaseamos dutkan duodašta albasa goddit mihá eambo bohccuid go goassege ovdal lea duodaštuvvon nugo áirras čujuha. Magga oaivvilda ahte albasiid ii oaččo diktit laskat boazoguvlluin ja ahte goaskinhálddašcapmi ii gávdno dál.

Ráđđi ii leat ovddidan gáibádusa Norgga albasnáli ollislaš guovlulaš rievdadeamis nugo dás lea árvaluvvon. Dát proseassa gáibidivčče hirbmadit ja eaktudivčče viiddit máhtu go Sámedikkis lea dál. Sámediggeráđi sáhtá dáhkidit áirassii ahte oppalaš dilli mii dás bukto ovdan fokuserejuvvo go mii leat oktavuodas áššáigullevaš eiseválddiiguin. Buhtadusortnega dáfus ráđđi čujuha sierra prosessii. Dat gieđahallo sierra báikkis ráđi dieđáhusas.

Evttohus 9: Sámediggi berre doarjut álbmotviesu huksema Guovdageidnui

Sámediggeráđi deaivvadii 14.4.2011 Giliviessu-Servodat-/álbmotviesu vuodđudusain Guovdageainnus. Dán čoahkkimis ráđđi orienterejuvvui álbmotviesu huksenplánain Guovdageidnui. Deaivvadeamis deattuhuvvui ahte viessu sáhtá ávkástallot heajaid, konfirmašuvnnaid, ja sullasaš doaluid oktavuodas. Vuodđudusa beales ovddiduvvui gažaldat viesu ruhtadeamis, ja sáhttágo Sámediggi leat mielde ruhtadeamen álbmotviesu Guovdageidnui.

Sámediggeráđi beales signaliserejuvvui, ahte kultuvrralaš doaimmat, dego ovdamearkan museadoaimma, gielladoaimmat dahje dáidda-/kulturdoaimmat mearridit viesu vejolaš ruhtadeapmái oassálastimis. Ráđi mielas Sámediggi ii sáhte váldit badjelasas dakkár viesu ruhtadan- ja doaimma ovddasvástádusa, mii vuosttažettiin lea jurddašuvvon geavahuvvot servvoštallamii. Sámediggeráđi oaidná dattetge vejolažžan sáhttit doarjut vuodđudusa váldit oktavuoda guovddáš eiseválddiiguin dainna jurdaguiin ahte luvvet ruđa álbmotviesu huksemii Guovdageidnui. Ráđđi áigu maiddái dáhtut vuodđudusa geahčadit vejolašvuodaid gulahallat vejolaš oasálaččaiguin lanjaid oktiisajušteami ja oktasašgeavaheami birra. Vejolaš oasálaš dán oktavuodas sáhtášii leat Beaivváš sámi teáhter.

Evttohus 10: Geahčedit sohpetgo Norgga lágat oktii Norgga geatnegasvuodaide iežaset álgoálbmogiid ektui.

Sámediggi lea juo geahčadišgoahtán lágaid dain surggiin maiddá árvaluvvo ođđa láhka mii guoská sámiide dahje sámiid beroštumiide. Eanaš surggiin lea aiddo dálá lágaid guorahallan daid geatnegasvuodaide ektui mat stáhtas lea álbmotrievtti vuodul sámiid ektui álgoálbmogin, mat biddjojuvvojit vuodđun daid oainnuide maid Sámediggi mearrida konsultašuvnnain stáhta eiseválddiiguin.

Go guoská buot norgga lágaid oppalaš guorahallamii, de dat lea issoras stuorra bargu mas Sámedikkis eai leat návccat. Dás lea sáhka máŋga duhát láhkateakstasiiddus main ii leat buot guoskevaš sámiide ja sámi beroštusaide. Dalle gal lea deatalet Sámediggái vuoruhit oažžut eanet dieđuid dan birra maid konkrehta mearkkašit álbmotrievttálaš geatnegasvuodát min iežamet organisašuvdnii, vai buorebut sáhttit dustet guovdilis ja boahhtevaš láhkaaddinproseassaid dainna áigumušain ahte oažžut čovdosiid mat leat čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde.

Evttohus 11: Lágádusdoarjja sámi ja ođđadárogieala lágádusaide seamma dássái

Sámediggeráđđi diehtá, ahte dakkár lágádusain, maid mihttun lea almmuhit girjjálašvuoda sámegillii, leat dohkálaš rámmaeavttut. Dát lea okta dain čuoggáin mii ferte leat sajis min sámegiela sihkkarastinbarggus.

Sámedikkis lea dál lágádusdoarjjaortnet, man mihttun lea doarjut lágádusa doaimmaid, maid boadusin ilbmá eanaš sámegillii čállon girjjálašvuoha. Sámediggeráđđi oaidná dattetge ahte dán ortnega rámmat guhkkín eret sihkkarastet stádis sámi lágádussuorggi, eige dat dávis lágádusásaheddjiid dárbbuide nannet sámi lágádusaid rámmaeavttuid.

Sámediggi lea ovdalis árvalan ovddasvástideaddji eiseválddiide nannet sámi lágádusaid ruhtadeami, ja ahte sámi lágádusaid rámmaeavttut galget biddjot seamma dássái ođđadárogieala lágádusaid rámmaeavttuiguin. Dát ii leat vel dássáži lihkostuvvan, muhto ráđđi áigu čuovvut dán árvalusa ja árvalit ođđasit Kulturdepartementii sámi lágádusaid ruđalaš dili.

Mearkkašupmi, NSR:a sámediggejoavku, áirras Geir Tommy Pedersen

Goikeguoli buvttadeapmi

Mearrasámi kultuvra lea viehka garrasit deddojuvvon stuorraservodaga bealis ja máŋga dáfus dat lea massán vuogiatvuoda birget báikkálaš ja regionála resurssaiguin. Dál maŋimuččas riddoguolástuslávdegotti čielggadeami geažil ja ráđđehusa váilevaš dáhtu geažil njulget ovddešáiggiid vearrivuoda. Ja bidjet vel iešguđet hálddašanorgánat ja departemeanttat ollu gáibádusaid ja gáržžidemiid mat okto ja obbalohkái hehttejit mearrasámiid ávkkástallat resurssaiguin.

Okta dain maŋimus eahpegovttolaš gáibádusain boahtá biebmobearráigeahčus mii njukčamánuš dán jagi buvttii guhkes gáibáduslistta goikeguollebuvttadeapmái. Ođđa njuolggadusain goikeguollebuvttadeapmái leat duohtavuodas sáhka das mo guoli galgá gieđahallat ja das ahte dohkkehit sihkkaris goikadan- ja vurkenrusttegiid. Biebmobearráigeahčču gáibida earret eará ahte guolli galgá čollet ja doidit ovdalgo guollebivdi boahtá gáddái. Nappo ii leat šat lohpi čollet fiervvás ii ge luddet guoli. Ii ge leat šat lohpi heŋget guoli jillii fiervvás. Ii ge sáhte heŋget guoli jillii geaidnuguoras. Goikeguolli galgá vurkejuvvot dasa heivehuvvon rájuide, juogo iežas dahje láigohuvvon rádjui.

Muhtun sajiin ii leat guollevuostáiváldin, ja dalle välljejit ollugat heŋget guoli goikat. Danne lea deatalaš ahte njuolggadusat maid suvvet min árbevirolaš gieđahallanvuogi. Earret eará galgá leat vejolaš maŋŋá guorrat gos guolli boahtá ja mo dilis leat doppe gos buvttadeaddji lei go gálvu

ráhkaduvvui viidáseappot. Smávuvabuvttadeddjiid divrašit 7 680 ruvdnosaš maks hattí maid Biebmobearráigeahčču dieđiha ahte bearráigeahčču máksá. Buohkat galget ohcat neahttauskádaga Altinn/MinID bokte, ja dát lea vuogádat maid sihkarvuoda geažil lea váttis geavahit. Muhtun buvttadeaddjit leat boarrásat, ja Altinn/MinID geavaheapmi ii leat nu bures čilgejuvvon ahte dan lea álki geavahit. Lea leamaš eahpesihkarvuolta das goas njuolggadusat biddjojuvvojit doibmii, muhto lea dieđihuvvon ahte Biebmobearráigeahčču áigu čadahit bearráigeahččuid ođđa gáibádusaid vuodul.

NSR registrere ahte Sámediggeráđđi ii leat gozihan dán ášši ii ge ráđđi namut dán ášši doaibmadieđáhusastis. NSR bivdá Sámediggeráđi čilget mo sii leat čuovvolan dán ášši. Mii háliidit diehtit geas (ja goas) Sámediggerádis lea leamaš oktavuolta dán áššis.

NSR oaivvilda ahte biebmosihkarvuolta lea deatalaš, muhto gávnnaha mánga Biebmobearráigeahču gáibádusaid eahpegovttolažžan ja oaivvilda ahte dát ovttas eará gáibádusaiguin, njuolggadusaiguin ja goluiguin áitá mearrasámi árbevirolaš ávkkástallama álgoávdnasiiguin ja biebmoskultuvrrain viidáseappot fievrredeami. Go guoská ovddidanvejolašvuodaid dan ektui ahte sihkarastit burriid eavttuid buvttadeapmái, ja ráhkkanahit smávuvabuvttadeddjiid vuovdimii ja olgoriikii fievrredeapmái, de lea deatalaš ahte Sámediggi lokte dán ge dimenšuvnna ovttas eará oassálastiiguin. Áigumuš ferte leat doarjut ja ovddidit árbevirolaš buvttadanvugiid gulahaladettiin buvttadeddjiiguin.

Dát sáhtta dagahit ahte eanebut heaittihit árbevirolaš buvttadanvuogi.

Sámediggi ferte váldit ovdan njuolggadusbuvttadeami dán suorggis, ja sihkarastit ahte beassá buvttadit goikeguoli árbevirolaš vugiin almmá menddo ollu byrokratiija haga.

Mearkkašupmi, NSR:a sámediggejoavku, áirras Silje Karine Muotka

Mearraluossabivdiin leat mañimus jagiid leamaš hástalusat njuolggadusaid ektui mat ráddjejit bivdináiggi nu ahte masset vejolašvuoda sihkarastit mearraluossabivddu dietnasa guolásteddjiide. Seammas diehtit mii ahte mearraluossabivdiid rekrutteren lea nijedjan. Dan sivas lea vealtameahtun ahte Sámediggi rahča sihkarastit mearraluossabivdiid eavttuid. Lea eahpegovttolaš ahte mearraluossabivdit joavkun galget guoddit badjelmeari oasi noađis sihkarastit ceavzilis guollenáliid. Dán oktavuodas lea dárbbalaš mearkkašit ahte dát ášši ii leat namuhuvvon Sámediggeráđi dieđáhusas Sámediggái.

Mii guoská ruvkedoaimmaide Fálesnuoris ja eará minerálaáššiide, de lea dehálaš ahte Sámediggi buktá albmosii oainnu ja politihka mii Sámedikki veadjá leat minerálaid ohcamii ja bohkamii sámi guovlluin. Viidáseappot berrešii Sámediggeráđi ovdanbuktit álbmogii šiehtadusaid maid Sámediggi lea dahkan orohagaiguin ja eará berošteddjiiguin báikkálaš servodagain geaidda dát áššit gusket. Sámediggeráđi dieđáhusas boahťa ovdan ahte Sámediggi lea oassálasti Finnmárkku minerálfierpmádagas. Dán oktavuodas lea miellagiddevaš gažaldat leaba go Sámediggi ja Finnmárkku Fylkkasuohkan dál ásahan sohppojuvvon oainnu Sámedikki bagadussii mii guoská minerálaressurssaid ohcamii ja bohkamii. Lea vealtameahtun ahte Finnmárkku minerálfierpmádaga ovttasbarggus lea buorre oktasaš vuodđu ja vuolggasadji sihkarastin dihte fierpmádaga vuoigatvuodaid.

Lea mearkkašahtti ahte Sámedikki mielas eai guoskka doaibmabijut mat leat dieđihuvvon Stuoradiggedieđáhusas petroleumdoaimmaid birra sámiid beroštumiide njuolga, ja ahte dan sivas ii leat konsulterengeatnegasvuolta. Lea lunddolaš ahte Sámediggi bargá vuđolaš barggu bajimus prinsihpaid ektui, stuoradiggedieđáhusa bargguin, ja ahte dievasčoahkkin lea mearridan movt ášši vuddjojuvvo konsultašuvnnaid ektui dán áššis.

Mearkkašupmi, NSR:a sámediggejoavku, áirras Kirsti Guvsám

NSR registrere ahte Sámediggerádis lea leamaš čoahkkin sámi joatkkaskuvllaiguin, gos sii áigot formaliseret ovttasbarggu earret eará fásta ovttasbargočoahkkimiiguin. NSR áigu čujuhit Sámedikki cealkámuššii áššis 08/08:

Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

42 siidu 149 siiddus

“Sámediggi bivdá sámediggeráđi farggamusat čielggadit hálddašanmodealla mas Sámedikkis lea hálddašanoovddasvástádus stáhta sámi joatkkaskuvllain, dás maiddá sierra orgána ásaheami Sámedikki vuollasažžan sámi skuvla- ja oahpahasáššiid hálddašeami várás.

Sámediggi oaivvilda ahte sámi joatkkaskuvllaid čatnaseapmi Oahpahusdirektoráhtii bisuhuvvo dassážiigo dakkár hálddašanmodealla mas Sámedikkis lea hálddašanoovddasvástádus, lea čielggaduvvon, ja Sámediggi lea gearggus váldit badjelasa ovddasvástádusa skuvllaid hálddašeamis, gč. ILO-konvenšuvnna nr. 169 art. 27.2.”

NSR ii oainne ahte Sámediggeráđi lea čuovvolan dán. Dát bargo fertte biddjot johtui, dievasčoahkkima mearrádusa mielde.

Mearkkašupmi, NSR:a sámediggejoavku, áirras Rolf Johansen

Ohccit ferttejit guhká vuordit vástadusa

Sámediggeráđi geavahii johtileappo áššemeannudeami ággan Sámedikki doarjjastivrra heaittiheapmái go ieš válddi badjelasa áššemeannudeami odđajagi 2011 rájes.

Diedáhusas áigodahkii 19.02.11 - 20.05.11 oidno ahte ohccit ferttejit vuordit liikká guhká ovdal go sin ášši meannuduvvo odđa ortnega mielde, mas ovdal lei doarespolitihkalaš lávdegottis ovddasvástádus. Sáhtta jearrat ahte šattai go baicce guhkkit áššemeannudanáigi manjá go Sámediggeráđi oacčui mearridanválddi dain áššiin.

Áddet dan ahte Sámediggeráđi seamma láchái go heaittihuvvon Doarjjastivra fertte ráhkkanahhtit áššiid masa sáhtta mannat áigi. Dasto fertte Sámediggeráđi maiddá čadahit mearrádusčoahkkima, fertte fievrriiduvvot čoahkkingirji, ohccái fertte dieđihuvvot ja fertte addojuvvot áigi váidaga ovddideapmái ja áigi váiddameannudeapmái.

Čájeha nappo ahte odđa ortnet mii ásahuvvui odđajagimánu 1. b. 2011 dán rádjai ii leat váikkuhan nugo lei jurddašuvvon. Ollu ohccit ferttejit vuordit guhká ovdal go sin áššit meannuduvvojit. Dasto lea odđa ortnegis dat fuones bealli ahte oktavuohhta Sámedikki ja geavaheddjiid gaska lea fuotnánan dan geažil go doarjjaáššiid ii šat meannut viiddis, doarespolitihkalaš lávdegoddi.

Mearkkašupmi, NSR:a sámediggejoavku, áirras Åge Nordkild

NSR registrere ahte Sámediggeráđi lea dieđihuvvon ahte Narvik suohkan áigu ohcat sámi nama gávpotnamman Dát leat hui buorit signálat.

NSR sámediggejoavku lea maiddá bidjan merkii ahte Sámediggeráđi ovttasráđiid sámi nammakonsuleanttain áigu rávvet gávpoga nama čállinvugiin go de nammaproseassa lea joavdan dan muddui.

NSR áigu dien oktavuodas čujuhit NSR riikačoahkkinnmearrádussii čakčamánu 3. – 5. B. 2010 mas riikačoahkkinn ávžžuhii Narvik suohkana bidjat bálddalagaid sámi nama Áhkkánjarga dárogiel namain Narvik, mii dávista jagi 1990 báikenammaláhkii. NSR čujuha maiddá ahte Várdobáiki sámi guovddáš lea nammadan báikenammalávdegotti mas lea govda gelbbolašvuohta guovllu sámi báikenamaid ektui. Várdobáikki báikenammalávdegoddi lea rávven bidjat Áhkkánjarga sámegeiel namman Narvik suohkani.

Mearkkašupmi, NSR/SAB:a sámediggejoavku, áirras Ann-Mari Thomassen

Sámi vuoigatvuođalávdegotti II bargu

NSR sámediggejoavku lea ovdal ohcalan aktivitehta Sámi vuoigatvuođalávdegotti 2 ektui. Danne lea NSR duhtavaš go Ráđdehus viimmat čuovvola sámi vuoigatvuođalávdegotti 2 barggu, vrd.

Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

43 siidu 149 siiddus

konsultašuvdnačoahkkima Rørosas guovvamánus dán jagi, gos maiddái NSR Jarle Jonassen lei mielde, ja dasto oktasaščoahkkima Snåsas miessemánu 10.-11.b.

NSR mearkkaša ahte leat ovttamielas álggos vuoruhit kártenlága ja konsultašuvdnalága evttohusaid. NSR lea maiddái iežas riikačoahkkinmearrádusas 2008:s deattuhan ahte lea dehálaš jođáneamos lágiin álggahit kártet ja identifiseret sámi geavahusa sámi guovlluin. 2010 álbmotčoahkkimiin maid Sámediggi lágidi, lei maiddái váldodeaddu dan guvlui ahte kártema ja identifiserema ferte vuoruhit vai oažžu duodaštusaid geavaheddjiin geat ain muitet sámi geavaheami ja ávkkástallama.

NSR vuordá beassat searvat boahhtevaš konsultašuvnnain SVL II birra.

Mearkkašupmi, NSR:a sámediggejoavku, Aili Keskitalo

Davviriikkalaš sámekonvenšuvdna

Sámediggeráđdi válddaha dieđáhusastis mo Davviriikkalaš sámekonvenšuvnna šiehtadallamat ovdánit. NSR sámediggejoavku imaštallá go Sámediggeráđdi dás ii daja maidege oktasaš sámi ovttasbarggu birra ja mo lea jurddašuvvon oktiordnet sámi oainnuid šiehtadallamiin. NSR sámediggejoavku oaivvilda ahte lea áibbas deatalaš šiehtadallamiid ovdáneapmái ja bastimii ahte sámi oainnut leat sohppojuvvon ja oktiordnejuvvon nu guhkás go dat lea vejolaš. Dát berre maiddái leat sámekonvenšuvnna vuoiŋŋa mielde, go das ii leat sáhka dušše stáhta geatnegasvuodain sápmelaččaid ektui, muhto maiddái hástala ja láchá dili eanet sámi ovttasbargui

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Egil Olli, áššejodiheaddji	Ann-Mari Thomassen
		Geir Tommy Pedersen
		Rolf Johansen
	Egil Olli	
2	Aili Keskitalo	
3	Geir Tommy Pedersen	
4	Rolf Johansen	
5	Inga-Lill Sundset	
6	Anders Somby jr.	
7	Olaf Eliassen	Mariann Wollmann Magga
	Olaf Eliassen	
8	Knut Roger Hansen	Anders Somby jr.
		Olaf Eliassen
		Mariann Wollmann Magga
	Knut Roger Hansen	
9	Jørn Are Gaski	Ann-Mari Thomassen
		Silje Karine Muotka
		Aili Keskitalo
	Jørn Are Gaski	
10	Hilde Anita Nyvoll	
11	Ida Marie Bransfjell	

12	Vibeke Larsen	
13	Per Andersen Bæhr	
14	Anne Helene Saari	Silje Karine Muotka
	Anne Helene Saari	
15	Åge Nordkild	
16	Arthur Johan Tørfoss	
17	Ellinor Marita Jåma	
18	Ann-Mari Thomassen	Knut Roger Hansen
	Ann-Mari Thomassen	
19	Silje Karine Muotka	
20	Mariann Wollmann Magga	Silje Karine Muotka
21	Vibeke Larsen	
22	Kirsti Guvsám	Jørn Are Gaski
	Kirsti Guvsám	
23	Marianne Balto	
24	Láilá Susanne Vars	
25	Willy Ørnebakk	Ann-Mari Thomassen
	Willy Ørnebakk	
26	Ronny Wilhelmsen	Silje Karine Muotka
	Ronny Wilhelmsen	
	Egil Olli, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

- Sámediggeráđi doaibmadiedáhus áigodagas 19.02. - 20.05. 2011 válđojuvvo diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 07.06.11 dii. 12.00.

Ášši/Sak	DC	019/11
----------	----	--------

Gažaldagat Sámedikkeráđđái Sámedikki čoahtkinortnega § 11 vuodul

Arkiiva	Arkiiváššennr.
SF-	11/2088

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 07.06.11 dii.13.35

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	31.05.2011	Áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Bargu mii guoská sámi joatkkaskuvlla ásaheapmái Skániin
2	31.05.2011	Áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Guollebiebman Oarjjevuonas
3	31.05.2011	Áirras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku	Beaivváš sámi teáhtera ođđa teáhtervisti
4	31.05.2011	Áirras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámediggejoavku	Riddoguoalástuslávdegoddi
5	31.05.2011	Áirras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámediggejoavku	Guolástanriekti mearrasámi guovllus
6	31.05.2011	Áirras Randi A. Skum, NSR:a sámediggejoavku	Boraspiredilli boazodoalus

II Gažaldagat ja vástadusat

Gažaldat 1 áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku

Bargu mii guoská sámi joatkkaskuvlla ásaheapmái Skániin

NSR diehtá ahte Skániid suohkan muhtun áigi dás ovdal lea ávžžuhan Sámedikki mielde váikkuhit dan ahte ásaheapmái stáhta doarjaga bokte sámi joatkkaskuvlla Skániin. NSR lea ožžon kopijja reivves maid Skániid suohkan lea sádden ja diehtá ahte suohkan ii leat ožžon vástádusa. Reive lea miellodusin. Sámediggeráđi dieđáhusas skábmamánus 2010 bođii ovdan ahte Ráđđi sáhtášii veahkehit Skániid suohkana fágalaš áššiguin nugo oahppoplánaiguin ja fágafálaldagaid ovddidemiin dalle go leat spiehkastagat guovllu eará joatkkaskuvllaid ektui. Sámediggeráđi sáhtášii maiddái dárbbu mielde searvat vejolaš čielggademiide ja daid plánaid čuovvovleapmái mat Skániid suohkanis leat, ja earret eará čalmmustit ášši Máhttodepartementii.

Leago Sámediggeráđi jurddašan veahkehit Skániid suohkana bargguin mii bajábealde namuhuvvo Departemeantta ektui ja mainna lágiin?

Sámedikkeráđi vástadus 1. gažaldahkii

Sámediggeráđi lea ollu gerddiid dovddahan ahte mii leat mielas joatkkaskuvlla ásaheapmái Skániin ja ráđi ja Skániid suohkana politihkalaš ja hálldahusa jođiheddjiid gaska leat dollojuvvon mánnga čoahtkima.

Dasto sáhtttá Sámediggi veahkehit Skániid suohkana fágalaš áššiiguin, nugo oahppoplánaiguin ja fágafálaldagaid ovddidemiin. Sámediggi sáhtttá maiddái dárbbu mielde searvat vejolaš čielggademiide ja daid plánaid čuovvoleapmái mat Skániid suohkanis leat.

Sámediggeráđđi lea dieđihan Skániid suohkanii movt mii sáhtášeimmet veahkehit Skániid joatkkaskuvlla doaimma johtui oazžumiin. Sámediggeráđi oaivila mielde lea deatalaš ahte márkasámi guovllus livčče báikkálaš joatkkaskuvla sámifálaldagain. Min mielas livčče buorre jos skuvla álggos fálašii oahpahusa sámeielas ja sámeillii, ja ahte oahpahuš livčče mángga sámi fágas.

Sámediggeráđđi diehtá ahte Skániid ja Evenášši suohkanat leat 13.05.2011 bokte Máhttodepartementii bivdán oazžut čielgasa viidáset barggus joatkkaskuvlla ásaheami ektui Skániid suohkanis.

Sámediggeráđđi áigu čuovvolit dán proseassa ja veahkehit doallat oktavuoda departemeanttain.

Gažaldat 2 áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku

Guollebiebman Oarjevuonas

NSR lea vuostálastán mánga guollebiebmanrusttega vuonain gos báikegotti olbmot daid vuostildit. Divttasvuonas leat ohcamat ja plánat mearrageavahanlokalitehtaid eanedeami ektui Divttasvuonas. NSR vuorjašuvvá plánaid dihte go daid geahččá sámi vuogatvuodaid, árbevirolaš guollebivddu, nuoskkideami ja johtaleami ektui vuonain. Erenoamážit guoská dát Oarjevutnii gos juo gávdnojit mánga guollebiebmanrusttega. Ođđa rusttegat buktet jáhku mielde ain eanet gizzuid árbevirolaš mearrageavaheami ektui ja dat váikkuhit birrasa vuonain. Makkár oaidnu lea Sámediggeráđis ohcamiid ja plánaid ektui lasihit mearrageavahanlokalitehtaid Divttasvuonas?

Sámedikkeráđi vástadus 2. gažaldahkii

Lea riehta nu movt Ann-Mari Thomassen čujuha ahte akvakulturdoibmii guoski áššit leat leamaš ollu ja leat lassánan Divttasvuonas. Sámediggeráđđi vuorjašuvvá mearrageavahusealáhusa ahtanuššama ja ovdáneami geažil jos dat buktá giččuid sámi beroštumiiguin.

Akvakulturdoaimma álggaheapmái Norggas gáibiduvvojit lobit sierranas eiseválddiin. Go guoská luossabiebmani, de mearrida Guolástus- ja riddodepartemeanta man galle lobi addojuvvojit, nugo luossakonsešuvnnaid ja daid juogu fylkkaid mielde. Ja de addet fylkkagielddat 2010 hálddašanođastusa mielde lobiid akvakulturlága mielde anadromalaš ja mariidna šlájaid biebmani borranuollin, ja mearraguohpmii, ja dasto válddi mearridit ohcamiid mat čatnasit juo addon lobiide ja lokalitehtaide. Gielddai lea maiddái váldi akvakulturlága mielde plána- ja hukseneiseváldin ja geatnegahttojuvvojit ártjajalaččat oktiordnet áššemeannudeami. Doibmii biddjojuvvojit čavga gáibádušat ahte dat galgá olahit mihttomeari biraslaččat ceavzi mearrageavahusealáhusa hárrái. Diehtit ahte leat hástalusat luossadihkiiid ja luossagárgideami ektui ja ahte sihke luodulusaid ja mearradápmohiid vuhtii váldin lea guovddážis. Dasa lassin sáhttet čuožžilit areálaid alde nákkut árbevirolaš riddo- ja vuotnabivdduin. Ja ahte akvakulturdoaimma caggá fanasjohtima ja astoáiggeberoštumiid.

Sorjjasmeahtun dutkan- ja ráddeaddifitnodat Akvaplan-niva AS, ráhkadii raportta 2010:s mii árvvoštallá Divttasvuona ceavzinnávcca luossabiebmani ektui. Dás bohtá ovdan ahte Divttasvuona-baseaŋgas lea stuorra kapasitehta orgánalaččat ja sáhtttá bisuhit buori birasstandárdda birrasii 200.000 tonna guollebiebmamiin. Dát lea ollu go mii diehtit ahte lohku vástida measta ¼ oasi ollislaš luossabiebmanis Norggas mii lei 2009:s. Danne ii leat nu olus maid sáhtttá eahpidit ahte ii go Divttasvuotna mii lea čieŋal ja mas čáhci lonuhuvvo johtilit, heivešii bures luossabiebmani.

Oppalaččat lea váttisvuhtan dat go ollu guollebiebmanáššit sámi guovlluin bohtet sierra lobiid bokte plána- ja huksenlága vuodul danne go gielddai váilot dohkkehuvvon riddoavádatplánat. Ja danne ii leat Sámedikkis nu dávjá vejolašvuhta duohta meannudit ášši. Muđui gáibida hui ollu resurssaid Sámedikkis geahččat daid ovttaskas áššiid mat addojuvvojit sierra lobiid bokte. Dasto lea Sámedikki

Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

47 siidu 149 siiddus

vuosttaldanvejolašvuohta čadnojuvvon gielaplána areáloassái ja regulerenplánii, iige sierralohpeáššide. Buoremus livččii jos buot gielddat čadahivčče vuđolaš plánaproseassa ja ráhkadivčče areálaplánaid maidđái vuotnaguovlluid várás, vai Sámediggi ja earát sáhtášedje čielggadit sámi beroštumiid plánameannudeami oktavuodas, ja sirret mearra- ja vuotnaguovlluid mat leat unnimusat nággovuložat ja mat buoremusat heivešedje akvakultuvrii. Divttasvuona suohkan lea ođasmahttimin 2003 riddoavádatplána, ja lea válljen addit mearkašumiid ohcamiidda mat gusket akvakultuvrii ovdalگو dát bargu lea gárvvistuvvon.

Divttasvuonas lea Musken Laks AS dovddahan ahte dárbbášivčče eanet lokalitehtaid. Sihkkarastin dihte ođđa buolvaguovlluid ja danne go fitnodat oáččui ođđa lobi konsešuvdnavuorus 2009:s. Danne ozai fitnodat eanet ođđa lokalitehtaid. Sámediggeráđđi lea bidjan merkii ahte Nordlándda fylkkasuohkan 2010:s attii lobi Musken Laks AS:ii luosaid, dáp mohiid ja girjeluosaid buvttadeapmái lokalitehtas Salaluovttas Divttasvuona suohkanis. Ja ahte Nordlándda fylkkasuohkan lea válljen addit lobi ođđa lokalitehtii Hulløysundet nammasaš báikái Divttasvuonas. Gulaskuddanvuorus bođii ovdan ahte dát guokte lokalitehta ledje unnimusat nággovuložat. Seammás biehttalii Nordlándda fylkkasuohkan addimis eará ohcamiidda lokalitehtaid. Dasto diehtá Sámediggeráđđi ahte Musken Laks AS:s 2011:s lea ohcan oážžut lokalitehta Mähkkei Oarjevuonas. Gulaskuddanvuorru čájehii ahte dát lokalitehta lea nággovuloš sámi beroštumiid ektui. Sámediggeráđđi áigu čuovvolut ášši Nordlándda fylkkasuohkaniin ovdalگو dat loahpalaččat meannuduvvo. Dasto lea Sámediggeráđđi 06.05.2011 beaiváduvvon reivve bokte bivdán konsultašuvnnaid Guolástusdirektoráhtain váiddameannudeami oktavuodas goas Nordlándda fylkkasuohkan lea addán lobi guođohit hummariid lokalitehtas Tjierrekluovtas Oarjevuonas.

Loahpas oaidná Sámediggeráđđi ahte lea duodalaš dilli go nággodási akvakulturdoaimma ja sámi beroštumiid gaska Divttasvuonas lassána. Danne áigut mii ain čuovvolut áige guovdilis áššiid gulahallamiin guoskevaš eanaeigátserviiguin ja relevánta eiseválddiiguin.

Gažaldat 3 áirras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku

Beaivváš sámi teáhtera ođđa teáhtervisti

Ášši Beaivváš sámi nášunalteáhtera ođđa teáhtervisti orru ain ovdáneamen imašlaččat.

Mii lea dán huksenášši stáhtus?

Mii lea duogážin miljon ruvdnosaš gáibádussii mii lea ovddiduvvon Sámediggái ovttá proševtta beroštumi beales, ja maid Sámediggi áigu dainna dahkat?

Sámedikkeráđi vástadus 3. gažaldahkii

Makkár stáhtus lea huksenáššis?

Beaivváš Sámi Nášunalteáhtera stivramearrádusa vuodul 16.12.10, ávžžuhuvvui Sámediggi doaimbaidjijn sáddet doaimbaidjanreivve Stáhta huksenfitnodahkii, ja Sámediggeráđđi sáddii reivve dien birra 03.02.11.

Doaimbaidjanreivves attii Sámediggi Stáhta huksenfitnodahkii bargun jođihit plánema go guoská dárboiskkadeapmái ja lantja- ja doaimbaprográmma evttohussii (prográmmamuddu) golloárvvoštallamiin ja ovdánanplánain. Prográmmabargu galgá dahkkojuvvot lagaš ovttasbargguin Beaivváš Sámi Nášunalteáhteriin mii lea geavaheaddji ja Sámedikkiin mii lea doaimbaiddji, ja dat plánejuvvo gárvvistuvvot čakčat 2011:s. Proseassa lea bures jođus ja miessemánu 30. b. dollojuvvui álggahančoahkkin Oslos mas Stáhta huksenfitnodat, Kulturdepartemeanta ja Beaivváš ja Sámediggi ledje mielde.

Mii lea duogáš miljon ruvdnosaš gáibádussii mii lea ovddiduvvon Sámediggái proševtta ovttá beroštumi beales, ja maid Sámediggi áigu dahkat dainna gáibádusain?

Sámediggi oaččui njukčamánu 24. b. reivve ja rehkega Centrum Eiendom nammasaš fitnodagas, mas čujuhuvvui earret eará dasa ahte Sámediggi lea addán doarjaga ođđa teáhtervistti ovdaprošektii, ja čoaikkimii Sámediggeráđiin. Loahpparehket barggus maid sii leat bargan proševttas lea biddjojuvvon 1,4 miljon norgga ruvdnui. Dán supmis gessojuvvo eret juolluduvvon 600 000 norgga ruvnnu.

18.04.11 beaiváduvvon reivves vástidii Sámediggi ahte ii dohkket Centrum Eiendom fitnodaga gáibádusa, ja deattuhii ahte áidna formálalaš mearrádus mii dán áššis lea dahkkojuvvon lea mearrádus doarjaga hárrái ovdaprošekteremii áššis R109/09. Dán mearrádusas oidno muđui čuoggás 5 ahte “Ii šat addojuvvo eanet doarjja dán prošektii dahje vejolaš liigegoluide”.

Dán lassin eai gávdno makkárge čálalaš šiehtadusat, dahje formálalaš mearrádušat dahje eará cealkámušat das ahte Centrum Eiendom fitnodat dat livčče prošekterenfitnodat áššis viidáseappot. Sámediggi ferte, nugo buot eará álbmotválljen orgánat, doahttalit formálalaččat dahkkojuvvon mearrádušaid.

Sámediggi šálloša loahpas jos leš nu ahte sii dovdet iežaset “fillehallan” dán áššis. Dasto čujuhuvvo ahte Sámediggi almmolaš orgánan ferte čuovvut mearriduvvon fáladatnjuolggadusaid, -njuolggadusaid maid aktevrrat suorggis maiddái dovdet.

Gažaldat 4 áirras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámediggejoavku

Riddoguolástuslávdegoddi

Dan geažil go Sámedikki presideanta ii háliidan vástidit NSR gažaldagaide lávdegottis, oainnán mun ahte lea dárbu bidjat čuovvovaš gažaldagaide riddoguolástuslávdegotti birra.

Manne ii beasa Sámediggi oaidnit mearkašumiid mat leat addojuvvon láhkatekstii?

Dáhkida go dahkkojuvvon šiehtadus dohkálaš dietnasa guolástusas boahteáiggi buolvvaide?

Sihkkarastá go šiehtadus bivdoeriid smávva fatnasiidda boahteáiggis?

Lea go GRD biehttan gáibádusa mii guoská vuotnabivdolávdegotti mearridanváldái?

Lea go konsultašuvnnain leamaš fáddán vuotnalinját Várjjetvuonas ja bivdoriekti fatnasiidda mat leat badjel 15 mehtera Várjjetvuonas.

Gos lea bivdoearri 3000 tonna vižžojuvvon maŋimuš jagiin? (goas váldojuvvo ollislaš bivdoearis)

Movt dat lea juogaduvvon maŋimuš jagiin?

Leat go dát dat áidna bivdoearit maid sáhtá bidjat vuotna- ja riddoguolásteddjüide?

Lea go friija bivdu fatnasiin mat leat vuollel 10 mehtera ovddiduvvon gáibádussan?

Lea go oktiige šiehttojuvvon unnimus bivdoearri?

Lea go Sámediggeráđdi konsulteren bivdoeriid birra eará joavkkuide go rabas jovkui?

Lea go juohkin mearrafatnasiin riddofatnasiidda leamaš konsultašuvnnas, jos ii, de manne?

Goas jáhkká Sámediggi dát dáhpáhuva. Lea go dát čielggaduvvon konsultašuvdnaproseassas?

Sámediggeráđdi lea eaktudan ahte historjjálaš bealit šaddet čielggaduvvot, dainna áigumušain ahte dohkkehít ja nannet mearrasámiid vuoigatvuodaid. Lea go Guolástus- ja riddodepartemeanta biehttan dohkkeheamis dákkár vuoigatvuodaid? Goas jáhkká Sámediggeráđdi ahte dát proseassa šaddá? Lea go dat čielggaduvvon konsultašuvdnaproseassas?

Geain lea/geat ožžot guolástusrievtti dan evttohuvvon lága bokte mii boahdá ovdan konsultašuvdnašiehtadusas? Čatnasit go dán riektái eavttut?

Lea go Sámediggeráđdi dohkkehan vuotnabivdolávdegotti almmá mearridanválddi haga? Ja lea go ovttaoaivilvuolta das ahte vuotnabivdolávdegoddi galgá áshuvvot?

Gokko oaidná Sámediggeráđdi ahte guolástushálldašepmi dávista álbmotrievtti njuolggadusaide álgoálbmogiid ja minoritehtaid hárrái? Lea go dát čielggaduvvon konsultašuvdnaproseassas?

Makkár evttohusaid maid riddoguolástuslávdegoddi lea buktán leat ožžon čađa konsultašuvnnain?

Goas oaidná Sámediggeráđdi ahte proseassa riddoguolástuslávdegotti evttohusa ektui sáhtá fas váldojuvvot ovdan? Lea go dat čielggaduvvon konsultašuvdnaproseassas?

Lea go riehta ahte Sámedikki presideanta oaččui čálalaš vástádusa (mielddusin) Sámedikki beroštupminotáhtii NSR posišuvnnaiguin ovdal konsultašuvdnačoahkkima Unjárggas, muhto Sámedikki presideanta telefonna bokte biehttalii váldimis dán notáhta?

Gažaldat 5 áirras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámediggejoavku

Guolástanriekti mearrasámi guovllus

Sámediggi lea álohii oaivvildan ahte mearkkašumit láhkatekstii galget buktojuvvot ovdal go Sámediggi meannuda láhkaášši.

Manne meannuduvvo ášši “Guolástanriekti mearrasámi guovlluin” ovdal go Sámediggi lea beassan oaidnit mearkkašumiid?

Sámedikkeráđi vástadus 4. ja 5. gažaldahkii

Sámediggeráđdi čujuha álggos dasa ahte vástádusat eanaš gažaldagaide NSR bealis lávdegottis ja mat leat geardduhuvvon dievasčoahkkimii, bohtet ovdan ieš áššis, leš dal áššečilgehusas, árvvoštallanoasis, mearrádusoasis, dahje mildosiin. Dan lassin lea NSR ieš leamaš mielde konsultašuvnnain ja mannan jagi rájes diehtán guđe doaibmabijut maid birra lea konsulterejuvvon. Sámediggeráđdi čujuha áššái mii lea ovddiduvvon dievasčoahkkimii gos lea vuđolet vástádus dáidda gažaldagaide.

Manne ii beasa Sámediggi oaidnit mearkkašumiid láhkatekstii?

Sámediggi lea álo insisteren ahte mearkkašumit láhkatekstii galget leat biddjojuvvon ovdan ovdal go Sámediggi meannuda láhkaášši. – Manne meannuduvvo ášši guolástanvuoigatvuođaid birra mearrasámi guovlluin ovdal go Sámediggi lea beassan geahččat mearkkašumiid?

Nu go NSR juo diehtá de mii leat konsultašuvnnain guorahallan ja árvvoštallan mánga doaibmabiju mat galget nannet mearrasámiid vuoigatvuođaid. Doaibmabijut mat dál leat biddjon ovdan leat Sámediggeráđi bealis jurddašuvvon bággodoaibmabidjun mat galget veahkkin mearrasámi báikegottiide dán heahdedilis mas sii leat ja vuodđun dasa leat dat seamma árvvoštallamat mat ledje Riddoguolástuslávdegotti doaibmabijuin, earret eará dáhttut njulget boasttuvuođaid 90-logu guolástuspolitihkas.

Dat mii guoská konkrehta sániid geardduheapmái láhkateavstta mearkkašumiin de ii leat bargu gárvvistuvvon vel, muhto lea ovttaoaivilvuohta das ahte mearkkašumit galget nu guhkas go vejolaš leahkit bealatkeahhtá ja ahte vejolaš almmustahttimat riektevuođuid birra eai galgga namuhuvvot mearkkašumiin, dahje ahte Sámedikki oaidnu maid bohtá čielgasit ovdan mearkkašumiin.

Mearkkašumit čuvvot departemeantta evttohusa mearkkašumiide buohtastahtton Sámedikki vástádusa ja protokolla mañimus konsultašuvnnačoahkkimis geassemánu 9.b. Dát leat dat golbma mañemus mildosa mat leat bidjon dievasčoahkkináššái.

Lágalaš doaibmabijuid sisdoallu bohtá ovdan árvvoštallanoasis dan áššis mii lea bidjon dievasčoahkkima ovdii. Departemeanta lea dohkkehan Sámedikki gáibádusa ahte galget čuovvoleamit sihkkarastindihti ahte Norgga láhka galgá leahkit siskkobearde álbmotrievttálaš vuollimus-dássodagaid. Sámediggeráđdi ja NSR leaba ovttaoaivilis das ahte dat árvalusat mat dál leat ovddiduvvon eai deavdde álbmotrievttálaš eamiálbmotdássodagaid. Danin lea dehálaš lassi konsultašuvnnaide hálddašangažaldagaid birra, gažaldat Sámedikki sajis guolástusgažaldagaid nannemis ja gažaldat dohkkehit mearrasámiid ja earáid historjjálaš vuoigatvuođaid. Buot dán golmma čuoggáin lea ráđđi ipmirdan ahte mii leat ovttaoaivilis NSRain ahte gáibiduvvojit čuovvolanproseassat.

Sihkkarastá go sohppojuvvon šiehtadus boahhtevaš vuoigatvuođa birgejumái guolástemiin mii addá dohkálaš dietnasa boahhtevaš buolvvaide?

Vuot čujuhuvvo dievasčoahkkinášši árvoštallanoassái mas bohtá ovdan ahte Sámediggái lea leamaš vuđolaččat deatalaš sihkkarastit muhtun dain bajimus prinsihpain mat sihkkarastet mearrasámi vuoigatvuodaid beaivválaš guolástushálddašeamis. Sámediggi ii leat goassege kvantifiseren gáibádusa ahte boahhtevaš guolásteaddji buolvvain mearrasámi guovlluin galgá leat doarvái dienas guollebivddus. Mii oaivvildat ahte dán gažaldaga ferte árvoštallat viidáseappot, erenoamážit mandáhta ja válldi ektui maid mii vuordit vuotnaguolástuslávdegoddi galgá oažžut čadahuvvot lágas. Sámediggeráđđái lea leamaš deatalaš aiddostahttit ahte gažaldagat eriid ja resursavuodu birra, galget jeavddalaččat šiehtaduvvot gaskal Sámedikki ja departemeantta mas vuodđun galgá biddjojuvvot ahte Ulbmilin lea váikkuhit mearrasámi kultuvrra vuđđosa nannemii ássamiin, ealáhusdoaimmahemiin ja servodateallimiin

Galgá leat vejolaš eallit guolástemiin rabas joavkkus okto dahje ovttas eará doaimmain

Dat galgá váikkuhit fatnasiid ja guolásteddjiiid logu lassáneapmái

Galgá vuodđun meroštallamii ráhkaduvvot statistihkka fatnasiid ja guolásteddjiiid logu birra, ahkečoahkádusa birra ja sálašárvvuid birra juogaduvvon doaibmaguovllu fatnasiidda

Leago šiehtadus sihkkarastán boahhte áigá eari smávva-fatnasiidda?

Maiddái dát bohtá ovdan dievasčoahkkima áššis. Lágas namuhuvvon doaibmabijut dohkkehit guolástanvuoigatvuoda buohtastahtton dainna guolástanvejolašvuodain, mii muđui guoská oassálastinláhki. Dát vuoigatvuoha ja sii geain, lea vuoigatvuoha, galget vuoruhuvvot buohkaid earáid ovddabeallai resursaváilivuodaid oktavuodas, dán lea stáhtaráđđi nannen Departemeantta áiddo fal nu, ahte ii čadahuvvo mearkkašahti dorse-, dikso- ja sáidebivddu unnideapmi geográfalaš doaibmaguovlluid siskkobealde, dego departemeanta iešalddes sáhtášii dálá lágaid vuodul dahkat. Dasa lassin sihkkarastá sierra deattuhusmearrádus, ahte juohke regulerendoaimma oktavuodas galgá biddjot mearkkašahti deaddu sámi geavahussii ja dan mearkkašupmi sápmelaš báikkálaš servodahkii. Ollislaččat mii oaidnit, ahte dát láhkaárvalusat nannejit mearrasámiid vuoigatvuodaid dálá lágaid ektui, main mearrasámiid vuoigatvuodát eai váldo vuhtii.

Leago Guolástus- ja riddodepartemeanta (GRD) hilgon riddoguolástanlávdegotti gáibádusa mearridanvuoigatvuodas?

Maiddái dát bohtá ovdan áššis mii lea ovddiduvvon dievasčoahkkimii. Sámediggeráđđi ii leat ovttaoavilis departemeanttain riddoguolástanlávdegotti mearridanvuoigatvuodas. Mii leat ovttaoavilis das ahte lea dárbu nannet sihke Sámedikki, mearrasámiid ja guovllu ássiid vuoigatvuodaid ja vejolašvuodaid mielmearrideami guolástanhálddašeamis. Dán oktavuodas čujuhuvvo dasa, ahte mearrádusárvalusas eaktuduvvo ahte dát čuovvoluvvo.

Boahhtevaš konsultašuvnnat galget mearridit guđe bargoguovlluid ja makkár válldi lávdegoddi oažžu. Lea ovddiduvvon árvalus sierra rámmašiehtadusa birra daid guolástusdepartemeantta ja Sámedikki gaskasaš konsultašuvnnaide, mat gusket guolástusáššiide. Rámmašiehtadus galgá nannet Sámedikki sajádaga guolástusáššiin dábálaš konsultašuvnavuoigatvuoda mielde. Sámediggái lea dehálaš, ahte čoavddus váldá vuhtii vuoigatvuoda mielmearrideapmái mii lea namuhuvvon ILO konvenšuvnna 169 artiikkalis 15.

Sámediggái lea maiddái guovddážiis sihkkarastit dan, ahte ieš vuoigatvuodagáibádusat olu stuorát dásis sihkkarastet vuoigatvuoda váikkuhit guolástushálddašeamái, mii lea dál soaitáhagas. Mis lea maiddái dakkár áddejupmi ahte NSR:a ja ráđđi leat ovttaoavilis riddoguolástanlávdegotti rámmat galget boahtit sadjái nu ahte dat sihkkarastet ovdalis namuhuvvon deasttaid.

Lea go vuotnalinnját Várjjagis ja bivdinlohpi Várjjagis fatnasiidda mat leat guhkit go 15 mehtera leamaš fáddán konsultašuvnnain?

Bealit lea konsultašuvnnain soahpan oppalaš gildosa vuotnalinnjáiid siskkobealde fatnasiidda mat leat guhkit go 15 mehtera. Dakkár oppalaš gielldu ii leat dálá lágain, vaikke vel gávdnojit báikkálaš variašuvnnat vuotnalinnjáiid ektui ja stuorát fatnasii bivdinlobi ektui vuotnalinnjáiid siskkobealde.

Gos lea hivvodat (3000 tonna) bivdojuvvon mañimus jagiid? (Goas bivdojuvvo obbaearis)

Mo dat lea juogaduvvon mañimus jagiid?

Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

51 siidu 149 siiddus

Sámediggi ii leat gáibidan, ii ge mearridan dán hivvodaga. Evttohus bohtá departemeanttas. Sámediggeráđđi ii leat dorjon dan áddejumi ahte dát guolletonnat leat doarvái dasa ahte sihkkarastit ekonomalaš vuodu guolásteapmái mearrasámi guovlluin. Stáhta eiseválddit leat dat rivttes instánsa ovddidit dáid gažaldagaid ahte mo dat lea dahkkojuvvon ovdalgo mii soabadeimmet. Mii leat ožžon dieđu ahte lea juhkkojuvvon 3000 tonna dán jahkái, ja eat mii ge leat, seamma láhkai go NSR gii maiddá lea oassálastán konsultašuvnnain, ožžon eanet vástádusaid daidda gažaldagaide mat leat ovddiduvvon.

Lea go dát dat áidna earit mat galget várrejuvvot vuotna- ja riddoguolásteddjiide?
Eai.

Lea go friija bivdin fatnasiidda mat leat oanehat go 10 mehtere, ovddiduvvon gáibádussan?
Ii, ii ge dan lean riddoguolástuslávdegoddi árvalan ge.

Lea go šiehtaduvvon uhcimus earri geasage?
Sámediggi lea eaktudan ahte galgá sáhttit eallit dušše guolástemiin dahje lotnolasat eará ealáhusain. Galget leat doarvái resurssat.

Leago Sámediggeráđđi konsulteren eriid birra eará joavkkuide go rabas jovkui?
Sámediggi lea konsulteren Riddoguolástuslávdegotti evttohusa vuodul. Doaibmajut mat leat digaštallojuvvon eai leat leamaš eará joavkkuid resursavuodu birra go uhcimus fatnasiid. Muhto čujuhuvvo dasa ahte dat deattuhannjuolggadus mii evttohuvvo, maiddá gusto eará joavkkuide go rabas jovkui.

Lea go ođđasis juogadeapmi áhpefatnasiin riddofatnasiidda leamaš oassin konsultašuvnnain, jus ii, manne ii?
Čoavddus bidjá vuodđun ahte riddo- ja vuotnaguolásteaddjit galget sáhttit eallit guolástemiin. Maiddá suorgái galgá deattuhannjuolggadus geavahuvvot. Dat eaktuda ahte Sámediggi nannejuvvon rolla bokte guolástushálddašeamis galgá sáhttit váikkuhit aiddo dákkár gažaldagain. Sihke departemeanta ja Sámediggeráđđi, ja nu mo mii áddet maiddá NSR, oaivvildit ahte Sámedikki rolla earret dan mii bohtá ovdan konsultašuvdnašiehtadusas, galgá nannejuvvot, earret eará jahkásaš guolástanmuddenmearrádusain.

Goas oaidná Sámediggeráđđi ahte dat dáhpáhuvá? Lea go dat čielggaduvvon konsultašuvdnaproseassas?
Mii eaktudit ahte fargga čuovvoluvvojit dat Riddoguolástuslávdegotti evttohusa aspeavttat, maida mii eat leat vel gávdnan čovdosiid konsultašuvnnain.

Sámediggeráđđi lea eaktudan ahte historjjálaš bealit guorahallojuvvojit čielggadanproseassa bokte, dainna ulbmiliin ahte dohkkehit ja nannet mearrasámiid vuoigatvuodaid. Lea go guolástan- ja riddodepartemeanta hilgon dohkkehit dákkár rievtti?
Lea, nu go bohtá ovdan áššečilgehusas, vuostemielalašvuohta riektevuoduid dulkomiidda. Departemeantta ii leat mieđihan addit láhkavuodu vuoigatvuodaide dábálaš prinsihppan, seammás mielddisbuktá čoavddus ahte ii hilggo ahte dákkár vuoigatvuodát gávdnojit báikkálaččat, go departemeanta dáhttu ahte Finnmárkkukommišuvdna galgá dovdat báikkálaš historjjálaš vuoigatvuodaid guolástit mearas siskkobealde doaibmaguovlluid mat gokčet mearrasámiid guovlluid Finnmárkkus, Romssas ja Nordlánddas. Sámediggeráđđi oaidnu lea ahte ferte bargat viidáseappot láhkaárvalusain mii sisttisdoallá historjjálaš vuoigatvuodaid dohkkeheami mearrasámi guovlluin, dan sivas go álbmotriekti gáibida dákkár dohkkeheami.

Goas doaivu Sámediggeráđđi ahte dákkár proseassa čadahuvvo? Lea go dát čielggaduvvon konsulterenproseassas?

Finnmárkkukommišuvnna mandáhta viiddiduvvo go láhkarievdadus doaibmagohtá. Go guoská historjjálaš vuoigatvuođaid láhka vuodul dohkkeheapmái, de áigu Sámediggeráđđi vuoruhit bargat dainna ahte oččodit sápmelaččaid ja earáid historjjálaš vuoigatvuođaid beassat ávkkástallat mariidna resurssaiguin, ii dušše guliiguin, dohkkehuvvot lága bokte. Danne oaivvilda Ráđđi ahte ii leat doarvái oažžut kommišuvnna identifiseret dušše báikkálaš vuoigatvuođaid, mii oaidnit dárbbu oažžut lága bokte dohkkehuvvot dan prinsihpa ahte dakkár historjjálaš vuoigatvuođat gávdnojit ja ahte stáhta Norga dohkkeha daid.

Geas lea vuoigatvuohta bivdit árvaluvvon lánkanannemis mii bohtá ovdan konsulterenšiehtadusas? Leat go eavttut dán vuoigatvuhtii? Maiddái dát bohtá ovdan áššečilgehusas:

Ođđa mearrádus oassálastilága 2. paragrafii:

Almmá daid mearrádusaid hehttehusa haga mat bohtet ovdan vuosttaš lađđasis, lea olbmuin geat ássat Finnmarkus, Davvi-Romssas ja Romssa ja Nordlándda fylkkaid eará suohkaniin mas leat árbevirolaš mearrasámi guovllut, vuoigatvuohta bivdit dorski, sáiddi ja divssu jed. dábálaš bivdosiiguin go dat olmmoš eaiggáduššá mearkaregistrejuvvon fatnasa mii lea oanehat go 11 mehtera ja ollašuhttá eavttuid leat logahallojuvvon guolásteddjiddlohkui. Departemeanta sáhtta addit dárkilet mearrádusaid dán mearrádusa doaibmaguovllu birra ja guđe guolástemiide dat gusto.

Lea go Sámediggeráđđi dohkkehan vuotnaguolástanlávdegotti mas ii leat mearridanváldi? Ii leat, Sámediggeráđđi eaktuda mearrádusaid ahte geatnegasvuođat mat leat ILO 15. artihkkalis, váldojuvvojit mielde čuovvoleami proseassain.

Ja lea go soabaduvvon ahte galgá ášahuvvot vuotnaguolástanlávdegoddi? Juo, lea ovttaoaivilvuohta das ahte dat galgá ášahuvvot. Sámediggeráđđi mielas lea jierpmálaš nannet báikkálaš váikkuhanvejolašvuođa guolástuspolitihkas nannen dihte mearrasámiid mielmearridanrievtti álbmotrievtti mielde, ja ahte dát lea deatalaš fágalaš ja politihkalaš orgána ja ahte fylkkasuohkana ja Sámedikki nammaduvvon olbmot leat seamma logus, vai sápmelaččat eai šatta unnitlohkui.

Goas oaidná Sámediggeráđđi ahte guolástushálddašepmi galgá čuovvut álbmotrievtti njuolggadusaid álgoálbmogiid ja minoritehtaid birra? Seamma lánkai go eará ge oasit hálddašeamis sávvá Sámediggeráđđi ahte dat dáhpáhuvvá nu johtilit go vejolaš.

Lea go dát čielggaduvvon konsultašuvdnaproseassas? Dát guoská oppalaččat buot áššiide maiguin Sámediggi bargá. Dakkár oppalaš dáhkádus ahte guolástushálddašepmi galgá čuovvut álgoálbmotrievtti, lea okta dain lánkaevttohusain maid dievasčoahkkinn galgá meannudit dán čoahkkimis.

Guđe riddoguolástuslávdegotti evttohusaide lea miedihuvvon konsultašuvnnain? Dát čuovvu njuolgga dan ášši árvoštallanoasis, mii lea ovddiduvvon dievasčoahkkimii.

Goas oaidná Sámediggeráđđi ahte proseassa riddoguolástuslávdegotti evttohusa birra galgá sáhttit jotkojuvvo fas? Lea go dát čielggaduvvon konsultašuvdnaproseassas? Dát čuovvu maiddái áššečilgehusas ahte mis galget leat čuovvolan konsultašuvdnaproseassat. Sámediggeráđđái lea deatalaš ahte dat čuovvoluvvo fargga.

Doallágo dat deaivása ahte Sámediggepresideanta sáddii čálalaš vástádusa (mielddusin) Sámedikki NSR:a intreassanotáhta vehá ovdal konsultašuvnadeaivvadeami Unjárggas, muhto presideanta hilggui dán notáhta telefonnas?

Sámediggepresideanta válldii vuostá opposišuvnna jođiheaddji notáhta. Dat sisttisdoalai dievva ođđa čuolmmaid main eatnašiid Riddoguolástuslávdegoddige ii lean guorahallan. Sámediggeráđi árvoštallama maŋŋá leat dat gažaldagat dehálaččat vaikko dat eai leange konsultašuvnnaid fáddán, ja eanaš dáid gažaldagat galget čuovvoluvvot Sámi vuoigatvuodálávdegotti II čuovvoleami oktavuodas. Danin ii lean lunddolaš váldit dáid mielde konsultašuvnnaide, main lei sáhka riddoguolástuslávdegotti árvalusa čuovvoleamis, go lávdegotti árvalus lea ráddjejuvvon ášši ja báikki dáfus.

Gažaldat 6 áirras Randi A. Skum, NSR:a sámediggejoavku

Boraspiredilli boazodoalus

Ovttá artihkkalis Boraspireuskkádagas miessemánu 12. b. 2011 boahťa ovdan ahte Luondduhállddašan direktoráhta dovddasta ahte geđggiid liseansabivdu ii leat doarvái beaktil váikkuhangaskaoapmi geatkenáli regularemii. Dát guoská olles riikki. Otnáš nammii lea geatkenáli bajábealde Stuorradikki mihttomeari.

Boazodoallu lea juo guhkkit áiggi čujuhan ahte boraspirenáli lea mealgat bajábealde Stuorradikki mearridan nállemihtu, almmá ahte boraspirehállddašepmi livčče dan geažil rievdaduvvon. Ollu orohagain lea boraspiredilli áibbas endoris ja buktá váttis dili ollu orohagaide, earret eará Norlánddas. Dušše dán guovllus leat ollu boazodoallit vuolláneamen boraspiredili geažil. Ollugat ožžot boraspirebuhtadusa eanet go dietnasa ealáhusas, mii iešalddis muitala ahte dilli lea dohkketmeahttun.

Maid ráđđi lea dahkan boraspiredili ektui boazodoalus?

Makkár guhkes- ja oanehisáiggi čovdosiid atná Ráđđi ulbmillažžan dán dili ektui?

Sámedikkeráđi vástadus 6. gažaldahkii

Boraspiriid hálldašepmi odne čatnasa Stuorradiggedieđáhussii nr 15 (2003-2004) “Rovvilt i norsk natur” ja dan meannudeapmái Stuorradikkis. Dasa lassin go Norga lea guorrasan riikkaidgaskasaš mihttomeriide ahte suodjalit boraspiriid ja boralottiid, de lea Norggas iešheanalís ovddasvástáduš dán slájain. Dát mearkaša earret eará dan ahte go dát boranávdit- ja lottit goddet bohccuid ja sávzzaid, de galgá stáhta buhtadit vaháigiid. Jos vahátbuhtadusat muhtun guovlluin leat stuorát go ealáhusdianas boazodoalus, nugo NSR čujuha, de sáhtta dat leat mearkan dasa ahte boraspiret ja boralottit leat eahpegovttolaš ollu. Sámediggeráđi lea ovttaoaivilis NSR:in ahte vuodđoealáhusaid dienas galggašii gal leat stuorát go buhtadusat. Seammás deattuha ráđđi ahte mis ii leat vuodđu oavvildit ahte buhtadusmihtideamit mat leat addojuvvon maŋimuš jagiin livčče addojuvvon boasttu vuoddu alde. Sámediggeráđi politihkalaš áigumuššan lea ahte vaháigiid sihke sávzaealáhusas ja boazodoalus sáhtáši geahpedit.

Buot njeallje ráfáidahttojuvvon boraspirešlága, albbas, geatki, guovža, gumppe ja boraloddi gonagasgoaski, leat guovlluin gos lea sámi boazodoallu ja eanadoallu. Guovlluin Máttá-Trøndelága rájes gitta Finnmarkku rádjai, mat meroštallojuvvojit sámi boazodoalloguovlun, ii galgga dohkkehit eará go muhtun gologumppe. Ealáhus guođohanelliiguin ferte rehkenastit ahte muhtun eallit jávket go leat meahcis guohtumin. Ealáhusaide šaddet hástalusat dalle go boraspiret ja boralottit šaddet eahpegovttolaš ollu. Boazodollui mas eallit guhtot meahcis birra jagi, dagahit ollu vahágat liigenoadi lassin earálágan vaháigiidda.

Sámediggerádis leat leamaš, ja ain leat konsultašuvnnaš Birasgáhttendepartemeanttain boraspire dili birra máttasámi guovlluin. Konsultašuvnnaš leat raportta čuovvoleapmi maid bargojoavku ráhkadii čakčat 2009, mii galgai árvoštallat doaimbajuid nággodili unnideapmái boraspire-boazodoalu ektui Davvi-Trøndelágas. Raporttas válldahuvvo boraspiredilli Davvi-Trøndelágas, muhto raporttas evttohuvvon doaimbajui lea oktavuohťa maiddá eará guovlluide maid sáhtta heivehit. Konsultašuvnnaš lea biddjojuvvon stuorra fuomášupmi doaimbajuide maiguin unnidit vaháigiid boazodoalus.

Geassemánu vuosttaš beaivvi dán jagi, dieđihii Luondduhálddašan direktoráhta ahte nállemihtut albasa, geatki ja gumppe ektui leat olahuvvon. Albasat ja geatkit leat áigá juo leamaš Stuorradikki mearridan mihttomeriid bajábealde, mii lea dagahan bissovaččat stuorra vahágiid guohtonelliide. Ráđđi lea duhtavaš go eiseválddit daid njeaidima bokte leat juksat dáid šlájaid nállemihtuid. Lagamus jagit čájehit veahkeha go doarvái ahte doalahit mihtuid Stuorradikki mihttomeriid ektui, vai ii. Dasa lassin, oaivvilda ráđđi ahte guovžžaid ja goaskimiid hálddašeapmi ii vel ge leat doarvái buorre. Konsultašuvnnain lea ráđđi dadjan ahte oanehis áiggi mihttomearrin ferte earret eará leat dat ahte hálddašit boraspirenáliid nu ahte dat eai leat eanet go mii lea mearriduvvon.

Guhkes áiggi mihttomearrin árvoštallá Sámediggeráđđi ahte dan rájes go boraspiresoabahus mearriduvvui 2004:s leat bohtán dan muttos ollu ođđa dieđut sihke sierra boraspiriid láhttema, leavvama ja sturrodaga birra, ja boazodoalu vahátloguid birra, ahte dat oktiibuot berrešii leat doarvái ođđa nállemihttomeriid árvoštallamii.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 22 čoačkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Ann-Mari Thomassen	
	Láilá Susanne Vars	
	Ann-Mari Thomassen	
	Láilá Susanne Vars	
2	Ann-Mari Thomassen	
	Marianne Balto	
	Ann-Mari Thomassen	
	Marianne Balto	
3	Aili Keskitalo	
	Vibeke Larsen	
	Aili Keskitalo	
	Vibeke Larsen	
4	Geir Tommy Pedersen	
	Láilá Susanne Vars	
	Geir Tommy Pedersen	
	Rolf Johansen	
	Láilá Susanne Vars	
5	Geir Tommy Pedersen	
	Láilá Susanne Vars	
6	Randi A. Skum	
	Marianne Balto	
	Randi A. Skum	
	Jarle Jonassen	
	Marianne Balto	

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 07.06.11 dii.14.50.

Ášši/Sak	DC	020/11
----------	----	--------

Odđa áššiid diediheapmi

Arkiiva	Arkiiváššennr.
SF-	11/2089

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 07.06.11 dii.14.50

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namabus
1	06.06.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámédiggejoavku	Sámédiggi ferte bargat odđa goikeguollenjuolggadusaiguin
2	06.06.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámédiggejoavku	Mánáid Sámédikki ásaheapmi
3	06.06.2011	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámédiggejoavku	Dárbu oážžut guolleuoastáiváldima Álttávutnii
4	06.06.2011	Árras Áge Nordkild, NSR:a sámédiggejoavku	Árvvoštallat odđa nama válgabiirii 5
5	06.06.2011	Árras Ida Marie Bransfjell, Áarjel-Saemiej Gielh	Lullisámegiela ja eará sámi fágaid oahpu birra Norggas ja Ruotas
6	06.06.2011	Árras Olaf Eliassen, Árja	Bartahuksen ja bartaguovloplána Uha Liidnavuonažis
7	06.06.2011	Árras Kirsti Guvsám, NSR:a sámédiggejoavku	Ovddasmanni prošeakta boarráset sápmelaččaide Oslos
8	06.06.2011	Árras Kjell Erland Pedersen, NSR:a sámédiggejoavku	Sihkkarastit doaimma prošeaktii Nuoraj TV – julevsámi mediafálaldat
9	06.06.2011	Árras Randi A. Skum, NSR:a sámédiggejoavku	Ealáhushutkan dehálaš guovllupolitihkalaš váikkuhangaskaoapmi
10	06.06.2011	Árras Geir Johnsen, BB:a sámédiggejoavku	Sámédiggi háliida eambo giellaguovddážiid
11	06.06.2011	Árras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámédiggejoavku	Ovdaprošeakta Henrik Kvandahl museii
12	06.06.2011	Árras Mariann W. Magga, BB:a sámédiggejoavku	Oahpahušfálaldat sámegeielas rávisolbmuide
13	06.06.2011	Árras Anne Helene Saari, BB:a sámédiggejoavku, Árja, Sbs, ÁSG, nordkalottfolket	Háhkát boarrásiidda ja guhkitáiggi buhcciide árgabeavvi mas lea sisdoallu huksejuvvon iežaset giela ja kultuvrra nala
14	06.06.2011	Árras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámédiggejoavku	Doaimmaplána sámi riddo- ja vuotnaguovlluide

II Evttohusat ja mearkkašumit

Evttohus 1, Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámédiggejoavku

Sámédiggi ferte bargat odđa goikeguollenjuolggadusaiguin

Biebmobearráigeahčču lea njukčamánu dán jagi buktán ollu gáibádusaid goikeguollebuvttadeapmái. Odđa njuolggadusain lea duohtavuodas sáhka goikeguliid buvttadeamis movt guliid galgá giedahallat ja movt dohkkehit oadjebas goikadan- ja vurkenrusttegiid.

Biebmobearráigeahčču gáibida earret eará ahte guolit galget čollejuvvot ja doidojuvvot ovdal go dat buktojuvvot gáddái. Dál ii leat šat lohpi čollet fiervvás. Ii maid leat šat lohpi heŋget guliid jilliide fiervvás. Ii maid sáhte heŋget guliid jilliide geaidnogurrii. Buvttadeaddjit galget maiddái vurket goikeguliid dohkálaš rájuide, juogo iežas dahje láigohuvvon rájuide. Maŋit áiggis galgá earret eará leat vejolaš guorrat gos guolit bohtet ja makkár dilli lei ovttaskas buvttadeaddjis dalle go gálvu sáddejuvvui viidáseappot.

Buot báikkiin ii leat guolleuoastáiváldin, ja dalle välljejit ollugat bidjat guliid goikat. Danne lea deatalaš ahte njuolggadusat dávistit min árbevirolaš ráhkadanvugiide. Smávva buvttadeaddjit imaštit eanemus hatti mii lea 7.680 ru maid Biebmobearráigeahčču lea dieđihan galgá gokčat dárkkisteami. Buohkat galget sáddet ohcama Altinn/MinID bokte, ja dán vuogádaga lea sihkarvuoda beliid geažil váttis geavahit. Oassi geavaheddjiin leat boares olbmot, ja Altinn/MinID geavaheapmi ii leat nu álki. Buohkanassii sáhttet dát njuolggadusat dagahit dan ahte eatnašat vuollánit ja heaittihit árbevirolaš buvttadanvuogi, ja ahte buvttadeddjiid rekrutteren gáržu.

Eahpečielggas lea leamaš goas njuolggadusat biddjojuvvot doibmii, muhto Biebmobearráigeahčču lea dieđihan ahte bearráigeahčču čađahuvvo ođđa gáibádusaid mielde.

Sámediggi ferte bargat maid nu dáid njuolggadusaid ovdánemiin dán suorggis, ja sihkkarastit ahte buvttaduvvo goikeguolli árbevirolaš vuogi mielde almmá stuorra byrokratiija hága.

Go guoská ovddidanvejolašvuodaide buriid eavttuid sihkkarastima ektui buvttadeapmái, ja láchit ieš smávva buvttadeddjiide buoret vuovdima ja doalvuma, de lea deatalaš ahte Sámediggi bargá maiddái dainna dimenšuvnnain ovttasráđiid eará aktevrraiguin. Ulbmilin lea doarjut ja ovddidit árbevirolaš ráhkadanvugiid dolliguin gulahallamiin.

Evttohus 2, Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Mánáid Sámedikki ásaheapmi

Sámediggi berre čielggadit movt ortnet maid sáhtta gohčodit mánáid Sámediggi sáhtašii ásaheavvot. Ortnet sáhtta leat doaibma man bokte addá mánáide arena Sámedikkis gos ohppet, ožžot dieđuid ja gos láchit dili buoridit mielváikkhusa.

Dakkár ortnegat leat juo Sturradikkis, muhtin fylkkasuohkaniin ja suohkaniin.

Ortnega sáhtta ásaheavvot prošeaktan dainna áigumušain ahte šaddá bistevaš doaibman maŋgil geahččalanáigodaga.

Ulbmil mánáid Sámedikkiin lea addit sámi mánáide vejolašvuoda ja oazžut sin aktiivvalaččat oassálastit iežaset boahtteáiggi hábmema jurddašeamis.

Evttohus 3, Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Dárbu oazžut guolleuoastáiváldima Álttávutnii

Áltá lea massán maŋimus guolleuoastáiváldima go vuostáiváldinrusttet Kvalfjords heaittihuvvui. Danne lea deatalaš ahte Sámediggi váikkuha movttiidahti ásaheavvot ođđa guolleuoastáiváldima Álttávutnii.

Stuorra guollebuvttadeddjiid gáibádusat smávva vuostáiváldiide ahte gáddet doarvái ollu varasguliid, dagaha ahte lea váttis doaimmahit smávva guolleuoastáiváldinrusttegiid, ja vuostáiváldi dárbbasa eanet vugiid mo ceavzit. Vejolaš ođđa vuostáiváldinrusttegiid berre leat vejolašvuoha viidáset buvttadeapmái, ja ahte rusttet váldá vuostái eanet guollešlájaid go dušše dorski. Dat dagaha ahte gáibádusat beaktilis ja ceavzilis vuostáiváldimii 2011:s sturrot.

Álftávuonas ferte smávva fatnasiin mannat Sállánii ja doppe lea sihke garra dálki ja gosa lea guhkki smávva fatnasiidda. Stuorra guollebuvttadanfitnodagat bidjet gáibádusaid guollebuktimiidda, mii muhtun muddui bisseha vejolašvuodaid máŋgga láhkai ávkkástallat guollesurssaiguin.

Sámedikkis mii gilvohallat rábmomin smávva fatnasiid ja árbevirolaš guolásteami. Gádderusttegat leat hui deatalaččat árvoháhkamis, ja deatalaččat dasa ahte mii galgat sihkkarastit buori juohkášumi, sláddjái ja varas álgoávdnasiid gáibideaddji márkani. NSR evttohii reviderejuvvon bušeahttameannudeamis ahte Sámediggi galgá addit fievrridandoarjaga, muhto jienastuvvuimet vuostá.

Danne ferte Sámediggi sihkkarastigoahtit guollevuostáiváldima Álftávuotnii.

Evttohus 4, Áirras Åge Nordkild, NSR:a sámediggejoavku

Árvvoštallat ođđa nama válgabiirii 5.

Ođđa váлгаortnega čađaheami oktavuodas ovdal jagi 2009 válgga šadde geográfalaččat stuorát válgabiirret ja geahppanedje 7 válgabiiren, ja bohte ođđa namat válgabiiriide. Sámediggeráđđi mearridii namaid ja ovddidii daid Sámediggái guovvamánus 2008.

Válgabiire 5, dárogillii Vesthavet, mii geográfalaččat lea Sáltoduoddara rájes máddin gitta Divrráid rádjai davvin, oáččui nama sámegillii Viesttarmeara válgabiire.

Jagi 2009 válgga oktavuodas ja dan maŋja leat sámit válgabiirres imaštallan sámi nama. Olbmuide, guovllu sámiide lea namma amas. Namma Viesttarmearra lea amas sámegielagiidda válgabiirres. Imaštallet maiddá dan go sámit válgabiirres unnán leat beassan váikkuhit nama mearrideami. Livčče galgan čađahuvvot gulaskuddan válgabiire sámiid gaskkas nammabidjanproseassas.

Válgabiirres gávdnojit máŋga sámi giela/giellavariántta. Sámi báikenamat ja sámi namat válgabiirres, leat deatalaččat sámegiela suodjaleapmái ja oainnusmahttimii. Báikenamat leat oidnosis kárttain, galbbain j.s. oppa áiggi, ja válgabiire namma oainnusmahttojuvvo olbmuid gaskkas juohke válgga oktavuodas. Danne lea deatalaš ahte sámi sánit leat riehta.

Dán vuodul bivddán mun Sámedikki ođđasis árvvoštallat válgabiire 5 nama, ja ahte Sámediggi ođđa nammabidjanproseassain čađaha gulaskuddama sámi servviiguin ja eará dárbblaš ásahusaiguin válgabiirres. Sámediggi bivdá maiddá árvvoštallat mo válgabiire namma dávista jagi 1990 báikenammaláhkii.

Evttohus 5, Áirras Ida Marie Bransfjell, Áarjel-Saemiej Gielh

Lullisámegiela ja eará sámi fágaid oahpu birra Norggas ja Ruotas

Norggas sáhtta dál váldit eanemusat 60 oahppočuoggá lullisámegielas HiNT – Davvi-Trøndelaga allaskuvlla bokte. Oahppu fállu oasseáiggeoahppun 2 jagi sisa mas leat 30 oahppočuoggá juohke lohkanjagis. Dattetge ii gávdno Norggas oahppoásahus mii fállá ollislaš oahpu, ovdamearkka dihte Bachelorprográmma lullisámegielas.

Jus háliida studeret eambo go 60 oahppočuoggá lullisámegiela, de ferte dan dahkat Upmi universitehtas Ruotas, doppe fáallet C- ja D-kurssaid, ja eará iešguđetlágan oahpuid maid lea lullisámi sisdoallu. Maiddá Upmi universitehtas leat giellaoahput biddjon oasseáiggeoahppun, namalassii 30 oahppočuoggá juohke lohkanjagis.

Goappaš oahppoásahusat fállt namalassii jahkebealoahpuid 30 oahppočuoggáiguin juohke lohkanjagi. Kurssat leat ordnejuvvon juogo čoahkkaneapmin, dahje lávdaoahppun ja oasseáiggeoahppun neahta bokte goappaš báikkiin. Oahpuin ii leat kontinuehta juohke jagi, muhto leat sullii juohke nuppi jagi. Dat mearkkaša maiddá ahte čađahit lullisámegielloahpu lea áddjás hommá. Nuorat geat háliidit lohkat Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

lullisámegiela bohtet de dakkár dillái ahte šaddet geavahit issoras guhkes áiggi ohppui, dahje fertet váldit giellaoahpu eará dábálaš oahpu bálddas, mii fas mielddisbuktá beare lossa oahppogazzama.

Čuovusin dás lea fas ahte studeanttat geat háliidit studeret Ruotas eai oaččo oahppodoarjaga Stáhta loatnakássas go gazzet oasseáiggeoahpu Ruotas. Go ii gávdno makkárge oahppoásahus norgga bealde mas lea dát oahppu, de ii nagot ollašuttit Loatnakássa gáibádusa ahte galgá addit duodaštusa norgga oahppoásahusas ahte oahpu sisdoallu lea oassin ohppui Norggas, ja de lea das váikkuhus ahte oahppodoarjja biehttaluvvo.

Dát bealli, oktii váilevaš kontinuitehtain dain giellaoahpuin mat gávdnojit, dagaha ahte lea váttis vuoruhit ovdamearkka dihte giellaoahpu sámegielas, mas lea lullisámegiella. Loatnakássa dálá njuolggadusaid mielde ii addo oahppodoarjja oasseáiggeohppui Ruotas. Oahput ovdamearkka dihte Ubmi universitehtas leat lotnolasoahput, sihke neahta ja čoahkkanemiid bokte. Loatnakássa njuolggadusat leat nu ahte neahtaoahppu ferte leat norgga oahppoásahusas.

Sámi studeanttaide, ja earenoamážit lullisámi studeanttaide lea dehálaš ahte njuolggadusain rahppo vejolašvuohta váldit oahpu mángga oahppoásahusas sihke Norggas ja Ruotas. Riikkaid gaskkas ferte ásahuvvot ovttasbargu ja oktiiheiveheapmi, vai sii geat háliidit váldit lullisámi giellaoahpu eai bissehuvvo njuolggadusaid dihte mat heajosmahttet studeanttaid vejolašvuođa vuoruhit alit dási oahpu lullisámegielas ja eará sámi fágain.

Evttohus 6, áirras Olav Eliassen, Árja

Bartahuksen ja bartaguovloplána Uhca Liidnavuonažis

Uhca Liidnavuona ássit leat váldán oktavuoda minguin dan birra mo Áltá suohkan čadaha bartahuksennjuolggadusaid dien guovllus.

Vuosttažettiin čujuhuvvo dasa ahte bartahuksenplánat guovllus vealahit olbmuid geat áset doppe.

Gili olbmot háliidit diktit iežaset lagaš fulkkiid ja mánáid beassat hukset sin eatnamii dahje dastán das lahka. Dat dárbašuvvo vai sii leat mielde nannemin gilbirrasa dakko bokte ahte bearašlahut geat eai oro gilis, besset leat lahka sin bearraša dahje fulkkiid.

Gieldda areálahálldašeapmi ja muddenplánat eai váldde vuhtii bearaščatnasemiid go huksenmearráduusat ja areálahálldašeamit gilis mearriduvvojit.

Go mii diehtit ahte dát lea deatalaš smávva gilážiid olbmuid, ja erenoamážit dat guoská sámi álbmogii mii juo eanaš orru smávva gilážiin, de lea deatalaš ahte eiseválddit váldet dan vuhtii.

Áigumuš sierra njuolggadusain rievdaduvvon meahcegeavaheapmái, maid Sámediggi lea mearridan, lea aiddo dat ahte sáhttit fuolahit daid beroštusaid mat leat namuhuvvon dás.

Sáhtta leat dárbu Sámediggái aiddostahttit njuolggadusaid ja ahte muhtumin ferte maiddá njuolggadusaid geahččat niitogeavaheami oktavuodas, sámi árbevirolaš geavaheami vuodul.

Evttohus 7, áirras Kirsti Guvsám, NSR:a sámediggejoavku

Ovddasmanni prošekta boarráset sápmelaččaide Oslos

Deatalaš lea sihkkarastit boarráset sápmelaččaide árvodáhkádusa, maiddá olggobealde árbevirolaš sámi guovlluid. Mis lea ovddabealde maiddá sámi boarrásiidbárru, ja danne lea deatalaš dál juo sihkkarastit buori sámi boarrásiidfuolahusa.

NSR evttoha danne ahte ásahuvvo ovddasmanni prošekta Osloi, gos muhtun buohcciruovttu ossodat oččoši ovddasvástádusa fuolahusfálaldagas boarráset sápmelaččaid várás Oslos ja birrasis. Dán lágan proševtta bokte sáhtáši sihkkarastit doarvái fágagelbbolašvuođa bargiid gaskkas, maiddá gielalaš ja kultuvrralaš gelbbolašvuođa.

Guovddáš álgoálbmotárvu lea ahte gudnejahttit boares olbmuid eallinmáhtu ja geahččat boarrásiid resursan. NSR oaivila mielde livččii dán lágan ovddasmanni prošekta boarráset sámiid várás deatalaš

ovddidan dihte juste dán. Erenoamážit sáhtta dát buvttihtit buriid ja heivehuvvon fuolahusfálaldagaid sámi boarrásiidda.

NSR oaivvilda ahte Sámediggi fertešii bargat dan ala vai dán lágan ovddasmanni prošeakta ášahuvvošii.

Evttohus 8, áirras Kjell Erland Pedersen, NSR:a sámediggejoavku

Sihkkarastit doaimma prošeaktii Nuoraj TV – julevsámi mediafálaldat

Julevsámegillii váilot mediafálaldagat. NRK Sápmi sádde guokte radiosáddaga vahkkosaččat, ja muhtin háve tv-bihtá julevsámegillii. Lagasaviisa Nord-Salten čállá ovttá siiddu julevsámegillii iežas vahkkosaš aviissas. Nuoraj TV lei neahtamediafálaldat julevsámegillii mii ášahuvvui jagis 2010 ja lei nuoraid váste ja maid nuorat doaimmahedje. Fálaldaga fertejedje bissehit 2010 - 2011 jahkemolsumis dan sivas go eai lean ruhtadoarjagat. NSR oaivvilda dát lei buorre fálaldat mii oaččui stuora beroštumi sámi mánáid ja nuoraid gaskkas. NSR oaivvilda ahte oppalaččat ferte ángiruššat oažžut eanet mediafálaldagaid julevsámegillii nannendihte giela. Earenoamáš deatalaš lea vuoruhit mediafálaldagaid mánáide ja nuoraide.

NSR bivdá Sámedikki bargat dan ala ahte sihkkarastit Nuoraj TV ruhtadeami.

Evttohus 9, áirras Randi A. Skum, NSR:a sámediggejoavku

Ealáhushutkan dehálaš guovllupolitihkalaš váikkuhangaskaoapmi

Nuoraid ealáhushutkama vuoruheapmi čájeha ahte nuorat geain leat vásáhusat oahppi- ja nuoraidfitnodagain milloseabbot álggahit sierra fitnodagaid go leat geargan skuvlavázzimiin. Oahppi- ja nuoraidfitnodagaid bokte leat sii ožžon mávssolaš máhtu dan proseassas mii lea go galgá álggahit ja doaimmahit iežas fitnodaga, ja dat daguha ahte lea geahppaseabbo ášahit iežas fitnodaga.

NSR čujuha ahte Ungt Entreprenørskap /Nuoraid Ealáhushutkama stivrrain eai leat nammaduvvon ovddasteaddjit sámi fitnodagain, oahppoásahusain dahje sámi válдоorganisašuvnnain. Dat mearkkaša ahte dát ángiruššan stivrejuvvo almmá sámi almmolaš oassálastima haga. Ángiruššamii eai leat virgáibiddjon sámi oktiheiveheadjit, eai ge leat sámi ovddasteaddjit Nuoraid Ealáhushutkama riikkastivrras. Sámediggi ii ge leat namuhuvvon ovttasbargoguoibmin ángiruššamis.

Ealáhushutkan lea dehálaš guovllupolitihkalaš váikkuhangaskaoapmi, ja danne lea hui dehálaš vuoruhit sámi oahppi- ja nuoraidfitnodagaid. NSR oaivvilda ahte sámi servodat ii sáhte čuožžut olggoealde ovttá daid stuorámuš innovašunángiruššamiid mánáid ja nuoraid várás ođđasit ággis.

Danne ferte Sámediggi dál vuolggahit barggu sihkkarastit sámi ovddasteddjiid Nuoraid Ealáhushutkamii.

Evttohus 10, áirras Geir Johnsen, BB:a sámediggejoavku

Sámediggi háliida eambbo giellaguovddážiid

Bargiðbellodaga sámediggejoavku háliida gielladieđáhusa bokte mii galgá boahit, ja sáme giela hálddašanguovllu suohkaniid ovttasbargošiehtadusaid bokte, váikkuhit ahte sámi álbmoga dárbbuid unnimusstandárda gozihuvvo ealáskahttima ektui ja sáme giela geavaheami movttiidahttima ektui. Dál leat ain suohkanat hálddašanguovllus gos eai leat vel dakkár guovddážat. Jus sáme gielbargu galgá ovddiduvvot ja olahit dan dási maid suohkanat ja Sámediggi háliidit, de lea dehálaš ahte suohkanat leat doaimmaláččat ealáskahttinbarggus ja sáme giela geavaheamis. Mii oaidnit ahte daid guovddážiid bokte mat leat ášahuvvon, váikkuhit nu ahte giella šaddá stuorát oassi dan gielas mii geavahuvvo almmolaččat. Dán jagi juolluduvvo 567 000 ru dan dehálaš bargui. Sámedikki bušeahtas lea okta vuoruheapmi ahte sáme giella galgá gullot sin doaimbanguovllus. Bargiðbellodaga sámediggejoavku bivdá sámediggeráđi vuolggahit ášši hálddašansuohkaniid ektui vai ášahuvvojit dakkár guovddážat.

Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

61 siidu 149 siiddu

Evttohus 11, áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku

Ovdaprošeakta Henrik Kvandahl museii

”Delutredning av samisk museumsverksamhet i Nordre Nordland og Troms” vuodul lea Várdobáikkis plánat čuovvolut museadoaimma ja historjágaskkusteami sámi ovddasmanni Henrik Kvandahl oktavuodas.

Kvandahl lei guovddážiis árra sámi vuoigatvuodarahčamis, sihke báikkálaččat ja riikkadásis. Dan lassinson lea čállán sámi historjja ”Samenes historie bind I-III”. Várdobáiki áigu čađahit 3 mánnosaš ovdaproševtta mii galgá kártet dokumeanttaid ja biergasiid mat leat báhcán Henrik Kvandahl maŋis, ja čađahit prošekterema ja plánema historjágaskkusteami oktavuodas ja boahhtevaš sámi museadoaimma huksema oktavuodas Bálágii. Ovdaprošeakta galgá leat ovttasbargu gaskal Várdobáikki musea ja Ingolf Kvandahl.

NSR sámediggejoavku bivdá Sámediggeráđi veahkehit ruhtademiin ovdaprošektii Sámedikki bušeahtas 2012 várás.

Evttohus 12, áirras Mariann W. Magga, BB:a sámediggejoavku

Oahpahusfálaldat sámegeielas rávisolbmuide

Sámegeiela praktikkalaš oahpahusa oahpahusprográmma rávisolbmuid várás maid Sámi allaskuvla ja Sámediggi leat šiehtadan, lea leamaš buorre giellaovddideapmái. Dattetge leat olu hástalusat oččodit eambbogiid doaibmi sámegeielagin, seamma ládje go olbmuide geat hupmet sámegeiela muhto eai hálddaš čállingiela.

Go lea čađahan kurssaid maid giellaguovddážat lágidit Sámi allaskuvlla bokte, de lea vejolaš váldit viidasit oahpu – jahkeovttadahkan sámegeielas Sámi allaskuvllas, dahje universitehtas. Muhto dát lea dakkár fágafálaldat mii lea eanet heivehuvvon sidjiide geat galget oahpahit earáid, go sidjiide geat dušše háliidit hupmat sámegeiela.

Mun bivddán ahte Sámediggi vuolggahivččii barggu fállat oahpahusa joatkkafálaldaga – heivehuvvon rávisolbmuide geat dárbbášit eanet hárrjehallat hupmat sámegeiela.

Evttohus 13, áirras Anne Helene Saari, BB:a sámediggejoavku, Àrja, SbS, ÅSG, Nordkalottfolket

Háhkát boarrásiidda ja guhkitaiggi buhcciide árgabeaivvi mas lea sisdoallu huksejuvvon iežaset giela ja kultuvrra nala

Guhkitaigge buohccit ja boarrásat geat orrot buohcciviesuin ja buhcciidruovttuin, leat váldojuvvon eret iežaset lagasberrasis ja beaivválaš doaimmain. Dat maid buohccit ja divššohasat dábálaččat barget ruovttus lea mielde definereme iešdovddu, buohcciviesu/ buhcciidruoktu ferte rahčat dan nala ahte buohccit/ boarrásat ožžot sullii seamma fálaldaga go leat orrume doppe, go dat mii sis lei ruovttus, doalahandihtii badjin iešdovddu ja eallinárvvu.

Sámediggi ferte bargat dan nala ahte buohccit ja boarrásat ožžot vejolašvuoda gokčat guhkes beivviid buohcciviesu/ buhcciidruovttus oahpes bargguiguin mat leat vuodđuduvvon iežaset giela ja kultuvrra nala. Buohcciviesut ja buhcciidruovttut fertejit bidjat fokusa nannet eallinárvvu ja iešdovddu buohkaide geat doppe leat, ovttaskas olmmožiin, ii ge dušše dego divššohassan.

Dán sáhtá čuovdit mánggáin iešguđetlágan doaibmabijuin:

- Buoridit giella- ja kulturgelbbolašvuoda bargiin
- áiggi golahit divššohasain/ boarrásiin iežaset sávvama vuodul, nu go duddjot, sámi giehtadujiguin

bargat, lohkat girjjálašvuoda, biebmoráhkademiin jna.

- lágiidit digaštallanjoavkkuid gos guorahallet iešguđetlágan áigequovdilis fáttáid, eandalit ge buktit evttohusaid iešguđetlágan servodatdigaštallamiidda, vai sin jietna gullošii.

- lágiidit guossástallamiid, nu ahte divššohasaide/ boarrásiidda bohtet guossin geat máhttet sin giela ja geain lea kulturipmárdus.

- lágiidit oktasaš gaskabeivviid/ doaluid.

- oažžut sisa musihkkadoaluid main leat omd. báikkálaš musihkkárat searvvis

- fállat biepmu mii lea heivehuvvon kultuvrii mas ieš lea oassin, nu go luondduvuodustuvvon buvttagiid.

- oažžut fálluojuvvot biepmu mii lea heivehuvvon dan kultuvrii masa olmmoš gullá, nugo luonddubuktagiid

Sámediggi ferte rahčat dan nala ahte dát doaimmat bohtet johtui buhcciidruovttuin/ ruoktodikšobálvalusas ja oažžut suohkaniid álggahit dákkár proseassaid, ja maiddá joatkkit álgojuvvon bargguin buohcciviesuin nannet giella- ja kulturgelbbolašvuoda.

Sámediggi rahčá buoridit dearvvašvuoda ja fuolahusbálvalusaid fálddagaid, ja dakko bokte loktet eallinárvvu, movtta ja nannet ovttaskas olbmuid rievtti gullojuvvo. Sis geat orrot dákkár báikkín, lea dárbu beassat searvat servodatdigaštallamiidda, gos sáhttet váikkuhit iežaset árgabeaivvi ja maiddá ovddidit iežaset beroštumiid.

Evttohus 14, áirras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámediggejoavku

Doaimbaplána sámi riddo- ja vuotnaguovlluide

NSR registrere ahte ráđđehus hilgu daid historjjálaš vuoigatvuodaid mat sápmelaččain lea meara ja mearraguovlluid mariidna resurssaid ávkkástallamiid. Sápmelaččat leat ávkkástallan mariidna resurssaiguin, guolástemiin ja meara geavahemiin nu guhkás ruovttoluotta go historjjálaš gáldut sáhttet mitalit. Maŋimus jagiid, erenoamážit 70-logu rájes, leat iešguđet eiseválddit ásahan ollu lágaid, lálkaásahusaid, muddemiid ja mearrádusaid mat sihke prinsihpalaččat ja geavatraččat leat váldán eallámuša ollu olbmuin geat ássat mearrasámi guovlluin ja vuojehan sin gáddái. Dat ii leat dáhpáhuvvan ovdal ovdahistorjjálaš áiggi. Dan evttohusa, mas viidát čohkkejuvvon áššedovdilávdegoddi (riddoguolástuslávdegoddi) bijai ovdan ovttajienalaš rávvagiid, lea ráđđehus válljen hilgut dadjat juo buot čuoggáid ja evttohusaid mai lávdegoddi ovddidii. Dat mearkkaša ahte vuosttaš gearddi historjjás lea Norgga almmolašvuoha biehttan sámeálbmoga historjjálaš vuoigatvuoda oažžut birgejumi dain resurssain maiguin olbmot ja kultuvra álo lea sáhttán ávkkástallat.

NSR oaiivvilda earret eará ahte guovddáš eiseválddiid váilevaš dáhtu geažil njulget boares vearrivuoda, ferte Sámediggi ieš farggamusat álggahit sierra doaimbabiid mat sáhttet sihkarastit ja ođđasis ealáskahttit mearrasámi kultuvrra. Earret eará Sámedikki ovdeš mearrádusaid vuodul, bivdá NSR Sámedikki ovddidit ođđa doaimbaplána mo čadahit dakkaviđe doaimbabiid sámi riddo- ja vuotnaguovlluid várás, ja maŋŋá fas doaimbaplána guhkit áiggi várás.

Dievasčoahkkinođihangotti árvalus:

- Ođđa áššit nr. 1 - 14 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 32 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon

- Dievasčoahkkinođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Silje Karine Muotka	Geir Tommy Pedersen
		Olaf Eliassen
	Silje Karine Muotka	
2	Silje Karine Muotka	Anne Helene Saari
	Silje Karine Muotka	
3	Silje Karine Muotka	Geir Tommy Pedersen
		Willy Ørnebakk
	Silje Karine Muotka	
4	Åge Nordkild	Inga-Lill Sundset
		Willy Ørnebakk
		Ann-Mari Thomassen
	Åge Nordkild	
5	Ida Marie Bransfjell	Silje Karine Muotka
6	Olaf Eliassen	Silje Karine Muotka
	Olaf Eliassen	
7	Kirsti Guvsám	Anne Hele Saari
		Willy Ørnebakk
	Kirsti Guvsám	
8	Kjell Erland Pedersen	
9	Randi A. Skum	Inga-Lill Sundset
	Randi A. Skum	
10	Geir Johnsen	
11	Ann-Mari Thomassen	Åge Nordkild
	Ann-Mari Thomassen	
12	Mariann Wollmann Magga	
13	Anne Helene Saari	Silje Karine Muotka
		Kirsti Guvsám
		Ann-Mari Thomassen
	Anne Helene Saari	
14	Geir Tommy Pedersen	Anders Somby jr.
		Ronny Wilhelmsen
		Olaf Eliassen
	Geir Tommy Pedersen	

VI Sámedikki mearrádus

- Ođđa áššit nr. 1 - 14 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 07.06.10 dii. 16.50

Ášši/Sak DC	021/11
--------------------	---------------

Sámediggeráđi čilgehus Sámedikki oahpahusdieđáhusa birra

Arkiivaáššenr..
10/248006 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššenr.
Sámediggeráđi		
Sámedikki dievasčoahkkin	7. – 10.06.11	DC 21/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 07.06.2011 dii. 16.50.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi árvalus

Sámediggi lea digaštallan sámediggeráđi čilgehusa Sámedikki oahpahus- ja oahppodieđáhusa birra. Čilgehus lea mielde čoahkkingirjís.

Čilgehus oahpahusa ja oahpu birra

Duogáš

Sámediggeráđi áigu 2011:s ovddidit Sámediggedieđáhusa oahpahusa ja oahpu birra. Dieđáhus lea gáržžiduvvon guoskat vuodđooahpahussii (vuodđoskuvllaide ja joatkkaskuvllaide) ja dasto rávisolbmuid oahpahussii. Mánáidgárddiid ektui áigu Sámediggeráđi ovddidit sierra dieđáhusa jagi 2013 áigge. Sámediggeráđi lea maiddái ollu bargan sámi alit oahpu ja dutkama ektui ollu surggiin, muhto dieđáhus šattašii menddo viiddis jos daid ge galggašii váldit mielde. Sámediggeráđis lea dattetge beroštupmi geahčadit oahpahusdieđáhusa eallinguhkkosaš oahppama ektui ja dieinna lágiin geassit deataleamos paralleallaid daidda surggiide.

Dieđáhusa ulbmilin lea ráhkadit bajimus politihka oahpahussuorggi várás, mainna čielggaduvvojit prinsihpalaš bealit ja mii dasto galgá doaibmat rávvejeaddjin áššemeannudeamis ja politihka ovddideamis Sámedikkis.

Dieđáhusas biddjojuvvo sámi oahppi guovddáži, ja okta váldosuorgi lea ahte bidjat oahppi skuvlaárgabeaivvi guovddáži. Sámi ohppiin galget leat seammalágan vejolašvuodát go buot earáin ovddidit iežaset máhtolašvuoda ja beroštumiid. Ovtadássásašvuoda prinsihpain ii oaiuvilduvvo ahte buohkain galget leat seammalágan fáldadagat, muhto fáldadit mii lea dássásaš dan bokte ahte oahpahus váldá vuolggasaji das gos mánat ja nuorat leat, mii gáibida sihke individuála heiveheami ja báikkálaš

girjávuođa. Oadjebas ja searvvaheaddji skuvlaárgabeaivi vuodđuduvvo árvvuide ja olmmošoidnu mas lea vuodđun olmmošvuoigatvuođaid ja olbmuid ovttadássásašvuođa gudnejahttin. Danne galgá sámi ohppiin maiddá leat vuoigatvuohta oazžut oadjebas skuvlaárgabeaivvi almmá vealaheami ja givssideami haga, ja deatalaš lea maiddá ahte oahppit ieža ge ožžot vejolašvuođa leat mielde váikkuheamen iežaset árgabeaivvi.

Dálá oahpponeavvobuktosa, Máhttolokten – sámi prinsihppan lea ahte oahpahus galgá nannet ja ovddidit ohppiid identitehta nu ahte ohppiid gielalaš ja kultuvrralaš duogáš ja dárbbut gozihuvvojit.

Diedáhus váldá dasto vuolggasaji ohppiid vuoigatvuođain go guoská oahpahussii sámegeilas ja sámegeilli.

Diedáhusas galgá maiddá čielggaduvvot makkár rolla ja politihkalaš váldi Sámedikkis lea ja berre leat sámiid álbmotválljen orgánan oahpahusa siskkobealde. Galgá go Sámediggi leat politihkalaš eaktobiddji, konsultašuvdnabealli, galgá go das leat bearráigeahččanváldi, galgá go dat doaimmat njuolga hálldašánváldin vai doarjjaortnegiid hálldašeadjin, dahje mannat nu guhkás ahte šaddat skuvlaeaggádin?

Dán rádjai ii leat movtge lagabuidda oahpahussuorgi geahčaduvvon dan ektui ahte maid dat sierra oktasaš vuoigatvuođat mat gullet sámiide álbmogin mearkkašit ja movt geavataččat sáhtášii heivehit čovdosiid ja movt daid sáhtášii heivehit Sámedikki, skuvllaid ja báikegottiid bokte. Diedáhusa áigumuššan lea geahčadit dáid ja gávnnahtit mihttomeriid ja strategiijaid movt juste sihke individuála ja oktasaš vuoigatvuođaid sáhtášii heivehit eanet ollislaš vuogi mielde bajimus prinsihppan Sámedikki doaimmas. Diedáhusas guorahallojuvvo maiddá makkár dárbu lea ođđa arenaide ja guovddážiidda gos Sámediggi sáhtá deaivvadit singuin geaidda oahpahusvuogádat guoská, nugo skuvllaiguin, oahpaheddjiiguin, ohppiiguin ja váhnemiiguin.

Sámediggeráđdi háliida dáinna čilgehusain oazžut rávvagiid/árvalusaid Sámedikki dievasčoahkkimis dasa maid oahpahusdiedáhus berrešii siskkildit ja deattuhit. Gulahallan sámi servodaga siskkobealde lea seamma deatalaš go gulahallan stáhta eiseválddiiguin dán deatalaš áššesuorggis mü guoská sidjiide geat galget ovddidit sámi servodaga viidáseappot.

Stáhtus

Skuvlla servodatmandáhta lea viiddis ja girjái ja dat bohtá ovdan lágain ja lánkaásahusain, maiddá oahppoplánabuktosis. Oahpahuslága ulbmilparagrafas čuožžu earret eará ahte "Oahpahus skuvllas ja oahpahusfitnodagas galgá, ruovttu ovttasbarggu ja ipmárdusa bakte, rahpat uvssaid máilmmi ja boahhte áiggi guvlui ja addit ohppiide ja fitnoohppiide historjjálaš ja kultuvrralaš máhtolašvuohta ja gullelašvuođa". Sámi skuvlla oahppoplánabuktosis, Máhttolokten – Sámi, čuožžu ahte "Sámi skuvla ja oahppofitnodat galgá lánčit dili nu ahte oahppit ja fitnooahppit ožžot kvalitehtalaččat buori oahpahusa mas vuodđun lea sámegeilla, sámi kultuvra ja servodateallin."

Sámediggi lea ásaheami rájes dađistaga eanet ja eanet váldán ovddasvástádusa sámi oahpahusáššiin. Sámi oahpahusráđdi nammaduvvui 1975:s Gonagaslaš resolušuvnna bokte áššedovdi orgánan Girko- ja oahpahusdepartementii áššiin mat gusket sámi álbmoga oahpahussii ja ohppui. Sámi oahpahusráđdi oáččui maiddá dađistaga sierra čállingotti. Sámediggi oáččui 1993:s bargun nammadit lahtuid Sámi oahpahusráđdi.

Dasto oáččui Sámediggi 1998:s válddi oahpahuslága § 6-4 mielde addit lánkaásahusaid oahppoplánaide sámegeila oahpahusa várás vuodđoskuvllain ja joatkkaskuvllain, ja dasto oahppoplánaide sierra sámi fágaid várás joatkkaskuvlaoahpahusas. Oahpahuslága mielde galgá Sámediggi ovttasráđiid departemeanttain dál ráhkadit lánkaásahusevttohusaid vuodđoskuvlaoahpahusa eará sierra oahppoplánaide sámi guovlluin ja ohppiid várás muđui gain lea Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

sámi oahpahus vuodđoskuvllain ja joatkkaskuvllain. Dattetge lea departemeanta mii galgá mearridit dáid láhkaásahusaid. Geavahusas mearkaša dat dan ahte Sámediggi departemeantta mearridan rámmaid siskkobealde mearrida oahppoplánaid sámegeiela, duoji ja boazodoallofága várás. Go guoská eará fágaid, nugo historjái ja servodatfágii, de sáhtá Sámediggi dušše ráhkadit evttohusa ovttrasáđiid departemeanttain.

Vaikko Sámediggi oaččuige dán válldi 1998:s, de lei dan váttis čuovvolit, go dasa eai čuvvon hálddahaslaš resurssat. Geavahusas lei danne Sámi oahpahusráđđi, mii lei Girko- ja oahpahusdepartemeantta vuollásaš ossodat mii fágalaččat čuovvolii dáid doaimmaid.

Easka jagis 2000 sirdojuvvui Sámi oahpahusráđi čállingoddi, mas oktiibuot ledje 25 virggi, Sámediggái. Ollu čájeha ahte dat geavahus mii lei dan muttos guhkes sirdináššis go doaimmat ja ovddasvástádus sirdojuvvojedje Sámediggái, lea báidnán dálá doaimma. Oahpahussuorggi siskkobealde leat Sámedikkis dieinna lágiin ovttas guovddášhálddahasain ain ollu čoavddekeahkes ovddasvástádussuorggit, ja danne sáhtá dadjat ahte Sámediggi ii vuos leat gávdnan loahpalaš hámi ja doaimma oahpahusáššiin. Okta ovdamearka dasa lea mii bođii nu maŋŋit go 2008:s lea dat go lei nana fágalaš soahpameahtunvuohta Sámedikki ja departemeantta gaska das ahte man ollu departemeanta sáhtii gáibidit Sámedikki rievdadit mearriduvvon oahppoplánaid sámi fágain. Dasa lassin vásiha Sámediggi dájvja ahte lea eahpesihkarvuohta min ovttasbargoguimmiid gaska guovddáš, regionála ja báikkálaš dásis das ahte makkár doaibma ja válldi Sámedikkis lea ja berrešii leat oahpahussuorggis. Dát guoská maiddá sámi servodahkii.

Maŋŋá go prosedyašiehtadus Sámedikki ja stáhtalaš eiseváldiid gaska mearriduvvui Gonagaslaš resolušuvnna bokte 2005:s, galgá Sámediggi konsulterejuvot buot oahpahusáššiin mat gusket sámi beroštumiide. Mis leat dál máŋga buori konsultašuvdnaproseassa ovdamearka, man oktavuodas Sámediggi ja stáhtalaš eiseválddit leat gávdnan buriid, oktasaš čovdosiid. Dattetge leat ollu hástalusat áššiid ektui maiguin Sámediggi jeavddalaččat konsultere, ja Sámediggi vásiha ahte dat dájvja boahatá sisa proseassaide menddo maŋŋit ja ahte min ollu konsultašuvdnabeliin stáhta beales dájvja lea sierralágan oaidnu ja sierralágan geavahus konsultašuvnnaid ektui Sámedikkiin. Sámedikki mielas lea čielga dárbu eanet ollislaččat lagadit daid ollu ovttaskas áššiid maiguin Sámediggi bargá vai vásihusaid sullasaš proseassain ja áššesurggiin sáhtášii geahččat fárrolaga.

Hástalusat

a) Máhttu sámi ohppiid vuoigatvuođaid birra álbmotrievtti mielde ja daid ollašuttin Sámediggeráđđi oaiivilda ahte lea stuorra dárbu juohkit dieđuid dan birra makkár vuoigatvuođat sámi ohppiin leat sihke nationála lágaid ektui ja álbmotrievtti mielde. Dát guoská sihke ohppiide alcceseaset ja sin váhnemiidda, ja dasto skuvllaide ja oahpahuseiseválddiide. Ollu surggiin lea maiddá dárbu bargat sámi ohppiid vuoigatvuođaid ollašuttimiin álbmotrievtti, lágaid ja láhkaásahusaid ektui, dahje oainnusmahtit buorebut movt dat lea dahkkojuvvon iešgudege surggiin. Danne oaidná Sámediggeráđđi ahte dán vuodul lea dárbu ollislaččat geahčadit lágaid, oahppoplánabuktosiid ja eará rámmaeavttuid.

b) Sámi ohppiid skuvlaárgabeaivi go geahččá eará ohppiid ektui Mii diehtit odne ahte ohppiin geain lea sámegeiella, leat ollu hástalusat. Sis leat eanet diimmut go eará ohppiin, seammalágan eksámengáibádušat dárogielas vaikko sis leatge unnit oahpahusdiimmut das, ja dasto čájeha statistihkka ahte muhtumat välljejit sámegeielloahpahusa eret danne go oidnet ahte das šaddá eanet bargu skuvlaárgabeaivvis go eará ohppiin. Movt boahpteáiggis galggašii láchit oahpahusa álgoálbmogiid várás nu ahte dat sihkkarasttášii ollesárvosáš oahpu sierra eavttuiguin ja dakkár gelbbolašvuođa mii addá vejolašvuođa searvat seamma eavttuiguin majoritehtaservodaga ásašusaide, organisašuvnnaide, bargo- ja servodateallimii? Maid Sámediggi sáhtá bargat dan ektui vai stáhtalaš eiseválddit buoremus vuogi mielde ollašuttášedje

oahpahusvuoigatvuoda sámegiela, kultuvrras ja servodagas almmá dan haga ahte dán oahpahusa ferte váldit lassin eará oahpahussii ja ahte dat adnojuvvo liigenoaddin?

c) Oahppodási, reágelbbolašvuohta ja joatkkaohpahusa čađaheapmi
Sámediggi dohkkeha dan eahpeformálalaš gelbbolašvuođa mii nuorain, ollesolbmuin ja boarráset olbmuin lea árbevirolaš vuodđoaláhusain ja sierra sámi guovlluid árbevirolaš luondduávkkástallama siskkobealde, muhto dovddasta ahte dálá servodagas, maiddá ealáhus- ja ámmáteallimis gáibiduvvo formálalaš gelbbolašvuohta. SOF guovllus (ohcanvuot ealáhusovddidandoarjagiid geográfalaš doaimmaguovlu) eai leat nu ollugat čađahan joatkkaohpu go riikkas gaskamearálaččat, dát guoská erenoamážit gánddaide. SOF doaimmaguovllus lea maiddá unnit oahppodási álbmoga gaskkas go muđui gaskamearálaččat riikkas. Erenoamážit albmáin, beroškeahtá ássanbáikki sturrodagas. Fuones oahppodási sámi álbmoga gaskkas lea hástalus mainna ferte bargat.

d) Dássásašvuohta ja vealaheami vuostá suodjaleapmi
Dássásašvuohta ja olmmošvuoigatvuodaid gudnejahttin leat juo guovddáš ulbmilat guovddáš oahpahuseiseválddiid gaskkas ja bohtet ovdan máŋgga sajis lágain. Dattetge buot sámi ohppiid mielas ii leat nu. Oppalaččat ja báhkka vuoigatvuodadigaštallamis, lea buot aktevrain oahpahussuorggi siskkobealde ja erenoamážit váhnemiin, ovddasvástádus eastadit ahte stuorraservodaga ja báikkálaš miellaguottut ja politihkalaš nákkut eai darván mánáid árgabeaivái. Skuvlaárgabeaivvis maid ii váillo givssideapmi. Ná lea maiddá sámi servodagas.

e) Giliskuvllat ja báikegottit
Stuorra eanetlohku sámi báikegottiin ja sámi skuvllain leat dakkár gielddain gos sámit leat unnitlogus. Dán lágan báikegottiin leat dávjá unnán ássit, man geažil sámi giela ja kultuvrra dilli lea hui uhkiduvvon. Ollu guovlluin leat iešguđege dásis ealáskuhttinproseassat sámi giela ja kultuvrra suodjaleami ja nannema várás vuostálastin dihte ovddeš áiggiid dáruiduhttinpolitihka váikkuhusaid. Jos dáiguin doaimbajuiiguin galggaš lihkestuvvat, de lea áiggi vuollái áibbas mearrideaddji ahte infrastruktuorra bisuhuvvo ovddežis garrasit uhkiduvvon sámi giliin. Smávva sámi gilit leat dárbbášlaš sámi giela, kultuvrra ja servodateallima suodjalanarenat. Skuvllat leat dávjá iešalddis ássama vuodđun unnit giliin. Giliskuvllain leat, go dat leat lahka ealli sámi servodagaid ja árbevirolaš ealáhusaid, buorit vejolašvuodát duohtandahkat servodatmandáhta ahte addit kvalitehta dáfus buori oahpahusa man vuodđun lea sámi giella, kultuvra ja servodateallin.

f) Sámegiella
Buot sámegiela leat Unesco rukseslisttas mas leat áitojuvvon gielat, ja oahpahussuorgi lea deataleamos arena man bokte sihkkarastit ahte maiddá boahhteáiggi buolvvat geavahišgoađášedje sámegiela. Sámi statistihkka čájeha ahte ohppiid lohku geat válde oahpahusa sámegiela vuodđoskuvllain, lea njiedjan. Seammas čájehit odđaset logut ahte sámi stipeanddat joatkaskuvllain leat juhkkajuovvon eambbogiidda maŋimuš jagiin.

Váikkuhangaskaoamit - rekrutteren

• Sámegielstipeanda joatkkaoahpahussii – juolluduvvon stipeanddaid lohku:

Jahki:	1.giella:	2.giella:	Amasgiella:	Supmi:
2008:	193	130	138	461
2009:	194	150	117	461
2010:	199	134	104	437
2011:	226	170	126	522

Unnitálbmoga giela oahpaheapmái adnojit eará ja eanet doaimmabijut go majoritehta giela oahpaheapmái. Vásihusat giellaealáskuhttimis eará riikkain čájehit ahte minoritehtagiela oahpahusain lihkostuvvá jos lea dihtomielaš almmolaš giellaplánen ja jos árjjalaččat bargojuvvo ealáskuhttimiin. Oahpahusa organiseren, oahpahusmálle ja -metodaid välljen leat deatalaš bealit skuvllaide go oahpahit unnitálbmoga giela. Giellalávgunskuvllat ja nana oahpahusmodeallaid geavaheapmi leat guovddáš bealit.

Sámediggi áigu boahhte diedđáhusas maiddái čilget hástalusaid birra mat čatnasit mátta- ja julevsámegielaide.

g) Girjáivuoda váilevaš heiveheapmi sámi ohppiid dili ektui Otnáš skuvla ja oahpahuovuogádat lea unnán heivehuvvon sámi ohppiid girjás duogáži ja eavttuide. Dán sáhtta govvet dan bokte ahte eksámenii ráhkkaneapmi ja bohccuiguin johttin geasseláidumiidda eai leat heivehuvvon. Dát, oktan jávkannjuolggadusaiguin, sáhtta dagahit dan ahte oahppit fertejit välljet skuvlla ja vuoddoealáhussii searvama gaskka. Dát sáhtta dagahit dan ahte nuorat, ja erenoamážit gánddat gaskkalduhttet skuvlavázzima.

h) Rájárastideaddji hástalusat Vejolašvuoha vázzit vuoddoskuvlla rájá rastá Sámis lea ain gárži dan geažil go oahpahuovuogádat Norggas, Ruotas ja Suomas leat nu sierraláganat. Ollislaš oahpahuopolitihka ovddideapmi lea eaktun jos boahteáiggi politihka galggaš sáhttit ovddidit dutkama ja rájárastideaddji ovttasbarggu siskkobeaide. Sámi mánáide ja nuoraide eai leat riikarájit ráját dan áddejumis go sis lea oktasaš kultuvra, leat nana sohkaáttit ja oktavuodadovdu sámi nuoraiguin eará riikkain mii dahká ahte sii leat mobiilat. Buorre oahpahuopolitihkka ferte váldit vuolggasaji das ahte nannet sámi nuoraide vejolašvuodaid vai sii sáhttet váldit oahpu olggobealde dan riikka rájá gos sii ássat.

i) Oahpaheddiid rekrutteren Sámi servodagas leat stuorra hástalusat go guoská oahpaheddiid rekrutteremii. Dán oktavuodas, lassin eanet árbevirolaš doaimmabijuide, sáhtta leat ávkkálaš jos lonuhallá resurssaid ja daid árbevieruid mat juo leat sámi servodagas, ovdamearkka dihte boarrásiid geavahit árbedieduid gaskkusteapmái.

Sámediggeráđđi lea 2010:s searvan kampánjii Gollevirgi, man ulbmilin livčče rekrutteret ovdaskuvla- ja vuodđoskuvlaohppui Finnmárkkus, ovttas mánggaim ovttasbargooasálaččaiguin, earret eará Sámi allaskuvllain, Finnmárkku allaskuvllain ja Finnmárkku fylkkamánniin. Sámediggeráđđi háliida ahte sullasaš kampánjat čađahuvvošedje maiddái guovlluin mat leat Finnmárkku máttabealde.

j) Sámedikki rollačilgen oahpahasáššiin
Sámedikki ovdáneami vuodul, go dađistaga oažžu eanet válddi ja ovddasvástádusa, leat Sámedikkis mánga rolla oahpahasuorggis. Sámedikkis lea deatlaš hástalussan gávdnat rivttes hámi ja dihtomielašvuoda dan ektui maid Sámediggi sámi álbmotválljen orgánan galgá vuoruhit.

k) Konsultašuvdnaproseassaid váilevaš struktureren
Odne bargá Sámediggi áššis áššái ja das leat unna vejolašvuodát buktit eanet bajimus rávvagiid/árvalusaid. Dát dagaha stuorra hástalusaid sihke olggosguvlui ja sisaguvlui oktiordnema ja gulahallama ektui dasa lassin go Sámediggi dájvá boahdá sisa menddo maŋjit deatlaš proseassaide.

l) Bušeahta dáfus maŋabealde go guoská Sámedikki bargui oahpahasáššiguin
Lea čielggas ahte Sámediggi lea ožžon doaimmaid maidda eai leat čuvvon juolludusat, dahje ii leat ožžon seamma ovdáneami bušeahtas go eará doaimmaide maid stáhta eiseválddit ain čađahit. Dát lea várra dat stuorámuš hástalus boahteáiggis ja lea áibbas vealtameahttun bealli mii ferte ordnašuvvat jos galggaš sáhttit ovddidit ollislaš ja bajimus oahpahaspolitihka Sámedikkis.

m) Sámi oahpponeavvut
Sámi ohppiid oahpponeavvodili ektui leat ollu ja stuorra hástalusat. Sámi oahpponeavvut eai leat buvttaduvvon nu johtilit ja nu ollu go leat háliidan. Danne lea Sámediggeráđis ovttrasáđiid Máhttodepartemeanttain leamaš bargujoavku mii lea buktán rievdadusrávvagiid mat mielddisbuvttášedje oahpponeavvuid ráhkadeami beavttálmahttima ja dát joavku lea maiddái árvvoštallan makkár ekonomalaš váikkohusat rávvagiin leat. Joavku lea čujuhan ollu hástalusaid, muhto Sámediggeráđdi áigu erenoamážit čujuhit ahte váilot girječállit ja jorgaleaddjit, mii čuohta eanemusat mátta- ja julevsámi oahpponeavvuid ráhkadeapmái. Bušeahta dáfus bázahallan nugo namuhuvvon čuoggás bajabealde, váikkuha maiddái oahpponeavvuid ráhkadeapmái. Dasto lea hástalussan dat go váilu terminologijja ollu fágain.

n) Sierralágan vuoigatvuodát vuodđo- ja joatkkaskuvllain
Sámi ohppiin vuodđo- ja joatkkaskuvllain leat sierralágan vuoigatvuodát. Joatkkaskuvllaid ohppiin ii leat vuoigatvuohta oažžut oahpahasu sámegillii, sis lea vuoigatvuohta oažžut dušše oahpahasu sámegielas. Lágain dahje lánkaásahusain maid ii leat mearriduvvon makkár joatkkaskuvllat galget fállat oahpahasu sámi oahpponeavvubuktosa mielde ja sámegillii. Vuodđooahpahasu gullet sihke vuodđoskuvllat ja joatkkaskuvllat, ja oahppoplánabuktosis Máhttoloktemis leat oahppoplánat olles 13 jagi vuodđooahpahasu.

Mihttomearit

Sámediggeráđdi lea dán rádjai mearridan čuovvovaš mihttomeriid oahpahasdieđáhusas:

Ollislaš ja bajimus politihka mii čielggasmahtá ja fuolaha sámi ohppiid vuoigatvuodaid

Dásseárvu ja ovtadássásašvuohta sámi ohppiide skuvllas ja oadjebas skuvlaárgabeaivvi givssideami haga

Buoridit máhtu sámi ohppiid vuoigatvuodaid birra skuvllas ja ohppiid iežaset gaskkas

Buoridit máhtu sápmelaččaid historjja ja servodatdiliid birra buot Norgga skuvlla ohppiid gaskkas

Buoridit máhtu sápmelaš rávesolbmuid vejolašvuodaid birra formaliseret iežaset reálagelbbolašvuoda ja háhkat fágagelbbolašvuoda ja sámeigelgelbbolašvuoda vuoddo- ja joatkkaskuvlla dásis

Dahkat Sámedikki rolla oahpahasássiin diehtomielalazžan

Čielggasmahttit Sámedikki rolla oahpahasássiin

Árbevieruid sealluheapmi ja viidáseappot fievrrideapmi

Oahpahas ja oahppu mii lea mielde sealluheamen dálá eallinnávccalaš sámi báikegottiid

Sámeigiela gáhtten, nannen ja odđasis ealáskuhttin

Strategiijat

Sámediggi áigu váikkuhit dasa ahte stivrendokumeanttat ja rámmaeavttut, earret eará lágat, lánkaásahusat, oahppoplánat, fága- ja diibmojuohku ja oahpahas ekonomalaš rámmat guorahallojuvvojit ollislaččat.

Sámediggi áigu viidáseappot váikkuhit dasa ahte go odđa oahppolánat ráhkaduvvojit ja dálá oahppoplánat odasmahttojuvvojit, de dat heivehuvvojit iešguđet fágaid viidodahkii ja sisdollui vai ollislaš bargonoađdi lea dohkálaš. Dat mearkkaša ahte sámi sisdoallu buhte osiid iešguđet fágaid nationála sisdoalus. Sámediggi áigu váikkuhit dasa ahte buohkat dohkkehit dakkár oahpahas dásseárvosažžan eará oahpahasain, vaikke vel dat ii leat ge identalaš.

Sámediggi oaidná deatalažžan bajidit gelbbolašvuoda oahpahasmodeallaid ja -vugiid birra minoritehtagielaide oahpahas, guovttegielalašvuodas ja oahpahasheiveheamis sámi mánáid ja nuoraid várás.

Sámediggi áigu maiddá buoridit rámmaeavttuid das mo geavahit buriid ja nana oahpahasmodeallaid ja -vugiid minoritehtagielaide oahpahas, guovttegielalašvuodas ja oahpahasheiveheamis sámi mánáid ja nuoraid várás.

Sámediggi áigu leat mielde ásaheamen buriid arenaid gulahallama várás gaskal Sámedikki ja sámi ohppiid, oahpaheddjiid ja váhneimiid.

Sámediggi áigu váikkuhit dasa ahte čadahuvvojit ohppiidiskadallamat skuvllas sámi ohppiid gaskkas, vai ohppiid iežaset vásáhusat sáhttet leat deatalaš eaktun Sámedikki oahpahas- ja oahppopolitihka hábmemii.

Sámediggi lea ožžon čadahuvvot sámi váhnenovddastusa Ráđđehusa Váhnenlávdegoddáid mánáidgárddiid várás (FUB) 2010-2014. Sámediggi háliida viidáseappot nannet sámi váhnenfierpmádaga barggu.

Sámediggi oaidná dárbbaslažžan lagabui geahčadit Sámedikki ovttasdoaimbama ráđđehusain, Máhtodepartemeanttain, Oahpahusdirektoráhtain, fylkkamánniiguin, fylkkagielddaiguin, gielddaiguin, eará skuvlaeaggádiiguin, Gielddaid guovddášlihtuin, sámi váhnenfierpmádagain, ohppiiguin ja oahpahussuorggi eará oassálastiiguin.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 26 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

71 siidu 149 siiddus

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Láilá Susanne Vars, áššejođiheaddji	
2	Jørn Are Gaski	
3	Alf Isaksen	
4	Johan Vasara	
5	Silje Karine Muotka	Alf Isaksen
		Rolf Johansen
		Jørn Are Gaski
	Silje Karine Muotka	
6	Jarle Jonassen	
7	Jørn Are Gaski	Jarle Jonassen
	Jørn Are Gaski	
8	Geir Johnsen	Silje Karine Muotka
		Ann-Mari Thomassen
		Anne Helene Saari
	Geir Johnsen	
9	Olaf Eliassen	
10	Inga-Lill Sundset	Silje Karine Muotka
		Alf Isaksen
	Inga-Lill Sundset	
11	Willy Ørnebakk	Silje Karine Muotka
		Geir Johnsen
	Willy Ørnebakk	
12	Kirsti Guvsám	
13	Anne Helene Saari	
14	Anders Somby jr.	
15	Ida Marie Bransfjell	
16	Aili Keskitalo	
	Láilá Susanne Vars, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi lea digaštallan sámediggeráđi čilgehusa Sámedikki oahpahuš- ja oahppodieđáhusa birra. Čilgehus lea mielde čoahkkingirjjiis.

Ášši meannudeapmi loahpahušvui 09.06.11 dii.19.40

Ášši/Sak PFL	003/11
Ášši/Sak DC	022/11

Sámedikki 2011 reviderejuvvon bušeahhta

Arkiivaáššennr..
10/164706 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráddi	26.04.11	SR 052/11
Plána- ja finánsalávdegoddi	24. – 26.05.11	PFL 003/11
Sámedikki dievasčoahkkin	6. – 10.06.11	DC 022/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 09.06.2011 dii. 09.05

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Ášši álggaheamis ovddidii dievasčoahkkinjođihangoddi čuovvovaš evttohusa:

- Sámediggeáirras Odd Iver Sara lea bealálaš Sámedikki 2011 reviderejuvvon bušeahhta meannudeamis.
- Sámediggeáirras Hilde Anita Nyvoll lea bealálaš Sámedikki 2011 reviderejuvvon bušeahhta meannudeamis.
- Sámediggeáirras Inga-lill Sundset lea bealálaš Sámedikki 2011 reviderejuvvon bušeahhta meannudeamis
- Sámediggeáirras Mathis Nilsen Eira lea bealálaš Sámedikki 2011 reviderejuvvon bušeahhta meannudeamis

Odd Iver Sara várrelahttu Tore Forsberg lea gohččojuvvon ja searvá čoahkkimii.

Áirasiidda Hilde Anita Nyvoll, Inga-Lill Sundset ja Mathis Nilsen Eira eai gohččojuvvo várrelahtut go Bargiidbellodat ja NSR váldet atnui lonuhanortnega.

Dievasčoahkkinjođihangotti evttohus ovttajienalaččat mearriduvvon. Bajábealde namahuvvon lahtut eai searvan bealátvuoda gažaldaga meannudeapmái.

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámedikki doaibma lea meroštallojuvvon netto bušeahhtadoaibman, danne bisuha ja juohká Sámediggi iežas bušeahta badjelbáhčaga. Vejolaš vuolláibáza válđojuvvo sisa maŋit jagi bušeahtas. Sámediggi láve jahkásaččat revideret bušeahtas dievasčoahkkimis miessemánus, jahkedieđáhusa mearrádusa vuodul miessemánus mas mielde maiddái jahkereketdoallu.

Sámediggi sáhtta hálddašit poastta 50 ruđaid maid lea ožžon departemeanttain friija. Dát ii guoskka merkejuvvon ruđaide mat bohte eará departemeantapoasttain, nugo poasttain 22 ja 72. Lassijuolludusat válđojuvvojit dattetge mielde reviderejuvvon bušeahtas.

Čujuhit muđui Sámedikki jahkereketdollui ja Sámedikki 2010 jahkedieđáhussii, ášši 008/11.

Sámedikki 2010 rehketoallu čájeha rehketoalu dáfus badjelbáhčaga mii lea 9 397 652 ru. Dasa lassin lea Sámedikkis geavatkeahces iežaskapitála 3 648 638 ru juohkin láchkai. Dat mearkkaša dan ahte Sámedikkis reviderejuvvon bušeahtas 2011 lea oktiibuot 13 046 290 ru maid sáhtta juohkit.

Liige juolludusaid juohkin ja ođđasis juohkin bušeahtas 2011 oidno tabeallain vuolábealde ja válddahus ovttaskas poasttain birra maid lea vuolábealde.

Sámedikki ollislaš sisaboađut ja golut

Sámedikki boađut ja golut buohkanassii

	Bušeahtta -11	Liigejuolludeap	Ođđasisjuog.	Rev.buš-11
Doaibmaboađut				
Departemeanttain juolludusat	355 707 000	0	0	355 707 000
Sámeálbmotfoanda	5 500 000	0	0	5 500 000
Doaibmaboađuidd submi	361 207 000	0	0	361 207 000
Váikkuhangaskaomit				
Oahpahus	34 830 000	0	2 555 290	37 385 290
Giella	59 209 000	0	1 391 000	60 600 000
Kultuvra	87 536 000	0	1 840 000	89 376 000
Ealáhus	35 063 000	0	1 000 000	36 063 000
Birasgáhtten ja kultursuodjalus	2 000 000	0	0	2 000 000
Dearvvašvuoda- ja sosiálaáŋgiruššan	3 350 000	0	0	3 350 000
Regionalá ovddideapmi	4 987 000	0	0	4 987 000
Riikaaidgaskasaš ja sámi ovttasbargu	1 350 000	0	0	1 350 000
Sámi organisašuvnnat	4 201 000	0	0	4 201 000
Eará váikkuhangaskaomit	6 682 000	0	350 000	7 032 000
Sámeálbmotfoanda	5 500 000	0	0	5 500 000
Eará doaibmabijut	4 025 000	0	600 000	4 625 000
Váikkuhangaskaomiid submi	248 733 000	0	7 736 290	256 469 290
Doaibmaboađuidd - Váikkuhangaskaomiid submi	112 474 000	0	-7 736 290	104 737 710
Doaibmagolut				
Politiikkalaš dási doaibma	21 774 000	0	200 000	21 974 000
Hálddahusa doaibma	89 300 000	0	1 510 000	90 810 000
Erenoamáš doaibmagolut	1 400 000	0	3 600 000	5 000 000
Doaibmagoluid submi	112 474 000	0	5 310 000	117 784 000
JAHKEBOAÐUS	0	0	-13 046 290	-13 046 290

Oahpahus

Čoahkketabealla - Sámegeiel oahpahus

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Ohcanvuđot doarjagat	27 330 000	0	2 155 290	29 485 290
Doaibmabijut nannen dihtii oahpponeavvovráhkadean	4 000 000	0	0	4 000 000
Sámi oahpponeavvovskkádat	3 500 000	0	400 000	3 900 000
Submi	34 830 000	0	2 555 290	37 385 290

Ohcanvuđot doarjagat - oahpponeavvut

Ohcanvuđot doarjagat - Sámegeiel oahpahus

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
100	Oahpponeavvut	13 175 000	0	2 155 290	15 330 290
101	Gelbbolašvuodalokten	4 750 000	0	0	4 750 000
102	Mánaidgárdit	9 405 000	0	0	9 405 000
Submi		27 330 000	0	2 155 290	29 485 290

Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
10000	Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii	9 775 000	0	2 155 290	11 930 290
Submi		9 775 000	0	2 155 290	11 930 290

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahas várrejuvvo 2 155 290 ru doarjjan vuodđoskuvlla dábálaš oahpponeavvuide .

Stipeanda alit ohppui

Kapihttalas 4.2.2.2, poasta 10102 Stipeanda alit ohppui lea okta vuoruhemiin jahkái 2011 veaháš eahpečielggas. Dat guoská čuovvovaš vuoruheapmái; ”Veajuiduhttin stipeanda – das várrejuvvon 150 000 ru”. Danne lea dárbu rievdadit kuvlačuoggá vuoruheamis veajuiduhttin stipeanda leat ná:

- Veajuiduhttin stipeanda – das várrejuvvon 150 000 ru, dás lea vuoruhuvvon viidáset oahppu demeansa ja boarrásiid psykiatriijas, viidáset oahppu psykálaš dearvasvuoda barggus ja viidáset oahppu fierpmádatbarggu oktavuodas.

Sámi oahpponeavvoportála

Sámi oahpponeavvovskkádat

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
105	Sámi oahpponeavvovskkádat	3 500 000	0	400 000	3 900 000
Submi		3 500 000	0	400 000	3 900 000

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahas várrejuvvo 400 000 ru Sámi oahpponeavvoportála neahttsiidduid jorgaleapmái julev- ja máttasámegilli. Doaibmabidju lei plánejuvvon čađahuvvot 2010:s, muhto hástalusaid geažil oažžut jorgaleddjiid fertii bargu mañiduvvot.

Giella

Čoahkketabealla - Sámeigiella

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Njuolgga doarjagat	51 599 000	0	0	51 599 000
Ohcanvuđot doarjja	7 610 000	0	1 391 000	9 001 000
Submi	59 209 000	0	1 391 000	60 600 000

Giellaprošeavttat sámeigiella hálddašanguovllu siskkobealde ja olggobealde

Ohcanvuđot doarjagat - Sámeigiella

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
151	Giellaprošeavttat hálddašanguovllu siskkobealde	3 450 000	0	951 000	4 401 000
152	Giellaprošeavttat hálddašanguovllu olggobealde	4 160 000	0	440 000	4 600 000
Submi		7 610 000	0	1 391 000	9 001 000

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahas várrejuvvo 951 000 ru giellaprošeavttaide siskkobealde giellahálddašanguovllu.

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahas várrejuvvo 440 000 ru giellaprošeavttaide olggobealde giellahálddašanguovllu.

Kultuvra

Čoahkketabealla - Sámi kultuvra

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Njuolgga doarjagat	65 672 000	0	600 000	66 272 000
Ohcanvuđot doarjja	15 949 000	0	1 240 000	17 189 000
Sámi dáiddáršiehtadus	5 915 000	0	0	5 915 000
Submi	87 536 000	0	1 840 000	89 376 000

Njuolgga doarjja

Njuolgga doarjagat - Sámi kultuvra

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
202	Sámi kulturviesut	9 588 000	0	0	9 588 000
204	Sámi festiválat	3 249 000	0	0	3 249 000
205	Sámi valástallan	1 847 000	0	0	1 847 000
206	Sámi teáhter	17 740 000	0	0	17 740 000
208	Sámi prentosat	3 106 000	0	0	3 106 000
250	Mobiila girjerádjjobálvalusat	6 975 000	0	0	6 975 000
210	Museat	23 167 000	0	600 000	23 767 000
Submi		65 672 000	0	600 000	66 272 000

Museat

Museat

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
21003	Árran Julevsame guovddasj/lulesamisk senter	4 415 000	0	0	4 415 000
21004	Saemien Sijte	2 443 000	0	0	2 443 000
21008	RiddoDuottarMuseat	8 040 000	0	0	8 040 000
21009	Deanu ja Várjjat mueumssiida	6 314 000	0	0	6 314 000
21010	Várdobáiki musea	1 336 000	0	0	1 336 000
21011	Davvi álbmogiid guovddáš OS	619 000	0	600 000	1 219 000
Submi		23 167 000	0	600 000	23 767 000

Ášši 06/07 Sámi museadoaimma oassečielggadus Davvi Norlánddas ja Romssas mearrádusa ektui várrejuvvo 600 000 ru jagi 2011 reviderejuvvon bušehtas Davviálbmogiid guovddášii OS/Senter for nordlige Folk AS poasta 21011.

Ohcanvuđot doarjja - kulturovddideapmi

Ohcanvuđot doarjja - Sámi kultuvra

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
200	Kulturovddideapmi	9 524 000	0	1 240 000	10 764 000
201	Sámi lágádušat	2 750 000	0	0	2 750 000
212	Sámi girjebussii oastin	2 500 000	0	0	2 500 000
213	Sámi deaivvadansajit	1 175 000	0	0	1 175 000
Submi		15 949 000	0	1 240 000	17 189 000

Eará kulturdoaimbajijut

Eará kulturdoaimbajijuide

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
20050	Eará kulturdoaimbajijut	2 678 000	0	1 240 000	3 918 000
Submi		2 678 000	0	1 240 000	3 918 000

- Evttohuvo čuovvovaš lasáhus kapihttalas 6.3.1.4 Eará kulturdoaimbajijut, poastta 20050 vuoruhemiin:
- Nissonriikasearvvi searvan riikkaidgaskasaš valáštallandoaluide.
- Prošeaktadoarjja Beaivváš Sámi Našunálateáhtera 30-jagi doaluide 2011:s.

Jagi 2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 1 240 000 ru doarjja eará kulturdoaimbajijuide.

Ealáhusat

Čoahkketabealla - Ealáhusat

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Njuolgga doarjagat	3 102 000	0	0	3 102 000
Ohcanvuđot doarjja	16 911 000	0	500 000	17 411 000
Árvoháhkkanprográmma	5 650 000	0	500 000	6 150 000
Duodješehtadus	9 400 000	0	0	9 400 000
Submi	35 063 000	0	1 000 000	36 063 000

Ohcanvuodot doarjja - Sámi ealáhusat

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
30030	Máŋggabealat ealáhusat	7 947 000	0	500 000	8 447 000
30000	Mariidna ealáhusat	4 165 000	0	0	4 165 000
30010	Eanadoallu	4 799 000	0	0	4 799 000
Submi		16 911 000	0	500 000	17 411 000

Máŋggabealat ealáhusat

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
30030	Máŋggabealat ealáhusat	7 947 000	0	500 000	8 447 000
Submi		7 947 000	0	500 000	8 447 000

Bargus Sámedikki dieđáhusain ealáhusovddideami birra mii biddjojuvvo ovdan jagis 2011, leat ilbman stuorra hástalusat eretfárrema ektui sámi guovlluin (erenomážit fárrejit nissonolbmot ja nuorat), stuorra rievdadusat ealáhusstruktuvrras, unnán ásaheamit ja unnán ealáhusat. Danne lea dárbu eanet áŋgiruššat dakkár ealáhusaid nannemiin maid olis bisuhivčče nissonolbmuid ja nuoraid guovllus ja oččošeimmet sin boahit ruovttoluotta sámi guovlluide, ja dasto bargat ealáhushtkamiin, ođđa háhkamiin ja ođđa ásaheamiid nannemiin.

Jagis 2011 várrejuvvo 500 000 ru reviderejuvvon 2011 bušeahas juohkelágan ealáhusaide.

Lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmma

Posata	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
30060	Lotnolasealáhusat	3 150 000	0	0	3 150 000
30061	Duodji - fidnoahppoortnet	1 500 000	0	0	1 500 000
30062	Čielggadanprošeavttat ja eará doaibmabijut	850 000	0	500 000	1 350 000
30063	Fágalaš forum ja ovddidanforum	150 000	0	0	150 000
Submi		5 650 000	0	500 000	6 150 000

Čielggadanprošeavttat ja eará doaibmabijut

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
30062	Čielggadanprošeavttat ja eará doaibmabijut	850 000	0	500 000	1 350 000
Submi		850 000	0	500 000	1 350 000

Jagi 2011 bušeahas várrejuvvo 500 000 ru Lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmmii ja sámi mátkaaláhusaide mánga ásahanprográmma ja ásaheiddjiid čuovvoleapmái.

Areálat, birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi

Ohcanvuđot doarjjaortnega gáibádusa válddahallan sámi kulturmuitosuodjaleapmi kapihtal 8.2.1.

Sámedikki 2011 bušehtas lea várrejuvvon 2 000 000 ru postii 40000 Sámi kulturmuitosuodjaleapmi. Ortnegis lei ohcanáigemearrin guovvamánu 1. b. 2011. Dán vuodul leat báhcán ruđat ortnegii ja evttohuvvo ahte biddjojuvvo ođđa ohcanáigemearri čakčamánu 1. b. 2011.

Reviderejuvvon 2011 bušehtas addojuvvo doarjja guovtti prošeaktii. Sámi huksensuodjalusprošeaktii ja eará sámi kulturmuittuid registreremii. Goappašiid prošeavttaide juolluduvvo gitta 200 000 ru ja dat galget deavdit doarjjaeavttuid.

Evttohuvvo čuovvovaš lasáhus/rievdadus kapihttalis 8.2.1 sámi kulturmuitosuodjaleapmi, dat lasáhusat /rievdadusat gustojit ohcanáigemearrái mii lea čakčamánu 1. b. 2011:

Doarjjaortnega doarjjaoažžun rievdaduvvo ná:

Huksensuodjalusprošeavttaide:

- Suodjaluvvon sámi visttiid eaiggádat, vuosttažettiin ovttasbargguin almmolaš dahje priváhta ásašusaiguin ja organisašuvnnaiguin
- Almmolaš dahje priváhta ásašusat ovttasbargguin eaiggádiin

Prošeavttaide mat eai leat huksensuodjalus:

- Sámi kulturásahusat/organisašuvnnat ja museat dahje sullasaš ásašusat/organisašuvnnat main lea gelbbolašvuohta sámi kulturmuitosuodjaleamis

Vuoruheamit 2011 rievdaduvvojit ná:

- Sámi kulturmuittuid registreren gáržžiduvvon guovllu siskkobealde gos ovddežis leat unnán registrerejuvvon automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi kulturmuittut almmolaš registariin. Báikkálaš searvan vuoruhuvvo.
- Sámi vисти/lokalitehta ođasteapmi Báikkálaš searvan vuoruhuvvo.

Juolludaneavttut:

Ođđa kuvlačuokkis:

- Ohcanáigemearri lea čakčamánu 1. b. 2011. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

Diedut mat galget boahit ovdan ohcamis rievdaduvvojit leat ná:

- Prošeaktačilgehus mas válddahuvvojit boadusmihttu, ovdánanplána, fágalaš čanastat sus dahje sis geat galget čadahit prošeavtta, movt prošeakta plánejuvvo čadnojuvvot báikkálaččat ja prošeaktabohtosiid gaskkusteapmi.
- Bušehtta mii čájeha gollogeahčastaga čadnojuvvon doaibmabijuide ja ruhtadanplánii
- Ohcamiin galgá árvoštallojuvvot mainna lágiin dásseárvoperspektiivva sáhtta váikkuhit prošeavtta bohtosiid ja movt dat dalle gozihuvvo.
- Muđui gustojit dat njuolggadusat maid Sámediggi lea mearridan áššis 43/07 Sámedikki ohcanvuđot doarjjahálldašemi ođasmahttin.

Gáibádusat doarjjaoažžui rievdaduvvojit leat ná:

Registrerenprošeavttaide

- Registrerenprošeavttaide galgá Askeladdena, SEFRAKa dahje Sámedikki registrerenskovvi geavahuvvot

- Kulturmuittut galget registrerejuvvot digitála, omd. GPS:in dahje giehta-PC:in (pda:in). Juohke raporteremis ferte UTM-ávádat almmuhuvvot.
- Sámediggi galgá sáhttit oažžut buot registrerenávdnasiid ja maiddá loahpparaportta, digitála hámis.
- Kulturmuittuid registreren ferte dahkkojuvvot guoskevaš eanaeiggádiid miedihemiin. Geassemánu 9. b. 1978-mannosaš lága nr. 50 vuodul kulturmuittuid birra ii galgga registreren ja duođašteapmi mange láhkai duohtadit kulturmuittuid. Dát guoská maiddá geahččalanroggamii ja sullasaš registerenvugiide. Dákkár iskamiidda ferte oheat lobi Riikaantikváras.

Huksensuodjalanprošeavttaide

- Ođastanprošeavttaid oktavuodas geatnegahttojuvvo prošeaktaeaggát váldit oktavuoda Sámedikki huksensuodjalus bargiiguin ovdal go prošeakta álggahuvvo. Jos dohkkehuvvon plána áigu rievdadit, de geatnegahttojuvvo prošeaktaeaggát/snihkkár guorahallat ođđa plána Sámedikkiin ovdal go dat álggahuvvo.
- Ođastanprošeavttat galget álohii raporterejuvvot nu ahte govat leat mielde mat čájehit objeavtta dili ovdal ja maŋŋá čađaheami ja dasto deatalaš beliid prošeavtta áigge.

Ođđa kuvlačuokkis Gáibádusat doarjjaožžui vuolde:

- Ovttaskas prošeavttaid lagat gáibádusat bohtet ovdan juolludusreivves

Meroštallannjuolggadusat:

- Guovtti prošeaktii juolluduvvo 200 000 ru goabbáige. Juolludus addojuvvo vuodustuvvon ohcama ja bušehta vuodul
- Prošeavttat main lea iežas ruhta vuoruhuvvojit
- Hálddahušgollun juolluduvvo gitta 15 % rádjai dohkkehuvvon goluin
- Registrerenprošeavttaid bálkágoluide juolluduvvo gitta 45 000 ru mánnui olbmo nammii, mas mielde sosiálagolut
- Iežasoasi/iežas barggu diibmohaddi sáhtta leat eanemusat 300 ru.
- Sullii 10 % ollislaš bušehtas berre siskkildit gaskkustandoaimbijuid

Regionála ovddideapmi

Sámedikki 2011 bušehtas kapihttalas 10.2 Regionála ovddideapmi bohtá ovdan čuovvovaš regionála váikkuhangaskaoamiid geavaheami ektui:

Regionála ovddidanruđat leat ruđat maid Sámediggeráđđi hálddaša doaibmajuiide ja prošeavttaide mat ruhtaduvvojit ovtta fylkkagiellaiguin. Lagat eavttut doarjagiidda bohtet ovdan sierra doarjjareivviin.

Jagi 2011 reviderejuvnon bušehtas rievdaduvvo dat leat ná:

Regionála ovddidanruđat leat ruđat maid Sámediggeráđđi hálddaša doaibmajuiide ja prošeavttaide mat ruhtaduvvojit ovtta fylkkagiellaiguin. Dát ii guoskka doaibmajuiide/prošeavttaide sámegeielaid doaibmaplána čuovvoleami oktavuodas. Lagat eavttut doarjagiidda bohtet ovdan sierra doarjjareivviin.

Eará váikkuhangaskaoamit

Čilgehus	Bušehta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Váikkuhangaskaoamit maid sámediggeráđđi hálddaša	2 450 000	0	350 000	2 800 000
Váikkuhangaskaoamit maid dievasčoahkkinjodihango	4 232 000	0	0	4 232 000
Submi	6 682 000	0	350 000	7 032 000

Váikkuhangaskaoamit maid sámediggeráddi hálddaša

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
501	Friija váikkuhangaskaoamit	300 000	0	0	300 000
510	Dásseárvodoaimbajut	300 000	0	0	300 000
507	Ásahusdieđáhusa čuovvoleapmi	350 000	0	350 000	700 000
508	Sámi lohanguovddáš	500 000	0	0	500 000
509	Verddeprošeakta	250 000	0	0	250 000
511	Čállin- ja lohkanveahkki boarráset sápmelaččaid	250 000	0	0	250 000
512	Prošeakta duhkorasat ja ped.ávdnasat	500 000	0	0	500 000
Submi		2 450 000	0	350 000	2 800 000

Jagi 2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 350 000 ru bargui organisašuvdnaovddideapmái Saemien Sijtes poasta 50700.

Eará doaimmat

Čoahkketabealla - Eará doaimbajut

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
800	Sámedikki konferánsat	1 350 000	0	200 000	1 550 000
801	Sámiide guoski statistihkka Norggas	375 000	0	0	375 000
850	Bálkkašumiid ja stipeanddaid juohkin	100 000	0	0	100 000
860	Dutkan ja ovddideapmi, čielggadeamit ja duod.proše.	1 300 000	0	400 000	1 700 000
899	Árvvoštallamat	900 000	0	0	900 000
Submi		4 025 000	0	600 000	4 625 000

Konferánsat Sámedikki olis

2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 200 000 ru Sámi parlamentáralaš ráđi nuoraidkonferánsii 2011. Suoma sámediggi (nuoraidráđi bokte) pláne lágidit sámi nuoraidkonferánsa golggotmánu loahpas 2011, jur ovdalaš SPR čoahkkima skábmamánu 9. b. 2011.

Dutkan ja ovddideapmi, čielggadeamit ja duodaštanprošeavttat

Čuovvovaš ođđa vuoruheamit 2011:s

- Sámedikki kulturváikkuhangaskaomiid barggolašvuodabeavttu olgguldas čielggadeapmi.
- Giellaikkadeapmi.

2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 400 000 ru dutkamii ja ovddideapmái, čielggadeamiide ja duodaštanprošeavttaide.

Politiikkalaš dási doaibmagolut

Politiikkalaš dási doaibmagolut

Poasta 01	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
1010	Sámedikki dievasčoahkkin	9 300 000	0	0	9 300 000
1110	Sámedikki čoahkkinjođihangoddi	2 012 000	0	0	2 012 000
1120	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	300 000	0	200 000	500 000
1310	Sámi parlamentáralaš ráđđi	500 000	0	0	500 000
1510	Sámediggeráđđi	8 487 000	0	0	8 487 000
1610	Sámedikki giellastivra	350 000	0	0	350 000
1620	Sámi giellalávdegoddi	500 000	0	0	500 000
1910	Sámedikki nuoraidpolitiikkalaš lávdegoddi (SNPL)	325 000	0	0	325 000
	Submi	21 774 000	0	200 000	21 974 000

2011 reviderejuvvon bušeahhta várrejuvvo 200 000 ru bearráigeahččanlávdegoddi.

Hálddahusdási doaibmagolut

Hálddahusa doaibmagolut

Poasta 01	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
-	Hálddahusa doaibmagolut	89 300 000	0	1 510 000	90 810 000
-	Erenoamáš proseavttat	1 400 000	0	3 600 000	5 000 000
	Submi	90 699 000	0	5 110 000	95 809 000

Sámediggi oaidná dárbbu nannet riikkaidgaskasaš ánggirdeami. Sihke nátionálalaččat ja riikkaidgaskasaččat sturrot vuordámušat Sámediggái. ON máilmmikonferánssa álgoálbmogiid birra 2014:s gáibida olu ráhkkananbarggu ja čuovvoleami Sámedikki bealis. Sámediggi lea ovttas eará álgoálbmogiiguin evttohan stuorát riikkaidgaskasaš ráhkkaneadđji álgoálbmotkonferánssa 2013:s Sápmai. ON galgá maiddái vuolgahit doaibmaplánabarggu álgoálbmogiid várás 2015 – 2030 áigodahkii. Lea dehálaš ahte Sámediggi lea guovddázis dán barggus. Seammás lea plána ovddidit riikkaidgaskasaš dieđáhusa Sámedikki dievasčoahkkimii. Danne dárbbasa Sámediggi návccaid ja gelbbolašvuoda sihke siskkáldasat ja olgo bealde.

Sámediggi ii leat dál organiserejuvvon iige leat bargoveahka man vuodul dohkálaččat sáhtá fuolahit sámi beroštusaid ja vuoigatvuodaid iešguđetlágan riikkaidgaskasaš oktavuodain. Vuohkkaseamos vuohki nannet Sámedikki kapasitehta, gelbbolašvuoda ja searvama riikkaidgaskasaš áššiin lea ásaht riikkaidgaskasaš ovddastusa Sámediggái. Lea lunddolaš ásaht dakkáraš ovddastusa New Yorkii dan geažil go 2014 máilmmikonferánssa álgoálbmogiid várás ja dan ráhkkananbargu lea doppe, ja go álgoálbmotáššiid bastevaš forum lea ON váldokantuvrras New Yorkas. Eanas proseassat sihke 2014 vástte ja vejolaš ráhkkaneadđji forum 2013:s vuolggahuvvojit New Yorkas.

Sámediggi lea bargan ollislaš ja kvalitehta dáfus sihkarastojuvvon ja áigeguovdilastojuvvon jienastuslogu sadjái oazžumiin juohke nuppi jagi. Dát lea dievasčoahkkinášši 40/07 čuovvoleapmi. Sámediggi lea dahkan siehtadusa EDB Ergo Group:in vuogádaga ásaheami ektui jienastuslogu várás, ovdabarggu ektui ovdal deaddileami ja maŋŋá meannudeapmái ja fievrridangoluid sáddema ektui guoskevaš gielddaide.

Julevsámi-dáru/dáru-julevsámi sátnegirji lea gárvvistuvvon ja Sámediggi áigu oastit vuoigatvuodaid digitála sátnegirji almmuheapmái.

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahhta várrejuvvo 1 510 000 ru namuhuvvon ulbmili.

Čoahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

82 siidu 149 siiddus

Earenoamáš prošeavttat

Erenoamáš prošeavttat

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Oddasisj. buš	Rev.buš-11
- Buoret bálvalus geavaheaddjiide	0	0	1 600 000	1 600 000
- Kvalitehtaovddideapmi vuodđooahpahusas - oah	0	0	2 000 000	2 000 000
- Njávdáma Ortodoksa hávdesadji nuortasámisiidd	600 000	0	0	600 000
- Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárdiin	300 000	0	0	300 000
- Ovdaprošeahta Beaivváš Sámi Našunálateahtera t	500 000	0	0	500 000
Sum	1 400 000	0	3 600 000	5 000 000

2011 reviderejuvvo bušeahas várrejuvvo 1 600 000 ru buoret bálvalussii geavaheaddjiide. Sámediggi lea šiehttan rámmašiehtadusa Making Waves nammasaš ásaahasain mii galgá hábmet neahttasiidduid. Ođđa neahttasiidduid galget rahppot 2011 čavčča. Neahttasiidduid galget addit dieđuid Sámedikki politihka birra ja doarjut Sámedikki doaimma dainna lágiin ahte geavaheaddjit jođánit ja álkit ožžot vástadusaid iežaset gažaldagaide, ožžot veahki áššemeannudeapmái ja aktiivvalaččat besset mielde hábmet Sámedikki boahhtevas politihka.

2010 loahpas juolludii Oahpahusdirektoráhtta 2 000 000 ru gelbbolašvuodáloktemii sámi skuvllii Máhttolokten – Sámi oktavuodas, ja olahusjoavku leat vuodđooahpahusa oahpaheaddjit. Oahpahusdirektoráhta juolludusreivve mielde galgá ruhta movttiidahttit gelbbolašvuodáloktemii mii ovddida sámegeiela ja sámi kultuvrra sámi skuvllas.

Dan geažil go Oahpahusdirektoráhtta juolludii ruđa 2010 loahpas, de ii šaddan ruhta geavahuvvot 2010:s. Danne várrejuvvo 2011 reviderejuvvo bušeahas 2 000 000 ru gelbbolašvuodáloktemii sámi skuvllas Máhttolokten – Sámi oktavuodas. Ruhta geavahuvvo Oahpahusdirektoráhta juolludusreivve mielde.

Plána- ja finánsalávdegotti árvalus

Álggahus

Bušeahhta lea resurssaid háhkan- ja geavahanplána, dan seammás go dat lea deatalaš bearráigeahččan- ja čuovvolangaskaoapmi Sámedikki ekonomijastivremis. Bušeahhta čájeha makkár ekonomalaš váikkuhusat plánain leat addojuvvo bušeahhtaáigodahkii, danne ovddida Sámediggeráđđi reviderejuvvo bušeahhta jahkái 2011. Čájeha ahte Sámedikkis jahkeloahpas 2010 lei geavatkeahces ieškapitála 3 648 638 ru ja rehketdoalu dáfus lei 9 397 652 badjelbáza. Dát mearkkaša dan ahte Sámediggi jagi 2011 reviderejuvvo bušeahas sáhtta juohkit oktiibuot 13 046 290 ru.

Mearkkašumit

Lávdegotti eanetlohku, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeku (Bb) labttut Sten Erling Jønsson, Hilde Anita Nyvoll, Ronny Wilhelmsen, Willy Ornebakke ja Ragnhild Melleby Aslaksen, Norgga sámiid riikasearvvi (NSR) labttut Ann-Mari Thomassen, Aili Keskitalo, Rolf Johansen, Jarle Jonassen, Árja labttu Alf Isaksen ja Sámit Máttá-Norggas labttu Marie Therese Nordsletta Aslaksen ovddidit čuovvovaš mearkkašumi:

Dalle go Sámediggi ovttasbargošiehtadusa bokte Finnmárkku fylkkagiiddain doarjui prošeavtta Sápmi Music, de lei eaktun ahte prošeahta galggai evaluerejuvvo. Lávdegoddi ii sáhte oaidnit ahte dát evalueren livčče dahkkojuvvo, ja eaktuda ahte dat čuovvoluvvo ovttasbargobeliid bealis.

Lávdegotti unnitlohku, NSR labttut, ovddidit čuovvovaš mearkkašumi:

Lávdegotti unnitlogu mielas lea lunddolaš ahte dieđáhus riikkaidgaskasaš doaimma birra galgá leat vuodđun vejolaš riikkaidgaskasaš ovddastusa ásaheami oktavuodas Sámediggái New York:s dahje eará Čoahkkingirjii čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

báikkiin. Sámediggeráđđi lea dieđihan ahte bohtá ođđa riikkaidgaskasaš dieđáhus. Ráđđelahttu Vibeke Larsen duođastii dan go ovddidii ášši 22/11 Reviderejuvvon bušeahtta, vuossárgga miessemánu 23. b. ahte dálá dieđáhus gusto dassázi go ođđa dieđáhus lea mearriduvvon. Gustovaš dieđáhus riikkaidgaskasaš suorggi birra leage nu Sámediggeráđi dieđáhus riikkaidgaskasaš áŋgiruššansurggiid birra - Álgoálbmogiid boahhteáiggi ovddideapmi, mii mearriduvvui dievasčoahkkimis áššis 49/06.

Dán dieđáhusas lea deattuhuvvon ahte dárbbášuvvo riikkaidgaskasaš ovddastus Europarlameantta oktavuhtii, ovttasbargguin Sámi parlamentáralaš ráđiin, dan dieđáhusas daddjojuvvo ná:

SPRii kantuvrra ásaheapmi Eurohpaparlameantta oktavuhtii, mii lea EU álbmotválljen láhkaaddi čoahkkein, lea rivttes lánki movt buoridit sámiid oktavuodaid EU ektui. Sámediggeráđđi háliida, ovttasráđiid Suoma ja Ruota sámedikkeiguin, bargat dan ala ahte SPR oasžžu dán lágan ovddastusa maid EU-parlameanta ruhtada. Parlamentáralaš čoahkkeimin sáhtá SPR ovdamuniin leat sajis doppe gos našonála parlameanttat leat ovddastuvvon. Dát attášii SPRii buoret stábtusa, seammás go dat addá vejolašvuodaid bargat dakkár fierpmádagas gos dieđut johtet ja oktavuodát čadnojuvvojit. Dát mearkkaša maiddái lagat ovttasbarggu fylkkagiielddaiguin go geahččá daid leahkima EU vuogádagas. Dát lea mielde nannemin Sámedikkei gelbbolašvuoda ealáhusdoaimma njuolggadusaid ja rámmaid ektui, go dadistaga stuorat oasi dain dál hábme EU. Dainna lágain sáhtá Sámediggi buorebut juohkeid dieđuid Sámedikkei áirasüdda, fitnodagaide ja álbmogii daid váikkuhusaid birra mat dain lágain ja njuolggadusain leat guoskevaš ealáhusdoibmii. Sámediggeráđđi háliida maiddái, ovttasráđiid earáiguin, bargat dan ala vai sámiid dilli Ruošša bealde buoriduvvo dan bokte ahte váikkubid komiteaid mat barget EUs Ruošša ektui.

Ovddastusa ásaheapmi SPR:ii Eurohpaparlameantta oktavuhtii.

Lávdegotti unnitlohku ii hálit garvit Sámedikki 2006 mearrádusa almmá bijakehtá vuodđun politihkkasuorggi ja vuoruhemiid ollislaš geahčadeami. Sámi parlamentáralaš ráđi mearrádusas daddjojuvvo ahte riikkaidgaskasaš bargu vuoruhuvvo ja oktiordnejuvvo, danne berre ovttasráđiid ovttasbargooasálaččaignin Sámi parlamentáralaš ráđis árvvoštallat sierra dárbbuid ja áŋgiruššansurggiid nubbi nuppi vuostá. Dát berre dahkkojuvvot barggu bokte ođđa riikkaidgaskasaš dieđáhusain.

Dát lávdegotti lahtut oaivvildit danne ahte ii leat dohkálaš ovddidit evttohusa riikkaidgaskasaš ovddastusa ásaheamis bušeahta reviderema bokte, erenoamážit go dát ovddastus ii oro leamen fakkastuvvon movtge Sámedikki plánadokumeanttaide. Min mielas lea dát áibbas ođđa ášši maid Sámediggi berrešii meannudit guoskevaš dokumeanttain, main sáhtá vihkkedallat sierra molssaeavttuid ja árvvoštallat daid váikkuhusaid sámi servodaga dárbbuid ektui. Mii vuordit áinnas ahte dieđihuvvon riikkaidgaskasaš dieđáhusas válddahuvvojit sierra molssaeavttut maiguin nannet Sámedikki vejolašvuoda gozihit sámi beroštumiid ja vuoigatvuodaid sierra riikkaidgaskasaš oktavuodain.

Lávdegotti unnitlohku konstatere ahte Sámediggeráđđi evttohusastis reviderejuvvon bušeahtas lea čuovvolan mánga evttohusa maid NSR lea evttohan jagi 2011 ja 2010 dábálaš bušeahta meannudeami oktavuodas, vaikko dát evttohusat dalle hilgojuvvojedje. Ovdamearkan dasa sáhttit namuhit juolludusaid nannema ođđa oahpponeavvuid ráhkadeapmái, ohcanvuđot ortnegiidda giela, kultuvrra ja ealáhusaid ektui, doarjaga nannema Davviálbmogiid guovddáži ja doaimarudaid nannema bearráigeahččanlávdegodđái.

Danne vällje lávdegotti unnitlohku guorrasit enaš daid evttohusaide maid Sámediggeráđđi lea ovddidan.

Nuoraj TV fásta poastan Sámedikki bušehttii

Sámedikki 2011 bušeahas lea Sámediggi mearridan sierra strategijaid maid bokte sihkkarastit ja ovddidit ealli ja girjás sámi dáidda- ja kultureallima. Okta strategijain lea sámi mediafálaldaga nannen mátta-, julev- ja davvisámi giellaguovlluin.

Lávdegotti unnitlohku čujuha ahte erenoamáš dárbu lea ovddidit girjás mediafálaldaga julevsámegillii. NRK Sámis leat guokte radiosáddaga vahkkosaččat, ja TV:s ii leat olus mihkkege julevsámegillii. Báikkálaš áviisa Nord-Salten čállá siiddu julevsámegillii vahkkosaš áviissas.

Nuoraj TV lea mediafálaldat interneahat julevsámegillii nuoraid várás ja maid nuorat leat ásahan 2010:s. Fálaldaga ferttedje dattetge heaittihit jahkemolsumis 2010-2011 dan geažil go eai ožžon doarvái juolludusaid doibmii. Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte dát lei hui buorre fálaldat mas sámi mánát ja nuorat ollu beroštedje. Lávdegotti unnitlohku oaivvilda ahte oppalaččat ferte áŋgiruššat dan ektui ahte oážžut eanet mediafálaldaga julevsámegillii giela nannema dihte. Erenoamážit lea deatalaš áŋgiruššat mediafálaldaga oččodemiin julevsámi mánáide ja nuoraide.

Dát lahtut lávdegottis ávžžuhit Sámediggeráđi sihkkarastit ruhtadeami Nuoraj TV:ii Sámedikki 2012 bušeahas vai dán fálaldagain sáhtá fas joatkit julevsámegiela ovddideami dihte. Lávdegoddi ávžžuha Sámediggeráđi ovtasbargat ruhtadeami ektui Norlándda fylkkasuohkaniin, Divttasvuona suohkaniin ja Kulturdepartemeantain.

Evttohusat

Evttohus 1

Bargiidbellodaga sámediggejoavkke (Bb), Sámit Mátta-Norggas, Árja, Norgga sámiid riikasearvvi (NSR) ja Ovddádusbellodaga evttohus

Bálkáovdáneami bisseheapmi

Sámediggi mearrida ahte Sámediggeráđi, politihkalaš ráđđeaddiid ja dievasčoahkkinjođiheaddji báلكká ovdáneapmi bissehuvvo dassáži go Sámediggi lea meannudan dan čuovvu evaluerema.

Evttohus 2

Bargiidbellodaga sámediggejoavkke (Bb), Sámit Mátta-Norggas, Árja ja Norgga sámiid riikasearvvi (NSR) evttohus

Ođđa poasta 211, tabealla 6.2 Njuolgo doarjagat:

211 Sápmi Music 500.000

Ruhtadeapmi: Poasta 01 Hálldahusdási doaibmagolut 250.000 ru, tabealla 10.2, poasta 500, regionála ovddideami 250.000 ru.

Evttohus 3

Bargiidbellodaga sámediggejoavkke (Bb), Sámit Mátta-Norggas ja Árja evttohus

Hálldahusdási doaibmagolut, poasta 01

Nubbi teakstaossi sihkkojuvvo.

Ođđa nubbi teakstaossi:

Sámediggi áigu fievriddit dakkár politihka mainna gozihit sámi oktasaš beroštumiid dan oktavuodas go dahkkojuvvojit geatnegahtti riikkaidgaskasaš šiehtadusat. Sámediggi ii leat odne organiserejuvvon nu ahte dat dohkálaš vuogi mielde sáhtášii gozihit sámi beroštumiid ja vuoigatvuodaid sierra riikkaidgaskasaš oktavuodain eai leat doarvái bargit dan dahkat dahje vejolašvuohtage.

Evttohus 4

Norgga sámiid riikasearvvi (NSR) evttohus

Kap/poasta	Teaksta	bajiduvvo	geahpeduvvo
4.2.2/10103	Ohppiid lonuhallanortnet (ođđa poasta)	100000	
6.2.1/20211	Sáčča Sámi viessu	150000	
6.2.1/20215	Álttá Siida (ođđa poasta)	200000	
6.3.1.4/20050	Mearrasámi šilju		
9.3/45100	Porsáŋggus	100000	
	<ul style="list-style-type: none"> • Guovdageainnu ja Máze doaibmaguovddážit* Unjárgga penšonisttaid searvi *Gáivuotna, Birtavárri • Ruŋgu gilviessosearvi * Omasvuona suohkan • Snoasa suohkan *Árran julevsámi guovddáš *Álttá giellaguovddáš 		
9.3/45100	• Oslo sámi viessu	1000000	
16.1/1120	Bearráigeahččanlávdegoddi	400000	
16.4/	Bivdi	150000	
	Sierra proševttat		1000000
	Hálddahusa doaibmagolut		1100000
	SUBMI	2100000	2100000

Evttohus 5

Ovddádusbellodaga evttohus

Sámediggi juogada 2011:s dan mii ovddit bušeahas lea unnit geavahuvvon, 13 046 290 ru ná:

Poasta	Namahus	Evttohus
5.2.1	Giella, guovttegielatdoarjja	5 000 000
Foanda		8 046 290

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit eaige evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Sámediggi doarju muđui Sámediggeráđi mearrádusárvalusa.

Áirras Willy Ørnebakk evttohii ahte jienasteapmi májniduvvo borranbottu maŋŋái ja ahte rahppo vejolašvuohta buktit evttohusaid čoaškinortnega §24, 3 lađđasa vuodul.

- Evttohus mearriduvvui ovttajienalaččat.

Evttohus 6, Airrasat Willy Ørnebakk, BB:a sámediggejoavku, Aili Keskitalo NSR sámediggejoavku ja Alf Isaksen, Árja

Rievdadus evttohusas 2 lávdegotti evttohusas

Ođđa teakstaovassi kapihttali 10.2 Regionánaovddideapmi:

Juolludus regionálaovddideapmái várrejuvvo 500 000 ru fylkkagiieldalaš prošehtii Sápmi Music.

Juolludus čielggaduvvo Finnmárkku fylkkagiieldain gulahallamiin. Sámediggi lea

ovttasbargošiehtadusa bokte Finnmárkku fylkkagiieldain searvvahuvvon prošehtii Sápmi Music, ja eaktuduvvo ahte prošeakta evaluerejuvvo. Evalueren ii leat čađahuvvon, ja eaktuduvvo ahte dát čuovvoluvvo ovttasbargobeliid bealis.

Postii 500 lasihuvvo 250 000 ru ja poasttas 01 Doaibmagolut váldojuvvo 250 000 ru.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 30 čoaškis. Jienasteapmi dahkkojuvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 5 hilgojuvui 27 jienain. 3 jienastedje beali.
- Evttohus 4 hilgojuvui 19 jienain. 11 jienastedje beali.
- Evttohus 3 mearriduvvui 16 jienain 14 jiena vuostá.
- Evttohus 2/6 mearriduvvui 27 jienain 3 jiena vuostá.
- Evttohus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 27 jienain 3 jiena vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
	Willy Ørnebakk, čoaškinortnegii	
	Olaf Eliassen, čoaškinortnegii	
1	Ragnhild Melleby Aslaksen, áššejođiheaddji	Aili Keskitalo
		Alf Isaksen
	Ragnhild Melleby Aslaksen	
2	Rolf Johansen	Sten Erling Jønsson
		Jørn Are Gaski
	Rolf Joahnsen	

3	Anders Somby jr.	
4	Arthur Johan Tørfoss	
5	Ann-Mari Thomassen	Silje Karine Muotka
		Gunn-Britt Retter
	Ann-Mari Thomassen	
6	Sten Erling Jønsson	Aili Keskitalo
		Ann-Mari Thomassen
		Ragnhild Melleby Aslaksen
	Sten Erling Jønsson	
7	Aili Keskitalo	Willy Ørnebakk
		Sten Erling Jønsson
		Ragnhild Melleby Aslaksen
	Aili Keskitalo	
8	Per Andersen Bæhr	Ann-Mari Thomassen
9	Willy Ørnebakk	Ragnhild Melleby Aslaksen
		Aili Keskitalo
		Rolf Johansen
	Willy Ørnebakk	
10	Jarle Jonassen	Sten Erling Jønsson
		Willy Ørnebakk
		Ragnhild Melleby Aslaksen
	Jarle Jonassen	
11	Egil Olli	
12	Knut Roger Hansen	Geir Tommy Pedersen
		Rolf Johansen
		Olaf Eliassen
13	Vibeke Larsen	
14	Geir Tommy Pedersen	
15	Willy Ørnebakk	
16	Jørn Are Gaski	
17	Rolf Johansen	
18	Alf Isaksen	
	Ragnhild Melleby Aslaksen, áššejođiheddji	
	Aili Keskitalo, čeahkkinortnegii	
	Willy Ørnebakk, čeahkkinortnegii	
	Alf Isaksen, čeahkkinortnegii	
19	Willy Ørnebakk	
	Willy Ørnebakk, čeahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Sámedikki doaibma lea meroštallojuvvon netto bušeahttadoaibman, danne bisuha ja juohká Sámediggi iežas bušeahta badjelbáhcaga. Vejolaš vuolláibáza válđojuvvo sisa maŋit jagi bušeahtas. Sámediggi láve jahkásaččat revideret bušeahtas dievasčeahkkimis miessemánus, jahkediedáhusa mearrádusa vuodul miessemánus mas mielde maiddái jahkerehketdoallu.

Sámediggi sáhtta hálldašit poastta 50 ruđaid maid lea ožžon departemeanttain friija. Dát ii guoskka merkejuvvon ruđaide mat bohte eará departemeantapoasttain, nugo poasttain 22 ja 72. Lassijuolludusat váldojuvvojit dattetge mielde reviderejuvvon bušeahtas.

Čujuhit muđui Sámedikki jahkerekketdollui ja Sámedikki 2010 jahkediedáhussii, ášši 008/11.

Sámedikki 2010 rehketoallu čájeha rehketoalu dáfus badjelbáhcaga mii lea 9 397 652 ru. Dasa lassin lea Sámedikkis geavatkeahtes iežaskapitála 3 648 638 ru juohkin láhkai. Dat mearkkaša dan ahte Sámedikkis reviderejuvvon bušeahtas 2011 lea oktiibuot 13 046 290 ru maid sáhtta juohkit.

Liige juolludusaid juohkin ja ođđasis juohkin bušeahtas 2011 oidno tabeallain vuolábealde ja válddahus ovttaskas poastaid birra maid lea vuolábealde.

Sámedikki ollislaš sisaboađut ja golut

Sámedikki boadut ja golut buohkanassii

	Bušeahtta -11	Liigejuolludeap	Ođđasisjuog.	Rev.buš-11
Doaibmaboađut				
Departemeanttaid juolludusat	355 707 000	0	0	355 707 000
Sámeálbmotfoanda	5 500 000	0	0	5 500 000
Doaibmaboađuid submi	361 207 000	0	0	361 207 000
Váikkuhangaskaoamit				
Oahpahus	34 830 000	0	2 555 290	37 385 290
Giella	59 209 000	0	1 391 000	60 600 000
Kultuvra	87 536 000	0	1 840 000	89 376 000
Ealáhus	35 063 000	0	1 000 000	36 063 000
Birasgáhtten ja kultursuodjalus	2 000 000	0	0	2 000 000
Dearvvašvuoda- ja sosiálaárgirusšan	3 350 000	0	0	3 350 000
Regionála ovddideapmi	4 987 000	0	250 000	5 237 000
Riikkaaidgaskasaš ja sámi ovttasbargu	1 350 000	0	0	1 350 000
Sámi organisašuvnnat	4 201 000	0	0	4 201 000
Eará váikkuhangaskaoamit	6 682 000	0	350 000	7 032 000
Sámeálbmotfoanda	5 500 000	0	0	5 500 000
Eará doaibmabijut	4 025 000	0	600 000	4 625 000
Váikkuhangaskaomiid submi	248 733 000	0	7 986 290	256 719 290
Doaibmaboađuid - Váikkuhangaskaomiid submi	112 474 000	0	-7 986 290	104 487 710
Doaibmagolut				
Politiikalaš dási doaibma	21 774 000	0	200 000	21 974 000
Hálddahusa doaibma	89 300 000	0	1 260 000	90 560 000
Erenoamáš doaibmagolut	1 400 000	0	3 600 000	5 000 000
Doaibmagoluid submi	112 474 000	0	5 060 000	117 534 000
JAHKEBOAÐUS	0	0	-13 046 290	-13 046 290

Oahpahus

Čoahkketabealla - Sámegiel oahpahus

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Ohcanvuđot doarjagat	27 330 000	0	2 155 290	29 485 290
Doaibmabijut nannen dihtii oahpponeavvovoráhkadear	4 000 000	0	0	4 000 000
Sámi oahpponeavvovouskkádat	3 500 000	0	400 000	3 900 000
Submi	34 830 000	0	2 555 290	37 385 290

Ohcanvuđot doarjagat - oahpponeavvut

Ohcanvuđot doarjagat - Sámegiel oahpahus

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
100	Oahpponeavvut	13 175 000	0	2 155 290	15 330 290
101	Gelbbolašvuodálokten	4 750 000	0	0	4 750 000
102	Mánáidgárdit	9 405 000	0	0	9 405 000
Submi		27 330 000	0	2 155 290	29 485 290

Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
10000	Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii	9 775 000	0	2 155 290	11 930 290
Submi		9 775 000	0	2 155 290	11 930 290

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahas várrejuvvo 2 155 290 ru doarjjan vuodđoskuvlla dábálaš oahpponeavvuide .

Stipeanda alit ohppui

Kapihttalas 4.2.2.2, poasta 10102 Stipeanda alit ohppui lea okta vuoruhemiin jahkái 2011 veaháš eahpečielggas. Dat guoská čuovvovaš vuoruheapmái; ”Veajuiduhttin stipeanda – das várrejuvvon 150 000 ru”. Danne lea dárbu rievdadit kuvlačuoggá vuoruheamis veajuiduhttin stipeanda leat ná:

- Veajuiduhttin stipeanda – das várrejuvvon 150 000 ru, dás lea vuoruhuvvon viidáset oahppu demeansa ja boarrásiid psykiatriijas, viidáset oahppu psykálaš dearvasvuoda barggus ja viidáset oahppu fierpmádatbarggu oktavuodas.

Sámi oahpponeavvoportála

Sámi oahpponeavvovouskkádat

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
105	Sámi oahpponeavvovouskkádat	3 500 000	0	400 000	3 900 000
Submi		3 500 000	0	400 000	3 900 000

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahas várrejuvvo 400 000 ru Sámi oahpponeavvoportála neahttsiidduid jorgaleapmái julev- ja máttasámegilli. Doaibmabidju lei plánejuvvon čađahuvvot 2010:s, muhto hástalusaid geažil oažžut jorgaleddjiid fertii bargu mañiduvvot.

Giella

Čoahkketabealla - Sámeigiella

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Njuolgga doarjagat	51 599 000	0	0	51 599 000
Ohcanvuđot doarjja	7 610 000	0	1 391 000	9 001 000
Submi	59 209 000	0	1 391 000	60 600 000

Giellaprošeavttat sámeigiella hálddašanguovllu siskkoabealde ja olggobealde

Ohcanvuđot doarjagat - Sámeigiella

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
151	Giellaprošeavttat hálddašanguovllu siskkoabealde	3 450 000	0	951 000	4 401 000
152	Giellaprošeavttat hálddašanguovllu olggobealde	4 160 000	0	440 000	4 600 000
Submi		7 610 000	0	1 391 000	9 001 000

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahhtas várrejuvvo 951 000 ru giellaprošeavttaide siskkoabealde giellahálddašanguovllu.

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahhtas várrejuvvo 440 000 ru giellaprošeavttaide olggobealde giellahálddašanguovllu.

Kultuvra

Čoahkketabealla - Sámi kultuvra

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Njuolgga doarjagat	65 672 000	0	600 000	66 272 000
Ohcanvuđot doarjja	15 949 000	0	1 240 000	17 189 000
Sámi dáiddáršiehtadus	5 915 000	0	0	5 915 000
Submi	87 536 000	0	1 840 000	89 376 000

Njuolgga doarjja

Njuolgga doarjagat - Sámi kultuvra

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
202	Sámi kulturviesut	9 588 000	0	0	9 588 000
204	Sámi festiválat	3 249 000	0	0	3 249 000
205	Sámi valástallan	1 847 000	0	0	1 847 000
206	Sámi teáhter	17 740 000	0	0	17 740 000
208	Sámi prentosat	3 106 000	0	0	3 106 000
250	Mobiila girjerádjobálvalusat	6 975 000	0	0	6 975 000
210	Museat	23 167 000	0	600 000	23 767 000
Submi		65 672 000	0	600 000	66 272 000

Museat

Museat

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
21003	Árran Julevsame guovddasj/lulesamisk senter	4 415 000	0	0	4 415 000
21004	Saemien Sijte	2 443 000	0	0	2 443 000
21008	RiddoDuottarMuseat	8 040 000	0	0	8 040 000
21009	Deanu ja Várjjat mueumssiida	6 314 000	0	0	6 314 000
21010	Várdobáiki musea	1 336 000	0	0	1 336 000
21011	Davvi álbmogiid guovddáš OS	619 000	0	600 000	1 219 000
Submi		23 167 000	0	600 000	23 767 000

Ášši 06/07 Sámi museadoaimma oassečielggadus Davvi Norlánddas ja Romssas mearrádusa ektui várrejuvvo 600 000 ru jagi 2011 reviderejuvvon bušehtas Davviálbmogiid guovddášii OS/Senter for nordlige Folk AS poasta 21011.

Ohcanvuđot doarjja - kulturovddideapmi

Ohcanvuđot doarjja - Sámi kultuvra

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
200	Kulturovddideapmi	9 524 000	0	1 240 000	10 764 000
201	Sámi lágádušat	2 750 000	0	0	2 750 000
212	Sámi girjebussii oastin	2 500 000	0	0	2 500 000
213	Sámi deaivvadansajit	1 175 000	0	0	1 175 000
Submi		15 949 000	0	1 240 000	17 189 000

Eará kulturdoaimbajijut

Eará kulturdoaimbajijuide

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
20050	Eará kulturdoaimbajijut	2 678 000	0	1 240 000	3 918 000
Submi		2 678 000	0	1 240 000	3 918 000

- Evttohuvo čuovvovaš lasáhus kapihttalas 6.3.1.4 Eará kulturdoaimbajijut, poastta 20050 vuoruhemiin:
- Nissonriikasearvvi searvan riikkaidgaskasaš valáštallandoaluide.
- Prošeaktadoarjja Beaivváš Sámi Našunálateáhtera 30-jagi doaluide 2011:s.

Jagi 2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 1 240 000 ru doarjja eará kulturdoaimbajijuide.

Ealáhusat

Čoahkketabealla - Ealáhusat

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Njuolggá doarjagat	3 102 000	0	0	3 102 000
Ohcanvuđot doarjja	16 911 000	0	500 000	17 411 000
Árvoháhkkanprogramma	5 650 000	0	500 000	6 150 000
Duodješehtadus	9 400 000	0	0	9 400 000
Submi	35 063 000	0	1 000 000	36 063 000

Ohcanvuđot doarjja - Sámi ealáhusat

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
30030	Máŋggabealat ealáhusat	7 947 000	0	500 000	8 447 000
30000	Mariidna ealáhusat	4 165 000	0	0	4 165 000
30010	Eanadoallu	4 799 000	0	0	4 799 000
Submi		16 911 000	0	500 000	17 411 000

Máŋggabealat ealáhusat

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
30030	Máŋggabealat ealáhusat	7 947 000	0	500 000	8 447 000
Submi		7 947 000	0	500 000	8 447 000

Bargus Sámedikki dieđáhusain ealáhusovddideami birra mii biddjojuvvo ovdan jagis 2011, leat ilbman stuorra hástalusat eretfárrema ektui sámi guovlluin (erenomážit fárrejit nissonolbmot ja nuorat), stuorra rievdadusat ealáhusstruktuvrras, unnán ásaheamit ja unnán ealáhusat. Danne lea dárbu eanet áŋgiruššat dakkár ealáhusaid nannemiin maid olis bisuhivčče nissonolbmuid ja nuoraid guovllus ja oččošeimmet sin boahit ruovttoluotta sámi guovlluide, ja dasto bargat ealáhushtkamiin, ođđa háhkamiin ja ođđa ásaheamiid nannemiin.

Jagis 2011 várrejuvvo 500 000 ru reviderejuvvon 2011 bušeahas juohkelágan ealáhusaide.

Lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmma

Posata	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
30060	Lotnolasealáhusat	3 150 000	0	0	3 150 000
30061	Duodji - fidnoahppoortnet	1 500 000	0	0	1 500 000
30062	Čielggadanprošeavttat ja eará doaibmabijut	850 000	0	500 000	1 350 000
30063	Fágalaš forum ja ovddidanforum	150 000	0	0	150 000
Submi		5 650 000	0	500 000	6 150 000

Čielggadanprošeavttat ja eará doaibmabijut

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
30062	Čielggadanprošeavttat ja eará doaibmabijut	850 000	0	500 000	1 350 000
Submi		850 000	0	500 000	1 350 000

Jagi 2011 bušeahas várrejuvvo 500 000 ru Lotnolasealáhusaid árvoháhkkanprográmmii ja sámi mátkeealáhusaide mánga ásaheamiid ja ásaheamiid čuoovoleapmái.

Areálat, birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi

Ohcanvuđot doarjjaortnega gáibádusa válddahallan sámi kulturmuutosuodjaleapmi kapihtal 8.2.1.

Sámedikki 2011 bušeahas lea várrejuvvon 2 000 000 ru postii 40000 Sámi kulturmuutosuodjaleapmi. Ortnegis lei ohcanáigemearrin guovvamánu 1. b. 2011. Dán vuodul leat báhcán ruđat ortnegii ja evttohuvvo ahte biddjojuvvo ođđa ohcanáigemearri čakčamánu 1. b. 2011.

Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

93 siidu 149 siiddus

Reviderejuvvon 2011 bušehtas addojuvvo doarjja guovtti prošeaktii. Sámi huksensuodjalusprošeaktii ja eará sámi kulturmuittuid registreremii. Goappašiid prošeavttaide juolluduvvo gitta 200 000 ru ja dat galget deavdit doarjjaeavttuid.

Evttohuuvvo čuovvovaš lasáhus/rievdadus kapihttalis 8.2.1 sámi kulturmuittosudjaleapmi, dát lasáhusat /rievdadusat gustojit ohcanáigemearrái mii lea čakčamánu 1. b. 2011:

Doarjjaortnega doarjjaoažžun rievdaduvvo ná:

Huksensuodjalusprošeavttaide:

- Suodjaluvvon sámi visttiid eaiggádat, vuosttažettiin ovttasbargguin almmolaš dahje priváhta ásahusaiguin ja organisašuvnnaiguin
- Almmolaš dahje priváhta ásahusat ovttasbargguin eaiggádiin

Prošeavttaide mat eai leat huksensuodjalus:

- Sámi kulturásahusat/organisašuvnnat ja museat dahje sullasaš ásahusat/organisašuvnnat main lea gelbbolašvuohta sámi kulturmuittosudjaleamis

Vuoruheamit 2011 rievdaduvvojit ná:

- Sámi kulturmuittuid registreren gáržžiduvvon guovllu siskkobealde gos ovddežis leat unnán registrerejuvvon automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi kulturmuittut almmolaš registariin. Báikkálaš searvan vuoruhuvvo.
- Sámi vисти/lokáitehta ođasteapmi Báikkálaš searvan vuoruhuvvo.

Juolludaneavttut:

Ođđa kuvlačuokkis:

- Ohcanáigemearri lea čakčamánu 1. b. 2011. Ohcamat mat sáddejuvvojit maŋŋá dán dáhtona eai realitehta meannuduvvo.

Diedut mat galget boahit ovdan ohcamis rievdaduvvojit leat ná:

- Prošeaktačilgehus mas válddahuvvojit boadusmihttu, ovdánanplána, fágalaš čanastat sus dahje sis geat galget čadahit prošeavtta, movt prošeakta plánejuvvo čadnojuvvot báikkálaččat ja prošeaktabohtosiid gaskkusteapmi.
- Bušeahhta mii čájeha gollogeahčastaga čadnojuvvon doaibmabijuide ja ruhtadanpláni
- Ohcamiin galgá árvoštallojuvvot mainna lágiin dásseárvoperspektiivva sáhtta váikkuhit prošeavtta bohtosiid ja movt dat dalle gozihuvvo.
- Muđui gustojit dat njuolggadusat maid Sámediggi lea mearridan áššis 43/07 Sámedikki ohcanvuđot doarjjahálddašemi ođasmahttin.

Gáibáduusat doarjjaoažžui rievdaduvvojit leat ná:

Registrerenprošeavttaide

- Registrerenprošeavttaide galgá Askeladdena, SEFRAKa dahje Sámedikki registrerenskovvi geavahuvvot
- Kulturmuittut galget registrerejuvvot digitála, omd. GPS:in dahje giehta-PC:in (pda:in). Juohke raporteremis ferte UTM-ávádat almmuhuvvot.
- Sámediggi galgá sáhttit oažžut buot registrerenávdnasiid ja maiddái loahpparaportta, digitála hámis.
- Kulturmuittuid registreren ferte dahkkojuvvot guoskevaš eanaeaiggádiid mieđihemiin. Geassemánu 9. b. 1978-mannosaš lága nr. 50 vuđul kulturmuittuid birra ii galgga registreren ja duođaštepmi mange láhkai duohtadit kulturmuittuid. Dát guoská maiddái geahčalanroggamii ja sullasaš registerenvugiide. Dákkár iskamiidda ferte ohcat lobi Riikaantikváras.

Huksensuodjalanprošeavttaide

- Ođastanprošeavttaid oktavuodas geatnegahttojuvvo prošeaktaeaiggát váldit oktavuoda Sámedikki huksensuodjalus bargiiguin ovdal go prošeakta álggahuvvo. Jos dohkkehuvvon plána áigu rievdadit, de geatnegahttojuvvo prošeaktaeaiggát/snihkkár guorahallat ođđa plána Sámedikkiin ovdal go dat álggahuvvo.
- Ođastanprošeavttat galget álohii raporterejuvvot nu ahte govat leat mielde mat čájehit objeavtta dili ovdal ja maŋŋá čađaheami ja dasto deatalaš beliid prošeavtta áigge.

Ođđa kuvlačuokkis Gáibádusat doarjjaožžui vuolde:

- Ovttaskas prošeavttaid lagat gáibádusat bohtet ovdan juolludusreivves

Meroštallannjuolggadusat:

- Guovtti prošeaktii juolluduvvo 200 000 ru goabbáige. Juolludus addojuvvo vuodustuvvon ohcama ja bušehta vuodul
- Prošeavttat main lea iežas ruhta vuoruhuvvojit
- Hálldahusgollun juolluduvvo gitta 15 % rádjai dohkkehuvvon goluin
- Registrerenprošeavttaid bálkágoluide juolluduvvo gitta 45 000 ru mánnui olbmo nammii, mas mielde sosiálagolut
- Iežasosi/iežas barggu diibmohaddi sáhtta leat eanemusat 300 ru.
- Sullii 10 % ollislaš bušehtas berre siskkildit gaskkustandoaimbajuid

Regionála ovddideapmi

Čoahkketabealla - Regionála ovddideapmi

Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Regionála ovddideapmi - eará váikkuhangaskaoamit	4 987 000	0	250 000	5 237 000
Submi	4 987 000	0	250 000	5 237 000

Regionála ovddideapmi

Poasta	Čilgehus	Bušeahhta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
500	Regionála ovddideapmi - eará váikkuhangaskaoamit	4 987 000	0	250 000	5 237 000
Submi		4 987 000	0	250 000	5 237 000

Sámedikki 2011 bušehtas kapihttalas 10.2 Regionála ovddideapmi bohtá ovdan čuovvovaš regionála váikkuhangaskaomiid geavaheami ektui:

Regionála ovddidanruđat leat ruđat maid Sámediggeráđđi hálldaša doaimbajuide ja prošeavttaide mat ruhtaduvvojit ovttas fylkkagiellaiguin. Lagat eavttut doarjagiidda bohtet ovdan sierra doarjjareivviin.

Jagi 2011 reviderejuvvon bušehtas rievdaduvvo dat leat ná:

Regionála ovddidanruđat leat ruđat maid Sámediggeráđđi hálldaša doaimbajuide ja prošeavttaide mat ruhtaduvvojit ovttas fylkkagiellaiguin. Dát ii guoskka doaimbajuide/prošeavttaide sámegeielaid doaimbaplána čuovvoleami oktavuodas. Lagat eavttut doarjagiidda bohtet ovdan sierra doarjjareivviin.

Ođđa teakstaoassi kapihttali 10.2 Regionála ovddideapmi:

Juolludusas regionálaovddideapmái várrejuvvo 500 000 ru fylkkagiieldalaš prošektii Sápmi Music. Juolludus čielggaduvvo Finnmárkku fylkkagiieldain gulahallamiin. Sámediggi lea ovttasbargošiehtadusa bokte Finnmárkku fylkkagiieldain searvvahuvvon prošektii Sápmi Music, ja eaktuduvvo ahte prošeakta evaluerejuvvo. Evalueren ii leat čađahuvvon, ja eaktuduvvo ahte dat čuovvoluvvo ovttasbargobeliid bealis.

Jagi 2011 bušehtas várrejuvvo 250 000 ru Regionlovdideapmái.

Eará váikkuhangaskaoamit

Čilgehus	Bušehtta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
Váikkuhangaskaoamit maid sámediggeráđđi hálddaša	2 450 000	0	350 000	2 800 000
Váikkuhangaskaoamit maid dievasčoahkkinjođihango	4 232 000	0	0	4 232 000
Submi	6 682 000	0	350 000	7 032 000

Váikkuhangaskaoamit maid sámediggeráđđi hálddaša

Poasta	Čilgehus	Bušehtta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
501	Friija váikkuhangaskaoamit	300 000	0	0	300 000
510	Dásseárvodoaimbajut	300 000	0	0	300 000
507	Ásahusdieđáhusa čuovvleapmi	350 000	0	350 000	700 000
508	Sámi lohanguovddáš	500 000	0	0	500 000
509	Verddeprošeakta	250 000	0	0	250 000
511	Čállin- ja lohkanveahkki boarráset sápmelaččaid	250 000	0	0	250 000
512	Prošeakta duhkorasat ja ped.ávdnasat	500 000	0	0	500 000
Submi		2 450 000	0	350 000	2 800 000

Jagi 2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 350 000 ru bargui organisašuvdnaovddideapmái Saemien Sijtes poasta 50700.

Eará doaimmat

Čoahkketabealla - Eará doaimbajut

Poasta	Čilgehus	Bušehtta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
800	Sámedikki konferánsat	1 350 000	0	200 000	1 550 000
801	Sámiide guoski statistihkka Norggas	375 000	0	0	375 000
850	Bálkkašumiid ja stipeandaid juohkin	100 000	0	0	100 000
860	Dutkan ja ovddideapmi, čielggadeamit ja duod.proše:	1 300 000	0	400 000	1 700 000
899	Árvvoštallamat	900 000	0	0	900 000
Submi		4 025 000	0	600 000	4 625 000

Konferánsat Sámedikki olis

2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 200 000 ru Sámi parlamentáralaš ráđi nuoraidkonferánsii 2011. Suoma sámediggi (nuoraidráđi bokte) pláne lágídit sámi nuoraidkonferánsa golggotmánu loahpas 2011, jur ovdalaš SPR čoahkkima skábmamánu 9. b. 2011.

Dutkan ja ovddideapmi, čielggadeamit ja duodaštanprošeavttat

Čuovvovaš ođđa vuoruheamit 2011:s

- Sámedikki kulturváikkuhangaskaomiid barggolašvuodabeavttu olgguldas čielggadeapmi.
- Giellaiskkadeapmi.

2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 400 000 ru dutkamii ja ovddideapmái, čielggademiiide ja duođaštanprošeavttaide.

Politiikkaš dási doaibmagolut

Politiikkaš dási doaibmagolut

Poasta 01	Čilgehus	Bušehtta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
1010	Sámedikki dievasčoahkkinn	9 300 000	0	0	9 300 000
1110	Sámedikki čoahkkinnjodihangoddi	2 012 000	0	0	2 012 000
1120	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	300 000	0	200 000	500 000
1310	Sámi parlamentáralaš ráđđi	500 000	0	0	500 000
1510	Sámediggeráđđi	8 487 000	0	0	8 487 000
1610	Sámedikki giellastivra	350 000	0	0	350 000
1620	Sámi giellalávdegoddi	500 000	0	0	500 000
1910	Sámedikki nuoraidpolitiikkaš lávdegoddi (SNPL)	325 000	0	0	325 000
Submi		21 774 000	0	200 000	21 974 000

2011 reviderejuvvon bušehtas várrejuvvo 200 000 ru bearráigeahččanlávdegoddi.

Bálkávdeamei bisseheapmi:

Sámediggi mearrida ahte Sámediggeráđi, politiikkaš ráđđeaddiid ja dievasčoahkkinnjodiheddji bálkká ovdáneapmi bissehuvvo dassáži go Sámediggi lea meannudan dan čuovvu evaluerema.

Hálddahusdási doaibmagolut

Hálddahusa doaibmagolut

Poasta 01	Čilgehus	Bušehtta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
-	Hálddahusa doaibmagolut	89 300 000	0	1 260 000	90 560 000
-	Erenoamáš prošeavttat	1 400 000	0	3 600 000	5 000 000
Submi		90 699 000	0	4 860 000	95 559 000

Sámediggi oaidná dárbbu nannet riikkaidgaskasaš ánggirdeami. Sihke nátionálalaččat ja riikkaidgaskasaččat sturrot vuordámušat Sámediggái. ON máilmmikonferánssa álgoálbmogiid birra 2014:s gáibida olu ráhkkananbarggu ja čuovvoleami Sámedikki bealis. Sámediggi lea ovttas eará álgoálbmogiiguin evttohan stuorát riikkaidgaskasaš ráhkkaneaddji álgoálbmotkonferánssa 2013:s Sápmai. ON galgá maiddái vuolgahit doaibmaplánabarggu álgoálbmogiid várás 2015 – 2030 áigodahkii. Lea dehálaš ahte Sámediggi lea guovddážiis dán barggus. Seammás lea plána ovddidit riikkaidgaskasaš dieđáhusa Sámedikki dievasčoahkkimii. Danne dárbbbaša Sámediggi návccaid ja gelbbolašvuoda sihke siskkáldasat ja olggo bealde.

Sámediggi áigu fievrridit dakkár politiikka mainna gozihit sámi oktasaš beroštumiid dan oktavuodas go dahkkojuvvojit geatnegahtti riikkaidgaskasaš šiehtadusat. Sámediggi ii leat odne organiserejuvvon nu ahte dat dohkálaš vuogi mielde sáhtášii gozihit sámi beroštumiid ja vuogiatvuodaid sierra riikkaidgaskasaš oktavuodain eaige leat doarvái bargit dan dahkat dahje vejolašvuohage.

Sámediggi lea bargan ollislaš ja kvalitehta dáfus sihkkarastojuvvon ja áigeguovdilastojuvvon jienastuslogu sadjai oazžumiin juohke nuppi jagi. Dát lea dievasčoahkkinnášši 40/07 čuovvoleapmi. Sámediggi lea dahkan šiehtadusa EDB Ergo Group:in vuogádaga ásaheami ektui jienastuslogu várás, ovdabarggu ektui ovdal deaddileami ja maŋŋá meannudeapmái ja fievrridangoluid sáddema ektui guoskevaš gielddaide.

Julevsámi-dáru/dáru-julevsámi sátnegirji lea gárvvistuvvon ja Sámediggi áigu oastit vuoigatvuodaid digitála sátnegirji almmuheapmái.

Jagi 2011 reviderejuvvon bušeahtas várrejuvvo 1 260 000 ru namuhuvvon ulbmili.

Earenoamáš prošeavttat

Erenoamáš prošeavttat

Čilgehus	Bušeahtta -11	Liigejuollud.	Ođđasisj. buš	Rev.buš-11
- Buoret bálvalus geavaheaddjiide	0	0	1 600 000	1 600 000
- Kvalitehtaovddideapmi vuodđooahpahusas - oah	0	0	2 000 000	2 000 000
- Njávdáma Ortodoksa hávdesadji nuortasámiisidd	600 000	0	0	600 000
- Kvalitehtaovddideapmi sámi mánáidgárdiin	300 000	0	0	300 000
- Ovdaprošeakta Beaivváš Sámi Našunálateáhtera t	500 000	0	0	500 000
Sum	1 400 000	0	3 600 000	5 000 000

2011 reviderejuvvon bušeahtas várrejuvvo 1 600 000 ru buoret bálvalussii geavaheddjiide. Sámediggi lea šiehttan rámmašiehtadusa Making Waves nammasaš ásahusain mii galgá hábmet neahttasiidduid. Ođđa neahttasiiddut galget rahppot 2011 čavčča. Neahttasiiddut galget addit dieđuid Sámedikki politihka birra ja doarjut Sámedikki doaimma dainna lágiin ahte geavaheaddjit jođánit ja álkit ožžot vástádusaid iežaset gažaldagaide, ožžot veahki áššemeannudeapmái ja aktiivvalaččat besset mielde hábmet Sámedikki boahhtevas politihka.

2010 loahpas juolludii Oahpahusdirektoráhtta 2 000 000 ru gelbbolašvuodáloktemii sámi skuvllii Máhttolokten – Sámi oktavuodas, ja olahusjoavku leat vuodđooahpahusa oahpaheaddjit. Oahpahusdirektoráhtta juolludusreivve mielde galgá ruhta movttiidahttit gelbbolašvuodáloktemii mii ovddida sámegeala ja sámi kultuvrra sámi skuvllas.

Dan geažil go Oahpahusdirektoráhtta juolludii ruđa 2010 loahpas, de ii šaddan ruhta geavahuvvot 2010:s. Danne várrejuvvo 2011 reviderejuvvon bušeahtas 2 000 000 ru gelbbolašvuodáloktemii sámi skuvllas Máhttolokten – Sámi oktavuodas. Ruhta geavahuvvo Oahpahusdirektoráhtta juolludusreivve mielde.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 09.06.11 dii.13.40.

Ášši/Sak EKL	003/11
Ášši/Sak DC	023/11

Mohtorfievrruiguin vuodjin meahcis bievlan

Arkiivaáššennr..
11/276906 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđdi		
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	24. – 26.05.11	EKL
Sámedikki dievasčoahkkin	7. – 10.06.11	DC 23/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 08.06.11 dii 14.40.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1		Sámediggeráđdi	Ášši SR Mohtorfievrruiguin vuodjin meahcis bievlan
2	14.12.2010	NORUT - Áltá	Bievlavuodjin Finnmárkkus – bohtosat jearahallaniskadeamis – Odasmahttojuvvon raporta
3	10.12.2010	Luondduhálddašandirektoráhta	Prošeakta Bievlavuodjin Finnmárkkus 2010 – Gulaskuddan dokumeanta
4	10.12.2010	NORUT – Áltá	Bievlavuodjin Finnmárkkus – bohtosat jearahallaniskadeamis
5	10.12.2010	Luondduhálddašandirektoráhta	Gulaskuddanreive
6	17.10.2007	Sámediggeráđi mearrádus áššis 127/07	Gulaskuddancealkámuš – Ođđa njuolggadusevttohus mohtorjohtaleami várás meahcis ja čázadagain

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi bidjá vuodđun mearrádussii ahte ášši bajimus linnját čujuhit dan prinsihppii ahte lagašvuohta addá vuoigatvuođa mas báikkálaš čatnaseapmi mearrádusproseassas lea deatalaš ja mas sámi kultuvrra luondduvuođuš ja biras, árbevirolaš meahcceávkkestallan oktan dan mo dat ovdána ja árbediehtu ja dan viidáseappot fievrredeapmi válđojuvvojit vuhtii. Bajimus prinsihpat leat vuodđun konsultašuvnnaide bievlavuodjinláhkaásahusa birra daid evttohusaid vuodul maid proševtta doaimbajijut evttohit.

Ealáhus- ja kulturlávdegotti árvalus:

Álgu

Sámediggeráđđi čujuha evttohusastis bievlavuodjima deataleamos beliide. Maiddái čujuhuvvo boahhtevaš konsultašuvnnaide bievlavuodjima láhkaásahusa birra evttohuuvvon doaimbajijuid vuodul proševttas Bievlavuodjin Finnmárkkus 2010.

Mearkašumit

Lávdegotti eanetlohku, Bargiidbellodaga sámediggejoavkke (Bb) labttut Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Gunnar Nilsen ja Margit Eli Anti Oskal, Árija labttu Olaf Eliassen, Nordkalottfolket labttu Toril Bakken Kåven ja Ovddádusbellodaga labttu Aud Marbinsen ovddidedje čuovvovaš mearkašumi:

Bajimus prinsihpat

Bajimus prinsihpat man vuodul rievdadit lága mohtorjohtolaga birra meahcis, ferte leat ahte lagašvuohta addá vuoigatvuođa. Gieldda dahje fylkka báikkálaš álbmogis ferte leat ovdavuoigatvuohta ovddabealde olbmuid geat áset guovllu olggobealde. Hástalussan lea dan čatnat ovttaskas gildii, go meahcceávkástallan maiddái lea dáhpáhuvvan giliid ja gielddarájiid rastásaččat. Ollugat orrot maiddái mángga gielddas jagi mielde. Ankke ferte lagašvuođaprinsihppa leat vuodđun. Gielddaid iešmearrideapmi ja hálddašuvuoigatvuohta berre nannejuvvot, sihke lága čađaheami ja láhtuid ásaheami ektui. Gielddat dat dovdet iežaset báikkálaš guovllu buoremusat, ja geat danne buoremusat sáhttet fuolahit hálddašuvválddi. Nu lea maiddái gildojuvvon áigodagas miessemánu 5. b. rájes geassemánu 30. b. rádjai.

Árbevirolaš meahccealáhusat galget oazžut seamma meannudeami. Boazodoallu ja eará meahccealáhusat (murjen ja daid viidáseappot ráhkadeapmi ja vuovdin, sáivaguolásteapmi ja eará luondduriggodagat) leat ovttárvosaš ealáhusat, ja dain galgá seamma vuoigatvuohta johtaleapmái iežaset ealáhusa oktavuodas. Dat mearkkaš ahte meahccealáhusat fertejit oazžut njuolgga fievriridnolbi lágas ealáhusa oktavuodas. Dat mearkkaša ahte ealáhus oazžu seamma meannudeami ráfáiduhttináigodagas miessemánu 5. b. rájes geassemánu 30. b. rádjai. Dál gillájit ealáhusbargit go eai beasa doaimmahit árbevirolaš meahcceávkástallama dán deatalaš áigodagas.

Fievrirideapmi kulturvuđot ávkástallama oktavuodas mearriduvvo lága bokte sihkkarastin dihtii ahte álbmot beassá eallit nu mo sii leat eallán mánggaid buolvvaid.

Sámi ealáhusat

Mángii lea meahccealáhusaid hástalus aibbas eará go dan maid DN navdá. Lea vuolggahuvvon dakkár oaidnu ahte sisabahkkemat lundui leat stuorrát, ja ahte dievva olbmot vuojašit meando ollu mehciin. Muhtun sámi ealáhusat eai birge bievlajohtaleami haga. Nu lea dilli erenoamážit meahccealáhusain, masa maiddái boazodoallu gullá. Dálá láhka vealaha iešguđet ealáhusaid. Dán erohusmeannudeami ii sáhte lávdegoddi dohkkehit. Buot ealáhusat fertejit dárkilit guorahallat iežaset vuodjima amaset vahágahttit luonddu.

Meahccealáhusaid bargiid logu njiedjan manimus 30 jagi mángágo mohtorjohtoláhkka mearriduvvui, lea beanta roassun. Jáhkimis lea dát okta sivain dasa. Dain ealáhusain main lága vuodul ain lea lohpi vuodjit ealáhusoktavuodas, eai leat vásihan dákkár dramáhtalaš njiedjama. Dát lea áittan daidda osiide sámi ealáhusas ja kultuvrras, mat leat eanemus árbevirolaččat. Jus sámi meahccealáhusain galgá leat vejolašvuohta ovdánit, de fertejit leat seamma vuoigatvuohta vuodjit ealáhus oktavuodas go dan mii bozodoalus lea.

Lea buorre go sámi álbmot cegge eanet fitnodagaid ođđaáiggi ealáhusain nu go ovdamearkka dihtii mátkealáhusas. Ollu dain leat vuodđuduvvon muohtaskohtervuodjimii dálvet, ja muhtumat maiddái bievlavuodjimii. Dát sáhtta buvttihit bargosajiid olggobealde čeahkkebáikkiid, buoret iešdovddu ja Čeahkkingirji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

sáhtttá buoridit máhtu sámi kultuvrra birra. Seammás ferte gozihit dán geavada dárkilit; nuppi bealis berre fievrrideapmi ealáhusa oktavuodas addit vejolašvuoda vuodjit bievlan, muht nuppi bealis sáhtttá lasihit johtoleami dakkár mátkkealáhusain maid vuodđu lea vásáhusmátkkit ATV:in. Jus dát dagaha ahte báikki olbmuid johtalanvejolašvuodát gáržžiduvvojit, de dat vealaha dáloniid. Dalle šaddá vejolašvuolta eará giliid olbmuin oastit dakkár mátkki masa gullá mohtorjohtolat, vaikke vel báikki olbmuin ii leat seamma vejolašvuolta. Dakkár ovdáneami ii sáhte lávdegoddi doarjut.

Sámi meahceávkástallan

Dálá lágat eai doahttal sámi báikegottiid árbevirolaš geavahusa ja dakkár doaimmaid mat leat báikkálaččat vuodđuduvvon. Bievlavuodjin lea deatalaš sámi meahcegeavaheapmái, ja danne deatalaš sámi kultuvrii. Ii leat vuodjin iešalddis, muhto ieš dat fievrrideapmi meahccái ja meahcis mii lea deatalaš. Dakkár rievdadus mii váldá álbmogis eret vejolašvuoda vádjolit meahcis, hedjonahtttá vuoigatvuodaid ávkástallat luondduin nu lea dáhpuhuvvan buolvvaid čađa.

Sámi meahceávkástallan gillá garrasastit mohtorjohtolága gáržžes geavada geažil. Olbmot vihkhallojuvvojit go sii háliidit ávkástallat luondduriggodagaiguin nu mo sii árbevirolaččat leat dahkan, ja dát lea sin mielas olbuid riekteoainnu rihkkun. Daid guovlluid maid hálldašeapmi háliida suodjalit, daid lea sápmelaččat álo suodjalan ceavzilis ávkástallamiin. Vuodđoprinsihppan ferte leat ahte sámi meahceávkástallan váldojuvvo vuhtii ođđa lágain.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte mohtorjohtolat ii dárbbáš vuolggahit stuorra hástalusaid lundui. Buot olbmo doaimmain luonddus leat váikkuhusat, ja ahte dalle vuhtto eanadagas ahte doppe leat olbmot leamaš doaimmas, ja dat lea lunddolaš. Maiddái leat darvában dakkár gáttut ahte vuodjinluottaid ii baljo sáhte ge jávkadit, ja ahte dat cigget eanadahkii dego hávvin agibeivái. go vel jeakkádagain ge oaidnit ahte vuodjinluottat savvot viehka johtilit go vuodjin nohká.

Lea maiddái deattuhuvvon garrasit ahte ATV-johtolat lea lassánan garrasit mañimus jagiid. Lea hui lunddolaš ahte lohku lea lassánan go ollugat leat lonuhan fievrruid. Dát lea oassi lassáneami sivas ii ge mohtorjohtolat luonddus dárbbáš leat lassánan dan sivas.

Raportta digaštallan

Raporta váldá ovdan iešguđet doaibmabijuid mat sáhttet ráddjet bievlavuodjima vahágiid oanehat ja guhkit áigái, mas earret eará namuhuvvojit máŋga čuoggá ja dain leat muhtumiin negatiiva váikkuhusat sámi ealáhusaide ja luondduávkástallamiin. Erenoamáš deatalaš lea mearkkašit dán evttohusa:

Gieldit meahcebiillaid - dušše ATV-lahtut. Jáhkimis evttohusa duogáš lea dat ahte muhtun guovlluin lea badjánan astoáiggevuodjin erenoamážit birggastuvvon biillaiguin. Muhto meahcebiillaiguin ja tráktoriiguin leat olbmot buolvvaid čađa vuodján meahccái, ja dat leat ain dat deatalameamos fievrrut ollu meahcealáhusain. Meahcebiilla vuodjá hárve olggobealde luotta go biilla ii lea ráhkaduvvon dan gierdat, muhto ATV:in sáhtttá álkit vuodjit juohke saji. ATV haga ii birge boazodoalus, muhto eará meahcealáhusaide (guolásteapmái, murjemii, mátkkealáhusaide) dárbbášuvvojit meahcebiillat guliid, murjiid ja bierasiid fievrrideapmái, ja das leat uhcit negatiiva váikkuhusat lundui go ATV:s.

Čadahit doaibmabijuid ealgavállaid oktavuodas. Ruoná ealgavállat sáhtttá leat buorre jurdda, jus vállat leat viehka uhcit, ja daid ferte bidjat dakkár guovlluide gosa liikká lea váttis beassa mohtorfievrruiguin. Sierralobiid logu ráddjemis juohke bivdojoavkku nammii ii dárbbáš leat positiiva váikkuhus. Dalle fievrriduvvo eanet gálvu juohke fievrruin, mii fas dagaha stuorát deattu eatnamii.

Gáibáduš váldit oahpu, kurssa dahje vuodjinkoartta čuohcá daidda geain ii leat nu buorre ekonomijja, ja stuorruda byråkratijja. Várra ii lasit luondduvahágiid. Dan dáfus orrot dakkár doaibmabijut mat loktejit dihtomielašvuoda buoret.

Stivrenjoavku rávve välljet hálddašanmodealla B. Jus dát šattaš molssaeaktun, de ferte čielggadit láhtuid dakkár guoskevaš beroštusaid ektui go earret eará luonddugáhttema, eanadoalu ja meahccealáhusaid.

Biddjojuvvo eaktun ahte Sámediggi oazžu ášši meannudeapmái go vejolaš odđa lánkaásahusevttohus boahtá.

Evttohusat

Bargiiddbellodaga sámediggejoavkke (Bb) lahtuin Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Gunnar Nilsen ja Margit Eli Anti Oskal, Norgga sámiid riikkasearvi (NSR) lahtuin Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira ja Randi A. Skum, Norgga sámiid riikkasearvi ja Sámeálbmotbellodaga (NSR/SjP) lahtus Gunn-Britt Retter, Árija lahtus Olaf Eliassen, ovddádusbellodaga lahtus Aud Marthinsen ja Nordkalottfolket lahtus Toril Bakken:

Evttohus 1

Mohtorfievrruiguin vuodjit meahcis bievlan

Evttohuuvvo ahte mañimus oassi Sámediggeráđi mearrádusárvalusas sihkkojuvvo: "daid evttohusaid vuodul maid proševtta doaibmabijut evttohit."

Norgga sámiid riikkasearvi (NSR) lahtuin Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira ja Randi A. Skum, Norgga sámiid riikkasearvi ja Sámeálbmotbellodaga (NSR/SjP) lahtus Gunn-Britt Retter ja Johttisápmelaččaid listtu (JsL) lahtus Per A. Bøhr:

Evttohus 2

Boahtá lassin Sámediggeráđi mearrádusárvalussii.

Sámediggi čujuha dasa ahte mohtorjohtolat meahcis lea lassánan mañimus jagiid. Sámedikki vuolggasadjin lea ahte johtolat meahcis galgá dáhpáhuvvat bearráigeahču vuodul ja ahte bievlavuodjin ráddjejuvvo. Buot johtolemiid oktavuodas meahcis galgá vuodđoealáhusaid doaimmaheapmi válđojuvvot vuhtii ii ge leat hehttehussan dasa. Viidáseappot ferte sihkkarastit ahte addojuvvojit sierralobit beassat johtalit dohkkehuvvon láhtuid ja spáittuid mielde.

Min sámi identitehta ja iežamet áddejupmi čatnasa dan eanadahkii mii lea min birra ja min iežamet resursaávkkástallamii. Dál vásihit ahte biddjojuvvo stuorat deaddu ja mearkkašupmi dasa mo eará joavkkut geavahit min guovlluid go guovllu sámi geavaheapmái. Dat ii leat dohkálaš. Danne oaiyvilda Sámediggi ahte mohtorjohtolaga mudden meahcis ferte dávistit dan sámi ealáhus- ja ávkkástallanvuogatvuhtii mii lea min ávnnaslaš kultuvrra ealli vuodđun.

Evttohus 3

Boahtá lassin Sámediggeráđi mearrádusárvalussii ja 2. evttohusii.

Mohtorjohtolaga hálddašepmi lea oassi dan birashálddašeamis mas lea sáhka min luonddu ja eanadaga fuolaheamis, dakko bokte ahte muddet servodaga birasváikkuhusa. Dat eanadat mii lea min birra ja min iežamet resursaávkkástallan lea lahka čadnojuvvon min sámi identitehtii ja iešáddejupmái, ja dán vuoddu ferte sihkkarastit nu ahte dan sáhtta fievrridit viidáseappot boahtte buolvvaide.

Danne bivdá Sámediggi Sámediggeráđi ovddidit ášši dievasčoahkkimii prošektaraportta vuodul Bievlavuodjima birra Finnmárkkus 2010. Mearrádusárvalusas fertejit ráđi rávvagat hálddašemi ja doaibmabijuid ektui leat mielde.

Ferte maid dahkkojuvvo oaiivil bievlavuodjima birra guovlluin olggobealde Finnmárkkus.

Sámediggi bivdá maiddá Sámediggeráđi ovddidit ášši dievasčoahkkimii go odđa lánkaásahus bievlavuodjima birra ja vejolaš lánkarievdadusat leat biddjojuvvon ovdan.

Čoahkkingiriji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

102 siidu 149 siidus

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi/dievasčoahkkinjođihangotti árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui 21 jienain. 15 jienastedje beali.
- Evttohus 3 hilgojuvvui 22 jienain. 14 jienastedje beali.
- Evttohus 1 mearriduvvui 34 jienain 2 jiena vuostá.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Randi A. Skum, áššejodiheddji	Per Andersen Bæhr
	Randi A. Skum	
2	Knut Inge Store	
3	Kjell Pedersen	Gunn-Britt Retter
		Alf Isaksen
	Kjell Pedersen	
4	Inga-Lill Sundset	
5	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
6	Rolf Johansen	
7	Gunn-Britt Retter	Sten Erling Jønsson
		Anne Helene Saari
	Gunn-Britt Retter	
8	Knut Inge Store	
9	Anne Helene Saari	Per Andersen Bæhr
	Anne Helene Saari	
10	Per Andersen Bæhr	Rolf Johansen
	Per Andersen Bæhr	
11	Olaf Eliassen	
12	Alf Isaksen	
13	Anders Somby jr.	Alf Isaksen
		Olaf Eliassen
		Rolf Johansen
	Anders Somby jr.	
14	Marianne Balto	
	Randi A. Skum, áššejodiheddji	
	Aud Marthinsen, čoahkkinortnegii	
	Marie Therese Nordsletta Aslaksen, čoahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi bidjá vuodđun mearrádussii ahte ášši bajimus linnját lea dan prinsihppii ahte lagašvuohta addá vuoigatvuođa mas báikkálaš čatnaseapmi mearrádusproseassas lea deatalaš ja mas sámi kultuvrra luondduvuođus ja biras, árbevirolaš meahcceávkkestallan oktán dan mo dat ovdána ja árbediehtu ja dan viidáseappot fievrredeapmi váldojuvvojit vuhtii. Bajimus prinsihpat leat vuodđun konsultašuvnnaide bievlavuodjinláhkaásahusa birra.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 08.06.11 dii. 16.20.

Ášši/Sak BFOL	002/11
Ášši/Sak DC	024/11

Almmolaš boazodoallohálddašeami ođđa organiseren

Arkiivaáššennr..
11/249806 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđdi		
Bajasšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi	24. – 26.05.11	BFOL
Sámedikki dievasčoahkkin	7. – 10.06.11	DC 24/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 08.06.2011 dii. 13.35.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1		Sámediggeráđdi	Ášši Almmolaš boazodoallohálddašeami ođđa organiseren
2	15.04.11	Landbruks- og matdepartement	Invitasjon til møte vedr. ny organisering av
3			Utvalg for utredning om myndigheten til organiseringen av forvaltningen av reindrifstloven

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđdi mearrádusárvalus:

Ráđdehus ii leat juohkán dieđuid Sámediggái ii ge konsulteren Sámedikkiin daid rievdadusaid birra sámi boazodoalu almmolaš hálddašeamis, mat almmuhuvvojedje cuoŋománus 2011. Sámediggi oaivvilda ahte dát rihkku stáhta eiseválddiid šiehtadusa Sámedikkiin 2005 mannosáš konsultašuvdnaprošedya raid birra. Danne ii oainne Sámediggi siva konsulteret Ráđdehusain rievdadusevttohusa sisdoalu birra sámi boazodoalu almmolaš hálddašeamis. Sámediggi rahpá baicce vejolašvuoda konsulteret ráđdehusain daid proseassaid birra maid lávdegoddi lea evttohan vuolábealde.

Oktasaš mandáhta- ja čoahkádusevttohusa vuodul mii galgá gustot Lávdegoddái mii galgá čielggadit boazodoallohálddahusa válddi ja hálddašanorganiserema, bivdá Sámediggi ahte nammaduvvo viiddes čohkkejuvnon lávdegoddi mas leat mielde Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta, boazodoallohálddahus, NRL ja Sámediggi, mii galgá geahčadit organiserema álbmotrievttálaš, prinsihpalaš ja geavtlaš beliid. Lávdegoddi galgá maiddái evttohit ođđa boahttevaš boazodoallohálddašeami. Eaktuda ahte dát evttohus meannuduvvo viiddes gulaskuddamiid ja konsultašuvnmaid bokte.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti árvalus

Álggahus

Ráđđehus evttoha rievdatit almmolaš boazodoallohálddašeami organiserema. Sámedikkiin ii leat konsulterejuvvon ovdal rievdadusevttohusaid, muhto 05.04.11 beaiváduvvon preassadieđáhusa bokte lea Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta dieđihan evttohusa birra. Departemeanta lea geatnegahttojuvvon konsulteret Sámedikkiin dakkár áššiin mat gusket sámi diliide. Dát ii leat dahkkojuvvon dán áššis. Danne ii leat proseassa leamaš dohkálaš. Sámediggi oaivvilda ahte lea deatalaš ahte leat buorit proseassat vai šattašii buorre almmolaš sámi boazodoallohálddašeapmi mas lea legitimehta ealáhusas.

Mearkašumit

Lávdegoddi, Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtut Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Áge Nordkild, Kjell Erland Pedersen, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeu (Bb) lahtut, Jørn Are Gaski ja Marit Kirsten A. Gaup, Árja lahtu Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Gielb (ÅaSG) lahtu Ida Marie Bransfell, Jobttisápmelaččaid listu (JsL) lahtu Anders Somy jr.

Lávdegoddi atná ráđđehusa gieđahallama dán áššis hui unohassan, earenoamážit go konsultašuvdnašiehtadus ii leat čuvvojuvvon. Lávdegoddi oaivvilda ahte dat rihkku konsultašuvdnašiehtadusa, ja ahte dat gáržžida Sámedikki váikkuhanvejolašvuoda.

Evttohusat

Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtuin, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeu (Bb) lahtuin, Árja lahtus, Áarjel-Saemiej Gielb (ÅaSG) lahtus, Jobttisápmelaččaid listu (JsL) lahtus ja Ovddádusbellodaga lahtus Hans Eriksen

Evttohus 1

Ođđa cealkka maŋábeallai maŋimuš gurgalusa/teakstabihtta:

Ráđđehusa nuppástuhttinbargu bissehuvvo dassáži go Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD), Sámediggi ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi (NBR) lávdegoddebargu lea gárvvistuvvon.

Ovddádusbellodaga lahtus Hans Eriksen

Evttohus 2

Ođđa árvalus (ráđi árvalus sadjái):

Sámediggi háliida mearkkašahhtit ahte ráđđehus ii leat dieđihan iige konsulteren Sámedikkiin ovdal go almmolaš sámi boazodoallohálddašeami ođđa organiseren evttohuvvui, mii almmuhuvvui cuoŋománu 2011.

Sámediggi oaivvilda ahte boazodoalloealáhus boahnteáiggis galggašii hálddašuvvot ná:

- Boazodoallohálddašeapmi joatkašuvvá ovddasvástádussuorgin njuolga Eanandoallo- ja - - biebmodepartemeantta vuolde
- Boazodoallostivra heaittihuvvo
- Váldohálldahus heaittihuvvo
- Guovllustivrras heaittihuvvojit

Sámedikki mielas lea dehálaš ahte boazodoalu hálddašeapmi ja geahčču lea nu beaktil go vejolaš, sihkkarastin dihte boazodoalloguovlluin nu ovttaláš ja gánnáhahtti resursahálddašeami go vejolaš.

Sámediggi oaidná dálá boazodoallohálddašeami vuorjašumiin danne go leat beare olu bohccot, mii mielddisbuktá siskkáldas riidduid boazodolliid gaskkas ja maiddá riidduid eará ealáhusaiguin, nugo boanddaiguin.

Sámediggi bivdá Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta bissehit riidduid doppe gos bohccot leat lobihemiid, vai ii atte dakkár signálaid ahte hálddašeapmi rámiida daid ealáhusaid mat rihkkot lágaid dan ovdii go eastadit riidduid ovdal go dat sturrot.

Sámediggi bivdá Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta álggahit boazonjuovvamiid eastadan dihte elliidtragediija orohagain. Lea dehálaš ahte boazodoallu šaddá nana bissovaš sihke ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju dievasčoahkkinjodihangotti árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 32 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui 28 jienain. 4 jienastedje beali.
- Evttohus 1 mearriduvvui 28 jienain 4 jiena vuostá.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 28 jienain 4 jiena vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Ida Marie Bransfjell, áššejođiheaddji	
2	Kirsti Guvsám	
3	Hans J. Eriksen	Jørn Are Gaski Mariann Wollmann Magga Kirsti Guvsám
	Hans J. Eriksen	
4	Anders Somby jr. Anders Somby jr.	Hans J. Eriksen
5	Aili Keskitalo	
6	Silje Karine Muotka	Per Andersen Bæhr
7	Geir Johnsen Geir Johnsen	Hans J. Eriksen
8	Jarle Jonassen Jarle Jonassen	Aili Keskitalo Silje Karine Muotka
9	Knut Roger Hansen	
10	Mariann Wollmann Magga	
11	Ida Marie Bransfjell	
12	Per Andersen Bæhr	

13	Ellinor Marita Jåma	
14	Silje Karine Muotka	
15	Jarle Jonassen	
	Ida Marie Bransfjell, áššejođiheadđji	
	Jørn Are Gaski, čoahkkinortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Ráđđehus ii leat juohkán dieđuid Sámediggái ii ge konsulteren Sámedikkiin daid rievdadusaid birra sámi boazodoalu almmolaš hálddašeamis, mat almmuhuvvojedje cuoŋománus 2011. Sámediggi oaivvilda ahte dát rihkku stáhta eiseválddiid šiehtadusa Sámedikkiin 2005 mannosáš konsultašuvdnaprošedýraid birra. Danne ii oainne Sámediggi siva konsulteret Ráđđehusain rievdadusevttohusa sisdoalu birra sámi boazodoalu almmolaš hálddašeamis. Sámediggi rahpá baicce vejolašvuoda konsulteret ráđđehusain daid proseassaid birra maid lávdegoddi lea evttohan vuolábealde.

Oktasaš mandáhta- ja čoahkádusevttohusa vuodul mii galgá gustot Lávdegoddái mii galgá čielggadit boazodoallohálldahusa válldi ja hálddašanorganiserema, bivdá Sámediggi ahte nammaduvvo viiddes čohkkejuvvon lávdegoddi mas leat mielde Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta, boazodoallohálldahus, NRL ja Sámediggi, mii galgá geahčadit organiserema álbmotrievttálaš, prinsihpalaš ja geavatlaš beliid. Lávdegoddi galgá maiddái evttohit ođđa boahhtevaš boazodoallohálldaseami. Eaktuda ahte dát evttohus meannuduvvo viiddes gulaskuddamiid ja konsultašuvnnaid bokte. Ráđđehusa nuppástuhttinbargu bissehuvvo dassáži go Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD), Sámediggi ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi (NBR) lávdegoddebargu lea gárvvistuvvon.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 08.06.11 dii.14.40

Ášši/Sak DC 025/11

Ohcan luvvejuvvot ámmáhis sámediggeáirrasin - Skjalg Jensen

Arkiivaáššennr..
11/21406 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Dievasčoahkkinjođihangoddi	03.05.11	DCJ 006/11
Sámedikki dievasčoahkkin	7. – 10.06.11	DC 025/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 09.06.2011 dii.11.40

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	03.05.11	Dievasčoahkkinjođihangoddi	DCJ 006/11 Ohcan luvvejuvvot doaimmas sámediggeáirrasin – Skjalg Jensen
2	26.04.2011	Skjalg Asbjørn Jensen	Søknad om fritak fra verv som sametingsrepresentant

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus

Skjalg Asbjørn Jensen luvvejuvvo ámmáhisttis Norgga Bargiidbellodaga sámediggeáirrasin válgabiires 3 Davvi 2009-2013 váлгаáigodaga lohppii. Luvven loahpahuvo jus son heaitá virggistis NRK:s ovdal go váлгаáigodat lea nohkan.

Inger Jørstad gorgnje fásta áirrasin Skjalg Asbjørn Jensen sadjái.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 32 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Jarle Jonassen, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Skjalg Asbjørn Jensen luvvejuvvo ámmáhísttis Norgga Bargiidbellodaga sámediggeáirrasin válgabiires 3 Davvi 2009-2013 váлгаáigodaga lohppi. Luvven loahpahuuvvo jus son heaitá virggistis NRK:s ovdal go váлгаáigodat lea nohkan.

Inger Jørstad gorgje fásta áirrasin Skjalg Asbjørn Jensen sadjái.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvvui 09.06.11 dii.11.45

Ášši/Sak DC 026/11

Ohcan luvvejuvvot várrelahttuámmáhis - Irina Henriksen Tjelle

Arkiivaáššennr..
11/21406 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Dievasčoahkkinjođihangoddi	03.05.11	DCJ 005/11
Sámedikki dievasčoahkkin	7. – 10.06.11	DC 026/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 09.06.2011 dii. 11.45

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	03.05.11	Dievasčoahkkinjođihangoddi	Ášši DCJ 005/11 Ohcan luvvejuvvot várrelahttuámmáhis – Irina Henriksen Tjelle
2	15.2.2011	Irina Henriksen Tjelle	Søknad om fritakelse fra å stå som vararepresentant for NSR på Sametinget

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus

Irina Henriksen Tjelle ohcamuš luvvejuvvot ámmáhis Sámedikki várrelahttun Norgga sámiiid riikkasearvvi ovddas Válgabiures 1 Nuorta biehttaluvvo.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 32 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Jarle Jonassen, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Irina Henriksen Tjelle ohcamuš luvvejuvvot ámmáhis Sámedikki várrelahttun Norgga sámiid riikkasearvvi ovddas Válgabiires 1 Nuorta biehttaluvvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 09.06.11 dii.11.50

Ášši/Sak EKL	004/11
Ášši/Sak DC	027/11

Guolástanriekti mearrasámi guovlluin

Arkiivaáššennr..
10/20506 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđi		
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	24. – 26.05.11	EKL
Sámedikki dievasčoahkkin	7. – 10.06.11	DC 27/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 09.06.2011 dii.13.40.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1		Sámediggeráđi	Ášši Guolástanriekti mearrasámi guovlluin
2	06.03.08	Guolástusdepartemeanta	Guoská NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark gulaskuddanáigemearrái
3			Bargonotáhta 2 – Riddoguoalástuslávdegotti čuovvleapmi
4			Sámedikki ja GRD konsultašuvdnaprotokolla Finnmarkku riddoguoalástuslávdegotti birra njukčamánu 22. b. – veršuvdna njukčamánu 24. b. 2010
5			Ođasmahttojuvvon čuovvleapmi - Riddoguoalástuslávdegotti čuovvleapmi
6	01.04.11	Gonagaslaš guolástus- ja riddodepartemeanta	Konsultašuvnnat Finnmarkku riddoguoalástuslávdegotti birra
7			Sámedikki beroštusnotáhta politiikkaš konsultašuvnnaide 11.04.2011
8			Finnmarkku riddoguoalástuslávdegotti čuovvleapmi maŋŋá hálddahušlaš konsultašuvnnaid. GRD:s
9			Sametingets interessenotat til politisk konsultašjonsmøte 09.05.11
10			Konsultašuvdnaprotokolla čoahkkimis 1104 2011
11			Konsultašuvdnaprotokolla čoahkkimis 0905 2011 Unjárggas

- Áirras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku evttohi guhkidit sárdnunáiggi diimmuin. Evttohus mearriduvvui ovttaienalaččat.

39 áirasis ledje 34 čoahkis.

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi čujuha Riddolávdegotti evttohussii NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark (Finnmarksfiskeloven) (guolástanriekti mearas olggobealde Finnmárkku, Finnmárguoslástusláhka) ja Sámi vuoigatvuođalávdegotti evttohussii NOU 2007:13 Den nye Sameretten (ođđa sámieriecti). Sámedikki dievasčoahkkin lea áššis 23/08 addán gulaskuddancealkámuša dáidda evttohusaide mas Sámediggi doarju Riddoguolástuslávdegotti ollástit ja čujuha dasa ahte dát čoavddus ferte maiddái gustot mearrasámi guovlluide máttabealde Finnmárkku.

Sámediggi mearkkaša ahte Riddoguolástuslávdegotti čuoovoleapmi lea ádján hui guhká vaikke vel sihke Sámediggi ja Riddoguolástuslávdegoddi leat deattuhan ahte mearrasámi kultuvra lea balahahtti dilis. Danne dárbbášuvvojit dakkár čovdosat nu johtilit go vejolaš, mat sáhttet sihkkarastit sámi rivttiid ja nannet mearrasámi kultuvrra ávnnaslaš vuđđosa. Sámediggi gávnnaha ahte dat čoavddus mii lea gávnnavuvvon konsultašuvnnaid maŋŋá, ii mearkkaš sierra lága, muhto ahte deatlaš oasit Riddoguolástuslávdegotti evttohusas válđojuvvojit mielde dálá lágaide ođđa mearrádussan ja ahte dan lassin čađahuvvojit muhtun eará doaibmabijut.

Sámediggi oaidná hui unohassan ahte Sámediggi ja departemeanta árra juo konsultašuvdnaproseassas fertejedje dovddastit sierramielalašvuođa riektivuoduid dulkomis, namalassii guđe geatnegasvuodaid álbmotrievtti njuolggadusat álgoálbmogiid ja minoritehtaid birra bidje sápmelaččaid ektui álgoálbmogin, ja historjjálaš rivttiin. Dan ektui go Sámediggi doarju Riddoguolástuslávdegotti ovttajienalaš čielggadusa ja loahppajurdagiid, de lea departemeanta válljen doalahit dan mo sii ieža leat dulkon riektivuoduid ja iežaset loahppajurdagiid dan vuodul.

Sámediggi oaidná dattetge posiitiivan ahte bealit beroškeahtá dáin sierranas vuolggasajiin lea válljen deattuhit čovdosiid dainna eavttuin ahte goappašat beliid ákkat galget aiddostahttojuvvot go proposišuvdna máinnaša riektivuoduid. Danne bidjá Sámediggi vuodđun ahte sii geat dulkojit lága oktan eará riektegálduiguin, gávnnaht dan seammá maid Sámediggi ge lea gávnnašan, sihke nationála ja riikkaidgaskasaš áššedovdit, namalassii ahte dulkonboadus galgá leat Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid siskkoabealde ja daid historjjálaš rivttiid vuodul, mat sápmelaččain álo leat leamaš guolásteapmái.

Sámediggái lea danne leamaš eaktun ahte dát sierramielalašvuohta riektivuoduid dulkomis, ii válđojuvvo mielde oassin čovdosiid, amas dat boahit ovdan ii láhkamearrádusa sániin ii ge mearrádusaid mearkkašumiin.

Sámediggi gávnnaha ahte sápmelaččain leat rievttit guolásteapmái ja eará ođasmuvvi mariidna resurssaide riddolagaš sámi guovlluin sihke historjjálaš rivttiid vuodul ja álbmotrievtti njuolggadusaid vuodul álgoálbmogiid ja minoritehtaid birra. Go Sámediggi ja departemeanta konsultašuvnnaid bokte leat soahpan máŋga doaibmabiju mat galget ođđasis ealáskuhttit ja nannet mearrasámi kultuvrra, de atná Sámediggi hui deatlašžan ahte ii oktage dain lágalaš doaibmabijuin rihko dáid dálá rivttiid. Sámediggi lea čađat deattastan ahte mis ii leat vuoigatvuohta šiehtadallat eret daid rivttiid mat sámi álbmogis leat álbmotrievtti ja historjjálaš rivttiid vuodul.

Sámediggi gávnnaha danne ahte dát doaibmabijut leat deatlaš vuosttaš lávki dasa ahte oazžut sápmelaččaid ja muđuid báikkálaš álbmoga rivttiid luoduealli mariidna resurssaid ollislaččat sihkkarastojuvvot ja dohkkehuvvot siskkáldas rievtti ja álbmotrievtti vuodul. Gustovaš álbmotriekti lea vuodđuduvvon dasa ahte álgoálbmogiid historjjálaš vuoigatvuođat earret eará riddo- ja vuotnaguolásteapmái árbevirolaš álgoálbmotguovlluin galget dohkkehuvvot. Dakkár dohkkehus livččii stáhta eiseválddiid bealis dohkkehus ahte sii háliidit buhtadit ovddeš áiggiid vearrivuoda ja assimilerenpolitihka mii čuožai erenoamáš garrasit mearrasámi álbmogi. Danne lea deatlaš ahte

dakkár dohkkehus bohtá stáhta bealis dan barggu joatkan ahte nannet álgoálbmogiid váikkuhanvejolašvuodaid nationála guolástuspolitihkkii.

Sámediggi oaidná viidáseappot áibbaš deatalažžan ahte riekti guolásteapmái vuonain ja riddolagaš mearraguovlluin dál galgá mearriduvvot lága bokte. Dat mearkkaša ahte historjá ii sáhte oddasis dáhpáhuvvat ja ahte riddo- ja vuotnaguolásteaddjit vuot bálkestuvvojit gáddái go láhka dál eastada Norgga eiseválddiid giddemis vuotnaálbmoga guolástanrievtti rabas joavkkus ja mearkkaša viidáseappot ahte dát joavku galgá vuoruhuvvot earáid ovddabeallái go lea resursaváili. Dát maŋimus čuovvu sierra deattuhannjuolggadusas mii dadjá ahte buot guolástushálddašanmearrádusain galgá biddjojuvvot deatalaš deaddu sámi kultuvrra ja sámi báikegottiid vuhtiiváldimii.

Sámediggi deattuha man deatalaš dat lea ahte mii konsultašuvdnaproseassas leat soahpan suodjalit vuotnaguovlluid earret eará dainna lágiin ahte mearriduvvo oppalaš bivdingielddus fatnasiidda mat leat badjel 15 mehtera olggobealde vuotnalinnjá.

Lea maiddá deatalaš Sámediggái ahte oassálastinláhkkii bohtá odđa mearrádus mii dadjá ahte láhka galgá geavahuvvot álbmotrievtti njuolggadusaid vuodul álgoálbmogiid ja minortehaid birra. Nu dahkkojuvvot oainnusin oassálastinlágas maiddá dálá álbmotrievttálaš geatnegasvuodas. Dat sihkkarastá ahte álbmotrievtti uhcimus standárddat álo galget leat vuodđun. Sámediggi deattuha dán oktavuodas ahte min prinsihpalaš oaidnu álo leamaš dat ahte ILO konvenšuvdna 169 galgá válđojuvvot mielde Norgga riektái, vuosttažettiin olmmošvuoigatvuodálaga bokte.

Go guoská báikkálaš boaresvirot vuoigatvuodáide ja historjjálaš vuoigatvuodáide guolásteapmái, de sáhtá Sámediggi duhtavašvuodain deattastit ahte mii leat soahpan ahte galgá lága bokte mearriduvvot ahte Finnmárkkukommišuvdna mii finnmárkkkulága vuodul galgá identifiseret ja dohkkehit geavahan- ja eaiggáduššánvuoigatvuodáid gáttis, dál maiddá galgá dan dahkat mearas olggobealde Finnmárkkku. Daid guovlluid várás mat leat Finnmárkkku fylkka máttabealde, de dat galgá dahkkojuvvot čuovvolanproseassas Sámi vuoigatvuodálávdegotti 2 evttohusa čuovvoleami oktavuodas. Sámediggi čujuha dán oktavuodas ahte Finnmárkkukommišuvdna galgá vuodđudit iežas mearrádusaid gustovaš riektái, mas erenoamážit sámi boaresvierut ja riekteipmárdus ja álbmotriekti leat deatalaš riektégáldun. Dakkár sámi boaresvirot geavaheami dohkkehus lea mielde sihkkarastimin boahttevaš buolvvaid oadjebas boahtteáiggi dan vuodul mo sin máttut ávkkástallet sin árbevirolaš guovlluiguin.

Sámediggi deattuha viidáseappot ahte Finnmárkkukommišuvdna dál juo ii leat doarvái bures ruhtaduvvon go dat ruđat mat leat bohtán stáhtabušehta bokte eai leat doarvái bures kanaliserejuvvon viidáseappot Duopmostuollohálddahussii. Danne ii lea kommišuvdna bargagoahtán dainna leavttuin mii lei finnmárkkkulága áigumuš. Sámediggi bidjá vuodđun ahte jus odđa lága bokte geatnegahttojuvvon bargamušaid galgá sáhttit dohkálaččat čadahit, de ferte Finnmárkkukommišuvdna oažžut dohkálaš ruhtadeami daidda bargamušaide mat kommišuvnnas leat juo ja vel oažžut odđa ruđaid nu ahte lea duohta vejolašvuolta čadahit dáid odđa lága vuodul geatnegahttojuvvon bargamušaid.

Sámediggái lea álo leamaš dehálaš ahte doaimbábijut ja lágat mat čadahuvvojit, galget gustot maiddá guovlluide olggobealde Finnmárkkku. Dás lea Sámediggi juksan eambo go dan mii lei Riddoguolástuslávdegotti mandáhtas go sihke riektemearrádus, oktavuolta álbmoriektái, deattuhanmearrádus ja gielddus stuorát fatnasiid vuostá ja uhcimus earit gustojit olles mearrasámi guvlui. Dál gusto láhkaevttohus maiddá stuorra osiide Romssa fylkkas ja osiide Nordlánddas.

Sámediggi lea álo bargan oččodit nannoset báikkálaš hálddašeami guolleresurssaide vai guolásteddjiin lea eanet dajamuš go resursageavaheapmi mearriduvvo. Mii leat dál soahpan ahte vuotnaguolástuslávdegoddi galgá ásaheavvot mas fylkkagielddas ja Sámedikkis galgá leat ovttadássásaš ovddasteapmi, nu ahte sápmelaččat eai leat unnitlogus ja ahte dat galgá sáhttit evttohit báikkálaš muddemiid Finnmárkkku, Romssa ja Nordlándda fylkkain ja evttohit lasseeriid juogadeami.

Sámediggi bidjá dán oktavuodas vuodđun ahte dakkár orgána dan vuodul go das lea gelbbolašvuotta báikkálaš dilálašvuodaid birra, galgá oazžut vejolašvuoda ovdánit áiggi mielde. Ankkre šaddá orgána dehálaš fágalaš ja politihkalaš oassálastin ja hui deatalaš eaktudeaddji guollehálddašeapmái.

Sámediggi lea čadat oaiuvildan ahte diekkáraš orgána galggašii oazžut mearridanválddi ovdamearkka dihte go guoská bivdoneavvogáržžidemiide, bivdoearrejuogademiide, vuotnalinjjáid mearrideapmái ja dispensašuvnnaide beassat stuorát fatnasiid gildosis. Sámediggi lea mángii deattuhan, ja deattuhan ain, ahte dakkár čoavddus mii ii mielddisbuvtte mearridanválddi, lea álbmotrievttálaš unnimusstandárda vuostá, go guoská mearridanvuoigatvuhtii dan almmolašrievttálaš resursahálddašeamis mii sápmelaččain lea ILO soahpamuša 169 art 15 mielde. Viidásit ferte leat čielggasin ahte dat konsultašuvdnabargovuohti mii lea Norggas konsultašuvdnašiehtadusa mielde, lea ILO soahpamuša art 6 čadaheapmi, mii ii mana nu guhkás go art 15.

Sámediggi ii olahan buoremus bohtosa dán háve, eai ge buot oasis čovdosis leat digaštalakehtes álbmotrievttálaš rámmaid siskkoabealde. Danne leat ovttaoavilis ahte bealit galget odđa šiehtadallamiid bokte mearridit makkár bargosuorggit ja váldi lávdegottis galgá leat. Ja dat galgá maiddáii čuovvovuvot lagabut go galget ráhkadit sierra rámmašiehtadusa guolástanáššiid konsultašuvnnaide gaskal guolástusdepartemeantta ja Sámedikki. Rámmašiehtadus galgá nannet Sámedikki saji guolástusáššiin viidábut go oppalaš konsultašuvdnarievtti. Sámediggái lea hui dehálaš ahte čoavddus goziha ILO soahpamuša 169 art 15 mielmearridanrievtti. Livččii maiddáii áibbas dehálaš Sámediggái sihkkarastit ahte maiddáii riektelaččain lea arena gos sin jietna váldo vuhtii.

Sámediggi mearkkaša ahte eai buot oasis dain čovdosiin mat dál leat beavddi alde gokčēt álbmotrievttálaš unnimusstandárdda, ja dat guoská earenoamážit sápmelaččaid riektái oassálastit guolástanressursaid almmolašrievttálaš hálddašeamis. Danne ii sáhte Sámediggi dohkkehit dáid doaimmaid loahpalaš boađusin dialogas Riddoguolástuslávdegotti evttohusa čuovvovoleami birra. Doaimmat maid leat soabadan leat Sámedikki mielas hoahppodoaibmabijut mat galget buoridit mearrasámi báikkálašservodagaid duođalaš dili, ja leat muhtun muddui dahkkon daid seamma árvoštallamiid vuodul go Riddoguolástuslávdegotti doaibmabijut, earret eará sávaldat njulget 90-logu guolástuspolitihka rievttihisvuodaid.

Ealáhus- ja kulturlávdegotti árvalus:

Álgu

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi lea ságaškuššan ášši NKK 04/11: Guolástanriekti mearrasámi guovlluin, ja ovddida rávvagiiddis Sámediggái. Sámediggi lea meannudan Riddoguolástuslávdegotti ja sámi vuoigatvuodálávdegotti gulaskuddancealkámuša riddo- ja vuotnabivddu birra mearrasámi guovlluin, NOU 2007:12 ja Riddoguolástuslávdegotti evttohusa Finnmárkkuláhkii NOU:2008:5. Konsultašuvnnat leat čadahuvvon Sámediggeráđi ja Guolástus- ja riddodepartemeantta gaskkas.

Mearkašumit

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Gunnar Nilsen og Margit Eli Anti Oskal, medlemmet fra Árja Olaf Eliassen og medlemmet fra Nordkalottfolket Toril Bakken Kåven, kom med følgende merknad:

Lávdegoddi čujuha dasa ahte Riddoguolástuslávdegoddi lea ieš čoahkkáigeassán iežas evttohusaid guoktenuppelogi váldočuoggán. Dát leat:

1. Deattastuvvo prinsihpan ahte olbmuiin geat ášset vuonain ja rittuin Finnmárkkus lea guolástanriekti mearas Finnmárkku olggobealde historjjálaš geavaheami vuodul ja daid álbmotrievtti njuolggadusaid vuodul, mat gustojit álgoálbmogiidna ja minoritehtaide.
2. Dát guolástanriekti gusto buot álbmojoavkkuide.

3. Riektái gullá riekti bivdit iežas atnui; dasto riekti beassat álgit guolásteaddjin ealáhussii, ja viidáseappot riekti fidnoguolásteaddjin bivdit dakkár eari mas lea ekonomalaš vuodđu dálldollui, juogo eallingeaidnun okto dahje ovttas eará ealáhusain. Dát lea riekti mii ovttaskas guolásteaddjis lea guolástuseiseválddiid ektui, ii ge dat geatnegahte guolásteaddji oastit eari.

4. Riekti mearkkaša ahte lávdegoddi vástida posiitivvalaččat gažaldahkii uhcimuseari birra. Uhcimuseari ii gusto dušše fatnasiidda mat leat oanehat go logi mehterea, muhto buot guolásteaddjiide geat ássat Finnmárkkus.

5. Vuonain lea sierra guolástanriehti dain olbmuiin geat ássat dan vuonas, lágas gohčoduvvon vuotnariehti. Regionála stivrenorgána sáhtta lagat árvoštallama vuodul suovvat earáid ge bivdit.

6. Vuonaid olggobealde lea guolásteaddjiin geat ássat Finnmárkku olggobealde, seamma guolástanvuoigatvuohta go finnmárkkubivdiin ge.

7. Regionála stivrenorgána ásahuvvo, lágas gohčoduvvon Finnmárkku guolástushálddahus, masa Finnmárkku fylkksdiggi ja Sámediggi válljejit golbma lahtu stivrii. Dát stivrenorgána ráhkada njuolggadusaid fanassturrodaga ja bivdosiid geavaheami birra meara njeallje nautalaš miilla rádjai vuodđolinjjáid olggobealde.

8. Regionála stivrenorgána oazžu válddi váldit vuostái ja juogadit eriid ja lobiid ja čadahit eará doaibmabijuid mat galget leat buorin vuotna- ja riddoguolásteapmái Finnmárkkus. Dat earit mat juogaduvvojit dán láhkai, galget leat persovnnalaččat ii ge daiguin galgga sáhttit gávppašit.

9. Stáhta oazžu lága bokte ovddasvástádusa juolludit regionála stivrenorgánii nu ollu resurssaid, kapitálan, earrin dahje guolástanlohpin, ahte Finnmárkku mearrasámi kultuvrra ja eará riddokultuvrra ávnnaslaš vuodđu sihkarastojuvvo.

10. Dan lassin deattuha lávdegoddi muhtun ovttaskas doaibmabiju mat maid sáhttet leat mielde nannemin vuotna- ja riddoguolásteami Finnmárkkus.

11. Vejolaš gáibádusaid ahte dohkkehít rivttiid vuotna- ja riddoguovlluin Finnmárkku olggobealde, galgá Finnmárkkukommišuvdna meannudit.

12. Lávdegotti evttohus mearkkaša oppalohká sierra riddoguolástusavádaga Finnmárkkui, lágas gohčoduvvon Finnmárkkuvádat.

Lávdegoddi čujuha viidáseappot dasa ahte ILO 169 artihkkat 7(1) ja 15(1) geatnegahttet stáhta diktit álgoálbmogiid hábmet, čadahit ja árvoštallat luondduresussaid plánaid ja prográmmaid, ja geavaheami, hálddašeami ja áimmahuššama. Dát artihkkalat deattuhit oassálastima dáidda lágaid ja hálddahuslaš doaibmabijuid hálddašeapmái dahje oktasaš doaimmaheapmái, mat leat mearriduvvon konsultašuvnnain ILO 169 artihkkala 6 ja SP artihkkala 27 vuodul. Dán dat bidjaba Geir Ulfstein ja Hans Petter Graver vuodđun go soai raporttas Finnmárkkuláhkaevttohusa álbmotrievttálaš árvoštallamiid vuodul deattasteaba ahte artihkal 15(1) mearkkaša vuoigatvuođa sápmelaččaide beassat searvat luondduresussaid almmolašrievttálaš hálddašeapmái. Sullasaš lohppajurdda boahtra ovdan dan hálddahuslaš bargojoavkku raporttas mas lea lahtut Bargo- ja searvadahtindepartemeanttas, Justiisadepartemeanttas, Olgoriikadepartemeanttas ja Sámedikkis ja mii lea guorahallan Davviriikkalaš sámekonvenšuvdnaevttohusa man loahppajurdda lea ahte sápmelaččain lea vuoigatvuohta beassat searvat árijalaččat luondduresussaid almmolaš hálddašeapmái dihto guovlluin. Sámediggi oaidná maiddá ahte Guolástusdepartemeanta lea dorjon dán oainnu konsultašuvdnaproseassas.

Lávdegoddi čujuha viidáseappot dasa ahte vaikke vel konsultašuvnnat gieđahallet almmolašrievttálaš áššiid, de ii várra sáhte dadjat ahte konsultašuvnnat mearkkašit oassálastima almmolašrievttálaš

hálddašeamái. Danne ii leat konsultašuvdnageatnegasvuodaid fuolaheapmi guolleresurssaid hálddašeamis ILO 169 artihkkala 6 ja SP artihkkala 27 vuodul doarvái dasa ahte sihkkarastit sámi váikkuhusa luondduresurssaid hálddašeamis, mii čuovvu ILO 169 artihkkala 7 ja artihkkala 15.

Lávdegotti unnitlobku, Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) labttu Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira ja Randi A. Skum, Norgga Sámiid Riikkasearvvi ja Sámeálbmotbellodaga (NSR/SfP) labttus Gunn-Britt Retter ja Jobttisápmelaččaid listu (JsL) labttu Per A. Bæhr ovddideje čuovvovaš mearkašumi:

SÁMI VUOIGATVUOĐAT BEASSAT GEAVAHIT MEARRAREÁLAID, BIVDIT MEARA JA EALLI MARIIDNA RESURSSAID

Dát lávdegoddelahutt bidjet vuodđun ahte ášši 27/11 Guolástanriekti mearrasámi guovlluin, ovddiduvvon "soabaheapmin" Sámediggeráđi ja Guolástus- ja riddodepartemeantta gaskasaš konsultašuvnnaid vuodul guolástánrievtti birra mearas Finnmarkku olggobealde, NOU 2008:5 - Retten til fiske i havet utenfor Finnmark .

Dát lávdegoddelahutt čujuhit Sámedikki mearrádussii áššis 23/8 ja gávnnaht ahte Guolástus- ja riddodepartemeantta lea hilgon Sámedikki mearrádusa.

Dát lávdegoddelahutt gávnnaht ahte Guolástus- ja riddodepartemeantta lea hilgon Riddolávdegotti sierranas evttohusaid dadjat juo ollásit ja lahtut gávnnaht viidáseappot ahte konsultašuvdnaproseassa evttohus ii ollašuite stáhta álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid sápmelaččaid ektui.

Dát lávdegoddelahutt oaivvildit ahte Sámediggi árijalaččat ferte sihkkarastit sámi kultuvrra vuoddu, ja fuolahit sámiid eana- ja resursavuogiatvuodaid álbmotrievtti, siskkáldas rievtti, historjjálaš vuogiatvuodaid vuodul, ja sámi riekteádejuimi ja -geavaheami vuodul.

Dát lávdegoddelahutt gávnnaht dohkkeameahttumin ahte Guolástus- ja riddodepartemeantta lea hilgon riddoálbmoga historjjálaš guolástánrievtti ja ahte GRD bidjá vuodđun ahte dálá guolástushálddašeammi lea Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid sikkobealde álgoálbmogiid ektui. Dat mearrakaš earret eará ahte mearrasámiguovlluid nuorain ii leat vuogiatvuodta álgit máttarmáttuid fidui. Eai ge lahtut oainne ahte oktage evttohuvvon doaibmabidju sihkkarasttášii boahttevaš earrerivttiid vuonaide ja riddoguolásteddjiiide ja ahte eai ge evttohuvvon doaibmabijut sihkkarastte riddoálbmogiid doarvái earrevuoddu nu ahte guolásteapmi sáhtášii leat eallingeaidnun. Dát lahtut gávnnaht maiddái ahte GRD lea hilgon regionála stivrenorgána, mas lea váldi vuostáiváldit ja juogadit eriid ja lobiid ja čađahit eará hálddašemiid mat bohtet buorin vuonaide ja riddoguolásteapmái, ja mearridit njuolggadusaid fanasturrodagaid ja bivdosiid geavaheami birra mearas njealli nautalaš miilla rádjai olggobealde vuodđolinnjáiid, ja ahte stáhta eiseválddiin galggai leat lága bokte mearriduvvon ovddasvástáduš juolludit regionála stivrenorgániid dan mađe resurssaid, kapitálan, earrin dahje bivdolohpin, ahte mearrasámi kultuvrra ja eará riddokultuvrra ávnnaslaš vuoddu sihkkarastojuvvo.

Dát mearkaša ahte dát lávdegoddelahutt eai sáhte doarjut Sámediggeráđi ja Guolástus- ja riddodepartemeantta (GRD) gaskasaš konsultašuvdnaproseassa bohtosa Riddoguolástuslávdegotti evttohusa birra eai ge mieđihit dasa.

DUOGÁŠ

Guolástus- ja riddodepartemeantta gulaskuddanreive almmuhuvvui 11.04.2008:

«NOU 2008: 5 guolástánriekti mearas olggomealde Finnmarkku - gulaskuddan Riddoguolástuslávdegoddi Finnmarkku várás nammaduvvui gonagaslaš resolušuvnna bokte gassamánu 30. b. 2006. Lávdegotti mandáhta lei earret eará čielggadit sápmelaččaid ja earáid

guolástanrievtti mearas olggobealde Finnmárkku, prinsihpalaš vuodul. Lávdegoddi bivdojuvvui viidáseappot historjja vuodul guorahallat sápmelaččaid ja eráid guolásteami Finnmárkkus. NOU 2007: 13 Ođđa sámeriekti, das leat 22. kapihttalis iešguđet oainnut ja árvvoštallamat riddo- ja vuotnaguolásteami birra mearrasámi guovlluin. Dát evttohus sáddejuvvui gulaskuddamii guovvamánu 15. b. 2008. Mii bivdit daid gulaskuddanásahusaid mat háliidit ovddidit gulaskuddan gulaskuddancelkámušaid dán NOU 2007:13 oassái, dan sáddet Guolástus- ja riddodepartementii oktan gulaskuddanvástádusain mii gullá NOU 2008:5. Gulaskuddanáigemearri lea juovlamánu 1. b. 2008." Sámedikki dievasčoahkkinn lea áššis 23/08 ovddidan gulaskuddancealkámušaid dáid evttohusaide, mas Sámediggi doarju Riddoguolástuslávdegotti ollástit ja čujuha dasa ahte dát čoavddus maiddá fertet gustot mearrasámi guovlluide máttabealde Finnmárkku.

Riddoguolástuslávdegotti mandáhta

Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR) lea 39. riikkačoahkkimis 2007 Bådáddjos dahkan čuovvovaš mearrádusa:

«Norgga Sámiid Riikkasearvi deattuha ahte riddoguolástuslávdegotti mandáhta lea váilevaš, earret eará go sámi ássanguovlu lea viiddit go Finnmárku, ja ahte sápmelaččat ássat boatkankeahces riddoguovlluin Ruošša ráji rájes gitta Trøndelága rádjai gos sii ávkkástallet mariidna resurssaiguin. Lea maid váilevašvuhtan proseassas go riekti ealli mariidna resurssaide earret guoli, das maiddá sisafievrriduvvon šlájaid nu go gonagasreabbái, ii leat mielde riddoguolástuslávdegotti mandáhtas. Norgga Sámiid Riikkasearvi gáibida danne ahte sámi rievttit galget gieđahallojuvvot oktanaga.»

NSR dadjá mearrádusastis riddoguolástuslávdegotti birra ahte mandáhta lea váilevaš, sihke geográfijja ja sisdoalu dáfus. Vaikke vel olle fáttát eai leat válddahuvvon mandáhtas, de vällje riddoguolástuslávdegoddi addit cealkámuša earret eará gonagasreappá ja biebmama birra. Muhto Sámi vuoigatvuodálávdegoddi II árvvoštallá mánga evttohusa maid riddoguolástuslávdegotti čielggadus ii árvvoštala, earret eará mánga evttohusa mat gusket guolástushálldašeapmái maiddá Finnmárkkus, dát guoská earret eará Sámedikki rollii nationála guolástushálldašeamis. Sámi vuoigatvuodálávdegoddi II dadjá kapihttalis 22.5.5.2 ee. čuovvovačča:

«Sámi vuoigatvuodálávdegoddi deattuha maiddá ahte mariidna guovlluid geavaheami ferte geahččat oktanaga. Doaimmaid main sáhtta leat váikkahu guolásteapmái mearrasámi vuonain ja rittuin, ovdamearkka dihtii biebmamat, ja dakkár bistevaš rusttegiid huksen ja doaimmaheapmi go mearrafápmorusttegiid, ođđasislásterminálaid ja oljju ja gássa gáddáibuktinresttegiid, ferte plánet ja doaimmahit dakkár vugiin ahte doaimma ii áitte báikkálaš guollenáliid dahje biologalaš šláddivuoda. go dán galgá duohtan dahkat de lea deatalaš ahte sihke Sámediggi ja eará sámi ja báikkálaš guolástusberoštusat besset searvat guovdilis mearridanproseassaide.»

Riddoguolástuslávdegotti ja Sámi vuoigatvuodálávdegoddi II gaskavuohta

Riddoguolástuslávdegoddi cealká čielggadusa kapihttalis 11.26 s. 406 gaskavuođa birra guolásteapmái mearrasámi guovlluin máttabealde Finnmárkku:

«Lávdegotti mandáhta ahte lávdegoddi galgá čielggadit «guolástanvuoigatvuoda mearas olggobealde Finnmárkku», mearkkaša báikkálaš ráddjen vuotnaguovlluide ja riddoguovlluide olggobealde Finnmárkku fylkka. Seammás lea čielggas ahte vuotna- ja riddoguolásteapmi lea deatalaš ealáhus mearrasámi guovlluin ii dušše Finnmárkkus, muhto maiddá osiin Romssas ja Nordlánddas.»

«Vaikke vel Riddoguolástuslávdego mandáhta lea ráddjejuvvon vuonaide ja riddoguovlluide olggobealde Finnmárkku, ja danne ii buvttet lávdegoddi rávvagiid bajábealde guovlluide, de navdá lávdegoddi dattetge ahte dilis mearrasámi guovlluin Nordlánddas ja Romssas eai leat várra ollu

earaláganat go dilit Finnmárkkus. Čovdosat mat evttohuvvojit Finnmárkku, leat várra heivvolaččat maiddá mearrasámi guovlluide, vejolaččat daid rádjeguovlluide muđuige riikkas.»

«Danne áigut livččii heivvolaš geahččat dien guovtti lávdegotti čielggadusaid ja rávvagiid vuotna- ja riddoguolástusa oktavuodas.» (Min vuolláisárgga).

Sámi vuoigatvuođalávdegoddi II cealká čielggadusastis NOU: 2007:13, kap. 22.5.1.1 s.1110 gakavuoda birra Finnmárkku riddoguolástuslávdegoddi:

«Seammás lea čielggas ahte riddo- ja vuotnabivdu lea leamaš - ja ain lea - deatalaš sámi ealáhus, ja ahte dat ii guoskka dušše Finnmárkku, muhto maiddá Romsii ja osiide Nordlánddas.»

«Ei ge leat lávdegotti mandáhtaguovlu, mii čatnasa sámi geavahanguovlui (eatnamis ja mearas) Romssa fylkka rájes máttásguvlui, geográfalaččat badjálagaid Finnmárkku čielggadusain mii lea ráddjejuvvon riddo- ja vuotnaguovlluide olggobealde Finnmárkku. Dattetge ii leat jierpmálaš ráddjet geográfalaš doaimmaguovllu Sámi vuoigatvuođalávdegotti vejolaš evttohusaide nannen dihtii riddo- ja vuotnabivddu mearrasámi guovlluin, nu ahte ii ge Finnmárku gula dasa.»

Gaskavuolta eará čielggadusaide ja politihkalaš proseassaide

Leat vel čadáhuvvon mánga čielggadusa sámi vuoigatvuođaid birra mariidna resurssaide, dát leat sihke vuđolaččat ja viidát, ja Sámediggi lea mángii meannudan guolástusáššiid.

Sámediggeráđi ášši R 32/08, Raporta ILO-konvenšuvnna nr. 169 birra, giedahallá earret eará beliid konsultašuvdnaproseassa oktavuodas bivdofatnasiid struktuvradoaimbajuid ja Riddoguolástuslávdegotti mandáhta birra. Sámediggeráđi mearrádus deattastuvvo raporttas ILO:ii ahte Sámedikkis leat mánga ovdamearka mat čájehit ahte sihke konsultašuvdnašiehtadusat ja konsultašuvdnageatnegasvuohta ILO ektui leat rihkkujuvvon go guoská vuoigatvuohta mariidna resurssaide. Áššis R 31/08 giedahallojuvvojit maiddá proseassat stuorradiggemearrádusaid ektui gonagasreappá, bivdofatnasiid struktuvraváikkuhangaskaomiid ja odđa mearraresursaláhga birra.d

Sámedikki oaidnu lea čuvvon áššiid ja lea referejuvvon dan golmma mañimus proseassas, St.dieđ. nr. 40 (2006-2007) Gonagasreappáid hálddašeapmi čuoggás 5.3.2 mas daddjojuvvo:

"Sámediggi lea dovddahan ahte álgoálbmotperspektiiva lei galgat leat mielde dieđáhusas, nu mor ráđdehus, Sámedikki oainnu mielde, lea geatnegahttojuvvon nátionála rievtti ja álbmotrievtti vuodul. Sámediggi meakkaša ahte vaikke vel Riddoguolástuslávdegoddi lea álggahan čielggadeami, de eai leat buot álgoálbmotvuoigatvuođaid bealit guoskkahuvvon das.

Sámediggi ii sáhte dohkkehít ahte álgoálbmotgažaldat duvdjojuvvo buohtalas ja čuovvovaš proseassaide vuorddidettiin Riddoguolástuslávdegotti loahppajurdagiid. Sámediggi deattuha ahte Riddoguolástuslávdegoddi lea vuolgán eará lánkaproseassas, ja ahte lávdegotti mandáhta guoská sápmelaččaid ja earáid guolástanriektái mearas olggobealde Finnmárkkku ii ge das daddjojuvvo erenoamážit gonagasreabbabivddu birra. Ii ge Sámediggi dieđe lea go Riddoguolástuslávdegoddi ožžon dieđuid dan birra ahte vel okta áššesuorgi galgá lasihuvvot lávdegotti bargui.

Sámediggi lea viidáseappot čujuhan dasa ahte Guolástus- ja riddodepartemeantta beroštupmi konsultašuvnnaid oktavuodas Riddoguolástuslávdegotti birra lei ráddjet lávdegotti mandáhta eanemusat, čujuhettiin čuovvovaš proseassaide. Departemeantta čielga oaidnu lei ahte galggai daddjojuvvo ahte mandáhta galgai ráddjejuvvo guolásteapmái, ii ge luoduealli mariidna resurssaide. Sámediggi meakkaša ahte oanehis áiggis dát lea goalmmát čuovvolanproseassa mas Guolástus- ja riddodepartemeantta ii háliit ságaškušat álgoálbmotperspektiivva mearraresurssaid oktavuodas, muhto čujuha dasa ahte sii leat vuordimin Riddoguolástuslávdegotti loahppajurdagiid. Sihke ovttaskas dáhpáhussan ja oktii buot dát lea Sámedikki oainnu mielde álbmotrievtti dihtomielaš rihkkun departemeantta bealis."

Mearraresursalága proposišuvnnas lei Sámedikkis čuovvovaš mearkkašupmi kapihttalis 10.4:

"Sámediggi leat gulaskuddancealkámušas bokte ja olles konsultašuvdnaproseassas dadjan čielgasit ahte mearraresursaláhka ferte leat čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Amas Norgga stáhta rihkkut iežas álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid sápmelaččaid ektui álgoálbmogin, de lea áibbas deatalaš ahte mearraresursaláhka dohkkeha ja sihkkarastá sámi álbmoga vejolašvuoda beassat ávkkástallat ođasmuvvi mariidna resurssaiguin, ja ahte sápmelaččat álgoálbmogin lea guovddáš ja deatalaš oassi dan ollislašvuodas masa láhka guoská, juoga maid doarju sihke lága doaibmaguovlu ja mearraresursalága mandáhta. Sámediggi lea deattuhan ahte sámi vuoigatvuodát mearraresurssaide čuovvu vuodđolágas, dološ vieruin ja álbmotrievttis ja danne dat ii sáhte duššin dahkkojuvvot. Sámediggi lea deattuhan ahte dat oasis mearraresursalágalávdegotti mandáhtas, mat eai ollašuthtojuvvon sámi mearraresursavuoigatvuodáid ektui, fertejit čuovvoluvvot departemeantta barggus ja konsultašuvnnain Sámedikkiin láhkaevttohusa birra. Sámediggi lea čielgasit dadjan ahte ii leat doarvái ahte dat čovdojuvvo čujuhettiin buhtalas dahje čuovvovaš proseassaide. Sámediggi moaitá go departemeanta dattetge lea välljen dakkár gieđahallanvuogi mas dušše oasis lágas galget ovddiduvvot, go dalle šaddá veadjemeahtun čađahit dárbblaš ollislaš meannudeami. Sámediggi deattuha ahte dakkár gieđahallanvuohki mearkkaša ahte departemeanta ovddida proposišuvnna mii lea dakkár mearraresursaláhkaevttohusa joatkkan, mii lea vuodđuduvvon dievasmeahtun premissaide ii ge leat doarvái bures árvvoštallojuvvon. Dát lea dagahan hui váttisin beliide juksat ovttamielalašvuoda konsultašuvnnain dán áššis. Sámediggi deattuha maiddá ahte go guoská Riddoguolástuslávdegotti čielggadussii masa departemeanta čujuha ja daidda evttohusaide mat das vulget, de leat mánga ráddjehusa lávdegotti mandáhtas dan doaibmaguovllu ektui masa boahstevaš mearraresursaláhka galgá gustot. Čielgaseamos ovdamearkan dasa leat dat sierranas geográfalaš doaibmaguovllut, mat gullet mearraresursalága evttohussii ja Riddoguolástuslávdegotti mandáhtii. Sámediggi čujuha dasa ahte dát ráddjehusat ledje dakkárat maid departemeanta ieš nággii váldit mielde earret eará dainna čujuhusain ahte sáhte boahit eará láhkaproseassat, nu go mearraresursaláhka. Dat vuohki mo departemeanta vällji gieđahallat mearraresursalága, dagaha danne ahte liikká ferte čuovvolit láchkabarggu sihke daid guovlluid várás masa Riddoguolástuslávdegotti mandáhta gusto ja daid guovlluid várás maidda dat ii gusto. Sámediggi lea dán vuodul leamaš áibbas čielggas das ahte go departemeanta dattetge háliida vuordit Riddoguolástuslávdegotti loahppaárvalusaid ovdalگو dát vuodđo bealit váldojuvvojit mielde láchkatekstii, de lea lunddolelamos vuordit proposišuvnna ovddidemiin, vai álgoálbmotvuoigatvuodát sáhttet váldojuvvot mielde nu mo stáhta eiseválddit leat geatnegahttojuvvon dahkat. Sámedikki subsidiára oidnu leat mielddisbuktán ahte Sámediggi ii leat vuostaldan dan ahte láhka ovddiduvvo dál, muhto ahte prososišuvnnas boahá ovdan ahte ja manne Ráđđehus fargga geatnegahttojuvvo čuovvolit álgoálbmotdimenšuvnna. Sámediggi lea gávnahan dárbbu aiddostahttit ahte vejolaš miediheapmi mearraresursaláhki dievaslaččat sáhtta dušše dalle dahkkojuvvot go ovddiduvvo proposišuvdnaevttohus Riddoguolástuslávdegotti čielggadusa vuodul, ja go dárbblaš lassi čuovvolanbarggu vuodul earret Riddoguolástuslávdegotti dál mandáhta. Sámedikki loahpalaš oidnu lea áibbas deatalaš lea go láhka ollásit čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Sámediggi bidjá vuodđun ahte departemeant čuovvolanbarggus farggamusat ráhkada vuodđomateriála duohta ja konkrehta konsultašuvnnaide. Konkrehta láchkaevttohus ferte dán vuodul ráhkaduvvot ja čuovvoleaddji proposišuvdna ferte farggamusat ovddiduvvot Stuorradiggái dán stuorradiggeáigodagas."

Álgoálbmotrievttit ja historjjálaš rievttit

Eanasoassi olbmui Sirkumpolára guovllus leat leamaš álgoálbmogat geat historjjálaččat leat orostaddan guovlluin ja ávkkástallan resurssain. Dát lea guovlu gos olbmot duhátagiid leat orron, geavahan ja gosa lea gullelašvuoha. Guovllus lea kulturárberiggodat, ja iežas heiveheamit masa luondduvuodustus ja máhttu birrasa birra leat vuodđun.

Norgga stáhta lea huksejuvvon guovtti álbmoga territoriai, sápmelaččaid ja dážaid. Territoria lea sihke eanan, ja maiddá mearra ja áhpeguovllut (bajábealde ja vuolábealde eatnama, bajábealde ja

vuolábealde čáhcegierraga). Sápmelaččat leat álgovuđolaš álbmot dain guovlluin, mii iešalddis dahká vuodu vuoigatvuodaide.

Meara resurssaid ávkástallan lea áiggiid čađa leamaš kulturguoddi ja okta sámi álbmoga váldoaláhusain. Sápmelaččat joavkun leat áiggiid čađa iežas geavaheami bokte háhkan alcceseaset vuoigatvuodaide mariidna resurssaide ja sáltečáhceguovlluid geavaheapmái. Sámi álbmogis lea sámi guovlluin historjjálaš, árbevirolaš ja álgoálbmotlaš riekti mariidna resurssaid ektui ja sáltečáhceguovlluid geavaheapmái.

Sámi guolástuslávdegoddi konkluderii iežas árvalusas ahte sápmelaččat serve sihke áhpe- riddo- ja vuotnaguolásteapmái ja guolásteami dienas lei dehálaš oassi mearrasámi kultuvrra ekonomalaš vuodus.

Dat mielddisbuktá earret eará ahte sápmelaččain maiddái lea historjjálaš riekti osiide náliin, leaš dál Barentsguovllus (dorski) dahje birra Islánda (sallit). Dát lea nálit, mat johtáladdet, ja dássidit gávdnojit sámi guovlluin. Sápmelaččat ávkástallet ja leat árbevirolaččat ávkástallan dain resurssain.

Dan sivas lea dehálaš geahččat guoli resursan ii ge dušše dan gos guolásteapmi čađahuvvui. Guolástanvuoigatvuoddat leat erenoamážit čadnon daid iešguđet guollenáliid hálddašepmái. Resurssaid hálddašepmi lea juogadangažaldat mii guoská sihke Norgii stáhtan ja Norgii eará stáhtaid ektui, ja sápmelaččaide dego nubbi guovtti álbmogis Norggas. Ollislaš juogadangažaldagat leat mearrideaddjin dasa gii galgá beassat bivdit maid. Ovdamearkka dihtii leat dehálaš nálit várrejuvvon áhpefatnasiidda. Áhpefatnasiid guolásteapmi ii almmá mange haga váldde eret sápmelaččaid vuoigatvuodaide mearas olggobealde rittu.

Miellahtut komitéas áigot maid čujuhit álgoálbmotrivttuide eará riikkain, omd. Canadas, Ođđa Zeelandas ja Norggas.

-Canada. Canada stáhtas leat unnimusat 50 iešguđet álgoálbmogat geain lea stuora erohus sihke kultuvrralaččat ja geográfalaččat iežas rájaid siskkobealde. Canada stáhta oážžu dohkkeheami iešguđet dásiin báikkálaš politihkas. Guovddáš ráđdehus ferte vuhtii váldit sihke iešguđet álgoálbmotjoavkkuid ja regionálalaš politihkkáriid go hábme politihka.

-Ođđa Zeelanda. Riikka álbmogis leat sullii 15 % Maorit. Ođđasit áiggis leat Maorit ožžon ruovttoluotta iežaset vuoigatvuodaide. Guolástanvuoigatvuodaide ektui ožžo sii 10 % buot eriin systemas, 20 % buot náliin mat boahteáiggis váldojuvvojit mielde earresystemii ja stuora ruđalaš buhtadusa mii mielddisbuvttii ahte besse oastit beali Ođđa Zeelanda stuorimus guollefitnodagas. Meroštallojuvvo ahte sii háldejit sullii goalmmásasoasi buot riikka guolleeriin ja leat aktiivvalaččat mielde buot osiin guolástusealáhusas.

Komitéa miellahtut čujuhit dasa ahte ovddeš politihkka ja ortnegat mat juo leat váldon atnui unnán váldet vuhtii sámi vuoigatvuodaide, stáhtalaš eiseválddiin lea geatnegasvuohta vuhtiváldit vuoigatvuodaide otná hálddašansystemas. Dát mielddisbuktá miellahtuid oainnu mielde ahte dálá hálddašanvuohki ii leat lágalaš go lea ášahuvvon vuoigatvuodaide vuostá siskkáldas rievtti ja álbmotrievtti ektui.

Komitéa miellahtut oavivildit ahte sámi vuoigatvuoddat guolásteapmái fertejit dohkkehuvvot ja nannejuvvot konkrehta láchkamearrádušaid bokte mat sihkkarastet ja dohkkehit sámiid ja earáid rievtti guolásteapmái. Lea dehálaš ahte beroštupmi mariidna resurssaide sihkkarastojuvvo ja deattuhuvvo oassin sápmelaččaid materiálalaš kulturvuodus, sihkkarastojuvvo ahte sápmelaččat besset oassálastit ja mielde mearridit resurssahálddašeamis ja maid sihkkarastá ja nanne sámi materiálalaš kulturvuodu ovdamearkka dihtii jus máhcaha historjjálaš vuoigatvuodaide. Sámediggi ferte maid oážžut sihkkarastojuvvot rolla iešheanaláš politihkalaš aktevrán mas lea duohta váldi leat mielde mearridit ja mas lea váikkuhanfápmu ovdáneapmái.

Ulbmil lea sihkkarastit sápmelaččaid vuoigatvuodaid guolásteapmái, mariidna resurssaide ja mearraareála geavaheapmái, ja váikkuhit dasa ahte ásahuvvojit obbalaš čovdosat mas bajimus vuoigatvuodaprinsihpat leat mielde. Sámiid vuoigatvuodát leat huksejuvvon historjjálaš geavaheami nala buot mearraareálaide, mariidna resurssaid ávkkástallama nala, báikkálaš virolašvuodáhábmema ja álbmotrievttalaš geatnegasvuodaid nala.

Komitéa miellahtut áigot dán vuodul ávžžuhit Sámediggái ahte sápmelaččaid vuoigatvuodát mariidna resurssaide ja –guovlluide galget guorahallojuvvot álbmotrievtti ektui dainna ulbmilin ahte oážžut ášši viidáseappot álbmotriektiveuogádahkii.

Komitéa miellahtut bivdet maid ahte konsulterenproseassat veardiduvvojit ja dárkkistuvvojit daid vásihusaid ektui mat Sámedikkis leat dán áššis ja eará konsultašuvnnain, dainna ulbmilin ahte sihkkarastit ahte konsulterenproseassat leat dohkálaččat álbmotrievtti ektui.

Evttohusat

Bargiidbellodaga sámediggejoavku (Bb), Árja ja Nordkalottfolket evttohit:

Evttohus 1

Dát biddjojuvvo Sámediggeráđi árvalusa sadjái.

Vuoigatvuolta guollebivdui mearrasámi guovlluin

Gustovaš álgoálbmotriekti vuodđuduvvá álgoálbmogiid historjjálaš vuoigatvuodaid dohkkeheapmái earret eará riddo- ja vuotnabivddu árbevirolaš álgoálbmotguovlluin. Sámediggi oaivvilda ahte historjjálaš vuoigatvuodát gávdnojit ja leat álohii leamaš ássama ja ávkkástallama vuodul rittus badjel 10 000 jagi. Sámiin leat dákkár vuoigatvuodát dološ áiggiid rájes geavaheami vuodul ja báikkálaš boares vieruid vuodul. Dasto lea Sámediggi deattuhan ahte ráđdehus ferte vuhtii váldit boares lágaid dán suorggis. Ovdamearkka dihte 1751 lappekodisilla ja 1775 Eanalága main nannejuvvo ahte finnmárgulaččain lea vuosttaš vuoigatvuolta guolásteapmái. Dan áigge ledje Finnmárgkus sámit eanetlogus. Sámediggi muittuha maiddái Gáivuona-duomu mii maiddái čujuha dan guvlui ahte das lea sáhka boaresvirot vuoigatvuodain man vuodul báikkálaš guolásteaddjit ožžo buhtadusa. Dan geažil go sin guolástansajiide šattai váddáset beassat elfámu huksema geažil mii buvttihii eanet jieŋa vutnii. Sámediggi čujuha ahte norgga eiseválddit vuote guolástusráđjeáššis Storra brittánna vuostá Haagasa dainna ákkain go oahppa “friija bivdu” ii goassige lean cieggan Norgga rittus. Duomus oidno ahte historjjálaš geavaheami čájehemi miehtá rittu báikkálaš boares vieruiguin, lei mearrádusa guovddážis. Dát historjjálaš duohtavuodát fertejit maiddái árvoštallojuvvot Norgga geatnegasvuodaid olis earret eará ON álgoálbmotjulggaštusa 37. artihkkala mielde.

Sámediggi konstatere ahte sámit leat ásahan bivdovuoigatvuodaid ja vuoigatvuodaid eará ođasmuvvi mariidna resurssaide riddolagaš sámi guovlluin. Dát riekti vuodđuduvvá sámiid Leahkimii ja historjjálaš geavaheapmái iežaset árbevirolaš guovlluin ja álbmotrievtti njuolggadusaide álgoálbmogiid ja minoritehtaid hárrái. Dát lea eavttutkeahes duohtavuolta, ja dan dorjot earret eará Riddoguolástuslávdegotti evttohus ja riikkaidgaskasaš riekti.

Sámediggi ja departemeanta leat konsultašuvdnaproseassa bokte Riddoguolástuslávdegotti árvalusa čuovvoleami ektui ságaškuššan ollu doaibmabijuid birra maid beliid mielas livččii dárbu čadahit ealáskuhttin ja nannen dihte mearrasámi kultuvrra ja sihkkarastin dihte mearrasámiid vuoigatvuodaid konkrehta láchkadoaibmabijuid bokte. Sámediggi aiddostahtá ahte ii oktage dain lágalaš doaibmabijuin rihko vuoigatvuodaid mat juo leat leamaš ja leat. Sámediggi lea álohii čuočuhan ahte ii leat mandáhta šiehtadallat eret sámi álbmoga historjjálaš vuoigatvuodaid mat leat álbmotrievtti vuodul. Norga lea riektestáhta. Sámediggi eaktuda ahte historjjálaš bealit mat leat namuhuvvon bajábealde čielggaduvvojit dainna áigumušain ahte dohkkehit ja nannet mearrasámiid vuoigatvuodaid álgoálbmotjulggaštusa mearrádusaide dávistettiin.

Sámediggi lea dán vuoro välljen fokuseret čovdosiid maid bokte sihkkarastit guolástusvuoigatvuođa álbmogii mearrasámi guovlluin. Eaktuduvvo ahte Sámedikki oaidnu guolástusvuoigatvuođa riektevuđđui mearrasámi guovlluin boahtá mielde láchkaproposišuvnnas riektevuoduid namuheami oktavuodas. Sámediggi lea ovdal mearridan, ja doalaha das gitta ahte buot relevánta riektegáldut, sihke nationála ja riikkaidgaskasaš áššedovdit, bealuštit ahte mearrasámiin leat historjjálaš guolástanvuoigatvuođat ja sis lea vuoigatvuohta oazžut sierra doaibmabijuid maid bokte suodjalit ja nannet sin kultuvrra ja eallinvuogi. Sámediggi oaivvilda ahte lea mearrideaddji deatalaš ahte láchkaaddin guolástussuorggis bisuhuvvo Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid siskkobealde ja dávista dasa ahte sámiin leat historjjálaš bivdovuoigatvuođat mat álohii leat leamaš.

Sámediggi konstateret ahte evttohuvvon doaibmabijut sáhttet leat deatalaččat vuosttaš lávkin sámiid ja eará báikegotti olbmuid ollislaš vuoigatvuođaid sihkkarastima ja dohkkeheami guvlui luonddu mariidna resurssaid ektui sihke siskkáldas rievtti ja álbmotrievtti oktavuodas. Sámediggi čujuha ahte historjjálaš guollebivdovuoigatvuođaid dánna lágiin dohkkeheapmi gáibiduvvo stáhta eiseválddiid beales proseassas viidáseappot mearrasámi kultuvrra ja eallinvuogi ealáskuhttimiin. Dát dohkkeheapmi stáhta eiseválddiid beales sáhtášii váikkuhit ovddeš áiggiid eahperievtti ja dáruiduhttinpolitihka fas ealláheapmái mii erenoamážit čuozašii mearrasámi álbmogii. Dat nannešii maiddá álgoálbmogiid váikkuhanvejolašvuođa nationála guolástuspolitihka oktavuodas.

Sámediggi oaidná ahte viidáseappot lea deatalaš ahte guolástanriekti vuonain ja riddolagaš čázadagain dál nannejuvvo lágain. Dát sihkkarastášii dan ahte historjá ii fas ođasmuvašii ja beasašeimmet eret dan balus ahte riddo- ja vuotnabivdit gárttašedje gáddái. Sámediggi lea posiitiivlaš daid doaibmabijuide mat sáhttet hehttet norgga eiseválddiid giddemis unnimus fatnasiid eret vuotna- ja riddolagaš bivddus, ja oaivvilda ahte lea dárbu vuoruhit dán joavkku ovddabeallái earáid jos šattaš resursavátnivuohta. Danne lea Sámedikki mielas dárbu oazžut sierra láchkanjuolggadusaid maid bokte geatnegahttit guolástuseiseválddiid bidjat stuorát deattu sámi kultuvrra ja sámi báikegottiid vuhtii váldimii juohke lágan mearrádusain mat gusket dáid servodagaid.

Sámediggi deattuha man deatalaš lea ahte departemeanta dorjjošii evttohusa unnimus fatnasiid suodjalusa nannemis resursaoazžuma ektui, earret eará ahte gielddit oppalaččat bivdimis fatnasiiguin mat leat badjel 15 mehtera vuotnalinjá siskkobealde. Álbmotrievtti unnimus standárddat fertejit álohii leat vuodđun, ja Sámediggi čujuha ahte prinsihpalaš dilli oppa áiggi lea leamaš ahte ILO konvenšuvdna 169 heivehuvvo norgga riektái, váldoášsis olmmošvuoigatvuođalága bokte. Go dát oaidnu ii leat ožžon doarjaga norgga eiseválddiin, de lea okta lávki rivttes guvlui dat ahte Norgga gustovaš álbmotrievttálaš geatnegasvuođat sámiid guovdu go lea álgoálbmot, dárkilastojuvvojit oasseváldilágas. Prinsihpalaččat lea deatalaš ahte evttohuvvo láchkamearrádus man bokte sihkkarastojuvvo dat ahte guolástushálddašeapmi boahtteáiggis dávistivčče álbmotrievtti njuolggadusaide álgoálbmogiid ja minoritehtaid hárrái.

Sámediggi oaidná ahte lea dárbu dárkilastit dan ahte báikkálaš boaresvirov ja historjjálaš vuoigatvuođat guolásteapmái fertejit dohkkehuvvot.

Danne lea deatalaš ahte Finnmárkkukommišuvdna galgá finnmárkkulága bokte nannet ja identifiseret ja dohkkehit geavahan- ja eaiggáduššanvuoigatvuođaid nannámis. Dát ferte guoskat maiddá merrii olggobealde Finnmárkkku. Guovlluin máttabealde Finnmárkkku fylkka šaddá dan ektui čuovvu proseassa Sámi vuoigatvuođalávdegotti II evttohusa čuovvoleami oktavuodas. Sámediggi čujuha dán oktavuodas ahte Finnmárkkukommišuvdna galgá vuodđudit mearrádusaidis gustovaš riektái, mas erenoamážit sámi boaresvierut ja riekteáddejuvvo ja álbmotriekti leat deatalaš riektegáldut. Sámi boaresvieruid geavaheami dohkkeheapmi dánna lágiin váikkuha dan ahte boahttevaš buolvva sámiide sihkkarastojuvvo oadjebas boahtteáigi sin máttuid guovlluid árbevirolaš geavaheami vuodul. Sámediggi áigu fuomášuhttit ahte Finnmárkkukommišuvdna lea juo dál oazžu menddo unnán ruhtadeami, go ruđat mat leat addojuvvon stáhtabušehta bokte eai doarvái bures kanaliserejuvvo viidáseappot Duopmostuollohálddahussii. Danne ii leat kommišuvnnas vejolašvuohta bargat dan áigetávvala mielde maid finnmárkkulága áigumušat gáibidivčče.

Sámediggái lea oppa áiggi leamaš deatalaš ahte maiddái guovlluide olggobealde Finnmárkku, galget guoskat dat doaibmabijut ja láhkamearrádusat mat biddjojuvvojit. Dán suorggis biddjojuvvo konsultašuvdnaboadus vuodđun, ja ahte leat ožžon viidásat doaibmaguovllu go maid Riddoguolástuslávdegotti mandáhta attii. Riektemearrádus álbmotrievtti ektui, deattuhanmearrádus ja gielddus stuorát fatnasiidda ja dasto unnimus bivdoearit gustojit olles mearrasámi guvlui. Sámediggi doarju maiddái dan ahte stuorra oasis Romssa fylkkas ja oasis Norlánddas gulašedje láhkaevttohussii.

Sámediggi lea buot jagiin bargan dan ala ahte šattašii nannoset báikkálaš faggi guollesurssaid hálddašeamis. Danne vai guolásteddjüide addojuvvošii stuorát váikkuhanfápmu resurssaid geavaheami mearrideapmái. Sámediggi oaivvilda ahte dasa lassin galgat bidjat báikkálaš hálddašanorgána mearrádusváldin, omd. go guoská reaidogáržžidemiide, bivdoeriid juohkimii, vuotnalinjáid nannemii ja sierra lohpaí gielddit stuorát fatnasiin bivddu. Sámediggi lea ollu gerddiid deattuhan ahte čoavddus mii ii buvttit mearridanválddi lea vuolábealde álbmotrievttálaš unnimus standárddaid, jurddašettiin mielde mearridanvuoigatvuođa almmolaš rievttálaš resursahálddašeamis mii sámiin lea ILO konvenšuvnna 169, artihkkala 15 mielde. Dasto galgá leat čielggas ahte konsultašuvdnageavahus mii lea Norggas konsultašuvdnašiehtadusa mielde lea ILO konvenšuvnna guđát artihkkala čadaheapmi lea mii lea heajut go 15. artihkkala čadaheapmi

Sámediggi oaidná ahte vuotnaguolástuslávdegotti ásaheapmi mas lea seamma ovddastus fylkkagielddain ja Sámedikkis lea okta lávki rivttes guvlui go guoská báikkálaš mielde mearridanrievtti sihkkarastimii guolástanhálddašeamis. Mearrideaddji deatalaš lea ahte sámii eai šatta unnitlohkui dán lágan orgánas ja ahte orgána galgá sáhttit evttohit báikkálaš reguleremiid Finnmárkkus, Romssas ja Norlánddas, ja evttohit movt lasse bivdoearit galget juhkkojuvvot. Sámediggi bidjá dán oktavuodas vuodđun dan ahte dát lávdegoddi danne go das lea gelbbolašvuohta báikkálaš diliin berre maiddái oazžut vejolašvuođa ovdánahttit iežas áiggi mielde. Eaktuduvvo ahte lávdegoddi lea fágalaččat gievra ja politihkalaš aktevra, ja guovddáš eaktobiddji guolástanhálddašeapmái.

Sámediggi šálloša go čoavddus mii dál evttohuvo boahpteáiggi guolástushálddašeapmin ii leat digaštalakeahtes álbmotrievttálaš rámmaid siskkobeaide. Danne leat ovttaoaivilis ahte bealit galget odđa siehtadallamiid bokte mearridit makkár bargosuorggit ja váldi lávdegottis galgá leat. Sámediggi háliida sihkkarastit sámiid mielmearrideami álbmotrievtti olis, dan bokte ahte čadahit viidásit konsultašuvnnaid gos earret eará hábmejit sierra rámmašiehtadusa guolástusáššiid konsultašuvnnaide gaskal guolástusdepartemeantta ja Sámedikki. Rámmašiehtadus galgá nannet Sámedikki saji guolástusáššiin viidábut go oppalaš konsultašuvdnarievtti 2005 konsultašuvdnašiehtadusa mielde. Sámediggái lea hui dehálaš ahte čoavddus goziha ILO soahpamuša 169 art 15 mielmearridanrievtti. Livččii maiddái áibbas dehálaš Sámediggái sihkkarastit ahte maiddái riektelaččain lea arena gos sin jietna váldo vuhtii.

Sámediggi vuordá ahte čoavddus mii dás govviduvvo vuosttaš lávkin Riddoguolástuslávdegotti evttohusa čuovvoleamis, ferte árvvoštallot ovttas Sámi vuoigatvuođalávdegotti II viidásit proseassain. Dás čujuhuvvo earret eará ahte livččii dárbbášlaš gávnnahtit liige doaibmabijuid sihkkarastin dihte mearrasámi vuoigatvuođaid mearraguovlluid earalágán geavaheami bokte. Sámedikki rolla ja eará gažaldagat mariidna resurssaid hálddašeamis mearrasámi guovlluin, fertejit čielggaduvvot Sámi vuoigatvuođalávdegotti II viidásit barggus. Namuhuvvon lávdegotti bargu čuvge olu čuolmmaid dán guovllu mearraareála hálddašeami ja geavaheami ektui.

Sámediggi dovda stuora ovddasvástádusa eará álgoálbmogiid ektui geat vurdet daid čovdosiid maid Sámediggi ja norgga stáhta sohpet. Danne ii oainne Sámediggi daid doaibmabijuid loahpalažžan Riddoguolástuslávdegotti evttohusa čuovvoleamis. Doaimmat maid leat soabadan leat hoahppodoaibmabijut maidda lea stuora dárbu, mat galget buoridit mearrasámi báikkálašservodagaid duodalaš dili. Sámediggái lea mearrideaddjin ahte evttohusat muhtun muddui leat dahkkon daid seamma árvvoštallamiid vuođul go Riddoguolástuslávdegotti doaibmabijut, earret eará sávaldat njulget 90-logu guolástuspolitihka rievttihisvuođa.

Dan vuodul sáhtta Sámediggi doarjut daid hoahppodoaimbajuid mat leat govviduvvon badjelis, dainna čielga eavttuin ahte Sámediggi ii doarjjo departemeantta evttohuvvon doaimbajuid rievttálašvuodu ákkastallama, ipmárdusa ja vuodu. Viidásit eaktuda Sámediggi ahte viidásit soabaduvvon proseassa boadusin šaddá dakkár čoavddus mii áibbas čielgasit lea álbmotrievttálaš rámmaid siskkoabealde. Earenoamážit nannet sápmelaččaid rivttiid beassat searvat guolástusressasaid almmolašrievttálaš hálddašeapmái ja Sámedikki gáibádus ahte sápmelaččaid historjjálaš rievttit dološáiggi rájes geavaheami bokte ja eará vuodul, dohkkehuvvojit.

Norgga Sámiid Ríikkasearvvis (NSR), Norgga Sámiid Ríikkasearvvis ja Sámeálbmotbellodagas (NSR/SáB) ja Johttisápmelaččaid listtus (JSL):

Evttohus 2

Dát biddjovuvvo Sámediggeráđi árvalusa sadjái.

Sámediggi ii sáhte miehtat Sámediggeráđi ja Guolástus- ja riddodepartemeantta gaskasaš konsultašuvdnaproseassa bohtosii Riddoguolástuslávdegotti evttohusa birra.

Evttohus 3

Sámediggi čujuha Sámediggeráđi ja Guolástus- ja riddodepartemeantta gaskasaš šiehtadussii mii evttoha mángga čovdosa doaimbajidjun guolástusrievtti oktavuodas mearrasámi guovlluin.

Ovdalgo Sámediggi dahká loahpalaš mearrádusa áššis, de ferte olggobealde juridihkalaččat árvoštallojuvvot guđe váikkuhusaid vejolaš miehtan sámedikki bealis mielddisbuktá, earret eará álbmotrievttálaš proseassa ektui.

Sámediggi oaivvilda maiddá ahte mearkašumit láhkarievdadusaide fertejit ovddiduvvot ovdalgo Sámediggi meannuda ášši.

Ovvádusbellodagas Aud Marthinsen:

Evttohus 4

Dát biddjovuvvo Sámediggeráđi árvalusa sadjái.

Guolástanriekti mearrasámi guovlluin

Sámediggi ii sáhte miehtat ráđi evttohussii.

Sámediggi čujuha Riddoguolástuslávdegotti evttohussii NOU 2008:5 Guolástanriekti mearas olggobealde Finnmárkkku (Finnmárkkuguolástanláhka) ja Sámi vuoigatvuodálávdegotti evttohussii NOU 2007:13 Ođđa Sámiriekti.

Sámediggi moaitá go addojuvvojit sierravuoigatvuodát ovttaskas joavkkuide sosiálalaš, kultuvrralaš, historjjálaš dahje čearddalaš gullevašvuoda vuodul bahán álbogii muđui.

Sámediggái leat ovttárvosaš vuoigatvuodát deatalaččat buohkaide geat háliidit guolásteami ealáhussan beroškeahhtá gos riikkas sii bohtet.

Sámediggái lea deatalaš oččodit dakkár guolásteami mii lea vuodđuduvvon dohkálaš resursahálddašeapmái ja guollemáddagiiguin ávkkástallamii Norgga territoriálmearas.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi/dievasčoahkkinjođihangotti árvalusevttohusa.

Mearkašumit

Bargiidbellodaga sámediggejoavku, Árja, Nordkalottfolket, Sápmelaččat lullin ja ÅSG, árras Willy Ørnebakk bokte

Sámediggi gáibida ahte Stuorradiggi nanne norgga lágain sámi guovlluid vuotna- ja riddoálbmoga historjjálaš guolástanvuoigatvuođaid. Guhkít áiggi lea leamaš heajos ovdáneapmi guolástushálddašeamis ja guolástuspolitihkas dainna váikkuhusain ahte riddo- ja vuotnaálbmoga ávnnaslaš riektvuođdu lea garrasit fámohttojuvvon. Riddo- ja vuotnaálbmogis váilo čielga ja dárkilis riektesuodjalus dán heajos ovdáneami vuostá. Dakkár riektesuodjalus ferte váldot mielde norgga láhkii vai norgga láhka vástida álgoálbmotvuoigatvuođaid álbmotrievtti njuolggadusaide.

Sámediggi ii sáhte daid dieđuid vuodul maid lea ožžon, miehtat ahte mearrasámiid historjjálaš vuoigatvuođat váldojit sis eret lága bokte dahje eará ládje. Čujuhit dasa ahte Sámediggi ii sáhte doarjut departemeantta vuoddu, ákkastallama, ipmárdusa ja rievttálaš vuoddu dain evttohuvvon doaibmabijuiin.

Riddo- ja vuotnaguovlluid resursat leat hui garra dilis earret eará guollebiebmaneláhusa dihte. Vai riddo- ja vuotnaálbmot galgá beassat ávkkástallat daid resurssaid maiddá boahhteáiggis, de gáibida Sámediggi álbmotrievtti mielde ahte duodas beassá mielde váikkuhit.

Sámediggi atná vuodđun ahte evttohuvvon láhkamearrádusaid loahpalaš mearkkašumit, maid Sámedikki dievasčoahkkin lea ožžon, eai leat gárvásat. Sámediggi mearkkašahtii konsultašuvdnačoahkkimis 09.05.11 ahte láhkamearrádusaid mearkkašumit galget leat bealátkehtes čilgejumit láhkamearrádusa sisdoalu ja ulbmila birra.

Sámediggi deattuha dán oktavuodas vel oktii, ahte Sámedikki vuolggasadji lea Riddoguoalástuslávdegotti evttohus maid Sámediggi oalát doarju.

Sámediggi ja departemeanta leat konsultašuvdnaproseassas oaidnán ahte Sámediggi ja departemeanta eai leat ovttaoáivilis bivdin vuoigatvuođaid riektvuođdu dulkojumi ektui mearrasámiid ja earáid várás mearrasámi guovlluin, ja Sámediggi šalloša dan. Sámediggi doarju ollislaččat Riddoguoalástuslávdegotti konklusuvnna mii atná vuodđun dan ahte mearrasámiid ja earáid riektvuođdu guolásteapmái mearrasámi guovlluin lea vuodđuduvvon historjjálaš vuoigatvuođain ja álbmotrievtti njuolggadusain. Sámediggái lea hui dehálaš ahte departemeanta ii váldde dáid prinsihpalaš sierramielalašvuođaid mielde mearrádusaid mearkkašumiide, ja ahte dat de dainna lágiin šaddet oassin čovdosis. Sámediggi doalaha ahte dat oasis mearkkašumis mat čujuhit departemeantta oidnui riektvuođdu ektui, galget sirdojuvvot mearkkašumiin eret ja biddjot riektvuođdu oppalaš čilgejumái proposišuvnnas. Eaktun lea ahte Sámediggi galgá beassat buktit iežas oainnu ja iežas juridihkalaš ákkastallama riektvuođdu ipmárdussii mearrasámiid ja earáid guolástanvuoigatvuođaid ektui, ja ahte dat vuhtto proposišuvnna čilgejumis riektvuođdu ipmárdusa birra.

NSR:a sámediggejoavku, NSR/SáB ja JsL, árras Geir Tommy Pedersen bokte

SÁMI VUOIGATVUOĐAT BEASSAT GEAVAHIT MEARRAAREÁLAID, BIVDIT MEARA JA EALLI MARIIDNA RESURSSAID

NSR, NSR/SáB ja JsL bidjet vuodđun ahte ášši 27/11 Guolástanriehti mearrasámi guovlluin, ovddiduvvo "soabaheapmin" Sámediggeráđi ja ráđdehusa gaskasaš konsultašuvnnaid vuodul NOU 2008:5 - Guolástanrievtti mearas Finnmárkku olggobealde. Mii čujuhit Sámedikki mearrádussii áššis 23/08 ja gávnnahit ahte Guolástus- ja riddodepartemeantta lea hilgon Sámedikki mearrádusa.

Mii gávnnahit ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta GRD) lea hilgon Riddolávdegotti sierranas evttohusaid dadjat juo ollásit ja NSR, NSR/SáB ja JsL lahtut gávnnahit viidáseappot ahte

konsultašuvdnaproseassa evttohusat gaskal GRD ja Sámediggeráđi eai ollašuite stáhta álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid sápmelaččaid ektui.

NSR, NSR/SÁB ja JsL loahppajurdda lea ahte mii eat sáhte guorrasit ja miedihit Sámediggeráđi ja ráđdehusa gaskasaš konsultašuvdnaproseassa bohtosii Riddoguolástuslávdegotti evttohusa oktavuodas ja rávve dan vuodul Sámediggái ahte sápmelaččaid vuoigatvuodát mariidna resurssaide ja –guovlluide árvvoštallojuvvojit álbmotrievtti ektui dainna áigumušain ahte doalvut ášši viidáseappot álbmotriektiveuogáhki.

Guolástanvuoigatvuohta mearas

NSR, NSR/SÁB ja JsL oaivvildit ahte riddoguolástuslávdegotti ovttajienalaš evttohusat livčče buori muddui sihkkarastán sápmelaččaid vuoigatvuodaid guolásteapmái, mariidna resurssaide ja mearraareála geavaheapmái. Min oaidnu lea čađat leamaš ahte áibbas deatalaš guolástanvuoigatvuođa sihkkarastimii leat dievaslaš čovdosat mat leat vuodđuduvvon bajimus vuoigatvuođaprinsihpaide. Sámiid vuoigatvuodát leat huksejuvvon historjjálaš geavaheami nala buot mearraareálaide, mariidna resurssaid ávkástallama nala, báikkálaš virolašvuodáhábmema ja álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid nala.

NSR, NSR/SÁB ja JsL gávnnaht maiddái ahte konsultašuvdnaproseassa ii leat mielddisbuktán:

- Vuotnaálbmoga guolástusallmennega ođđasis ásaheami
- Sihkkarastit beassama ja rekrutterema guolásteapmái dakko bokte ahte sápmelaččat ja earát geat ášset doibmaguovvlu siskkobealde oažžot vuoigatvuođa guollearuide, guoská sihke iežas atnui ja maiddái vuoigatvuhtii álgit fidnoguolásteaddjin ja viidáseappot vuoigatvuohta bivdit nu ollu ahte dainna sáhtta biebmat bearraša dahje lotnolasat eará ealáhusdoaimmain
- Ahte lágas mearriduvvo vuoigatvuohta uhcimus errui buot guolásteddjiide geat ášset doaibmaguovvlu siskkobealde
- Ahte vuotnavuoigatvuohta dohkkehuvvo daidda olbmuide geat ášset vuona birra
- Regionála guolástushálldašepmi ásaheami mii addá njuolggadusaid earret eará fanassturrodagaid ja bivdosiid geavaheami birra njeallje nautalaš miilla duohkáid olggobealde vuodđolinnjaid ja orgánas lea vuoigatvuohta oažžut ja juohkit persovnnalaš eriid ja lobiid ja čađahit eará hálldašemiid buorin riddo- ja vuotnaguolásteapmái, kapitála, eriid dahje bivdinlobiid dáfus, ahte mearrasámi kultuvrra ja Finnmárkku eará riddokultuvrra ávnnaslaš vuodus sihkkarastojuvvo
- Finnmárkokommišuvdna galgá meannudit riddo- ja vuotnaservodagaid vuoigatvuodaid

Guolástus- ja riddodepartemeanta lea konsultašuvdnaproseassa bokte dadjat juo hilgon buot riddolávdegotti rávvagiid. Mii oaivvildit ahte sámi vuoigatvuodát eai doarvái bures dohkkehuvvo ja nannejuvvo konkreta láchkamearrádusain eai ge dat sihkkaraste ja deattut mearraresurssaid vuhtiváldima oassin riddoálbmoga ávnnaslaš kulturvuodđosii. Ii ge konsultašuvdnaboadus sihkkaraste sámi oassálastima ja mielmearrideami resursahálldašepmái ii ge sihkkaraste riddo- ja vuotnaálbmoga ávnnaslaš kulturvuodđosa dainna lágiin ahte máhcahit historjjálaš vuoigatvuodaid.

NSR, NSR/SÁB ja JsL gávnnaht ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta ii háliit dohkkehit riddoálbmoga historjjálaš vuoigatvuođa ávkástallat mariidna resurssaiguin.

NSR, NSR/SÁB ja JsL gávnnaht ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta ii háliit fuolahit Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid, muhto baicce bidjá vuodđun ahte dálá guolástushálldašepmi lea siskkabealde álbmotrievtti.

NSR, NSR/SÁB ja JsL gávnnaht ahte ii oktage dain doaibmabijuin ja láchkaevttohusain mat evttohuuvvojit konsultašuvdnašiehtadusas, sihkkaraste earrevuoigatvuodaid guolástusservodagaide

rittus ja gávnnaht viidáseappot ahte evttohuuvvon doaibmabijut eai ge sihkkarastte riddoálbmogii doarvái earrevuođu ahte sáhtáshedje birge guolástusain eallingeaidnun. Eat ge oainne ahte birgenvuoigatvuohta guolástusain lea doarvái bures sihkkarastojuvvon boahttevaš buolvvaide.

NSR, NSR/SÁB ja JsL gávnnaht ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta lea hilgon regionála stivrenorgána mas lea váldi oazžut ja juohkit eriid ja bivdolobiid ja čadahit eará hálddašemiid buorin vuotna- ja riddoguolástussii, ja mearridit fanassturrodaga ja bivdosiid geavaheami mearas gitta njeallje nautalaš miilla duohkáii olggobealde vuodđolinnjáid, ja ahte stáhta eiseválddiin galggašii leat lágas mearriduvvon ovddasvástádus addit regionála stivrenorgánii nu stuorra resurssaid, kápitála, eriid dahje bivdolobiid dáfus, ahte mearrasámi kultuvrra ja eará riddokultuvrra ávnnaslaš vuodus sihkkarastojuvvo.

NSR, NSR/SÁB ja JsL gávnnaht eahpedohkálaš ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta lea hilgon riddoálbmoga historjjálaš guolástansvuoigatvuođa ja ahte GRD bidjá vuodđun ahte dále guolástushálddašepmi lea Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid siskkobealde álgoálbmogiid ektui.

Mearkkašumi dárkilet čilgehus

Finnmárkku riddoguolástuslávdegoddi nammaduvvui geassemánu 30. b. gonagaslaš resolušuvnnain ja dat lea geigen NOU 2008: 5 Guolástansvuoigatvuohta mearas olggobealde Finnmarkku.

NOU 2007: 13 Ođđa sámerievtti 22. Kapihttalas leat iešguđet oainnut ja árvvoštallamat mearrasámi guovllu riddo- ja vuotnaguolásteami birra. Dát evttohus sáddejuvvui gulaskuddamii guovvamánu 15. b. 2008. Gulaskuddanásuhat bivdojuvvojedje addit gulaskuddancealkámuša dán oassái NOU 2007: 13:s, ja sáddet dan Guolástus- ja riddodepartementii oktan gulaskuddancealkámušain NOU 2008: 5:ii.

Sámedikki dievasčoahkkin lea áššis 23/08 addán gulaskuddancealkámuša dáid evttohusaide mas Sámediggi doarju Riddoguolástuslávdegotti ollásit ja čujuha dasa ahte dát čoavddus maid ferte gustot mearrasámi guovlluid máttabealde Finnmarkku.

Riddoguolástuslávdegotti (RGL) mandáhta

NSR, NSR/SFP ja FSL deattuhit ahte riddoguolástuslávdegotti mandáhta lea váilevaš, earret eará go sámít ássat ja ávkkástallet mariidna resurssaiguin boatkankeattes riddoguovlluin Ruošša ráji rájes gitta Trøndelága rádjai. Lea maid váilevašvuohtan proseassas go riekti ealli mariidna resurssaide earret guoli, dás maddái sisafievrriduvvon šlájaid nu go gonagasreabbái, ii leat mielde riddoguolástuslávdegotti mandáhtas. Ii ge leat mearraareálaid geavaheapmi ja vuoigatvuohta genetikalaš ávdnasiidda ja bioprospakteremii mielde mandáhtas.

Vaikke vel ollu fáttát eai leat válddahuvvon mandáhtas, de vällje riddoguolástuslávdegoddi addit cealkámuša earret eará gonagasreappá ja biebmama birra. Muhto Sámi vuoigatvuođalávdegoddi II árvvoštallá mánnga evttohusa maid riddoguolástuslávdegotti čielggadus ii árvvoštala, earret eará mánnga evttohusa mat gusket guolástushálddašepmái maddái Finnmarkkus, dát guoská earret eará Sámedikki rollii nationála guolástushálddašeamis. Sámi vuoigatvuođalávdegoddi II dadjá kapihttalas 22.5.5.2 ee. čuovvovačča:

Mii deattuhit maddái ahte mariidna guovlluid geavaheami ferte geahččat oktanaga. Doaimmaid main sáhtta leat váikkuha guolásteapmái mearrasámi vuonain ja rittuin, ovdamearkka dihtii biebmamat, ja dakkár bistevaš rusttegiid huksen ja doaimmaheapmi go mearrafápmorusttegiid, ođđasislástenterminálaid ja olju ja gássa gáddáibuktinresttegiid, ferte plánet ja doaimmahit dakkár vugiin ahte doaibma ii áitte báikkálaš guollenáliid dahje biologalaš šláddjivuoda.

Mii deattuhit maiddáa ahte mariidna guovlluid geavaheami ferte geahččat oktanaga. Doaimmaid main sáhtta leat váikkahu guolásteapmái mearrasámi vuonain ja rittuin, ovdamearkka dihtii biebmamat, ja dakkár bistevaš rusttegiid huksen ja doaimmaheapmi go mearrafápmorusttegiid ja olju ja gássa ođđasislástentermináid ja gáddáibuktinresttegiid, ferte plánet ja doaimmahit dakkár vugiin ahte doaibma ii áitte báikkálaš guollenáliid dahje biologalaš šláddjivuoda.

Riddoguolástuslávdegotti ja Sámi vuoigatvuodálávdegoddi II gaskavuoha

Riddoguolástuslávdegoddi cealká čielggadusa kapihttalis 11.26 s. 406 gaskavuoda birra guolásteapmái mearrasámi guovlluin máttabealde Finnmárkku:

«Lávdegotti mandáhta ahte lávdegoddi galgá čielggadit «guolástanvuoigatvuoda mearas olggobealde Finnmárkku», mearkkaša báikkálaš ráddjen vuotnaguovlluide ja riddoguovlluide olggobealde Finnmárkku fylkka. Seammás lea čielggas ahte vuotna- ja riddoguolásteapmi lea deatalaš ealáhus mearrasámi guovlluin ii dušše Finnmárkkus, muhto maiddáa osiin Romssas ja Nordlánddas.»

«Vaikke vel Riddoguolástuslávdegotti mandáhta lea ráddjejuvvon vuonaide ja riddoguovlluide olggobealde Finnmárkku, ja danne ii buvttet lávdegoddi rávvagiid bajábealde guovlluide, de navdá lávdegoddi dattetge ahte dilit mearrasámi guovlluin Nordlánddas ja Romssas eai leat várra ollu earaláganat go dilit Finnmárkkus. Čovdosat mat evttohuvvojit Finnmárkui, leat várra heivvolaččat maiddáa mearrasámi guovlluide, vejolaččat daid rádjeguovlluide muđuige riikkas.»

«Danne livččii viidáset barggus heivvolaš geahččat dien guovtti lávdegotti čielggadusaid ja rávvagiid vuotna- ja riddoguolástusa oktavuodas.» (Min vuolláisárgga).

Sámi vuoigatvuodálávdegoddi II cealká čielggadusastis NOU: 2007:13, kap. 22.5.1.1 s.1110 gaskavuoda birra Finnmárkku riddoguolástuslávdegoddi:

«Seammás lea čielggas ahte riddo- ja vuotnabivdu lea leamaš - ja ain lea - deatalaš sámi ealáhus, ja ahte dat ii guoskka dušše Finnmárkui, muhto maiddáa Romsii ja osiide Nordlánddas.»

«Eai ge leat lávdegotti mandáhtaguovlu, mii čatnasa sámi geavahanguvlui (eatnamis ja mearas) Romssa fylkka rájes máttás guvlui, geográfalaččat badjálagaidda Finnmárkku čielggadusain mii lea ráddjejuvvon riddo- ja vuotnaguovlluide olggobealde Finnmárkku. Dattetge ii leat jierpmálaš ráddjet geográfalaš doaibmaguovllu Sámi vuoigatvuodálávdegotti vejolaš evttohusaide nannen dihtii riddo- ja vuotnabivddu mearrasámi guovlluin, nu ahte ii ge Finnmárku gula dasa.»

Meannudanvuohki

NSR, NSR/SFP ja FSL mielas ii leat heivvolaš dakkár meannudanvuohki mas doaibmabijut ja lánkaevttohusat leat vuodđuduvvon eahpedievaslaš eavttuide eai ge leat doarvái bures árvvoštallojuvvon eai ge ožžon ollislaš meannudeami. Lunddolaš livččii ahte maiddáa vuordit ovddideamis proposišuvnna daninassii, vai álgoálbmotvuoigatvuoddat sáhttet válđojuvvot mielde nu mo stáhta eiseválddit leat geatnegahttojuvvon.

Mii ballat ahte jus Sámediggi miedihha konsultašuvdnabohtosi addojuvvon dieđuid vuodul dán muttus proseassa, de dat sáhtta váttásmahttit vejolaš boahstevaš álbmotrievttálaš proseassa. Miedáhus sáhtta áddejuvvo dan lánkai ahte Sámediggi lea dohkkehan bohtosa buhtadussan mearrasámi vuoigatvuodaid massima ovddas, nu mo šattai boadusin Maoriid guolástusáššis Ođđa Selánddas.

Dakkár meannudanvuohki mii dás lea jurddašuvvon mearkkaša ahte departemeanta ovddida evttohusa mas Riddoguolástuslávdegotti bargu ii čuvvojuvvo, lea dadjat juo dušši bargu. Viidáset meannudeamis ii mielddisbuvttet sierramielalášvuoha ráđđehusa ja Sámedikki gaskkas stuorra rievdadusaid mearrasámi vuoigatvuodaide go dat dušše gávdno mearkkašupmin dan evttohusas mii

sáddejuvvo Stuorradiggái. Jus ii čuovvolan proseassa ii dáhkiduvvo, de dát sierramielalašvuohta bissu. Sámedikkis ii leat veto vuoigatvuohta.

Vejolaš doaibmabijut nannet riddoálbmoga vuoigatvuođaid sáhttet čađahuvvot beroškeahtá vejolaš láhkarievdadusain.

Lea veara aiddostahttit ahte vejoš mieđiheapmi evttohusaide sáhtá dušše addit go gávdno proposišuvdnaevttohus mii sihkkarastá mearrasámiid historjjálaš ja boahhtevaš vuoigatvuođa ávkástallat mariidna resurssaiguin. Sámedikki loahpalaš oidnu ferte leat mearrideaddjin dat ahte lea go lága ollislašvuohta dalle siskkobealde čielga álbmotrievttálaš rámmaid.

NSR, NSR/SFP ja FSL miela lea maid mearrideaddjin ahte vuoigatvuođaeaggádat searvvahuvvojit proseassaide.

Riddoguolástuslávdegoddi

Áššedovdijoavku mii čielggadii guolástusvuoigatvuođa olggobealde Finnmárkku dr. Juris Carsten Smith jodiheami vuolde, lea čađahan vuđolaš barggu, ja mii rámiidit lávdegotti barggu dán oktavuodas. Máhtolašvuohta riddoálbmoga vuoigatvuođaid birra resurssaide lea áibbas eará dál go 2005:s go Finnmárkkuláhka dohkkehuvvui. Bajimus áššedovdit leat dán ovttajienalaš evttohusa ektui nagodan ovddidit evttohusa sámi guolástusvuoigatvuođaid vuodul. Riddoguolástuslávdegotti jodiheaddji Carsten Smith dajai geigedettiin lávdegotti evttohusa Deanodagas guovvamánu 18. b. 2008 ahte dás lea sáhka mearrasámi kultuvrra eallimis dahje jávkamis. Mii čujuhit dasa ahte Riddoguolástuslávdegotti evttohus lea sámi guolástusvuoigatvuođaid dohkkeheapmi. Lávdegoddi lea deattastan ahte sámi guolástusvuoigatvuođat gávdnojit ja ahte vuoigatvuođat fertejit dohkkehuvvot lága bokte. Lávdegoddi lea viidáseappot evttohan hálddašanortnegiid guovlluid vuodul.

Mii deattuhit ahte Riddoguolástuslávdegotti evttohus lea boadus vuđolaš ja viiddes guolástusfágalaš ja juridihkalaš árvvoštallamiin ja čađahuvvojit ceavzilis hálddašeami rámmaid siskkobealde. Mii leat konsultašuvdnaproseassaid ektui eaktudan ahte dát ovttajienalaš árvvoštallamat ja evttohusat biddjojuvvojit vuodđun viidáset bargui. Evttohusat eai dárbbášan mielddisbukit viiddes rievdadusaid boahhtevaš konsultašuvnnain Sámedikkiin ja lei áibbas deatalaš ahte doaibmabijut ja láhkaevttohusat ledje čielga álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde, mot áinnas leat uhcimus standárddat álgoálbmotvuoigatvuođaid suodjaleamis.

Gaskavuohta eará čielggadusaide ja politihkalaš proseassaide

Leat vel čađahuvvon mánga čielggadusa sámi vuoigatvuođaid birra mariidna resurssaide, dát leat sihke vuđolaččat ja viidát, ja Sámediggi lea mángii meannudan guolástusáššiid.

Sámediggeráđi ášši R 32/08, Raporta ILO-konvenšuvnna nr. 169 birra, gieđahallá earret eará beliid konsultašuvdnaproseassa oktavuodas bivdofatnasiid struktuvradoaibmabijuid ja Riddoguolástuslávdegotti mandáhta birra. Sámediggeráđi mearrádusas deattastuvvo raporttas ILO:ii ahte Sámedikkis leat mánga ovdamearkka mat čájehit ahte sihke konsultašuvdnašiehtadusat ja konsultašuvdnageatnegasvuohta ILO ektui leat rihkkojuvvon go guoská vuoigatvuohta mariidna resurssaide. Áššis R 31/08 gieđahallojuvvojit maidái proseassat stuorradiggemearrádusaid ektui gonagasreappá, bivdofatnasiid struktuvraváikkuhangaskaomiid ja odđa mearraresursalága birra.

Sámedikki oaidnu lea čuvvon áššiid ja lea referejuvvon dan golmma maŋimus proseassas, St.dieđ. nr. 40 (2006-2007) Gonagasreappáid hálddašepmi čuoggás 5.3.2 mas daddjojuvvo:

"Sámediggi lea dovddahan ahte álgoálbmotperspektiiva lei galgat leat mielde dieđáhusas, nu mo ráđđehus, Sámedikki oainnu mielde, lea geatnegahttojuvvon nátionála rievtti ja álbmotrievtti vuodul.

Sámediggi mearkkaša ahte vaikke vel Riddoguolástuslávdegoddi lea álggahan čielggadeami, de eai leat buot álgoálbmotvuoigatvuođaid bealit guoskkahuvvon das.

Sámediggi ii sáhte dohkkehit ahte álgoálbmotgažaldat duvdjojuvvo buohtalas ja čuovvovaš proseassaide vuorddidettiin Riddoguolástuslávdegotti loahppajurdagiid. Sámediggi deattuha ahte Riddoguolástuslávdegoddi lea vuolgán eará láhkaproseassas, ja ahte lávdegotti mandáhta guoská sápmelaččaid ja earáid guolástanriektái mearas olggobealde Finnmárkkku ii ge das daddjojuvvo erenoamážit gonagasreabbábivddu birra. Ii ge Sámediggi dieđe lea go Riddoguolástuslávdegoddi ožžon dieđuid dan birra ahte vel okta áššesuorgi galgá lasihuvvot lávdegotti bargui. Sámediggi lea viidáseappot čujuhan dasa ahte Guolástus- ja riddodepartemeantta beroštupmi konsultašuvnnaid oktavuodas Riddoguolástuslávdegotti birra lei ráddjet lávdegotti mandáhta eanemusat, čujuhettiin čuovvovaš proseassaide. Departemeantta čielga oaidnu lei ahte galggai daddjojuvvo ahte mandáhta galggai ráddjejuvvo guolásteapmái, ii ge luoduealli mariidna resurssaide. Sámediggi mearkkaša ahte oanehis áiggis dát lea goalmát čuovvolanproseassa mas Guolástus- ja riddodepartemeanta ii háliit ságaškuššat álgoálbmotperspektiivva mearraresurssaid oktavuodas, muhto čujuha dasa ahte sii leat vuordimin Riddoguolástuslávdegotti loahppajurdagiid. Sihke ovttaskas dáhpáhussan ja oktii buot dát lea Sámedikki oainnu mielde álbmotrievtti dihtomielaláš rihkkun departemeantta bealis."

Mearraresursalága proposišuvnna lei Sámedikkis čuovvovaš mearkkašupmi kapihttalis 10.4::

"Sámediggi leat gulaskuddancealkámušas bokte ja olles konsultašuvdnaproseassas dadjan čielgasit ahte mearraresursaláhka ferte leat čielga álbmotrievttaláš rámmaid siskkobeaide. Amas Norgga stáhta rihkkut iežas álbmotrievttaláš geatnegasvuođaid sápmelaččaid ektui álgoálbmogin, de lea áibbas deataláš ahte mearraresursaláhka dohkkeha ja sihkarastá sámi álbmoga vejolašvuođa beassat ávkkástallat ođasmuvvi mariidna resurssaiguin, ja ahte sápmelaččat álgoálbmogin besset oassálastit dáid hálddašepmái. Sámediggi dajai árrat juo proseassas ahte stáhta eiseválddiid geatnegasvuođat sápmelaččaid ektui álgoálbmogin lea guovddáš ja deataláš oassi ollislašvuođas masa láhka gullá, mii dorjojuvvo sihke lága doaibmaguovllus ja mearraresursalágálávdegotti mandáhtas. Sámediggi lea deattuhan ahte sámi vuoigatvuođat mearraresurssaide čuvvot vuodđolágas, boares vieruin ja álbmotrievttis ja nu dat eai sáhte duššindahkkojuvvo. Sámediggi lea deattuhan ahte dat oasis mearraresursalágálávdegotti mandáhtas, mat eai ollašuhthojuvvo sámi mearraresursavuoigatvuođaid ektui, fertejit čuovvoluvvot departemeantta barggus ja konsultašuvnnain Sámedikkiin láhkaevttohusa birra. Sámediggi lea čielgasit dadjan ahte ii leat doarvái ahte dat čovdjojuvvo čujuhettiin buohtalas dahje čuovvovaš proseassaide."

Historjjaláš vuoigatvuođat

Eanasoassi olbmuiin Sirkumpolára guovllus leat leamaš álgoálbmogat geat historjjaláččat leat orostaddan guovlluin ja ávkkástallan resurssain. Dát lea guovlu gos olbmot duhátagiit leat orron, geavahan ja gosa lea gullevašvuohta. Guovllus lea kulturárberiggodat, ja iežas heiveheamit masa luondduvuođustus ja máhttu birrasa birra leat vuodđun.

Norgga stáhta lea huksejuvvo guovtti álbmoga territoriai, sápmelaččaid ja dážaid. Territoria lea sihke eanan, ja maiddái mearra ja áhpeguovllut (bajábealde ja vuolábealde eatnama, bajábealde ja vuolábealde čáhcegierraga). Sápmelaččat leat álgovuđolaš álbmot dain guovlluin, mii iešalddis dahká vuodu vuoigatvuođaide.

Meara resurssaid ávkkástallan lea áiggiid čađa leamaš kulturguoddi ja okta sámi álbmoga váldoealáhusain. Sápmelaččat joavkun leat áiggiid čađa iežas geavaheami bokte háhkan alcceseaset vuoigatvuođaid mariidna resurssaide ja sáltečáhceguovlluid geavaheapmái. Sámi álbmogis lea sámi guovlluin historjjaláš, árbevirolaš ja álgoálbmotlaš riecti mariidna resurssaid ektui ja sáltečáhceguovlluid geavaheapmái.

Mii geahččat viidáseappot Riddoguolástuslávdegotti 5. oassái; Guolástusvuoigatvuođaid historjjálaš čilgejupmi mearas olggobealde Finnmárkku.

Okta vuoddo geađejulggiin norgga mariidna resurssaid hálddašeamis lea guolástusášši gaskal Norgga ja Stuorra Británia riikkaidgaskasaš duopmostuolus Haagas (2008:5, 5.17). Norge bijai vuodđun riddoálbmoga historjjálaš erenoamáš vuoigatvuođa ávkástallat riddomeara riggodagaiguin ja ahte vuoigatvuođat leat don doloža rájes, ja ahte dát leat bistán. Dat gustui erenoamážit Davvi-Norgii. Norga vuittii iežas oainnuiguin Stuorra Británia ektui.

5. oassi (5.20) válldaha Gáivuona ášši Alimusrievttis mas riekti gávnnahe ahte vuotnabivdiid geavahepmi lea leamaš nu nanus ja sierralunddot ahte dan buori muddui sáhtta gohčodit erenoamážin, ja olggosguvlui dat lei doaibman áibbas seamma láhkai go vuoigatvuođa čađahepmi. Dat bohtá maid ovdan rabas reivves.

Njukčamánu 8 b 1989 oažžu guolásteaddji, Aksel Trollvik Birtaváris Gáivuonas Davvi-Romssas reivve Guolástus direktoráhta Bearráigeahččandoaimmahagas čuovvovaš mearrádusain: ”Fritidsfiske med garn må straks opphøre”. Njukčamánu 12 b 1990 son vállje vástidit rabas reiven aviisii Framtid i Nord (mielddus), go ”innholdet i Deres brev angår mange flere enn meg” nu go son dadjá.

Reivves son čállá earret eará ”- For det første har De ikke juridisk grunnlag for å ta avgjørelse om hvordan befolkningen i sjøsamiske områder skal forvalte sine ressurser. Både i norsk og internasjonal rettspraksis er samisk rett til land og vann fastsatt som prinsipp. Internasjonal rett og retts-praksis i forhold til minoritets- og urbefolkningsrettigheter er helt klar. Når det gjelder ressursforvaltning må vi i de samiske områder støtte oss til gammel hevd, og de lokale, formelle regler – inntil Sametinget har begynt å utøve sin lovgivende myndighet.”

Viidáseappot son loahpaha: ”Jeg akter å fiske som før med mine garn, hvis det passer seg slik. Eller med line eller juksa hvis det passer seg slik. Jeg vil fiske til eget forbruk, for å filetere eller henge til tørrfisk. Den fisken jeg bruker vil jeg gi bort eller selge”.

NSR, NSR/SFP ja FSL gávnnahe ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta ii háliit dohkkehit riddoálbmoga historjjálaš vuoigatvuođa beassat ávkástallat mariidna resurssaiguin.

Álgoálbmotriekti

Vai Norgga stáhta sáhtta ollašuttit iežas álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid sápmelaččaid ektui álgoálbmogin, de lea dakkár nátionála riektevuoddu áibbas deatalaš, mii dohkkeha ja sihkkarastá sámi álbmogii vuoigatvuođa ávkástallat odasmuvvi mariidna resurssaiguin, ja ahte sápmelaččat álgoálbmogin besset searvat dáid hálddašepmái.

Mariidna resurssaide ja guovlluide lea dat dievaslaš boadus dain iešguđet doaibmabijuin ja láhkaproseassain ovttas Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuođain mii mearrida ahte fuolahuvvojit sámi vuoigatvuođat doarvái bures. Mii oaidnit danne deatalažžan ahte iešguđet rávvagat gehččojuvvojit ollislažžan, ja ahte sámerievttálaš bealit fuolahuvvojit ollásit. Ovdalgo Riddoguolástuslávdegoddi geige loahppabarggus lea Sámediggi ráđdehussii eará proseassain mat gusket mariidna áššuide, čielgasit dovddahan ahte Sámediggi ii sáhte dohkkehit ahte álgoálbmotgažaldagat duvdovuvvojit buohtalas ja čuovvovaš proseassaide.

NSR, NSR/SFP ja FSL gávnnahe ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta ii háliit fuolahit Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid, muhto lea bidjan vuodđun ahte dálá guolástushálddašepmi lea álbmotrievtti siskobealde.

Earit

Artihkal 27 ON 1966 konvenšuvnnas siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid birra sápmelaččaid ektui álgoálbmogin giedahallá ávnnaslaš eavttuid sápmelaččaid ollislaš kulturdoaimmami.

Vuodđun vuotna- ja riddoálbmogii lea daid resurssaiguin ávkkástallan (ja sorjavašvuohta) mat leat mariidna guovlluin iešguđet áiggiid. Stáhta lea geatnegahttojuvvon sihkkarastit riddoálbmogii doarvái eriid vai sii sáhttet eallit guolástemiin. Mearrasámi guovlluin dat mearkkaša maiddá ahte fertejtit sihkkarastojuvvot doarvái earit vai sáhttá álgit máttarváhnemiid fidnu.

Ođđa Selánda álbmogis leat sullii 15 % Maorit ja Maorit leat ožžon ruovttoluotta iežaset vuoigatvuodaid. Guolástanvuoigatvuodaid ektui ožžo sii 10 % buot eriin systemas, 20 % buot náliin mat boahhteáiggis váldojuvvojit mielde earresystemii ja stuora ruđalaš buhtadusa mii mielddisbuvttii ahte besse oastit beali Ođđa Zeelanda stuorimus guollefitnodagas. Meroštallojuvvo ahte sii háldejit sullii goalmádasoasi buot riikka guolleeriin ja leat aktiivvalaččat mielde buot osiin guolástusealáhusas.

Sápmelaččat serve ja servet sihke áhpe- riddo- ja vuotnaguolásteapmái ja iešguđet áigodatguolástemiide. Guolásteami dienas lei dehálaš oassi mearrasámi kultuvrra ekonomalaš vuodus. Vuotna- ja riddoálbmogis lea historjjálaš vuoigatvuohta oassái máddodagain, beroškeahtá das leš dal dat Barentsábis (ovdamearkka dihtii dorski) dahje Islánda birra (ovdamearkka dihtii sallit). Dát leat máddodagat mat johtalit ja dávjá leat sámi guovlluin. Sápmelaččat ávkkástallet ja leat árbevirolaččat ávkkástallan dáid resurssaiguin.

NSR, NSR/SÁB ja JsL gávnnaht ahte ii oktage dain doaimmabijuin ja láchkaevttohusain mat evttuhuvvojtit konsultašuvdnašiehtadusas, sihkkarastte earrevuoigatvuodaid guolástusservodagaide rittus ja gávnnaht viidáseappot ahte evttuhuvvon doaimmabijut eai ge sihkkarastte riddoálbmogii doarvái earrevuođu ahte sáhtášedje birge guolástusain eallingeaidnun. Eat ge oainne ahte birgenvuoigatvuohta guolástusain lea doarvái bures sihkkarastojuvvon boahttevaš buolvvaide.

Hálddašanvuogádat

Ovdeš politihka ja ortnegat mat juo leat váldon atnui unnán váldet vuhtii sámi vuoigatvuodaid, stáhtalaš eiseválddiin lea geatnegasvuohta vuhtiváldit vuoigatvuodaid otná hálddašansystemas. Dát mielddisbuktá ahte dálá hálddašanvuohki ii leat lágalaš go lea ásahuvvon vuoigatvuodaid vuostá siskkáldas rievtti ja álbmotrievtti ektui.

NSR, NSR/SÁB ja JsL gávnnaht ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta lea hilgon regionála stivrenorgána mas lea váldi oazžut ja juohkit eriid ja bivdolobiid ja čadahit eará hálddašemiid buorin vuotna- ja riddoguoalástussii, ja mearridit fanassturrodaga ja bivdosiid geavaheami mearas gitta njeallje nautalaš miilla duohkái olggobealde vuodđolinnjái, ja ahte stáhta eiseválddiin galggašii leat lágas mearriduvvon ovddasvástádus addit regionála stivrenorgánii nu stuorra resurssaid, kápítála, eriid dahje bivdolobiid dáfus, ahte mearrasámi kultuvrra ja eará riddokultuvrra ávnnaslaš vuodus sihkkarastojuvvo.

NSR, NSR/SFP ja FSL gávnnaht dohkemeahttumin ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta lea hilgon riddoálbmoga historjjálaš guolástanvuoigatvuođa ja ahte GRD bidjá vuodđun ahte dálá guolástushálddašepmi lea Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid siskkobealde álgoálbmogiid ektui.

Loahppajurdda

Dat mearkkaša ahte NSR, NSR/SFP ja FSL eai sáhte doarjut ja miedihit bohtosii konsultašuvdnaproseassas gaskal Sámediggeráđi ja ráđdehusa Riddoguoalástuslávdegotti evttohusa birra ja áigut dan vuodul rávvvet Sámedikki ahte sápmelaččaid vuoigatvuođat mariidna resurssaide ja

guovlluide árvoštallojuvvojit álbmotrievtti ektui dainna áigumušain ahte doalvut ášši viidáseappot álbmotriektivuogádahki.

Evttohus 5, Áirras Geir Tommy Pedersen, NSR:a sámediggejoavku, NSR/SáB, JSL

Evttohus 5 biddjo evttohus 2 sadjái

Máttuid gudnejahttima dihte, dálááiggi dihte ja ovddasmorraša dihte boahttevaš buolvvaide ii sáhte Sámediggi doarjut Sámediggeráđi ja Ráđđehusa konsultašuvdnaproseassa bohtosa Riddoguolástuslávdegotti evttohusa birra.

Šiehtadallojuvvon evttohus šiehtadussii ii ane árvvus min álbmoga historjjálaš guolástanvuoigatvuođa Sámedikkis ii leat váldi šiehtadallat eret historjjálaš guolástanvuoigatvuođaid sámi álbmoga bealis Šiehtadus hilgu Riddoguolástuslávdegotti ovttajenalaš evttohusa Šiehtadus ii leat álbmotrievtti unnimusstandárddaid siskkobealde Šiehtadusa doarjun sáhtta geavahuvvot sámi vuoigatvuođalaččaid vuostá, ja eará álgoálbmogiid vuostá geain leat sullasaš vuoigatvuođaid, boahttevaš vuoigatvuođaproseassain. Vejolaš doaibmajijut mearrasámi guovlluid dili nannema várás, sáhttet čadahuvvot láhkarietdadusaid doarjaga haga

Áirras Willy Ørnebakk divui lávdegotti árvalusas evttohus 2, 8.gurgádusas 2. ja 3.cealkaga čuovvovažžan:

Danne lea deatalaš ahte finnmárkkulágas dál nannejuvvo ahte Finnmárkkukommišuvdna maiddái galgá identifiseret ja dohkkehit vuoigatvuođaid mearain.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 33 čoahkis.

- Evttohus 3 hilgojuvvui 21 jienain. 12 jienastedje beali.

39 áirasis ledje 32 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 4 hilgojuvvui 30 jienain. 2 jienasteigga beali.
- Evttohus 5/2 hilgojuvvui 19 jienain. 13 jienastedje beali.
- Evttohus 1 mearriduvvui 18 jienain 14 jiena vuostá.
- Lávdegotti ráva ii jienastuvvon

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
	Aili Keskitalo, čoahkkinortnegii	
	Aili Keskitalo, čoahkkinortnegii	
	Alf Isaksen, čoahkkinortnegii	
1	Heidi Persdatter Greiner Haaker, áššejođiheaddji	Kirsti Guvsám
		Aili Keskitalo
		Jørn Are Gaski
	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
2	Silje Karine Muotka	Sten Erling Jønsson

		Jørn Are Gaski
		Geir Tommy Pedersen
	Silje Karine Muotka	
3	Willy Ørnebakk	Aili Keskitalo
		Silje Karine Muotka
		Jørn Are Gaski
	Willy Ørnebakk	
4	Sten Erling Jønsson	Geir Tommy Pedersen
		Kjell Pedersen
		Silje Karine Muotka
	Sten Erling Jønsson	
5	Geir Tommy Pedersen	
	Willy Ørnebakk, čoahkkinnortnegii	
		Jørn Are Gaski
		Anne Helene Saari
		Rolf Johansen
	Geir Tommy Pedersen	
	Geir Tommy Pedersen, čoahkkinnortnegii	
6	Geir Johnsen	Jørn Are Gaski
		Silje Karine Muotka
		Kirsti Guvsám
	Geir Johnsen	
7	Johan Vasara	Anne Helene Saari
		Geir Tommy Pedersen
		Silje Karine Muotka
	Johan Vasara	
8	Aud Marthinsen	Geir Tommy Pedersen
		Jørn Are Gaski
		Geir Johnsen
	Aud Marthinsen	
9	Anders Somby jr.	Geir Tommy Pedersen
		Silje Karine Muotka
		Aili Keskitalo
	Anders Somby jr.	
10	Ann-Mari Thomassen	
	Willy Ørnebakk, čoahkkinnortnegii	
	Ann-Mari Thomassen, čoahkkinnortnegii	
		Sten Erling Jønsson
		Jørn Are Gaski
	Ann-Mari Thomassen	
11	Olaf Eliassen	Willy Ørnebakk
		Rolf Johansen
		Aili Keskitalo
	Olaf Eliassen	
12	Knut Roger Hansen	Geir Tommy Pedersen
		Jørn Are Gaski
		Silje Karine Muotka

13	Anne Helene Saari	Geir Tommy Pedersen
		Kjell Pedersen
		Kirsti Guvsám
	Anne Helene Saari	
14	Per Andersen Bæhr	Willy Ørnebakk
		Johan Vasara
		Aili Keskitalo
	Per Andersen Bæhr	
15	Jørn Are Gaski	
16	Egil Olli	
17	Willy Ørnebakk	
18	Láilá Susanne Vars	
19	Gunn-Britt Retter	
20	Alf Isaksen	
21	Geir Johnsen	
22	Odd Iver Sara	
23	Kjell Pedersen	
24	Aili Keskitalo	
25	Geir Tommy Pedersen	
26	Willy Ørnebakk	
	Heidi Persdatter Greiner Haaker, áššejođiheadđji	
	Geir Tommy Pedersen, čoahkkinnortnegii	
	Willy Ørnebakk, čoahkkinnortnegii	
	Willy Ørnebakk, čoahkkinnortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Vuoigatvuohta guollebivdui mearrasámi guovlluin

Gustovaš álgoálbmotriekti vuodđuduvvá álgoálbmogiid historjjálaš vuoigatvuođaid dohkkeheapmái earret eará riddo- ja vuotnabivddu árbevirolaš álgoálbmotguovlluin. Sámediggi oaihvilda ahte historjjálaš vuoigatvuođat gávdnojit ja leat álohii leamaš ássama ja ávkkástallama vuodul rittus badjel 10 000 jagi. Sámiin leat dákkár vuoigatvuođat dološ áiggiid rájes geavaheami vuodul ja báikkálaš boares vieruid vuodul. Dasto lea Sámediggi deattuhan ahte ráđđehus ferte vuhtii váldit boares lágaid dán suorggis. Ovdamearkka dihte 1751 lappekodisilla ja 1775 Eanalága main nannejuvvo ahte finnmárkulaččain lea vuosttaš vuoigatvuohta guolásteapmái. Dan áigge ledje Finnmárkkus sámit eanetlogus. Sámediggi muittuha maiddái Gáivuona-duomu mii maiddái čujuha dan guvlui ahte das lea sáhka boaresvirovot vuoigatvuođain man vuodul báikkálaš guolásteaddjit ožžo buhtadusa. Dan geažil go sin guolástansajiide šattai váddáset beassat elfámu huksema geažil mii buvttihii eanet jierga vutnii. Sámediggi čujuha ahte norgga eiseválddit vuote guolástusráđjeášsis Stuurra brittánna vuostá Haagasa dainna ákkain go oahppa “friija bivdu” ii goassige lean cieggan Norgga rittus. Duomus oidno ahte historjjálaš geavaheami čájeheapmi miehtá rittu báikkálaš boares vieruiguin, lei mearrádusa guovddáži. Dát historjjálaš duohtavuodat fertejit maiddái árvoštallojuvvot Norgga geatnegasvuodaid olis earret eará ON álgoálbmotjulggastusa 37. artihkkala mielde.

Sámediggi konstatere ahte sámit leat ásahan bivdovuoigatvuođaid ja vuoigatvuođaid eará odasmuvvi mariidna resurssaide riddolagaš sámi guovlluin. Dát riekti vuodđuduvvá sámiid leahkimii ja historjjálaš

geavaheapmái iežaset árbevirolaš guovlluin ja álbmotrievtti njuolggadusaide álgoálbmogiid ja minoritehtaid hárrái. Dát lea eavttutkeahtes duohtavuohta, ja dan dorjot earret eará Riddoguolástuslávdegotti evttohus ja riikkaidgaskasaš riekti.

Sámediggi ja departemeanta leat konsultašuvdnaproseassa bokte Riddoguolástuslávdegotti árvalusa čuovvleami ektui ságaškuššan ollu doaibmabijuid birra maid beliid mielas livččii dárbu čadahit ealáskuhttin ja nannen dihte mearrasámi kultuvrra ja sihkkarastin dihte mearrasámiid vuoigatvuođaid konkrehta láhkadoaibmabijuid bokte. Sámediggi aiddostahtá ahte ii oktage dain lágalaš doaibmabijuin rihko vuoigatvuođaid mat juo leat leamaš ja leat. Sámediggi lea álohii čuočuhan ahte ii leat mandáhta šiehtadallat eret sámi álbmoga historjjálaš vuoigatvuođaid mat leat álbmotrievtti vuodul. Norga lea riektestáhta. Sámediggi eaktuda ahte historjjálaš bealit mat leat namuhuvvon bajábealde čielggaduvvojit dainna áigumušain ahte dohkkehit ja nannet mearrasámiid vuoigatvuođaid álgoálbmotjulggaštusa mearrádusaide dávistettiin.

Sámediggi lea dán vuoro välljen fokuseret čovdosiid maid bokte sihkkarastit guolástusvuoigatvuođa álbmogi mearrasámi guovlluin. Eaktuduvvo ahte Sámedikki oaidnu guolástusvuoigatvuođa riektevuđđui mearrasámi guovlluin boahtá mielde láhkaproposišuvnnas riektevuoduid namuheami oktavuodas. Sámediggi lea ovdal mearridan, ja doalaha das gitta ahte buot relevánta riektegáldut, sihke nationála ja riikkaidgaskasaš áššedovdit, bealušit ahte mearrasámiin leat historjjálaš guolástanvuoigatvuođat ja sis lea vuoigatvuohta oazžut sierra doaibmabijuid maid bokte suodjalit ja nannet sin kultuvrra ja eallinvuogi. Sámediggi oaihvilda ahte lea mearrideaddji deatalaš ahte lánkaaddin guolástussuorggis bisuhuvvo Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid siskkoabealde ja dávista dasa ahte sámiin leat historjjálaš bivdovuoigatvuođat mat álohii leat leamaš.

Sámediggi konstatere ahte evttohuvvon doaibmabijut sáhttet leat deatalaččat vuosttaš lánkin sámiid ja eará báikegotti olbmuid ollislaš vuoigatvuođaid sihkkarastima ja dohkkeheami guvlui luonddu mariidna resurssaid ektui sihke siskkáldas rievtti ja álbmotrievtti oktavuodas. Sámediggi čujuha ahte historjjálaš guollebivdovuoigatvuođaid dainna lágiin dohkkeheapmi gáibiduvvo stáhta eiseválddiid beales proseassas viidáseappot mearrasámi kultuvrra ja eallinvuogi ealáskuhttimiin. Dát dohkkeheapmi stáhta eiseválddiid beales sáhtášii váikkuhit ovddeš áiggiid eahperievtti ja dáruiduhttinpolitihka fas ealláheapmái mii erenoamážit čuozašii mearrasámi álbmogi. Dat nannešii maiddá álgoálbmogiid váikkuhanvejolašvuođa nationála guolástuspolitihka oktavuodas.

Sámediggi oaidná ahte viidáseappot lea deatalaš ahte guolástanriehti vuonain ja riddolagaš čázadagain dál nannejuvvo lágain. Dát sihkkarastášii dan ahte historjá ii fas ođasmuvašii ja beasašeimmet eret dan balus ahte riddo- ja vuotnabivdit gártašedje gáddái. Sámediggi lea positiivvalaš daid doaibmabijuide mat sáhttet hehttet norgga eiseválddiid giddemis unnimus fatnasiid eret vuotna- ja riddolagaš bivddus, ja oaihvilda ahte lea dárbu vuoruhit dán joavkku ovddabeallái earáid jos šattaš resursavátnvuohta. Danne lea Sámedikki mielas dárbu oazžut sierra lánkanjuolggadusaide maid bokte geatnegahttit guolástuseiseválddiid bidjat stuorát deattu sámi kultuvrra ja sámi báikegottiid vuhtii váldimii juohke lágan mearrádusain mat gusket dáid servodagaid.

Sámediggi deattuha man deatalaš lea ahte departemeanta dorjjošii evttohusa unnimus fatnasiid suodjalusa nannemis resursaoazžuma ektui, earret eará ahte gielddit oppalaččat bivdimis fatnasiiguin mat leat badjel 15 mehtera vuotnalinjá siskkoabealde. Álbmotrievtti unnimus standárddat fertejit álohii leat vuodđun, ja Sámediggi čujuha ahte prinsihpalaš dilli oppa áiggi lea leamaš ahte ILO konvenšuvdna 169 heivehuvvo norgga riektaí, váldoášsis olmmošvuoigatvuođalága bokte. Go dát oaidnu ii leat ožžon doarjaga norgga eiseválddiin, de lea okta lánki rivttes guvlui dat ahte Norgga gustovaš álbmotrievttálaš geatnegasvuođat sámiid guovdu go lea álgoálbmot, dárkilastojuvvojit oasseváldilágas. Prinsihpalaččat lea deatalaš ahte evttohuvvo lánkamearrádus man bokte sihkkarastojuvvo dat ahte guolástushálddašeapmi boahhteáiggis dávistivčče álbmotrievtti njuolggadusaide álgoálbmogiid ja minoritehtaid hárrái.

Sámediggi oaidná ahte lea dárbu dárkilastit dan ahte báikkálaš boaresvirov ja historijálaš vuoigatvuodát guolásteapmái fertjit dohkkehuvvot. Danne lea deatalaš ahte finnmárkkulágas dál nannejuvvo ahte Finnmárkkukommišuvdna maiddá galgá identifiseret ja dohkkehít vuoigatvuodaid mearain. Guovlluin máttabealde Finnmárkku fylkka šaddá dan ektui čuovvu proseassa Sámi vuoigatvuodálávdegotti II evttohusa čuovvoleami oktavuodas. Sámediggi čujuha dán oktavuodas ahte Finnmárkkukommišuvdna galgá vuodđudit mearrádusaidis gustovaš riektái, mas erenoamážit sámi boaresvierut ja riekteáddejupmi ja álbmotriekti leat deatalaš riektegáldut. Sámi boaresvieruid geavaheami dohkkeheapmi dáinna lágiin váikkuha dan ahte boahhteavaš buolvva sámiide sihkkarastojuvvo oadjebas boahtteáigi sin máttuid guovlluid árbevirolaš geavaheami vuodul. Sámediggi áigu fuomášuhttit ahte Finnmárkkukommišuvdna lea juo dál oažžu menddo unnán ruhtadeami, go ruđat mat leat addojuvvon stáhtabušehta bokte eai doarvái bures kanaliserejuvvo viidáseappot Duopmostuollohálddahussii. Danne ii leat kommišuvnnas vejolašvuohta bargat dan áigetávvala mielde maid finnmárkkulága áigumušat gáibidivčče.

Sámediggái lea oppa áiggi leamaš deatalaš ahte maiddá guovlluide olggobealde Finnmárkku, galget guoskat dat doaibmabijut ja láhkamearrádusat mat biddjojuvvojit. Dán suorggis biddjojuvvo konsultašuvdnaboadus vuodđun, ja ahte leat ožžon viidáset doaibmaguovllu go maid Riddoguolástuslávdegotti mandáhta attii. Riektemearrádus álbmotrievtti ektui, deattuhanmearrádus ja gielddus stuorát fatnasiidda ja dasto unnimus bivdoearit gustojit olles mearrasámi guvlui. Sámediggi doarju maiddá dan ahte stuorra oasis Romssa fylkka ja oasis Norlánddas gulašedje láhkaevttohussii.

Sámediggi lea buot jagiin bargan dan ala ahte šattašii nannoset báikkálaš faggi guolleresurssaid hálddašeamis. Danne vai guolásteddjiide addojuvvošii stuorát váikkuhanfápmu resurssaid geavaheami mearrideapmái. Sámediggi oaivvilda ahte dasa lassin galgat bidjat báikkálaš hálddašanorgána mearrádusváldin, omd. go guoská reaidogáržžideamiide, bivdoeriid juohkimii, vuotnalinjáid nannemii ja sierra lohpaí gielddit stuorát fatnasiin bivddu. Sámediggi lea ollu gerddiid deattuhan ahte čoavddus mii ii buvttit mearridanválddi lea vuolábealde álbmotrievttálaš unnimus standárddaid, jurddašettiin mielde mearridanvuoigatvuoda almmolaš rievttálaš resursahálddašeamis mii sámiin lea ILO konvenšuvnna 169, artihkkala 15 mielde. Dasto galgá leat čielggas ahte konsultašuvdnageavahus mii lea Norggas konsultašuvdnašiehtadusa mielde lea ILO konvenšuvnna guđat artihkkala čadaheapmi lea mii lea heajut go 15. artihkkala čadaheapmi

Sámediggi oaidná ahte vuotnaguolástuslávdegotti ásaheapmi mas lea seamma ovddastus fylkkagielddain ja Sámedikkis lea okta lávki rivttes guvlui go guoská báikkálaš mielde mearridanrievtti sihkkarastimii guolástanhálddašeamis. Mearrideaddji deatalaš lea ahte sámít eai šatta unnitlohkui dán lágan orgánas ja ahte orgána galgá sáhttit evttohit báikkálaš reguleremiid Finnmárkkus, Romssas ja Norlánddas, ja evttohit movt lasse bivdoearit galget juhkkuojuvvot. Sámediggi bidjá dán oktavuodas vuodđun dan ahte dát lávdegoddi danne go das lea gelbbolašvuohta báikkálaš diliin berre maiddá oažžut vejolašvuođa ovdánahttit iežas áiggi mielde. Eaktuduvvo ahte lávdegoddi lea fágalaččat gievara ja politihkalaš aktevra, ja guovddáš eaktobiddji guolástanhálddašeapmái.

Sámediggi šálloša go čoavddus mii dál evttohuvvo boahtteáiggi guolástushálddašeapmin ii leat digaštalakeahtes álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Danne leat ovttaoaivilis ahte bealit galget ođđa siehtadallamiid bokte mearridit makkár bargosuorggit ja váldi lávdegottis galgá leat. Sámediggi háliida sihkkarastit sámiid mielmearrideami álbmotrievtti olis, dan bokte ahte čadahit viidásit konsultašuvnnaid gos earret eará hábmejit sierra rámmašiehtadusa guolástusáššiid konsultašuvnnaide gaskal guolástusdepartemeantta ja Sámedikki. Rámmašiehtadus galgá nannet Sámedikki saji guolástusáššiin viidábut go oppalaš konsultašuvdnarievtti 2005 konsultašuvdnašiehtadusa mielde. Sámediggái lea hui dehálaš ahte čoavddus goziha ILO soahpamuša 169 art 15 mielmearridanrievtti. Livččii maiddá áibbas dehálaš Sámediggái sihkkarastit ahte maiddá riektelaččain lea arena gos sin jietna váldo vuhtii.

Sámediggi vuordá ahte čoavddus mii dás govviduvvo vuosttaš lávkin Riddoguolástuslávdegotti evttohusa čuovvoleamis, ferte árvoštallot ovttas Sámi vuoigatvuođalávdegotti II viidásit proseassain. Dás čujuhuvvo earret eará ahte livččii dárbblaš gávnnaht liige doaibmabijuid sihkkarastin dihte mearrasámi vuoigatvuođaid mearraguovlluid earalágán geavaheami bokte. Sámedikki rolla ja eará gažaldagat mariidna resurssaid hálldašeamis mearrasámi guovlluin, fertejit čielggaduvvot Sámi vuoigatvuođalávdegotti II viidásit barggus. Namuhuvvon lávdegotti bargu čuvge olu čuolmmaid dán guovllu mearraareála hálldašeamis ja geavaheami ektui.

Sámediggi dovdá stuora ovddasvástádusa eará álgoálbmogiid ektui geat vurdet daid čovdosiid maid Sámediggi ja norgga stáhta sohpet. Danne ii oainne Sámediggi daid doaibmabijuid loahpalažžan Riddoguolástuslávdegotti evttohusa čuovvoleamis. Doaimmat maid leat soabadan leat hoahppodoaibmabijut maidda lea stuora dárbu, mat galget buoridit mearrasámi báikkálašservodagaid duodalaš dili. Sámediggái lea mearrideaddjin ahte evttohusat muhtun muddui leat dahkkon daid seamma árvoštallamiid vuođul go Riddoguolástuslávdegotti doaibmabijut, earret eará sávaldat njulget 90-logu guolástuspolitihka rievttihisvuođa.

Dan vuođul sáhtta Sámediggi doarjut daid hoahppodoaibmabijuid mat leat govviduvvon badjelis, dainna čielga eavttuin ahte Sámediggi ii doarjjo departemeantta evttohuvvon doaibmabijuid rievttálašvuođu ákkastallama, ipmárdusa ja vuođu. Viidásit eaktuda Sámediggi ahte viidásit soabaduvvon proseassa boađusin šaddá dakkár čoavddus mii áibbas čielgasit lea álbmotrievttálaš rámmaid siskkobealde. Earenoamážit nannet sápmelaččaid rivttiid beassat searvat guolástusresurssaid almmolašrievttálaš hálldašeapmái ja Sámedikki gáibádus ahte sápmelaččaid historjjálaš rievttit dološáiggi rájes geavaheami bokte ja eará vuođul, dohkkehuvvojit.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 09.06.11 dii.18.15

Ášši/Sak BFOL 003/11

Ášši/Sak DC 028/11

Sámedikki 2012 čoahkinplána

Arkiivaáššennr..
10/1606 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráddi	03.05.11	DCJ 007/11
lávdegoddi	24. – 26.05.11	
Sámedikki dievasčoahkin	7. – 10.06.11	DC 028/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 10.06.2011 dii. 09.05

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1			Kalendar 2012

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkinjođihangotti mearrádusárvalus:

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat vuosttas jahkebeali 2012:

- vahkku 8: guovvamánu 20. – 24. b.
- vahkku 16: cuoŋománu 16. – 20. b.
- vahkku 23: geassemánu 4. – 8. b.

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat nuppi jahkebeali 2012:

- vahku 39: čakčamánu 24. – 28. b.
- vahku 48: skábmamánu 26. b. – 30. b.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti árvalus

Álggahus

Sámedikki mearrádusa áššis 48/10 boađusin biddjojuvvojit lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkimat seamma vahkkui, nu ahte čađahuvvojit golbma čoahkkima gidđa jahkebealis ja guokte čoahkkima čakča jahkebealis. Ortnet gusto suoidnemánu 1. b. 2011 rájes, ja lea geahččalanortnet gitta jagi 2012 maŋimuš dievasčoahkkima rádjai.

Ortnega árvvoštallamii lea biddjojuvvon doarespolitihkalaš joavku mii galgá árvvoštallat odđa ortnega gitta maŋimuš dievasčoahkkima rádjai 2012:s.

Čoahkkingirjji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

141 siidu 149 siiddus

Dievasčoahkkinjođihangoddi lea ovddidan čoahkkinplánaevttohusa Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda jahkái 2012.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui dievasčoahkkinjođihangotti árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 29 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Åge Nordkild, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat vuosttas jahkebeali 2012:

- vahkku 8: guovvamánu 20. – 24. b.
- vahkku 16: cuoŋománu 16. – 20. b.
- vahkku 23: geassemánu 4. – 8. b.

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat nuppi jahkebeali 2012:

- vahku 39: čakčamánu 24. – 28. b.
- vahku 48: skábmamánu 26. b. – 30. b.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 10.06.11 dii. 09.10.

Ášši/Sak PFL	004/11
Ášši/Sak DC	029/11

Lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid ođđa organiseren

Arkiivaáššennr..
10/1606 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Dievasčoahkkinjodihangoddi	03.05.11	DCJ 004/11
Plána- ja fináslávdegoddi	24. – 26.05.11	PFL-004/11
Sámedikki dievasčoahkkinn	7. – 10.06.11	DC 29/11

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 10.06.2011 dii. 09.10

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	03.05.11	Dievasčoahkkinjodihangotti	Ášši DCJ 004/11 Lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid ođđa organiseren
2	11/1139-1		Organisering av Sametingets komité- og plenumsmøter
3	SP 048/10		Organisering av Sametingets komité- og plenumsmøter

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjodihangotti árvalusevttohus

1 Joavkkut, fágálávdegottit ja dievasčoahkkinn

Sámediggi áigu suoidnemánu 1. b. 2011 rájes geahččalit ortnega gos lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkinn dollojuvvojit ovttá ja seamma vahkus. Galget dollojuvvo golbma čoagganeami 2012 giđđasešuvnnas ja guokte čoagganeami 2011 ja 2012 čakčasešuvnnas.

Rámma lávdegodde- ja dievasčoahkkinnčoagganeapmái šaddá dalle ná:

Vuossárgga: 08:30-12:00 Lávdegoddečoahkkimat
12:00-15:00 Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
15:00-17:00 Lávdegoddečoahkkimat

Maŋgebárgga: 08:30-12:00 Lávdegoddečoahkkimat
12:00-15:00 Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
15:00-17:00 Lávdegoddečoahkkimat

Gaskavahku:	08:30-12:00	Dievasčoahkkin
	12:00-15:00	Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
	15:00-18:00	Dievasčoahkkin
Duorastaga:	08:30-12:00	Dievasčoahkkin
	12:00-15:00	Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
	15:00-18:00	Dievasčoahkkin
Bearjadaga	08:30-12:00	Dievasčoahkkin
	12:00-13:00	Lunša
	13:00-15:00	Vejolaš dievasčoahkkin

Sámediggi máksá mátke- ja orrungoluid joavkočoahkkimiin gitta guovtti beaivvi rádjái, juogo lávdegodde- ja dievasčoahkkinčoagganeami álgogeahčen dahje sierra joavkočoahkkimin mas joavkkut ieža mearridit áiggi ja báikki. Čoahkkima ferte dattetge doallat maŋŋá go áššedokumeanttat boahhtevaš čoagganeapmái leat almmuhuvvon áirasiidda.

Fágálávdegottit sáhttet mátkkoštit olggobealde lávdegoddečoahkkimiid nannen dihte lávdegotti máhtu dihto fágasurggiin. Lávdegoddejođiheddji ja dievasčoahkkinjođihangoddi mearridit oktiiráđiid áiggi ja báikki dákkár mátkkiin.

Dárkileabbu čilgehus lávdegodde- ja dievasčoahkkinčoagganeami, joavkočoahkkimiid ja lávdegoddemátkkiid organiserema birra gávdná áššečilgehusas dán áššis.

2 Spiehkasteapmi njuolggadusain

Geahččalan dihte lávdegodde- ja dievasčoahkkima odđa organiserema mearrida Sámediggi geahččalanáigodagas bidjat eret fámus čuovvovaš mearrádusaid čoahkkinortnegis ja fágálávdegottiid bargonjuolggadusain:

Čoahkkinortnet § 20, mii regulere áššiid ovddideami olles dievasčoahkkimii, biddjo eret fámus, ja čoahkkin gos áššit ovddiduvvojit heaittihuvvo.

Čoahkkinortnet § 21, mii regulere áigemeeriid áššiin mat ovddiduvvojit dievasčoahkkimii, biddjo eret fámus ná:

Áššit maid sámediggeráđđi ovddida dievasčoahkkimii galget dieđihuvvot

dievasčoahkkinjođihangodda maŋimuštá 3 vahku (dál 4 vahku) ovdal dievasčoahkkima, ja almmuhuvvot áirasiidda maŋimuštá 2 vahku (dál 3 vahku) ovdal dievasčoahkkima.

Seamma áigemeari lea maid bearráigeahččánlávdegotti ja dievasčoahkkinjođihangotti áššiin.

Lávdegottiid árvalusat almmuhuvvojit áirasiidda unnimusat 36 diimmu ovdal go ášši meannuduvvo dievasčoahkkimis.

Čoahkkinortnet § 11 bustávva d), mii regulere sámediggedieđáhusaid, biddjo eret fámus, ja sámediggedieđáhusat presenterejuvvojit dievasčoahkkima vuosttas beaivvi maŋŋá vejolaš čilgehusaid.

Sámedikki fágálávdegottiid bargonjuolggadusain 1 k) čuožžu ahte jus lávdegoddi dáhttu dieđuid /dokumentašuvnna áššis maid galgá gieđahallat, de galgá divvut čálalaš gažaldagaid dasa gi lea buktán árvalusevttohusa áššis – Sámediggeráđđi dahje dievasčoahkkinjođihangoddi. Dát čuokkis biddjo eret fámus nu ahte gažaldagat galget divvojuvvot njálmmálaččat ja vástiduvvot njálmmálaččat.

Dievasčoahkkinjođihangoddi oazžu válldi bidjat velá čoahkkinortnega eará mearrádusaid ja fágálávdegottiid bargonjuolggadusaid eret fámus jus lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid organiseremis čuožžilit bealit geahččalanáiggis maid dán mearrádusas ii leat oaidnán ja gokko dievasčoahkkinjođihangoddi oaidná spiehkasteami njuolggadusain dárbblašlážan.

Plána- ja finánsalávdegotti árvalus

Álggahus

Sámediggi lea áššis 048/10 mearridan ahte lávdegodde- ja dievasčoahkkimat čakčat 2011:s ja 2012:s čađahuvvojit ovttá vahkus. Dievasčoahkkinjodihangoddi lea seamma áššis ožžon bargun ovddidit evttohusa maid lea dárbu rievdatit go guoská ekonomijai, hálddahussii, njuolggadusaide ja njulgošiid.

Mearkkašumit

Lávdegoddi, Bargiidbellodaga sámediggejoavkke (Bb) labttut Sten Erling Jonsson, Hilde Anita Nyvoll, Ronny Wilhelmsen, Willy Ornebakk ja Ragnhild Melleby Aslaksen, Norgga sámiid riikasearvvi (NSR) labttut Ann-Mari Thomassen, Aili Keskitalo, Rolf Jobansen, Jarle Jonassen, Árja labttu Alf Isaksen, Sámit Máttá-Norggas labttu Marie Therese Nordsletta Aslaksen ja Ovddádusbellodaga labttu Arthur Torfoss ovddidit čuovvovaš mearkkašumi:

Daid vásihusaid vuodul maid oažžut čakčat 2011:s, áigu Sámediggi árvoštallat ahte galget go dollojuvvot guokte vai golbma dievasčoahkkima jagi 2012 giđa.

Evttohusat

Evttohus 1

Bargiidbellodaga sámediggejoavkke, Sámit Máttá-Norggas, Árja, Norgga sámiid riikasearvvi (NSR) ja Ovddádusbellodaga árvalus

Vuosttaš oasis sihkkojuvvo goalmmadin mañimuš gurgádus.

Ođđa goalmmadin mañimuš gurgalus vuosttaš oasis:

Sámediggi máksá mátkke- ja orrungoluid joavkočoahkkima doallama ovddas gitta guovtti beaivvi rádjai, juogo ovdal lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid dahje sierra joavkočoahkkimin goas joavkkut ieža mearridit áiggi ja báikki.

Evttohus 2

Ovddádusbellodaga evttohus

Nugo árvaluvvon, muhto čuovvovaš rievdadusain:

Vuossárgga:	08:30-12:00	Joavkočoahkkimat
	12:00-15:00	Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
	15:00-	Lávdegoddečoahkkimat

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit eai evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Sámediggi doarju muđui Dievasčoahkkinjodihangotti mearrádusárvalusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 29 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui 26 jienain. 3 jienastedje beali.
- Evttohus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.
- Lávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Aili Keskitalo, áššejođiheaddji	
2	Arthur Johan Tørfoss	
3	Willy Ørnebakk	Arthur Johan Tørfoss
		Jarle Jonassen
		Aud Marthinsen
	Willy Ørnebakk	
4	Anders Somby jr.	
5	Olaf Eliassen	Gunn-Britt Retter
		Mathis Nilsen Eira
		Johan Vasara
	Olaf Eliassen	
6	Jarle Jonassen	Aud Marthinsen
	Jarle Jonassen	
7	Willy Ørnebakk	Geir Tommy Pedersen
		Olaf Eliassen
	Willy Ørnebakk	
8	Per Andersen Bæhr	Alf Isaksen
		Silje Karine Muotka
		Gunn-Britt Retter
	Per Andersen Bæhr	
9	Geir Tommy Pedersen	Willy Ørnebakk
	Geir Tommy Pedersen	
10	Alf Isaksen	Inga-Lill Sundset
		Geir Tommy Pedersen
		Rolf Johansen
	Alf Isaksen	
11	Egil Olli	
12	Ida Marie Bransfjell	Silje Karine Muotka
13	Johan Vasara	Anders Somby jr.
		Aili Keskitalo
		Silje Karine Muotka
	Johan Vasara	
14	Willy Ørnebakk	
15	Olaf Eliassen	
	Aili Keskitalo, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

1 Joavkkut, fágalávdegottit ja dievasčoahkkin

Sámediggi áigu suoidnemánu 1. b. 2011 rájes geahččalit ortnega gos lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin dollojuvvojit ovttá ja seamma vahkus. Galget dollojuvvo golbma čoagganeami 2012 giddasešuvnnas ja guokte čoagganeami 2011 ja 2012 čakčasešuvnnas.

Rámma lávdegodde- ja dievasčoahkkínčoagganeapmái šaddá dalle ná:

Vuossárgga:	08:30-12:00	Lávdegoddečoahkkimat
	12:00-15:00	Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
	15:00-17:00	Lávdegoddečoahkkimat
Maŋgebárgga:	08:30-12:00	Lávdegoddečoahkkimat
	12:00-15:00	Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
	15:00-17:00	Lávdegoddečoahkkimat
Gaskavahku:	08:30-12:00	Dievasčoahkkín
	12:00-15:00	Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
	15:00-18:00	Dievasčoahkkín
Duorastaga:	08:30-12:00	Dievasčoahkkín
	12:00-15:00	Lunša ja vejolaš joavkočoahkkimat
	15:00-18:00	Dievasčoahkkín
Bearjadaga	08:30-12:00	Dievasčoahkkín
	12:00-13:00	Lunša
	13:00-15:00	Vejolaš dievasčoahkkín

Sámediggi máksá mátke- ja orrungoluid joavkočoahkkima doallama ovddas gitta guovtti beaivvi rádjai, juogo ovdal lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid dahje sierra joavkočoahkkimin goas joavkkut ieža mearridit áiggi ja báikki.

Fágálávdegottit sáhttet mátkkoštit olggobealde lávdegoddečoahkkimiid nannen dihte lávdegotti máhtu dihto fágasurggiin. Lávdegoddejođiheaddji ja dievasčoahkkínjođihangoddi mearridit oktiiráđiid áiggi ja báikki dákkár mátkkiin.

Dárkileabbu čilgehus lávdegodde- ja dievasčoahkkínčoagganeami, joavkočoahkkimiid ja lávdegoddemátkkiid organiserema birra gávdná áššečilgehusas dán ášsis.

2 Spiehkasteapmi njuolggadusain

Geahččalan dihte lávdegodde- ja dievasčoahkkima ođđa organiserema mearrida Sámediggi geahččalanáigodagas bidjat eret fámus čuovvovaš mearrádusaid čoahkkínortnegis ja fágálávdegottiid bargonjuolggadusain:

Čoahkkínortnet § 20, mii regulere áššiid ovddideami olles dievasčoahkkimii, biddjo eret fámus, ja čoahkkín gos áššit ovddiduvvojit heaittihuvvo.

Čoahkkínortnet § 21, mii regulere áigemeriid áššiin mat ovddiduvvojit dievasčoahkkimii, biddjo eret fámus ná:

Áššit maid sámediggeráđđi ovddida dievasčoahkkimii galget diedihuvvot dievasčoahkkínjođihangoddaí maŋimuštá 3 vahku (dál 4 vahku) ovdal dievasčoahkkima, ja almmuhuvvot áirasiidda maŋimuštá 2 vahku (dál 3 vahku) ovdal dievasčoahkkima.

Seamma áigemearri lea maid bearráigeahččanlávdegotti ja dievasčoahkkínjođihangotti áššiin.

Lávdegottiid árvalusat almmuhuvvojit áirasiidda unnimusat 36 diimmu ovdal go ášši meannuduvvo dievasčoahkkimis.

Čoahkkínortnet § 11 bustávva d), mii regulere sámediggediedáhusaid, biddjo eret fámus, ja sámediggediedáhusat presenterejuvvojit dievasčoahkkima vuosttas beaivvi maŋŋá vejolaš čilgehusaid. Sámedikki fágálávdegottiid bargonjuolggadusain 1 k) čuožžu ahte jus lávdegoddi dáhttu dieduid /dokumentašuvnna ášsis maid galgá gieđahallat, de galgá divvut čálalaš gažaldagaid dasa gii lea buktán árvalusevttohusa ášsis – Sámediggeráđđi dahje dievasčoahkkínjođihangoddi. Dát čuokkis biddjo eret fámus nu ahte gažaldagat galget divvojuvvoht njálmmálaččat ja vástiduvvot njálmmálaččat.

Čoahkkingiriji čállit: Ellen Aina Eira, Tove Anti ja Dina Somby

147 siidu 149 siidus

Dievasčoahkkinjođihangoddi oažžu válldi bidjat velá čoahkkinortnega eará mearrádusaid ja fágálávdegottiid bargonjuolggadusaid eret fámus jus lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid organiseremis čuožžilit bealit geahččalanáiggis maid dán mearrádusas ii leat oaidnán ja gokko dievasčoahkkinjođihangoddi oaidná spiehkasteami njuolggadusain dárbbaslašžan.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 10.06.11 dii.11.30.

Vuolláičállit leat lohkan čoahkkinbeavdegirjji, ja leat gávnahan ahte čoahkkingirjái fievrriduvvon mearrádusat leat nu movt Sámediggi mearridii.

Karášjohka 10.06.2011

Dievasčoahkkinjođihangoddi

Jarle Jonassen
jođiheaddji

Hilde Anita Nyvoll

Jørn Are Gaski

Mathis Nilsen Eira